

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İĞNEADA' NIN EKOTURİZM POTANSİYELİNİN SAPTANMASI

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Sara DEMİR
(502071763)**

**Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 07 Eylül 2011
Tezin Savunulduğu Tarih : 21 Eylül 2011**

**Tez Danışmanı : Doç. Dr. Hayriye EŞBAH TUNÇAY (İTÜ)
Diğer Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Ahmet Cengiz YILDIZCI (İTÜ)
Prof. Dr. Handan TÜRKOĞLU (İTÜ)**

EYLÜL 2011

Canım annem Shahrazad ve kardeşim Ayhan'a,

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam boyunca her türlü yardım ve desteğini esirgemeyen üzerimde emeği büyük olan değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Hayriye EŞBAH TUNÇAY'a tüm sabrı, yardımları ve desteği için en içten teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek Lisans eğitimim ve tez çalışmam sırasında bana gösterdiği katkı ve yardımlarından dolayı Sayın Prof. Dr. Ahmet Cengiz YILDIZCI' ya teşekkürlerimi sunarım.

Erasmus öğrencisi olarak Avusturya'da bulunduğum süre içerisinde bana danışmanlık yapan araştırmalarım sırasında beni yönlendiren ve bana her konuda destek çıkan Sayın Prof. Dr. Richard STILES' a tüm yardımları ve desteği için teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamın şekillenmesinde büyük rol oynayan, araştırmalarım sırasında beni yönlendiren ve bana her konuda destek çıkan Araş. Gör. Dr. Ahu Aliye AKGÜN' e ve bilgilerini çekinmeden paylaşan Yrd. Doç. Dr. Murat ÖZYAVUZ, Dr. Ersin YILMAZ'a, Dr. Ali KAVGACI ve her konudaki desteği ile Dr. M. Akif ERDOĞAN' a teşekkürlerimi sunarım.

İTÜ Döner Sermayesi Ofisi arkadaşlarım Meliz AKYOL, Müge TOKUŞ ve Esra SERT' e sabırlarından ve desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Son olarak bu çalışmamın tamamlanmasında her türlü yardım ve desteği esirgemeyen her koşulda yanımda olarak güç veren ve bana sabır gösteren aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eylül 2011

Sara Demir
Peyzaj Mimarı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR.....	xi
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xv
ÖZET.....	xvii
SUMMARY.....	xviii
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Çalışma Alanı.....	3
2. MATERYAL VE YÖNTEM.....	7
2.1 Materyal.....	7
2.2 Yöntem.....	9
2.2.1 Ekoturizm ile ilgili literatür taraması ve yurt dışı örneklerinin irdelenmesi.....	9
2.2.2 İğneada'nın mevcut durumunun CBS ortamında saptanması.....	10
2.2.3 GZFT analizi ve anket sorularının oluşturulma süreci.....	11
2.2.4 AHS yöntemi ile sayısal GZFT analizinin oluşturulması.....	14
2.2.5 Uygun ekoturizm aktiviteleri ile uygun alan seçiminin önerilmesi ve ekoturizm planlamasına yönelik önerilerinin geliştirilmesi.....	17
3. EKOTURİZM İLE İLGİLİ KAVRAMSALTEMELLER.....	19
3.1 Ekoturizm Tanımı ve Özellikleri.....	20
3.2 Ekoturizm ilkeleri ve Amaçları.....	25
3.3 Ekoturizmin Gelişme Süreci.....	27
3.3.1 Uluslar arası 2002 ekoturizm yılı.....	30
3.4 Ekoturizmin Önemi.....	33
3.5 Ekoturizmin Diğer Turizmle İlişkisi.....	35
3.6 Ekoturizm ve Çevre etkileşimi.....	40
3.7 Taşıma Kapasitesi.....	44
3.8 Eko Konaklama İşletmeleri.....	49
3.9 Ekoturizm Endüstrisi.....	50
3.9.1 Tur operatörleri, acentalar ve işletmeler.....	51
3.9.2 Ekoturist.....	55
3.10 Dünya' da Ekoturizm: Avusturya Örneği.....	59
3.10.1 Neusiedler see- seewinkel mili parkı' nın analizi ve survey çalışması.....	61
3.10.1.1 Neusiedler see- seewinkel mili parkı' nın amacı.....	63
3.10.1.2 Neusiedler see- seewinkel mili parkı' nın tarihi.....	65
3.10.1.3 Neusiedler see- seewinkel mili parkı' nın örgütsel yapısı.....	66
3.10.1.4 Neusiedler see- seewinkel mili parkı' nın bölümleri.....	67
3.10.1.5 Neusiedler see- seewinkel mili parkı' nın ekoturizm alanı olarak seçilmesinin belirgin kriterleri.....	68

3.10.1.6 Neusiedler see- seewinkel mili parkı' nda gözlenen pozitif ve negatif özellikler.....	69
3.10.2 Neusiedler see- seewinkel mili parkı' nın analizi ve survey çalışması..	74
3.10.2.1 Donau- Auen milli parkı' nın amacı.....	75
3.10.2.2 Donau- Auen milli parkı' nın tarihi.....	78
3.10.2.3 Donau- Auen milli parkı' nın örgütsel yapısı.....	79
3.10.2.4 Donau- Auen milli parkı' nın bölümleri.....	80
3.10.2.5 Donau- Auen milli parkı' nın ekoturizm alanı olarak seçilmesinin belirgin kriterleri.....	82
3.10.2.6 Donau- Auen milli parkı' nda gözlenen pozitif ve negatif özellikler.....	84
3.10.3 Eko konaklama işletmeleri: eko otel.....	89
3.10.3.1 Viyana boutique otel stadthalle.....	90
3.10.3.2 Salzburg st. martin chalets.....	93
3.10.4 Bölüm Özeti.....	96
4. İĞNEADA' NIN EKOTURİZM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	99
4.1 İğneada' nın Ekoturizm Açısından Mevcut Durumu.....	99
4.1.1 Coğrafi konum.....	99
4.1.2 Doğal peyzaj değerleri.....	101
4.1.3 Kültürel peyzaj değerleri.....	109
4.1.4 Sosyo-ekonomik yapı.....	112
4.1.4.1 Nüfus ve eğitim.....	112
4.1.4.2 Ekonomik durum.....	113
4.1.5 Mevcut alan kullanımları.....	117
4.1.5.1 2000 ve 2006 yıllarına ait corine alan kullanımı/ arazi örtüsü.....	119
4.1.5.2 Kent dokusu.....	121
4.1.5.3 Tarım alanları, ormanlar ve sulak alanlar.....	125
4.1.5.4 Yönetim yapısı ve yasal düzenlemeler.....	127
4.2 Sayısal GZFT Analizi ile Belirlenen Ekoturizm Öncelikleri.....	130
4.2.1 Temel ekoturizm kriterleri ve gzft ölçütleri ile olan ilişkisi.....	130
4.2.2 Anket sonuçları.....	136
4.2.2.1 Uzmanların görüşü.....	136
4.2.2.2 Yerel halkın görüşü.....	138
4.2.2.3 Uzman ve yerel halkın genel öncelikli sıralaması.....	141
5. TARTIŞMA.....	149
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	153
6.1 İğneada' ya Uygun Ekoturizm Aktiviteleri ve Alan Seçimi Önerileri.....	153
6.1.1 Tarihi ve arkeolojik alanların gezisi.....	154
6.1.2 Mağara gezisi.....	155
6.1.3 Doğa yürüyüşü.....	155
6.1.3.1 Öğrencilerin doğayı tanıma gezisi.....	156
6.1.4 Yaban hayat (fauna) gözlemciliği.....	156
6.1.4.1 Kuş gözlemciliği.....	157
6.1.5 Flora keşfi.....	158
6.1.6 At arabası ve bisiklet turları ile keşif.....	160
6.1.7 Foto safari.....	160
6.1.8 Organik Tarım.....	162
6.2 İğneada' ya Ekoturizm Planlamasına Yönelik Geliştirilen Öneriler.....	162
KAYNAKLAR.....	171
EKLER.....	179

ÖZGEÇMİŞ.....	193
----------------------	------------

KISALTMALAR

AHS	: Analitik Hiyerarşı Süreci
ASTA	: Amerika Society and Travel Agents
CBS	: Coğrafi Bilgi Sistemi
CORİNE	: The Coordination of Information on the Environment Land Cover Data Set
ÇOB	: T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı
GEF	: Global Environment Facility
GIS	: Geographic Information Systems
GZFT	: Güçlü Yön Zayıf Yön Fırsat Tehdit
Ha	: Hektar
IUCN	: International Union For Conservation of Nature and Nature Resorces
IYE	: International Year of Ecotourism
TIES	: The International Ecotourism Society
TO	: Tutarlılık Oranı
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNEP	: United National Environment Program
WWF	: World Wildlife Fund
WTO	: Word Tourism Organization

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1 : AHS temel değerlendirme ölçeği.	12
Çizelge 3.1 : Ekoturizm ile ilişkili farklı turizm çeşitlerinin tanımı.	40
Çizelge 4.1 : İğneadanın IUCN listesindeki bitki türleri.	103
Çizelge 4.2 : İğneada'nın kaynak değerlerini oluşturan longoz ormanları, sulak alanlar ve kumulların alanları.	108
Çizelge 4.3 : Alan kullanım sınıfları açıklamaları.	118
Çizelge 4.4 : İğneada CORINE alan kullanım/arazi örtüsü, 2000 ve 2006 Yılı.	119
Çizelge 4.5 : Ekoturizm kriterlerine göre yapılan GZFT analizi.	133
Çizelge 4.6 : Uzmanların GZFT bileşenlerine ve ölçütlerine verdikleri öncelikler.	137
Çizelge 4.7 : Yerel halkın GZFT bileşenlerine ve ölçütlerine verdikleri öncelikler.	139
Çizelge 4.8 : Karar vericilerin GZFT bileşenleri ve ölçütlerine verdikleri öncelikler.	142
Çizelge A.1: Anket formu.	181

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1 : İğneada konumu.	4
Şekil 1.2 : İğneada ve çevresi	4
Şekil 2.1 : AHS modeli.	17
Şekil 3.1: Dünyadaki ekoturizm bölgelerinin dağılışı.	30
Şekil 3.2 : Ekoturizmin diğer turizmler ile ilişkisi.	35
Şekil 3.3 : Ekoturizm alanı- denge noktası.	44
Şekil 3.4 : Neusiedler see-seewinkel milli parkı sulak alanları ve çayırları.	62
Şekil 3.5 : Neusiedler see-seewinkel milli parkı sazlıkları.	62
Şekil 3.6 : Hayvancılık ve bağcılık.	62
Şekil 3.7 : Bilgilendirme levhaları.	64
Şekil 3.8 : Gözetleme kulesi.	64
Şekil 3.9 : Neusiedler see-seewinkel milli parkı bölümleri.	67
Şekil 3.10 : Neusiedler see-seewinkel milli parkı ziyaretçileri.	69
Şekil 3.11 : At arabası ile milli park tanıtımı.	70
Şekil 3.12 : Bisiklet yolu.	70
Şekil 3.13 : Dur levhası.	71
Şekil 3.13 : Bilgilendirme merkezi.	72
Şekil 3.14 : Misafir evi.	72
Şekil 3.15 : Tabelalar.	73
Şekil 3.16 : Donau-Auen milli parkı.	76
Şekil 3.17 : Tuna nehrinin geçtiği ülkeler.	77
Şekil 3.18 : Donau-Auen milli parkı bilgilendirme merkezi.	80
Şekil 3.19 : Donau-Auen milli parkı kıyı bitki kesiti.	81
Şekil 3.20 : Donau-Auen milli parkı kıyı bitki kesiti.	81
Şekil 3.21 : Schloss-Müzesi.	82
Şekil 3.22 : Çocuklara yönelik eğitim.	84
Şekil 3.23 : Fauna bilgelendirmesi.	85
Şekil 3.24 : Yönlendirme tabelası.	86
Şekil 3.25 : Sualtı gözlem evi.	86
Şekil 3.26 : Pansiyon.	87
Şekil 3.27 : Lüks konaklar.	88
Şekil 3.28 : Viyana havalimanının milli parka yakınlığı.	89
Şekil 3.29 : Güneş paneli.	91
Şekil 3.30 : Fotovoltaik panel.	91
Şekil 3.31 : Lavanta çatı bahçesi.	92
Şekil 3.32 : St. martin chalets'in konumu ve yerleşim planı.	93
Şekil 3.33: St. martin chalets eko konaklama işletmesi.	94
Şekil 3.34 : Doğa ile uyumlu konaklama birimleri.	95
Şekil 4.1 : Yollar.	100
Şekil 4.2 : Panoramik görüntü sunan noktalar- Mert Gölü.	101

Şekil 4.3 : Mevsimsel etki.....	102
Şekil 4.4 : Peyzaj onarımı yapılmadan terk edilmiş maden ocağı- Beğendik Köy.	105
Şekil 4.5 : Dupnisa Mağarası.	105
Şekil 4.6 : Kıyı çizgisi ile İğneada gölleri ve su yolları.....	107
Şekil 4.7 : ErikliGölü (sağda) – Mert Gölü (solda).	107
Şekil 4.8 : Erikli Gölü ve üzerinden geçen karayolu.	108
Şekil 4.9 : İğneada kıyı kumullarının bitki toplulukları.....	110
Şekil 4.10 : Yöresel mimariye ait saman damlı evler.	111
Şekil 4.11 : Yıllara göre nüfus değişimi.	112
Şekil 4.12 : İğneada limanı.	115
Şekil 4.13 : Büyükbaş hayvancılık.	115
Şekil 4.14 : 2000 yılı corine sınıflama alan kullanım/arazi örtüsü	119
Şekil 4.15 : 2006 yılı corine alan kullanım/arazi örtüsü.	120
Şekil 4.16 : Çocuk oyun alanı ve itfaiye.	122
Şekil 4.17 : İğneada’ nın kentsel dokusundan gecekondular ve yazlık ev örnekleri. ..	123
Şekil 4.19 : Turistik amaçlı tek odalı yapılar.....	124
Şekil 4.20 : Yazlık evler, karayolu ve spor tesisini gösteren bir görünüm.	124
Şekil 4.21 : Terkedilmiş taş ocak.....	125
Şekil 4.22 : Longoz ormanı.....	126
Şekil 4.23 : Mert Gölü sulak alanı.	127
Şekil 4.24 : İğneada’ nın ekoturizm potansiyeline belirleyen ekoturizm kriterleri.	131
Şekil 4.25 : Uzmanlara göre tüm GZFT ölçütlerinin öncelik sıralaması.....	138
Şekil 4.26 : Yerel halka göre tüm GZFT ölçütlerinin öncelik sıralaması.....	140
Şekil 4.27 : Karar vericilerin genel öncelik değerlerine göre tüm GZFT alt kriterlerinin öncelik sıralaması.....	146
Şekil 6.1 : İğneada için uygun ekoturizm aktiviteleri önerisi.	154
Şekil A.1 : Uzmanların GZFT bileşenlerine ve ölçütlerine verdikleri öncelikler.	191
Şekil A.2 : Yerel halkın GZFT bileşenlerine ve ölçütlerine verdikleri öncelikler.	192

İĞNEADA' NIN EKOTURİZM POTANSİYELİNİN SAPTANMASI

ÖZET

Son yıllarda gündeme gelen ekoturizm sürdürülebilir bir turizm çeşididir. Temeli doğal, sosyo-kültürel değerlere dayanan ekoturizm, çevreyi anlamaya yönelik ekolojik ve sosyal açıdan sorumlu, doğaya dayalı turizmdir. Bu durum onu diğer turizmlerden farklı kılmaktadır. Ekolojik değerleri yüksek olan alanlar turizm açısından çekicilik yaratmaktadır. Ekolojik açıdan zengin alanlarda yapılan ekoturizm, gelişme ve koruma dengesini iyi kuran ve bunun yanında yerel halka ekonomik katkı sağlayan bir stratejidir. Bu tez Türkiye' nin kuzey-batısında bulunan İğneada' nın ekoturizm potansiyelini sayısal GZFT yöntemi ile belirlemeye yönelik olarak gerçekleşmiştir. Türkiye ve Bulgaristan sınırına yakın olan İğneada, Karadeniz'in kuzey-batısında bulunan bir kıyı beldesidir. Subasar (longoz) ormanları, sulak alanları, maki toplulukları ve kumullara sahip olan araştırma alanı bu özellikleri nedeni ile milli park ilan edilmiştir. Sahip olduğu bu farklı ekosistemler sadece ulusal değil uluslar arası ölçekte de ender ve çeşitlilik göstermektedir. Ancak, son zamanlarda sürdürülebilir olmayan ekonomik faaliyetler bu ekosistemler için tehdit oluşturmaktadır.

Bu çalışmada İğneada' nın ekoturizm kriterlerini belirlenmek ve ekolojik hassaslığı yüksek olan kıyısal alanlar için ekoturizm planlamasını sayısal GZFT yöntemi kullanarak oluşturmak hedeflenmiştir. Bunun için, çoklu kriterli karar verme yöntemlerinden biri olan “Analitik Hiyerarşi Süreci” uygulanmış bu amaçla konuyla ilgili derinlemesine araştırmalar yapılmış, yerel halk, konuyla ilgili uzmanlar ve sivil toplum örgütleri ile görüşmeler yapılmış, anketler oluşturulmuştur. Ayrıca araştırma alanında yapılan gözlemler sonucunda ekolojik açıdan hassas kıyı habitatlarında karşılaşılan tehditler belirtilmiştir. Bu tez çalışması kapsamında, İğneada'da ekoturizmin gelişmesine yönelik önceliklerin sıralandığı bir çerçevenin oluşturulması ve aynı zamanda doğal ve kültürel çevreye zarar vermeyecek ve bunun yanında ekonomik faydalar üretebilecek sürdürülebilir bir ekoturizm planlaması önerilmektedir.

DETERMINING ECOTOURISM POTENTIAL OF IGNEADA

SUMMARY

Ecotourism is a kind of sustainable tourism, which has emerged in the last few decades. Ecotourism the fastest growing sector of tourism today is ecologically and socially responsible nature based tourism that fosters environmental appreciation and understanding, whose raw material depends on natural, cultural, social assets. Ecotourism is a well-known strategy for balancing development and preservation in ecologically rich areas that is also highly attractive for tourism as well as providing economic contribution to local communities. This thesis is an attempt to identify the potential ecotourism of Igneada, which is located in the northwest part of Turkey. Igneada is a coastal town on the very north west coast of Black Sea. It is also near the national border between Turkey and Bulgaria. The area is reputable with its mangrove forests, wetlands, scrub communities, sand dune and coastal line, hence part of it was declared as a national park. It has rare and biologically diverse place not only national but international scale due to the variety of ecosystem types. However, recently, there are number of unsuitable economic activities proposed for the area, which make up several threats for ecosystem of it.

This study aims to define ecotourism criteria for Igneada, and based on that, proposes an ecotourism planning with using SWOT analysis for this ecologically sensitive coastal environment. To reach our aim, one of the well-known multi-criteria decision making methods, Analytical Hierarchy Process (AHP), is employed on the basis of the data derived from the in-depth surveys and interviews with locals, experts and stakeholders. In addition, observations during the site surveys are presented with regards to the threats of Igneada's ecologically sensitive coastal habitats. This study offers a framework to generate a priority ranking for ecotourism development in Igneada and it is also adviced to produce economical benefits by a sustainable ecotourism planning which has no detorior effect to natural and cultural areas.

1. GİRİŞ

Yeni bir turizm türü olarak turizm sektöründe artan bir değer gösteren ekoturizm, "Dünya Ekoturizm Zirvesi" ile önemini birkez daha vurgulanmış, sürdürülebilir turizm kavramı olarak dünyaca benimsenmiştir. "2002 Uluslararası Ekoturizm Yılı" kapsamında düzenlenen Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ve Dünya Turizm Örgütü (WTO)' nün de içinde bulunduğu 132 ülkenin 1000 üzerindeki delegesinin katılımıyla (Selimoğlu, 2004; Ekoturizm derneği, 2007) 2002 yılının Mayıs ayında yapılan bu zirve sonucunda 2003 yılında Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (The International Ecotourism Society, TIES) tarafından katılımcı tüm ülkelerin ortak düşüncelerine göre ekoturizm; doğal özelliklerini taşıyan bölgelere yapılan, bu bölgelerin doğal ortamı ile sahip olduğu kültürel ve doğal kaynakları koruyan, sosyo-ekonomik açıdan yerel halkın refahını artırıcı güvenilir sürdürülebilir bir turizm türü olarak tanımlanmıştır (Erdoğan,2003; Selimoğlu, 2004; Demir ve Çevirgen, 2006)

Ekoturizm doğal çevreyi tahrip etmeden mevcut olan doğal kaynakları koruması ve gelişimini sağlayarak turizme hizmet etmekte sürdürülebilir kalkınmayı desteklemektedir. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ekonomik açıdan hızlı bir şekilde geliştiği bilinen turizm sektörü, turizmin gerçekleştiği alanlardaki doğal ortama zarar verip doğal kaynakları tüketerek çevreye geri dönüşü olmayan zararlar vermiştir. Günümüzde çevre kirliliğinin giderek artması ve insanların doğal kaynakları kendi çıkarları için bilinçsiz bir şekilde tüketmesi sürdürülebilir kaynak kullanımını ve sürdürülebilir kalkınmayı ön plana çıkarmıştır. Böylelikle diğer tüm sektörlerde de olduğu gibi turizm sektöründe çevre faktörünün dikkate alınarak yatırımların yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Günümüze kadar çevre faktörünün önemi dikkate alınmadan yapılan birçok turizm yatırımları ile doğa kaynaklar yok edilmiş, mevcut doğal örtü beton örtüye dönüşmüştür. Aslında doğal özellikleri ile turizm alanı olarak uygun görülen alanlar, turizm çalışmaları ile bu özelliklerini kaybettiği görülmüştür. Bu durum dünyada, doğal kaynaklara zarar vermeden doğa içinde turizm yapma olanağı sunan, sadece doğal kaynakları korumanın yanı sıra

yerel halkın kültürel değerlerini de koruyup sosyo-ekonomik kalkınmayı destekleyen ekoturizmi gündeme getirmiştir.

Ekoturizmin bir alanda gündeme gelmesi için ise alanın, ekoturizmin kaynak değerlerini oluşturan topografya, konum, jeolojik ve jeomorfolojik yapı, iklim, hidroloji, yaban hayatı, vejetasyon gibi doğal açıdan çekiciliğe sahip değerler ile tarih öncesi kalıntılar ve tarihi mekanlar, yöresel yapılara, fuar, panayır, folklorik törenler gibi kültürel açıdan çekiciliğe sahip değerleri barındırması gerekmektedir. Bu değerlerin tespit edilmesini sağlayan yöntemlerden biri ise alanın GZFT (Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler) analizinin çıkarılmasıdır. GZFT analizi ile alanın ekoturizm değerlerinin üzerindeki içsel (güçlü ve zayıf yönler) ve dışsal (fırsatlar ve tehditler) kriterler liste halinde açık bir şekilde ortaya konmaktadır. Fakat GZFT analizi oluşturan tüm kriterler sözel nitelik taşımakta olup önceliklerin ortaya konduğu bir sayısal niteliğe sahip değildir. Halbuki ekoturizm planlanması ile ilgili alınacak kararlarda objektif yaklaşabilmek adına, GZFT analizi ile belirlenen tüm kriterlerin sayısal olarak ortaya konulmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Sadece sözel nitelik taşıyan GZFT analizi ile ekoturizm planlanmasında, sürdürülebilir olan etkili kararlar alınamaz ve dolayısı ile bu analiz faydalığını kaybeder. Bu sebeple etkili ekoturizm planlama kararları için önceliklerin belirlendiği sayısal GZFT analizine ihtiyaç duyulur. Bu kapsamda GZFT analizini sayısallaştıran, katılımcı bir yaklaşımla önceliklerin sıralama fırsatı sunan, kriterler arasında ikili karşılaştırma yapabilen çok öçütli karar verme yöntemi olan “Analitik Hiyerarşi Süreci (AHS)” uygulanmalıdır. Kantitatif kriterler yanında kalitatif kriterleri de değerlendirebilen yaygın olarak kullanılan AHS yöntemi, basitliği, esnekliği, etkinliği ve sonuçları yorumlamada sağladığı yalınlığı (Yılmaz, 2006) ve doğruluğunun ölçülebilmesi ile bir çok araştırma çalışmasında, karar verme problemlerinin çözümünde ve ilerde stratejik kararların alınmasında araştırmacıya yol göstermektedir.

Sonuç olarak; ekoturizm kaynak değerini taşıyan alanlarda, ilgili katılımcıların desteği ile etkili planlama kararların sağlıklı alınmasında; ekoturizm etkilerini sözel olarak orta koyan GZFT analizine ve bu analizdeki tüm kriterleri sayısal olarak önem önceliğine göre sıralama imkanı sunan AHS’ ye gerek duyulmaktadır. Böylelikle yürütülen çalışmalarda karar verme sürecini hızlandırarak ve tüm katılımcıların konu ile ilgili görüşleri, tercihleri, ihtiyaç ve beklentileri dikkate alınarak hedefe yönelik tercihlerin etkin bir biçimde verilmesine katkı sağlamaktadır.

Yılmaz ve arkadaşlarının 2009 yılında yapmış oldukları “Katılımcı Yaklaşımla Ekoturizm Stratejilerinin Belirlenmesi ve Önceliklendirilmesi” çalışması Cehennemdere Vadisi ve Köprülü Kanyon Milli Parkı örnekleri üzerinde yapılmıştır. Bu kapsamda örnek uygulama alanlarında, ekoturizm sektörünün geliştirilmesine yönelik güçlü ve zayıf yönleri ile fırsatları ve tehditlerini ortaya koyan GZFT analizi oluşturulmuştur. İki farklı mlli parkta ekoturizm stratejilerinin belirlenmesi ve önceliklendirilmesiamacı ile ikili karşılaştırmalar yapılmış ve ekoturizm sektörü konusundaki mevcut yapı araştırılmıştır. Ekoturizmin geliştirilmesine yönelik potansiyeller ve engeller belirlenmiş ve ekoturizmin geliştirilmesine yönelik mevcut yapıyı iyileştirecek öneriler sunulmuştur. İki milli parkta da ekoturizmin nasıl geliştirilebileceği yönünde öneriler geliştiren bu çalışma, GZFT Analizinin AHS yöntemi kullanılarak sayısallaştırması gerçekleşmiş ve çıkan sonuçlarla alanla ilgili ekoturizm planlama kararlarının alınmıştır. Bu çalışma, sahip olduğu sayısal GZFT analizi ile tez araştırmasına büyük katkı sağlamıştır.

İğneada’ nın yer aldığı yayımlanmış birçok bilimsel makale ve yürülmüş tezler bulunmaktadır. Bunlar, İğneada’ nın fiziki coğrafyasını, biyosfer rezervini, bitki topluluklarını, longoz ormanlarını, kumulunu, Mert gölü ve Erikli Gölü’ ndeki zamansal değişiklikleri, bu göllerin kuş faunası ve ekolojik sorunlarını, sürdürülebilir kırsal kalkınma olanaklarını ve koruma dengesi içerisinde ekolojik yaklaşımı ortaya koymaktadır ve ayrıca İğneada’ nın ekoturizm açısından değerlendirildiği ve uygun ekoturizm aktivitelerinin belirlendiği araştırmalar da mevcuttur. Bu araştırmaların dışında, İğneada’ nın ekolojik değerlerinin belirlendiği GEF II projesine ek olarak “2007 İğneada Koruma Alanı Yönetim Planı” (Anonim, 2007), “2023 Türkiye Turizm Strateji Planı” (Anonim 2007a) ve “2011 Kırklareli İl Çevre Düzeni Planı” nda (Anonim 2011a) yer alan İğneada, ekoturizm alanı olarak önerilmiştir.

2007 yılında tamamlanan T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından hazırlanan “İğneada Koruma Alanı Yönetim Planı”, İğneada çalışma alanı ile ilgili ekoturizm önerisinde bulunulmuş ve bu kapsamdan sahip olunan ekolojik değerlerin sürdürülebilirliğini sağlayacak ekoturizm girişimciliği ve yönetim şekli önerilerinde bulunulmuştur. Ekoturizm potansiyeli GZFT analizi ile ortaya konan İğneada’ da ekoturizm olanakları değerlendirilmiş ve ekoturizm bölgeleri şematik olarak gösterilmiştir. İstanbul bölgesinde yürütülen ekoturizm piyasa araştırması sonuçları İğneada için değerlendirilmiş ve bu kapsamda yirmi dört acente; yürüyüş, dağ

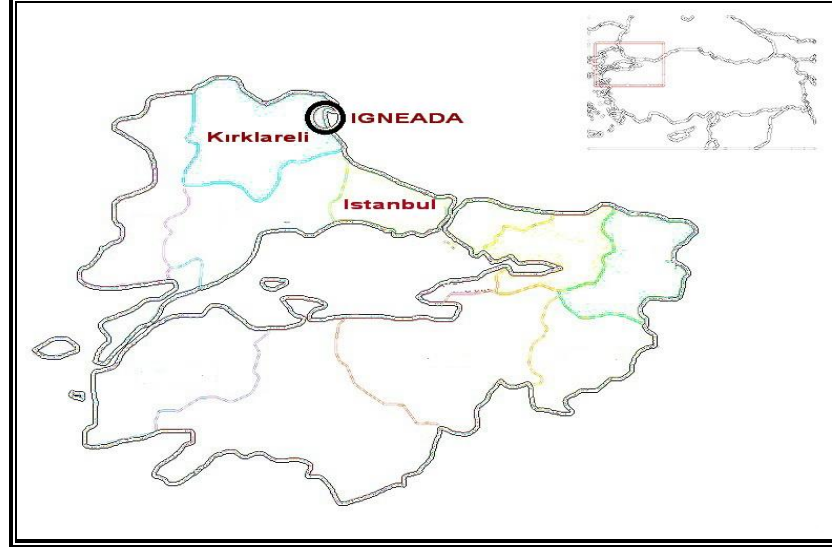
bisikleti, flora gezisi, kuş gözlem gezisi, festival aktivitelerini en uygun ekoturizm aktiviteleri olarak önermiştir. Yine 2007 yılında yayınlanan, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı “2023 Türkiye Turizm Stratejisi Planı” nda belirlenen 10 yeni turizm kenti içerisinde, İğneada ekoturizm kenti olarak önerilmiştir. Bu plana paralel olarak Nisan 2011 yılında yayınlanan “Kırklareli İl Çevre Düzeni Planı” nda , İğneada, ekoturizm kenti olarak değerlendirilmiştir. Yapılan bu plan çalışmalarında, İğneada ekoturizm alanı olarak uygun görülmüş olmasına rağmen kendine özgü doğal ve kültürel peyzaj değerlerine uygun ekoturizm aktiviteleri ile bu aktivitelere uygun alan önerisinde bulunulmamış ve ekoturizm planlamasına yönelik herhangi bir çalışma yürütülmemiştir. Bu kapsamda amacı İğneada’nın ekoturizm potansiyelini saptamak, belirlenen uygun ekoturizm aktiviteleri için alan seçiminde bulunmak ve ekoturizm planlaması ile ilgili gerekli önerileri sayısal GZFT analizini kullanarak ortaya koymak olan bu tez çalışması ile bu boşluğun dolduracağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada İğneada’nın ekoturizm potansiyeli gerekçeleri ile belirlenmekte ve bu bağlamda izlenmesi gereken adımlar hakkında tavsiyelerde bulunmaktadır. Bu kapsamda, gerekçeleri ile birlikte İğneada için uygun ekoturizm faaliyetlerinin neler olduğu ve bu faaliyetlerin İğneada’nın mevcut doğal yapısını bozmadan hangi bölgelerde yapılmasının uygun olacağı konusunda öneriler geliştirilmiştir. Böylelikle ekoturizm ile oluşabilecek turistik ve ekonomik baskının kontrol edilmesi ve doğal kaynaklar ile biyoçeşitliliğin sürdürülebilirliği sağlanması ve bu kapsamda etkili bir yönetim yapısının kurulması hedeflenmektedir. Ekoturizm ile İğneada’nın doğal ve kültürel değerlerinin korunması ve sürdürülebilirliğin sağlanmasının yanında yerel halkın da sosyo-ekonomik refahının yükselmesi ve yönetim yapısında koordinasyonun sağlanması beklenmektedir.

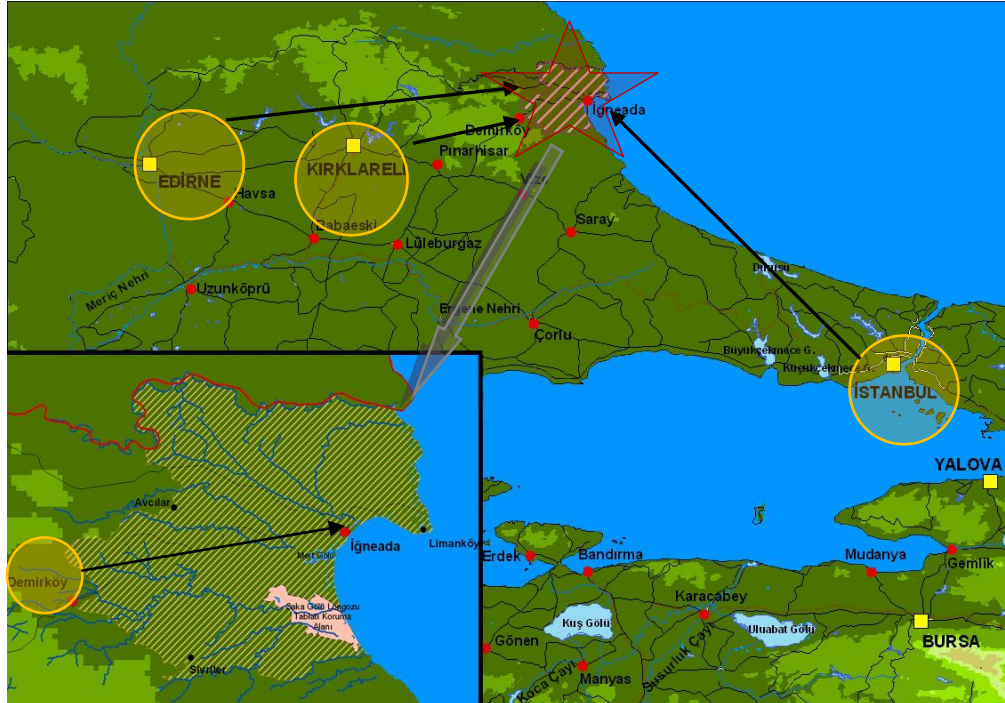
1.1 Çalışma Alanı

Bu çalışmada, ekoturizm alanı olarak uygun görülen Bulgaristan’a komşu olan İğneada, Türkiye’nin Avrupa kıtası Trakya bölgesinde Kırklareli ili sınırları içerisinde, Demirköy ilçesine bağlı sahil beldesi olup Karadeniz sahil şeridinin batı kıyısında Bulgaristan sınırına yakın bulunmaktadır (Şekil 1.1 ve Şekil 1.2). Kırklareli’ye 97, Demirköy’e 26 km uzaklıkta ve yakınında bulunan kentlerden olan Tekirdağ’a 121 km, Edirne’ye 165 km, İstanbul’a 250 km uzaklıkta bulunmaktadır. Kuzeyden Erikli Gölü, güneyden Mert Gölü, doğudan Karadeniz ve batıdan Yıldız

(Istranca) ormanları ile çevrilmiştir. İğneada mevcut beş gölü ile önemli su havzası içerisinde bulunmakta ve mevsimsel su basar (longoz) ormanları, bataklıkları, tatlı su gölleri ve kıyı kumullarını bir arada bulundurmaktadır. Güneyinde ve batısında Istranca (Yıldız) Dağları bulunan (Anonim,2010a) dağlardan denize kadar uzanan topoğrafya yapısına sahiptir.

Şekil 1.1 : İğneada konumu.

Şekil 1.2 : İğneada ve çevresi (Anonim, 2007).

Biyolojik çeşitlilik açısından olağanüstü öneme sahip ve önemli bir bölümü tehdit altında, çok sayıda bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapan İğneada, Türkiye'nin

122 Önemli Bitki Alanı ve 184 Önemli Kuş Alanı arasında yer almaktadır. İğneada bölgesi sınırlı bir alanda hassas ekosistemlere (sulak alan, longoz ormanları, kumul) ile zengin bir biyolojik çeşitliliğe ev sahibidir (Şişman ve Özyavuz,2010; İnan, 2007). İğneada bu dar alanda birbirinden farklı yüksek koruma değerine sahip ekosistemlerin iç içe bulunması bölgeyi ulusal olduğu kadar uluslar arası ölçekte de ön plana çıkarmaktadır (Anonim, 2008). Bern Sözleşmesi'ne göre tehlike altında bir hasas bir habitat tipi olarak tanımlanan İğneada su basar ormanları olarak adlandırılan longoz ormanları, ülkemizde sadece 7 alanda bulunan nadir ekosistemlerindendir. Ayrıca sulak alanlar ve kıyı kumullar ile içiçe bulunan ormanların oluşturduğu zengin ekosistemler, Avrupa ölçeğinde doğal değerlerini hala koruyan sınırlı sayıdaki örneklerden birini oluşturmaktadır. Bu doğal değerleri ile birlikte sahip olduğu önemli tarihi ve arkeolojik yapıları olan Dolmen ve Tümülüs mezarları, Sivrilir kalesi, Fatih Demir Dökümhanesi, Fransız deniz feneri ile İğneada bu kültürel değerleri ile de koruma altına alınmıştır.

İğneada sahip olduğu bu hasas doğal ve kültürel değerleri değişik yıllarda farklı koruma statüsü altına alınmış ve ;

- 1978 yılında (5399 ha) “Av ve Yaban Hayatı Koruma Alanı”,
- 1987 yılında (1345 ha) “Saka Gölü Longozu Tabiatı Koruma Alanı”,
- 1990 yılında Hamam Gölü, Pedina Gölü, Orman’da yer alan kale ve 4 adet Tümülüs “Korunması Gerekli Tescilli Doğa ve Kültür Varlığı”,
- 1991 yılında Erikli Gölü “1. Derece Doğal Sit Alanı”,
- 1991 yılında Saka Gölü Longozu “1. Derece Doğal Sit Alanı”,
- 1991 yılında Rampana Mezarlıkları ve Tümülüsler “1. derece Arkeolojik Sit”
- 1991 yılında Demirköy Fatih Dökümhanesi “Koruması Gerekli Tescilli Kültür Varlığı”
- 1994 yılında Erikli Gölü ve deniz arasındaki bölge “2. Derece Doğal Sit Alanı”,
- 1994 yılında Mert Gölü “1. Derece Doğal Sit Alanı”

olarak ilan edilmiştir (Anonim 2007; Anonim,2008). Son olarak; İğneada’ nın 3155 ha’ lık bölümü 3 Kasım 2007’ de “İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı” adı

altında Türkiye’ nin 39. Milli parkı ilan edilmiştir (Anonim, 2008; Anonim, 2011). Böylece daha önce Tabiatı Koruma Alanı, Doğal Sit, Yaban Hayatı Koruma Sahası gibi çeşitli statülere sahip ve birbirinden ayrı parçalar halinde yer alan korunan alanları, bir milli park şemsiyesi altında birleşmiştir. Bu milli park sınırları içerisinde ‘Erikli Gölü Longozu, Mert Gölü Longozu ve Saka Gölü Longozu olmak üzere birbirinden ayrı üç longoz ormanını bulunmaktadır (Anonim, 2008a).

Oldukça hassas ekosistemlere sahip olması ve tüm koruma çalışmalarına karşı, İğneada insa kaynaklı pek çok baskıya maruz kalmıştır. Bunlar arasında, sağlıksız kentleşme, doğaya uyumlu olmayan yapılaşma, yanlış yer seçimleri, maden ocaklarının açılması, korunan alanlarda yapılan otlatma, kanalizasyon sularının arıtılmadan göllere akıtılması, yönetsel eksiklikler gibi problemler İğneada’ nın kaynak değerlerinin bozulmasına neden olan en baş etmenlerdendir. Yörede gelişen bilinçsiz turizm ve kentleşme girişimleri bu değerlerin daha da bozulmasına neden olabilecektir. Bu sebeplerden dolayı, sürdürülebilir kaynak değerleri açısından bu tez kapsamında yapılan çalışmalar oldukça önemlidir ve ileriye dönük ekoturizm planlaması ile yönetim çalışmalarına ışık tutacaktır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Tez çalışmasının amacı; İğneada'nın ekoturizm potansiyelini saptanmak ve planlama ile ilgili gerekli önerileri ortaya koymaktır. Bununla ilgili olarak tez kapsamında aşağıda belirtilen materyal ve yöntem kullanılmıştır.

2.1 Materyal

Bu çalışmada “Ana Materyal” ler ve “Yardımcı Materyal” ler kullanılmıştır. İğneada'nın ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi için yörenin sahip olduğu doğal ve kültürel özellikleri belirten, araştırma sonuçlarına yön veren temel veriler olan haritalar, uydu görüntüleri ve kullanılan programlar araştırmanın ana materyalini oluşturken, yerli ve yabancı literatür kaynakları, fotoğraflar ve video kayıtları, çevrimiçi resmi internet siteleri ve milli parkların bilgilendirme merkezi kaynakları, iğneada ile ilgili bilimsel projeler ve yayınlar ile İğneada koruma alanı yönetim planı çalışma alanının yardımcı materyalini oluşturmaktadır.

Arazide yapılan yerinde gözlemler ve bu gözlemler sonucu çekilen fotoğraf ve video kayıtları ile yerli ve yabancı literatür kaynakları kullanılmıştır. Ayrıca tez hazırlama sürecinde Erasmus kapsamında gidilen Avusturya ülkesinde yapılan 5 aylık araştırma süreci sonunda İğneada ile benzerlik gösteren iki milli parkta araştırmalar yapılmış ve bu milli parklar, ekoturizm potansiyeli açısından değerlendirilmiştir. Bu konuda Avusturya/Viyana'daki Donau-Auen Milli Parkı ve Avusturya/Burgenland'daki Neusiedlersee-Seewinkel Milli Parkı gibi resmi kurumların çevrimiçi yayın yapan internet siteleri ile bilgilendirme merkezlerinden elde edilen tanıtıcı broşürlerden, aylık ve yıllık dergilerden, haritalardan ve yönetim planlarından yararlanılmış ve görevli kişiler ile birebir görüşülmüştür. İki milli parkın olumlu ve olumsuz yönleri; ekoturizmin özellikleri, amaç ve ilkelerine göre değerlendirilmiştir. Bu tez kapsamında değinilen ve ekoturizm konseptine uyumlu Ekohotel kavramı için yine Avusturya'nın Viyana ve Salzburg kentinde bulunan iki Ekohotel örneği incelenmiştir. Bunun için otellerin müdürlüleri ile birbirebir görüşülmüş ve otellerin teknik yapısı hakkında detaylı bilgi edinilmiştir.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, T.C.  evre ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Devlet İstatistik Enstitüsü, Devlet Planlama Teşkilatı, İğneada Belediyesi, T.C. Kırklareli  evre ve Orman Bakanlığı, İğneada Belediyesi gibi resmi kurumların  evrimi i yayın yapan internet siteleri ile bilgilendirme merkezlerinden elde edilen bilgiler ve materyallerden yararlanılmıştır. Buna ek olarak; Küresel  evre Fonu (GEFII) katkısı ile T.C.  evre ve Orman Bakanlığı ( OB) ile yürütülen “Biyolojik  eşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Projesi” nden, yine  OB tarafından yürütülen “Yıldız Dağları Biyosfer Projesi ve 22 Mayıs Biyolojik  eşitlilik Günü Etkinlikleri” den, 2007 yılında tamamlanmış FFI, REC-Türkiye ve WWF-Türkiye tarafından PAR Danışmanlık liderliğindeki bir iş ortaklığı tarafından, sahada  alışan PAMA ekibinin de katkılarıyla hazırlanan “İğneada Koruma Alanı Yönetim Planı, 2007” ndan, Çukurova Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü tarafından yürütülen “Türkiye-Yıldız Dağlarında Doğal Kaynaklar ve Biyoçeşitliliğin Sürdürülebilir Kullanımı ve Korunması Projesi” ve İT  Bölüm Başkanı olan Prof. Dr. Ahmet Cengiz Yıldızcı tarafından yürütülen (2010-2013 dönemine ait) ‘İğneada Koruma Alanında Kentsel Gelişimin İrdelenmesi ve İleriye Dönük Modellenmesi’ (110Y015 no’lu) Tubitak Projesi projesinden, bilimsel yayınlardan ve İğneada ile ilgili web sayfalarından yararlanılarak çalışma alanı ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır.

Harita kaynakları olarak; T.C. Harita Genel Komutanlığı’na ait 1/25000  l ekli İğneada ve çevresini gösteren E19b1, E19b2, E19b3, E19b4, E20Aa1, E20a4 nolu 6 adet topoğrafik harita paftaları, 2003 İKONOS görüntüsü ile T.C.  evre ve Orman Bakanlığı’na ait tüm Türkiye için yapılan Corine Sınıflandırması haritasının ve 1/25000  l ekli Kırklareli sayısal arazi kullanım yetenek sınıflarını içeren toprak haritasının sadece İğneada ve çevresini kapsayan pafta bölümlerinden yararlanılmıştır.

Araştırmada, mevcut haritaların sorgulanması Coğrafı Bilgi Sistemleri içinde yer alan ArcGIS 9.3 programı ile yapılmıştır. Görüntülerin bant kombinasyonu ve mozaiklenmesi işlemi için Erdas 9.1 programından yararlanılmıştır.

Analitik hiyerarşi sürecinde yapılan ikili karşılaştırmaların sonuçlarını elde etmek amacı ile 2010 Microsoft Office Excel programı ve Expert Choice yazılımı kullanılmıştır.

2.2 Yöntem

Bu tez kapsamında aşağıda listelenen analitik adımlar takip edilmiştir;

- 1- Ekoturizm ile ilgili literatür taraması, ulusal ve uluslararası örnekleri irdelenmesi,
- 2- İğneada'nın mevcut sosyo-kültürel, ekonomik ve fiziksel özelliklerin literatür taraması, alan çalışması ve CBS (Coğrafi Bilgi Sistemi) teknikleri ile ortaya konması,
- 3- Alanın güçlü ve zayıf yönleri ile fırsatları ve tehditlerini gösteren GZFT analizi ile kalitatif (sözel, nitel) olarak elde edilen verileri, Analitik Hiyerarşi Süreci (AHS) yöntemi ile kantitatif (sayısal, nicel) veriye dönüştürerek sayısal GZFT analizinin oluşturulması,
- 4- İğneada için uygun görülen ekoturizm aktivitelerini belirlenmesi ve bunun için uygun görülen alanların önerilmesi
- 5- Elde edilen bulgular doğrultusunda İğneada da sürdürülebilir bir ekoturizm gelişimi için gerekli olan planlama önerilerini ortaya konması.

2.2.1 Ekoturizm ile ilgili literatür taraması ve yurt dışı örneklerinin irdelenmesi

İğneada'nın ekoturizm potansiyelini belirleyebilmek için ilk aşamada ekoturizm tanımı, özellikleri, amaç ve ilkeleri, tarih içerisindeki gelişimi ve ekoturizmi ilgilendiren diğer konular ile Türkiye ve Dünya'da yapılan ekoturizm çalışmaları hakkında bilgi sahibi olmak gerektiği görülmüştür. Bu sebeple, ekoturizm ile ilgili geniş bir literatür araştırılması yapılmış, birçok kitap, dergi ve bilimsel makale incelenmiştir. Tez yazım aşamasında, Avusturya'nın Viyana ve Burgenland kentlerinde 5 aylık araştırma süreci sonunda İğneada ile benzerlik gösteren iki milli parkta yapılan araştırmalarda gözlemlerde bulunulmuş ve bu milli parklar, ekoturizm potansiyeli açısından değerlendirilmiştir. Bu konuda geniş bilgi sunan ve sürekli güncellenen milli parkların web sayfaları ile yine bu milli parkların bilgilendirme merkezlerinden edinilen tanıtıcı broşürlerden, aylık ve yıllık dergilerden, haritalardan ve yönetim planlarından yararlanılmış ve görevli kişiler ile birebir görüşülmüştür. İki milli parkın olumlu ve olumsuz yönleri; ekoturizmin özellikleri, amaç ve ilkelerine göre değerlendirilmiştir. Bu tez kapsamında değinilen ve ekoturizm konseptine uyumlu eko konaklama işletmeleri kapsamında değerlendirilen 'Eko hotel' kavramı için yine Avusturya'nın Viyana ve Salzburg kentinde bulunan iki

Ekohotel örneği incelenmiştir. Bunun için otellerin müdürlüleri ile birbiribir görüşülmüş ve otellerin teknik yapısı hakkında detaylı bilgi edinilmiştir.

2.2.2 İğneada'nın mevcut durumunun CBS ortamında saptanması

İğneada'nın mevcut sosyo-kültürel, ekonomik ve fiziksel özelliklerini ortaya koymak için çalışmanın materyal kısmında bahsi geçen raporlar, yayınlar, belgeler vb. taranmıştır. Yönetimden kaynaklanan tehditler ve çevre sorunları tespit edilmiştir. Buna ek olarak, CBS ortamında mevcut durumla ilgili verilerin oluşturulduğu ve analiz edildiği bir prosedür uygulanmıştır. Bu kapsamda ekoturizm faaliyetleri için dikkate alınması gereken koruma alanları sınırları, sulak alan sınırları, orman sınırları, tarım alanı sınırları ve yerleşim alanı sınırları gibi önemli sınırlar Arcview ortamında yine 1/25.000 ölçekli topoğrafik haritasından yararlanılarak ekran sayılaştırma yöntemi ile belirlenmiştir.

Elde edilmiş uzaktan algılama görüntülerinin bu araştırma kapsamında değerlendirilmesi için sırasıyla, ön işlemler, görüntü iyileştirme, görüntü zenginleştirme yapılmıştır. Ön işleme aşamasında koordinatsız olan İKONOS 2003 ve görüntüleri ArcGIS 9.3 programı ile aracılığı ile geometrik düzeltmesi yapılarak kordinatlandırılmıştır. Bu amaçla; 1/25.000 ölçekli topoğrafik haritalardan yararlanılarak görüntüden görüntüye rektifikasyon yöntemi uygulanmıştır. Böylelikle UTM/WGS1984-North projeksiyon sistemine kaydedilerek çalışma alanı dünyadaki konumuna getirilmiştir. Elimizde bulunan geometrik düzeltmesi tamamlanan farklı bantlar sahip bu görüntülerden normal bir görünüm elde edebilmek için ERDAS 9.1 programı kullanılarak bant kombinasyonu işlemi yapılmıştır. Fakat bu işlemten önce aynı alanın yakın kızılötesi, mavi yeşil bantları içeren görüntüleri ile kırmızı, yeşil ve mavi bantları içeren görüntüleri ERDAS 9.1 de mozaiklenmiş ve ardından çalışma alanının sınırlarına göre subsetlenmiştir. Bu aşamayı layer stack işlemi ile bant kombinasyonlarının oluşturulması izlemiştir. Görüntülerin görsel yorumlanmasını artırmak amacı ile görüntü iyileştirme yapılmıştır Görüntüde istenilen detayların ön plana çıkmasını sağlamak için görüntü zenginleştirme yapılmıştır, bu işlem görüntüdeki orman- yol, konut-yol, orman-tarım alanı, göller- longoz ormanları gibi farklı fiziksel özellikleri ayırarak görüntünün yorumlanması kolaylaşmıştır. Ön işlemleri tamamlanmış İKONOS (2003) görüntüsünden ekran sayılaştırması yöntemi ile milli park ve longoz ormanları sınırları, yerleşim alanları, yollar, göller ve

sazlıklar, liman bölgesi, maden ocakları, tarım alanları, çayır alanları tarihi ve arkeolojik yapıların bulunuğu alanlar elde edilmiştir. Alanın genel arazi örüsü/ alan kullanımı ile ilgili T.C Çevre ve Orman Bakanlığı’ndan elde edilen Corine Sınıflandırmasına göre hazırlanmış 2002 ve 2006 tarihli haritalar kullanılmıştır. “Lambert Conformal Conic” projeksiyonunda olan bu veriler çalışmada kullanılan diğer verilere uyum sağlaması açısından UTM/WGS1984-North projeksiyon sistemine dönüştürülmüştür. Ardından Arcgis 9.3 ortamında çalışma alanı sınırına göre subsetlenmiştir.

2000 ve 2006 yıllarının Corine sınıflandırılmasına ait görüntüler arasındaki değişimi sayısal olarak ortaya koyabilmek için öncelikle ArcGIS 9.3 programı aracılığı ile bu görüntüler 1/25.000 ölçekli topoğrafik haritanın projeksiyonuna dönüştürülmüştür. Bu yıllar arasındaki alan kullanımlarındaki değişim hesaplanmıştır.

2.2.3 GZFT analizi ve anket sorularının oluşturulma süreci

Tez çalışmasında, bir kalitatif (sözel, nitel) analiz tekniği olan GZFT (Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar, Tehditler) analizi kullanılmıştır. Araştırma alanının mevcut durumunun, kalitatif olarak belirlendiği GZFT analizi hazırlanırken İğneada ile ilgili yapılan önceki bilimsel araştırmalar ile yayınlardan ve arazide yapılan yerinde gözlemler ve bu gözlemler sonucu çekilen fotoğraf ve video kayıtlarından yararlanılmıştır.

Sahaya dayalı olan, gözlemlerle elde edilen, sözel verilerin ekoturizm açısından değerlendirilmesi üzere kullanılan, sorunun tanımlanması ve çözüm üretilmesi aşamasında kullanılan bir teknik olan GZFT analizdeki amaç; İğneada’nın içsel faktörlerini içeren güçlü ve zayıf yönleri ile birlikte İğneada’nın dışsal faktörlerini oluşturan fırsatlarını ve tehditlerini ortaya koymaktır. İğneada’ya mevcut durumuna yönelik elde edilen bu yargılar bir sistem içerisinde değerlendirilmiştir. Toplanan bilgiler ile yapılan bu değerlendirmeler, bölgenin ekoturizm açısından potansiyelinin saptanmasına katkı sağlamıştır.

Bu tez kapsamında, GZFT analizinin oluşturulurken ilkin yapılan literatür araştırması ve gözlemlerden yararlanılarak “İğneada’nın Ekoturizm Potansiyeli” ni belirleyecek olan ekoturizm kriterleri ve bu kriterlerin alt ölçütlerinden oluşan bir “karar hiyerarşisi” kurulmuştur. Ekoturizmin tanımı, genel özellikleri ve amacına göre

belirlenen bu kriterler sadece İğneada için değil herhangi bir alandaki ekoturizm potansiyelinin de belirlenmesinde gerekli olan kriterleri de içermektedir.

Bu tez kapsamında belirlenen ekoturizmin kriterleri, İğneada' nın doğal yapısı ve coğrafi konumu, fiziksel yapısı, ekonomik yapısı, sosyo-kültürel yapısı ve yönetim yapısından ve bunların alt kriterlerinden oluşmuştur. Bu çalışma için ilk olarak İğneada için uygun ekoturizm kriterlerini belirlenmiş ve ikinci olarak bu kriterler başlığı altında İğneada'nın mevcut durumunu belirleyecek olan güçlü ve zayıf yönleri ile fırsatları ve tehditlerden oluşan GZFT analizi, başlıklar halinde listelenmiştir.

GZFT analizinin ana kriterleri kısa kısa başlıklar halinde belitildikten sonra bu başlıkların alt kriterleri maddeler halinde detaylandırılmış ve GZFT analizi son durumunu almıştır. Bu kapsamda İğneada'nın ekoturizm potansiyelini belirleyen 9 güçlü yön, 9 zayıf yön, 6 fırsat ve 3 tehdit unsuru yaratacak durum tespit edilmiştir.

Sözel olarak ortaya konulan GZFT analizindeki tüm kriterlerin sayısal olarak öncelik değerlerine göre sıralayan, çok kriterli karar verme yöntemlerinden biri olan AHS yönteminin başarılı bir şekilde uygulanması için ilk olarak ikili karşılaştırmalı soruları içeren bir anket hazırlanmıştır. Bu anket, doğal ve coğrafi konum, fiziksel yapı, ekonomik yapı, sosyo-kültürel yapı ve yönetim yapıdan oluşan ekoturizm kriterleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Anket sorularına hazırlanırken dikkat edilmesi gereken en önemli özelliklerinden biri anketin karar vericiler tarafından kolay anlaşılabilmesidir. GZFT ana ve alt kriterleri arasında ikili karşılaştırmalara dayanılarak hazırlanan anketin anlaşılabilirlik durumu, anketin tutarlılık oranını (TO) yükselten en önemli unsurlarından biridir. Bu sebeple bu araştırma kapsamında anket soruları herkesin anlayabileceği bir sadelikte oluşturulmuştur. Böylelikle kriterlerin ikili karşılaştırılmasında oluşabilecek çelişkilerin önüne geçilmiştir. Bu amaçla ilk olarak bir ön değerlendirme anket çalışması oluşturulmuş ve 14-17 Şubat 2011 tarihleri arasında yapılan arazi çalışması sırasında, yerel halkla birebir görüşülerek uygulanmıştır. Ankette anlaşılmayan soruların olduğu tespit edilmiş ve bu kapsamda daha anlaşılabilir olması açısından anket soruları yeniden düzenlenmiştir. Yapılan bu anket çalışması birebir görüşmelerle ve elektronik ortamda gerçekleştirilmiştir.

Yeniden düzenlenen anket soruları, GZFT analizinin ana kriterlerinin ve her ana kriterin alt kriterlerinin ikili karşılaştırılmasından oluşmuştur. Tüm kriterler arasında yapılan bu karşılaştırmalar arasında kesin bir değerlendirme yapılması beklenilmemiş aksine karar vericilerden her iki öge arasında kendileri için daha önemli olan ögeyi seçmesi ve önemini derecelendirmesi istenilmiştir.

Öncelikle 9 maddeden oluşan güçlü yönlerin her ikisi birbiri ile önem derecesine göre karşılaşmış ve tüm karşılaştırmaları sonucunda 36 adet soru oluşmuştur. Yine 9 maddeden oluşan İğneada'nın zayıf yönlerinin ikili karşılaştırılması ile 36 soru, 6 maddeden oluşan fırsatların ikili karşılaştırılması ile 10 soru ve son olarak 3 maddeden oluşan tehditin ikili karşılaştırılması ile 3 soru ortaya çıkmıştır. Bu dört grubun birarada değerlendirilmesinin sağlanması amacıyla her iki grup önem derecesine göre karşılaştırılarak 6 adet soru oluşturulmuştur. Sonuç olarak bu anket, kişisel bilgilere yönelik olan sorular haricinde toplam 91 sorudan oluşmaktadır.

İkili karşılaştırmalarda anket sorularının sayısı ölçülmek istenen faktörlere bağlı olarak değişmektedir. Örneğin, İğneada'nın 9 maddeden oluşan güçlü yönleri için oluşturulacak anket sorularının sayısını hesaplanırken **(2.1)**;

Soru sayısı= $\frac{n \cdot (n-1)}{2}$, n: faktör sayısıdır.

Örnek: $\frac{9 \cdot (9-1)}{2} = \frac{9 \cdot 8}{2} = 36$ soru. **(2.1)**

Araştırmayı amacına ulaştırmak için hazırlanan ikili karşılaştırmaların yapıldığı anketlerde, kişisel görüşlerini tamamen sayısal olarak belirten karar vericilerin rolü önemlidir. Bu sebeple karar vericilerin seçimine oldukça dikkat edilmelidir. Bu araştırma kapsamında seçilen karar vericiler; turizm, özellikle ekoturizm, konusunda uzman veya orta derecede bilgi sahibi olan ve/veya İğneada'da akademik çalışmalarda ve araştırmada bulunan ilgili kişi ve kurumlar ile sivil toplum örgütlerinden oluşmaktadır. Bunlar; peyzaj mimarlığı bölümü ve şehir bölge planlama bölümü ve orman mühendisliği bölümü öğretim üyeleri, peyzaj mimarları, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Kırklareli Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Demirköy Orman İşletme Müdürlüğü, Demirköy Doğa Koruma ve Milli Parklar Şubesi, Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü, Kırklareli Valiliği, Demirköy Belediyesi ve İğneada Belediyesinde görevli olanlar, İğneada'nın yerel halkı, TODEG 'Türkiye Ormancılar Derneği Ekoturizm Grubu', İğneada Doğal

Ekosistemleri Koruma ve Yaşatma Derneği üyelerinden oluşmaktadır. Anketler yerel halka daha fazla olmak üzere her bir gruba eşit olarak dağıtılmıştır.

Yerel halk dışındaki karar vericilere eşit sayıda olmak üzere 3 adet anket mail aracılığı ile 20.05.2011 tarihinde yollanmıştır. Değişik üniversitelerin peyzaj mimarlığı bölümü ve şehir bölge planlama bölümü öğretim üyelerine ve peyzaj mimarlarına yollanan 15 adet anketten 10 anket, Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü, Türkiye Ormancılar Derneği Ekoturizm Grubu'na, Demirköy Orman İşletme Müdürlüğü, İğneada Doğal Ekosistemleri Koruma ve Yaşatma Derneği ve İğneada Belediyesi'ne yollanan 15 adet anketen 7 adet anket cevaplanarak yollanmıştır. Fakat anketlerin elektronik posta yoluyla atılmasına ve aranarak bilgilendirilmelerine karşın İğneada'nın yönetimi üzerinde büyük rol oynayan T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Kırklareli Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Demirköy Doğa Koruma ve Milli Parklar Şubesi, Kırklareli Valiliği ve Demirköy Belediyesi' ne yollanan hiçbir anket cevaplanmamıştır. Bu durum ekoturizm konusunda belirleyici rol oynayabilecek olan bu kurumların arasında kopukluğun yaşandığının açık bir göstergesidir. Bu sebeple İğneada'ya uygulanan koruma ve yönetim çalışmalarının yetersiz kaldığı saptanmıştır.

Diğer karar vericilerden olan yerel halka toplam 50 anket hazırlanmış, bu anketlerden 25 tanesi 10.06.2011 tarihinde posta ile yollanmış ve 19 tanesine 20.06.2011 ile 29.06.2011 tarihler arasında geri dönmüştür. Ayrıca 25-27 Mayıs 2011 tarihleri arasında İğneada' ya yapılan ikinci arazi çalışmasında 17 anket, birebir yapılan görüşmeler ile doldurulmuştur. Toplamda yerel halk tarafından 36 anket cevaplanmıştır.

Yerel halka ve uzmanlar olarak ikiye bölünen karar vericilere yönelik hazırlanan ikili karşılaştırılmaların yapıldığı anketlerde; uzmanlardan 17 adet, yerel halktan 36 adet olmak üzere toplam 53 anket doldurulmuştur.

2.2.4 AHS yöntemi ile sayısal GZFT analizinin oluşturulması

Tez kapsamında, sözel (kalitatif) GZFT analizi adı altında belirlenen ölçütlerin öncelik değerlerinin sayısal olarak ortaya konması amacı ile çok kriterli karar verme yöntemlerinden biri olan AHS yöntemi uygulanmıştır.

İlk olarak Thomas L. Saaty tarafından literatüre geçen Analitik Hiyerarşi Süreci (AHS) yöntemi 1970'lerden beri karar verme problemlerinin çözümünde kullanılan

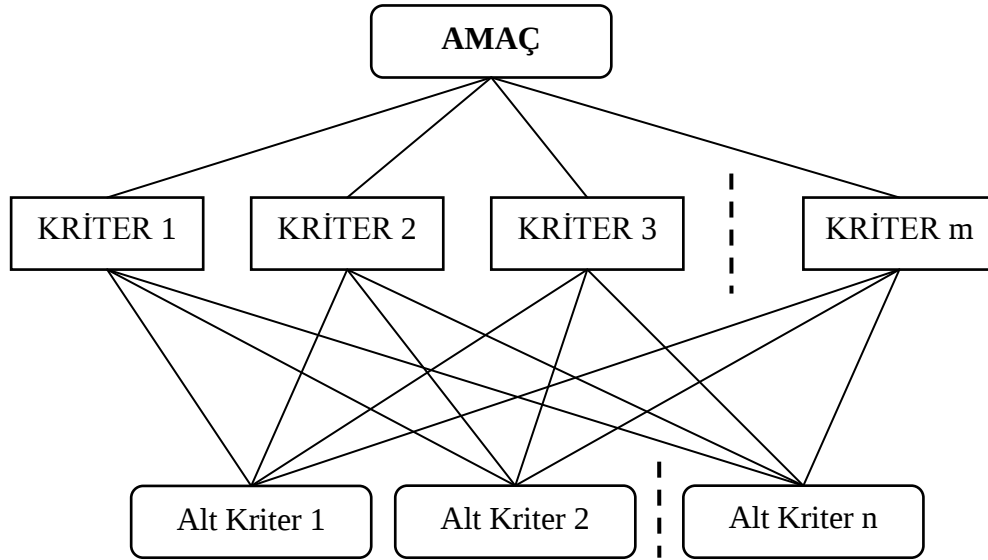
çok kriterli karar verme yöntemlerinden biridir. Çok ölçütlü problemler hiyerarşik bir şekilde derecelendirilerek (Saaty, 1990) kolayca çözüme ulaştırılması sağlanmaktadır. GZFT analizini sayısal verilere dönüştürmek amacı ile kullanılan ve her bir GZFT faktörünün ikili karşılaştırılmasından elde edilen önceliklere dayalı çok kriterli karar verme yöntemlerinden (Yılmaz, 1999) biri olan AHS (Analitik Hiyerarşi Süreci) yöntemi, GZFT analizde yer alan faktörlerin ölçümlendirilmesindeki zayıflığı gidermektedir (Yılmaz, 2006; Akgün ve Akgün).

Tez kapsamında ekoturizm için kullanılan bu yöntem; pazarlama, insan kaynakları, ekonomi, bilgi teknolojileri seçimi, nükleer teknoloji, üretim, satınalma, satış, matematik, çevre bilimleri, işletme (Kadak, 2006), enerji politikaları, sağlık, anlaşmazlık çözümü, proje seçimi, pazarlama, bilgisayar teknolojisi, bütçe tahsisi, muhasebe, eğitim, sosyoloji, mimarlık, uygun alan seçimi (Yılmaz, 1999), bankacılık, tekstil (Yüksel ve Dağdeviren, 2007), orman kaynakları (Yılmaz, 2006; Daşdemir ve Güngör, 2010), arıcılık, turizm (Ok, 2005, Çelik, 2007; Yılmaz ve ark., 2009), planlama (Akgün ve Akgün), üretim planlaması, yerleşim planlaması, yerleşim planlaması, toplam kalite yönetimi, risk yönetimi, personel değerlendirmesi, yatırım kararları gibi geniş bir çalışma alanında uygulanmaktadır.

AHS' nde var olan bir sorun için amaç, kriter ve alt kriterlerden oluşan hiyerarşik bir model ortaya konulmaktadır (Şekil 2.1). Karışık, anlaşılması ve çözülmesi zor olan sorunların sonuca varmasında tercih edilen bu yöntem hiyerarşilerin oluşturulması, önceliklerin belirlenmesi ile mantıksal ve sayısal tutarlılığın sağlanması gibi üç temel prensibe dayanmaktadır (Cebeci ve Kılınç, 2011).

Karar verme sürecine doğrudan katılımını sağlaması, kantitatif ve kalitatif verilerin birarada değerlendirilmesine olanak sağlaması, basitliği, esnekliği, rahatça sonuçlarının anlaşabilmesi ve yorumlanabilmesi gibi özelliklerine sahip olması nedeni ile İğneada'nın ekoturizm potansiyelini belirlemek için AHS yöntemi uygun görülmüştür.

Bu kapsamda GZFT analizinin AHS yöntemi ile sayısallaştırılması amacı ile Yerel halk ve uzmanlarla yapılan anketlerin verileri 2010 Microsoft Office Excel programına ayrı ayrı girilmiştir. Ardından ankette ikili karşılaştırmaların yapıldığı her sorunun geometrik ortalaması alınmıştır.

Şekil 2.1 : AHS modeli (Cebeci ve Kılınç, 2011’den uyarlanmıştır).

Geometrik ortalamalar alındıktan sonra kurulan Expert Choice yazılımı programına GZFT analizinin ana kriterleri ve alt kriterlerinden oluşan hiyerarşisi girilmiş ve amacın İğneada’ nın ekoturizm potansiyelini saptamak olduğu belirtilmiştir. Öncelikle GZFT analizinin geometrik ortalaması alınan, güçlü yönlerden, zayıf yönlerden, fırsatlardan ve tehditlerinden oluşan, ana kriterlerinin sayısal verileri programa girilmiştir. Tüm ana kriterlerin toplamı 1 olarak hesaplanmıştır. Ardından her ana kritere ait alt kriterlerinin geometrik ortalaması teker teker girilmiştir. Program tarafından her ana kritere bağlı alt kriterlerin toplamı ana kriterin toplamına eşit olarak hesaplanmıştır. Ana kriterlerin ve alt kriterlerin kendi aralarındaki iki karşılaştırma matrisinin tutarlılık oranının 0.10’dan küçük olması dikkate alınmıştır. Aydın ve ark. (2009)’a göre tutarlılık oranının 0.10 yani % 10’ dan küçük olması elde edilen değerlerin kabul edilebilirliğini, bu oranın büyük olması ise bu değerlerin tutarsız olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda, İğneada’ nın ekoturizm potansiyeli saptamak amacı ile hiyerarşisi kurulan GZFT analizinin verilerinde, bu değerlerin altında 0.05 bir tutarlılık sağlanmıştır. Tüm veriler girildikten sonra yine program tarafından doğruluk analizi yapılmıştır. Bu kapsamda program kendi içerisinde sayısal hesaplama yaparak tüm kriterlerin sıralamasını vermekle birlikte tümünün değerlendirildiği doğruluk analizini de oluşturmaktadır.

Tutarlılık oranları kontrol edildikten sonra hem gruplar hemde bu grupların faktörleri arasında öncelik değerlerinin hesaplanması aşamasına geçilmiştir. Bu öncelik değerlerine göre hem gruplar arasında hem de bu grupların faktörleri arasındaki

öncelik değerleri bulunmuştur. Ardından her bir grubun öncelik değerleri, kendi alt faktörleri ile ayrı ayrı çarpılıp bu çarpım değerleri toplanarak yeni bir öncelik değeri almıştır. Elde edilen bu değerler hem gruplar arasında hem de grupları oluşturan faktörler arasında öncelik değerleri bulunmasını sağlamış ve tümü arasında genel bir sıralama imkanı sunmuştur.

İğneada'nın ekoturizm potansiyelini saptamak amacı ile yapılan bu çalışmada ilkin uzman ve yerel halktan oluşan karar vericilerin sonuçları ayrı ayrı hesaplanarak sıralanmış, ardından danışma grubu üyelerinin ortak kararı ile uzmanların öncelik değerinin yerel halka göre 2 kat daha önemli olduğu hesaplanarak genel bir sıralama alınmıştır.

Burdaki amaç; ikili karşılaştırmalar sonucunda elde edilen sayısal verilerin değerlendirilerek, İğneada' nın güçlü yönleri ve fırsatlardan en üst düzeyde yararlanabilecek, zayıf yönleri ve tehditlerini en aza indirebilecek, zayıf yönleri güçlü yönlere, tehdit unsurlarını fırsata dönüştürebilecek sürdürülebilir bir ekoturizm planlaması için gerekli önerilerde bulunulmasına katkı sağlamaktır.

2.2.5 Uygun ekoturizm aktiviteleri ile uygun alan seçiminin önerilmesi ve ekoturizm planlamasına yönelik önerilerinin geliştirilmesi

İğneada için uygun ekoturizm aktivitelerinin belirlenmesi amacı ile yapılan literatür araştırmasında bu alan ile ilgili daha önce yapılmış olan çalışmalardan yararlanılarak ekoturizmin seçim kriterleri hakkında fikir alınmıştır. Buna ek olarak; tez kapsamında yapılan arazi çalışmaları, dijital kayıtlar ve sayısal GZFT analizinin sonuçları değerlendirilerek İğneada için uygun görülen ve taşıma kapasitesini aşmayacak ekoturizm aktiviteleri ayrıntılı gerekçeleri açıklanmış ve bu aktiviteler için uygun alan seçiminde önerilerde bulunulmuştur. Buna göre İğneada' nın doğal ve kültürel ekoturizm değerlerine zarar vermeyen, koruyarak kullanılmasına fırsat sunan en etkili ekoturizm aktivitelerin; tarihi ve arkeolojik alanlar gezisi, mağara gezisi, doğa yürüyüşü-öğrencilerin doğayı tanıma gezisi, yaban hayatı (fauna) gözlemciliği-kuş gözlemciliği, flora keşfi, at arabası ve bisiklet turları ile keşif ve foto safari olduğu belirlenmiştir. Bu aktivitelerin İğneada koşullarında hangi bölgelerde gerçekleşeceği belirten ekoturizm öneri haritası, CBS tekniği ile oluşturulmuştur. Harita oluşturulurken aktivitelerin bir bölgede yoğunlaşmasından kaçınılmıştır.

Sayısal GZFT analizinin ana ve alt kriterlerinin öncelikli değerleri dikkate alınarak yerel halk ve uzmanların görüşü doğrultusunda, tehditleri, fırsatlara, zayıf yönleri ise güçlü yönlerle çevirecek İğneada için ekoturizm planlama öneriler getirilmiştir. Bununla birlikte İğneada'nın mevcut yapısını bozmadan yapılması düşünülen ekoturizm aktivitelerinin planlanması ve yönetiminin sağlanması amacı ile oluşturulan yönetim organizasyonunun üstüne düşen sorumluluklar ortaya konmuş ve yönetim açısından İğneada için gerekli olan katılımcı yönetim yaklaşımı anlayışı gerekçeleri ile birlikte önerilmiştir. Bu kapsamda, araştırmanın Avusturya ayağındaki iki milli parkın yönetim yapısı dikkate alınarak İğneada olması gereken örgütsel yapı hakkında tavsiyelerde bulunulmuş, sayısal GZFT analizinin sonuçlarına İğneada'da sürdürebilir bir ekoturizmin gerçekleşmesi için gerekli olan kararlar konusunda tavsiyede bulunulmuştur.

3. EKOTURİZM İLE İLGİLİ KAVRAMSAL TEMELLER

Teknolojinin ilerlemesi, çalışma koşullarının gelişimi, kişisel gelirin ve yüksek eğitim seviyesinin artması ve büyük şehirlerdeki endüstriyel yoğunluk insanları doğala alanlara doğru yöneltmiş bu durum yeni bir turizm çeşidinin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Avcıkurt, 2003; Cakıcı ve ark., 2008; Yılmaz, 2010). Hem turist profilinin hem de tüketim alışkanlıklarının değişimi alışılmış deniz kum ve güneş üçlüsünden oluşan tatil anlayışının farklılaşmasına ve turistlerin turizm merkezlerinden uzaklaştırıp doğa ile iç içe olan, çevreye saygılı tesisleri barındıran doğal alanlarda tatil yapma isteğini uyandırmıştır (Doan, 2000; Akpınar ve Bulut 2010; Yılmaz, 2010).

Sürdürülebilirlik kavramının gündeme gelmesi birçok alanda olduğu gibi turizm alanında da etkili olmuştur. Turizmin doğal ve kültürel kaynaklara yaptığı baskının artması ve dolayısı ile bu kaynaklarda olan olumsuz etkilerin oluşması çevreye daha duyarlı ve saygılı turizm türleri ortaya çıkmasına neden olmuştur (Akşit, 2007; Avcıkurt, 2003; Akpınar ve Bulut 2010; Yılmaz, 2010). Kentleşmenin ve endüstrinin hızlı gelişimi, nüfus artışı ve ulaşım olanaklarının hızlı bir şekilde artması ile birlikte artan bilinçsiz ve kontrolsüz kullanımlar çevre üzerinde olumsuz etkilerin doğmasına neden olmuştur (Erdoğan, 2003; Yılmaz ve ark., 2004). Bu sebeplerden dolayı, ekoturizm kavramı turizm sektörü içerisinde gündeme gelmiştir. 1998 yılında Birleşmiş Milletler tarafından, 2002 yılı '' Uluslar arası Ekoturizm Yılı'' olarak ilan edildi ve Kanada'da Quebec Ekoturizm Deklerasyonu yapıldı. Böylelikle ekoturizm önemi vurgulanmış olup uluslararası boyutta gündeme gelmiştir (Erdoğan, 2003; Selimoğlu, 2004; Demir ve Çevirgen, 2006). Ekoturizm kavramı da böylelikle yeni turizm türü olarak gelişmeye başlanmıştır.

Ekoturizm, kırsal ve kültürel turizm unsurlarını barındıran ve doğal alanlara yapılabilecek en uygun turizm çeşidi olarak ifade edilmekte turizm yapılan çevrenin ve toplumun kültürel ve sosyal yapısının sürdürülebilir gelişimini ile koruma kullanma dengesini sağlayabilmektedir (Arslan, 2000; Avcıkurt, 2003). Eğitim düzeyinin ve çevre bilincinin artmasıyla birlikte, son yıllarda özellikle doğal ve kültürel açıdan hassas alanlara yönelik yapılan seyahatlerin sayısı artmaktadır. Bu durum

uluslararası düzeyde ekoturizm seyahatlerine olan talebi arttırmaktadır. Ekoturizmin, ekolojik açıdan hassas alanlara doğru yapılan faaliyetleri bir disiplin altında toplaması bakımından büyük önem taşımaktadır (Çevirgen, 2003, Akpınar ve Bulut, 2010)

Ekoturizm koruma alanlarının değerini anlayan ve alanla ilgili tüm paydaşlara finansman destek sağlayan bir fırsat olarak tanımlanabilir. Bunun yanında kırılgan ekolojik sistemlerin bulunduğu alanlara doğru yapılan ekoturizm etkinlikleri aynı zamanda ekosistemler için bir tehlike olarak sınıflanabilir ve fiziksel çevreyi kirleten bir boyutu da bulunabilir. Ekoturizm kapsamında doğal alanlar yapılan aktivitelerin ekolojik, sosyal ve ekonomik ölçütleri seçili bölge ve turizm yönetimi açısından önemlidir (Ok, 2005; Polat, 2006; Yılmaz, 2010). Koruma ve gelişim arasında bir birleşme sağlayan ekoturizm çevreye duyarlı yapılar ve işbirliğini güçlendiren koruma çabaları ile ekonomik bir birleşen olarak hizmet verebilir (Strong-Cvetich, 2007).

Turizm endüstrisi dünyanın en gelişmiş endüstrilerden biri olup büyüme göstermektedir. Bu büyüme potansiyelinden kaynaklanan etkileri değerlendirmek üzere turizmin çevreye, sosyo-kültürel yapıya, yerel ekonomiye yaptığı etkiler araştırılmaktadır (Doan, 2000; Akpınar ve Bulut 2010).

Çevre kaynaklarına bağlı ve çevresel duyarlılıkta olan turizm çeşitlerinden ekoturizm kavramı uluslar arası yayımlarda sık olarak yer almakla birlikte bu yayımların bazılarına göre bir turizm çeşidi olarak görülürken bazılarına göre ise çevresel duyarlılığından beslenen tüm turizm çeşitlerinin tümünü kapsayan bir üst kavram olarak kullanılmaktadır (Kahraman ve Türkay, 2006).

3.1 Ekoturizm Tanımı ve Özellikleri

Ekoturizm kavramı ilk defa 1978’de Kenton Miller tarafından kullanılmıştır (Rahemtulla ve Wellstead. 2001; Yılmaz ve ark., 2004). Daha sonra ekoturizm ile ilgili birçok tanım ortaya konmuş olsada bu konu üzerinde tam bir fikir birliğine varılıp uluslararası kabul edilmiş bir tanım bulunmamaktadır (Rahemtulla ve Wellstead, 2001). Yapılan çok çeşitli ekoturizm tanımları olmamasına rağmen içerisinde ortak özellikler taşımaktadır. Günümüze kadar yapılan ekoturizm tanımlarından bazıları şunlardır:

Ceballos- Lascuarin tarafından 1987 yılında ekoturizmin doğanın değerini bilme ve doğanın tadını çıkarma olduğu belirlen (Erdoğan, 2003) ilk tanımı yapılmıştır. Buna göre ekoturizm; gidilecek yörenin günümüze kadar biriktirdiği kültürel değerleri ile birlikte fazla tahrip edilmemiş ve kirlenmemiş özelliklere sahip doğal alanları tanımak, araştırmak, sahip olduğu flora ve fauna türlerini görmek, manzarasını seyretmek gibi belli amaçlarla yapılan seyahat olarak tanımlanmaktadır (Burton, 1998; Demir ve Çevirgen, 2006).

Ekoturizmin en çok bilinen tanımlarından biri Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (TIES, 1990) tarafından yapılmıştır. Buna göre ekoturizm; çevreyi koruyan ve yerel halkın refahını gözetken, doğal alanlara doğru yapılan çevreye duyarlı ve sorumlu seyahatlerdir (TIES, 1990; Yücel, 2002; Erdoğan, 2003; Demir ve Çevirgen, 2006). Özhan (1997)'a göre ekoturizm; içerisinde sosyal sorumluluk ve kuvvetli bir doğa bağlantısını bir arada bulunduran ekoloji ve ekonominin evliliği olan karmaşık ve disiplinlerarası bir üründür.

Ekoturizm; doğal kaynakları koruyup yerel halk için ekonomik fırsatlar yaratan bunun yanında ekosistemin bütünlüğünü korumaya çalışan, yörenin doğal ve kültürel yapısını anlamak ve tanımak amacı ile yapılan bir seyahat olarak tanımlanmakta hem yörenin ekolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik devamlılığının oluşmasında hem de sahip olduğu hassas doğal alanların korunmasının sağlanmasında bir araç olarak kullanılabilinen bir turizm türü olarak görülmektedir (Khan, 1997; Demir ve Çevirgen, 2006).

Ekoturizmin doğal ve kültürel değerlere saygılı, yerel ekonomiye katkı sağlayan çevreye uygun tesisleri ile doğa temelli bir turizm olarak bilinmekte ve kitle turizmine çevreci bir alternatif olarak belirtilmektedir (Erdoğan, 2003).

Ekoturizm turizm kaynaklarının gelecek nesillere aktarımı için sürekliliğinin sağlaması yanında yerel halkın refahını gözetken, doğaya saygı ve sorumluluğu arttıran bir turizm politikasıdır (Das ve Korkmaz, 1997). Tickell'e (1996) göre ekoturizm; doğal yaşama ve insan kültürüne her hangi bir zararda bulunmadan dünyanın harika çeşitliliğini barındıran alanların tadını çıkarmak için yapılan bir yolculuk olarak tanımlanmaktadır (Diamantis ve Ladkin,1999).

Ekoturizm, yerel halkın kültürel değerlerine saygı duyarken yörenin sahip olduğu ekosistemlerin korunmasına yardımcı olan aydınlatıcı, biliçlendirici doğa seyahatidir (Wight, 1993; Erdoğan 2003).

Doğal hayatı Koruma Vakfı (WWF) tarafından çevreye minimum etkiye bulunan ve yerel halka ekonomik yarar sağlayan bir turizm türü (Yücel, 2002; Akpınar ve Bulut, 2010) olarak tanımlanan ekoturizm; Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (IUCN) tarafından ise minimum ziyaretçi etkisi ile geçmiş ve gelecekteki kültürel özelliklerini koruyan, yerel halkın sosyo-ekonomik katılımına aktif olarak katılmasına olanak sağlayan, doğanın değerini bilmek ve doğanın tadını çıkarmak amacı ile doğal alanlara yapılan çevreye karşı sorumlu seyahat olarak tanımlanmaktadır (Kuter ve Ünal, 2009; The Nature Conservancy, 2010).

Ekoturizm doğayı öğrenmeye ve deneyimlemeye odaklanmış sürdürülebilir bir turizm olup savurgan olmayan, düşük etki yaratan ve yerel odaklı (kontrol, fayda, kar ve ölçek) bir yönetimi gerektirmektedir. Doğal alanlara yönelik olan ekoturizm bu alanların korunmasına katkıda bulunmalıdır (Çakıcı ve ark., 2008). Naumanen ve Pföb (2009)'a göre ekoturizm doğal alanlara ve yerel topluluklara olan sömürmeyi engellemeye çalışmalı ve sağlanan ekonomik gelirin dışarıya sızması engellenmelidir. Bunun yanında olumsuz etkisi az olumlu katkısı çok olan bir turizm çeşidi olarak ekoturizmin özellikle gelişmekte olan üçüncü dünya ülkeleri için yerel halka refah sağlaması ve yerel mülkiyet sahiplerine ile iş adamlarına teşvik etmeleri bakımından iyi bir turizm uygulaması olduğu düşünülmektedir.

Honey (2008)'e göre ekoturizm; doğal alanlara yapılan yolculukları içermeli, oluşabilecek etkileri azaltmalı, çevresel bilinci kurmalı, koruma için doğrudan finansal destek sağlamalı, yerel halk için ekonomik güçlendirme ve refah sağlamalı, yerel kültüre saygı göstermeli ve insan haklarını desteklemelidir.

Günümüze kadar ekoturizm ile ilgili, doğa turizmi, doğa tabanlı ya da doğa merkezli turizm, sorumlu turizm, yabancı turizm, sürdürülebilir turizm, minimum etkili turizm, alternatif turizm, yumuşak (soft) turizm, macera turizmi, kırsal turizm, kültürel turizm, bilimsel turizm, inceleme turizmi gibi 35 civarında terim kullanılmaktadır (Yılmaz ve Karahan, 2010). Bunun dışında, ekoturizmin soft (yumuşak) ve hard (yoğun) olarak ikiye ayrıldığı çalışmalar da vardır. Hard ekoturizm turistlerin uzun süreli ve yoğun bir şekilde doğa ile içiçe bulunmasını

gerektirir. Soft ekoturizm ise başka amaçlarla gerçekleştirilen bir turizm etkinliği içerisinde doğa ile kısa süreli ve sık ilişkide bulunan bir turizm etkinliğidir (Yılmaz ve ark., 2004).

Ekoturizm hakkında görüldüğü gibi farklı birçok tanım yapılmıştır. Bu konuda herkes tarafından kabul görünen ortak bir tanım olmamasına karşın ekoturizm ile ilgili tüm tanımlar biraraya getirildiğinde ekoturizmin ortak özelliklerini genel olarak şu şekilde sıralamak mümkün gözükmemektedir;

- Turistlerin, ziyaret ettikleri yörenin mevcut doğal ve kültürel özellikleri açısından çekici bulunan alanların tanınmasına, gözlemlenmesine fırsat veren doğal temelli bir turizmdir (Yücel, 2002; Selimoğlu, 2004).
- Deniz kum güneş turizminden çok doğal-kültürel kaynaklara yönelik olan eğitim amaçlı turizmdir (Yücel, 2002; Çevirgen, 2003).
- Yörede yapılan aktivitelerin yaratacağı çevresel ve sosyo-kültürel olumsuzlukları en aza indirmektedir. Sürdürebilir kaynak kullanımını ve çevresel bilinçlenmeyi ve eğitimi desteklemektedir (Rahemtulla ve Wellstead, 2001; Çevirgen, 2003, selimoğlu, 2004).
- Gelen turistlerin, yerel halkın ve turizme hizmet veren ilgili tur kuruluşları ile tur operatörlerinin ekoturizm konusunda ilgili tüm katılımcıların bilgi sahibi olması ve bu konuda eğitim alması gerekmektedir (Rahemtulla ve Wellstead, 2001).
- Doğal alanlardaki fauna ve flora türlerini koruyarak biyoçeşitliliğin sürdürülebilirliğine sağlayıp doğal kaynakları koruyarak doğal çevrenin uzun süreli güvenliğini sağlamaktadır (Rahemtulla ve Wellstead, 2001).
- Doğaya yapılan müdahale ve baskıları azaltmak için yörede az yatırım ve az gelişimi getirmesi beklenmektedir.
- Yerel halkın kültürel değerlerini korumakta ve yerel halkın turizme katılımını destekleyerek ekonomik refahın gelişimine katkı sağlamaktadır (Rahemtulla ve Wellstead, 2001, Selimoğlu, 2004).

- Yerel halkın turizmden sağladığı dolaylı/dolaysız ekonomik gelirlerin dışarıya sızmasını engelleyerek içerde kalmasını ve yerel halkın turizmin dışında değil turizmin içerisinde aktif rol oynamasını sağlamaktadır (Yücel, 2002).
- Yerel kaynakların kullanımını desteklemekte ve çevre duyarlı teknolojileri gerektirmektedir (Demir ve Çevirgen, 2006).
- Turizm yapılan bölgenin yöresel değerleri ön planda tutmaktadır (Rahemtulla ve Wellstead, 2001).
- Yörenin kültürüne saygı duymakta (Selimoğlu, 2004), yerel halkın yararını ve turistlerin tatminini en yükseğe çıkarmakta ve çevresel ahlakı geliştirmektedir (Rahemtulla ve Wellstead, 2001; Erdoğan, 2005).

Dünya Turizm Örgütüne (WTO) göre ekoturizmin bileşenleri ise;

- Biyolojik çeşitliliğin korunmasına destek olması,
- Yerel halkın refahını sağlamakta, turistlerin ve yerel halkın çevre hakkında bilinçlendirilmesi,
- Küçük tesislerde, küçük turist gruplarına hizmet vermesi,
- Turistlerin ve yerel halkın turizm endüstrisi üzerine sorumlu davranmasının istenmesi,
- Yenilemeyen kaynakların minimum düzeyde tüketilmesinin arzu edilmesi,
- Turizm yönetimine yerel düzeyde katılımın sağlanmasının önemsenmesi,
- İş fırsatlarının ve mülkiyetin yerel halk adına ilerlemesinin sağlanması

olduğu belirtilmiştir (Yürük 2003; Anonim, 2009; Anonim, 2010).

Sonuç olarak; ekoturizm doğal ve kültürel değerler açısından cezbedici özelliği bulunan bir bölgenin var olan bu değerlerin korunarak sürdürülebilirliğini sağlamak, yerel halkın sosyo-ekonomik koşullarını geliştirerek refah düzeyini arttırmak, kültürel değerlerini korumak ve doğayı deneyimlemek amacı ile bilinçli turistler tarafından doğaya doğru yapılan, doğaya saygılı bir turizmdir.

3.2 Ekoturizmin İlkeleri ve Amaçları

Ekoturizm faaliyetleri hassas doğal ve kültürel çevrelere doğru yapıldığından dikkatli bir şekilde yönetimi gerektirmektedir. Yapılacak aktivite ve olanakların titiz bir şekilde planlanmalı ve ziyaretçi sayılarının kısıtlanmalıdır (Demir ve Çevirgen, 2006). Ekoturizm yapılacak yöredeki ekolojik dengenin bütünlüğü sağlanmalıdır. Bu sebeple bu dengeyi bozacak müdahallerden kaçınılması ana amaçtır (Kuter ve Ünal, 2009). Doğal çevreye olan baskıyı azaltmak, oluşabilecek zararı önlemeye yönelik planlama ve yönetimi amaçlamak, sezonluk yapılan kitle turizminin aksine, ekoturizmin ülke genelinde ve yıl içerisinde dengeli bir şekilde yaymak, uzun dönemli ekonomik faydayı gözetmek gerekmektedir (Yürük, 2003). Bu amaçla yapılacak olan kontrollü turlarla gelecek küçük gruplar çevreyi bozmadan doğal alanlara seyahat etmesi, yöredeki doğal ve kültürel kaynakları yerinde öğrenmesi ve ayrıca bu durumun yerel halk için ekonomik fayda getirmesi amacı sağlanabilecektir (Arslan,2005; Kuter ve Ünal, 2009).

Dünya Turizm Örgütüne (WTO) göre ekoturizmin amacının;

- Turizmin doğal ve geleneksel çevreye verdiği zararın minimum seviyeye indirilmesi,
- Turistlere ve yerel halka doğanın ve geleneksel sosyo-kültürel çevrenin korunması ve duyarlı olunması için gerekli eğitim verilmesi,
- Turizmin yerel halkın gereksinimlerini sağlayan, yerel yönetim ve halkla işbirliğinin sağlanarak bir ticaret olarak özendirilmesi,
- Korunan doğal ve sosyo-kültürel alanların yönetimi için gerekli kaynağın ayrılması,
- Turizmden kaynaklanabilecek olumsuz etkinin en düşük seviyeye indirilmesi amacıyla sosyo-kültürel ve doğal çevre için uzun vadeli izleme ve değerlendirme programlarının desteklenmesi
- Turizmin yerel halkın geçimine katkıda bulunmasının sağlanması
- Turizm gelişmesinin yörenin sosyal ve çevresel kapasitesini yükseltmesi,

- Doğal ve geleneksel sosyo-kültürel çevreyle uyumlu ve içiçe bulunan yerel bitki örtüsünü, yaban hayatını koruyan alt yapı yatırımlarının gerçekleştirilmesi

olduğu belirtilmiştir (Anonim, 2009; Anonim, 2010).

Ekoturizm genellikle küçük gruplar için ailelerin işlettiği küçük ölçekli tesislerde, geleneksel mimarinin ve yerel kaynakların kullanımını amaçlanmaktadır. Ekoturizm amacına uygun olması durumunda, hassas ve kırılgan ekosistemlerin korunması ve bu bölgede yaşayan yerel halkın sosyo-ekonomik gelişmesinin sağlanması için kaynak yaratabilen bir araçtır (Yürük, 2003).

Turizm yapılan alanlara yönelik olan olumsuz etkileri düzelmek yerine bu olumsuzluklar oluşmadan önlemek, bireysel olarak ya da küçük gruplar halinde yapılan kontrollü turlar ile turist sayısını sınırlamak, turizm aktivitelerini tüm yıla yaymak, ekonomik refahı sağlamak ekoturizmin temel amaçlarındandır (Arslan, 2005).

İlkeler ekoturizmin amaçları ve doğası ile ilişkilidir ve birçok kural içerir. İlkelerin sürekli ortaya konması ve çok sayıda olması bir karmaşıklıktan ya da kusursuzluktan değil, tamamen istenmeyen ilkelerin ortaya çıkmasını engellemektir (Erdoğan, 2003). Ekoturizmin; çevreyi korumaya teşvik etmek, yorumlayıcı eğitim deneyimlerini tanıtmak, yerel halk katılımını sağlamak ve kazançlı iş olanakları sunmak gibi dört temel ilkesi vardır (Marques, 2000).

Ekoturizm; turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel etkileriyle ilgili olan sürdürülebilir turizmin ilkelerini kabul etmekle birlikte daha geniş bir kavram olan sürdürülebilir gelişmeden farklı olarak özel ilkeleri de kabul etmektedir Bu ilkeler şu şunlardır (WTO, 2002; Anonim, 2004);

- Doğal ve kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunmak
- Planlanma, geliştirme ve işletme ile yerel halkın refahını yükseltmek ve onların katılımını sağlamak
- Ziyaretçilere gidecekleri yerlerin doğal ve kültürel değerleri hakkında bilgi vermek
- Küçük gruplar için düzenlenmiş turlar dışında, kendi başlarına seyahat edenlere de iyi olanaklar sunmak

- Elde edilecek gelirleri, doğal alanların korunması ve koruma alanlarının yönetimi için yönlendirmek
- Turizm endüstrisinin sürdürülebilir büyümesi ve planlamasına duyulan ihtiyacın vurgulanması ile çevresel ve sosyal taşıma kapasitesini aşmayacak şekilde turizmi geliştirmek
- Yerel halk tarafından yönetilen tesisler ve yapılan aktiviteler ile elde edilen gelirin yüksek bir payının ev sahibi yörede kalmasını sağlamak
- Çevrenin hassa yapısı ile uyumlu hassa altyapı sistemlerini geliştirmek fosil yakıtlar gibi yenilemez kaynakların kullanımını azaltmak, endemik bitkilerin ve yaban hayatı korumak ve tüm bunları doğal çevre ile bütünleştirmektir.

Ekoturizm Derneği (TIES,1990) ekoturizm faaliyetlerin gerçekleştiği ülkelerde benimsenmesi gereken ilkeler ve uygulanacak yöntemlerin; ekoturizm politikaları geliştirmek ve planlama yapmak, ekoturizm için kurallar geliştirmek, ekoturizm alanında ürün geliştirmek, pazarlama ve tanıtım yapmak, ekoturizmin getiri ve götürülerini (maddi ve manevi) izleyip saptamak olduğunu belirtmiştir.

3.3 Ekoturizmin Gelişme Süreci

Ekoturizm kavramının aslı Yunanca’ da oikos=ev ve logos=kelime olarak bilinen organizmalar ile çevrelerinin ilişkilerini incelemekte ve ekoloji kavramından ortaya çıkmaktadır. Ekoloji biyoçeşitliliği korumanın yanında yerel kültüre saygı duymaktadır. Ekoturizm, ev sahipliğinde bulunan yörenin özelliklerini koruyarak, minimum hasara uğramasını sağlayan bir seyahati ifade eder (Çevirgen ve Demir 2006). Ekoturizm tanımında olduğu gibi ilk ne zaman bu kavramın ortaya çıktığı ile ilgili ortak bir fikir birliği yoktur.

Bazı araştırmacılara göre uzun bir geçmişi olmayan ekoturizmin ilk olarak 1965 yılında Hetzer tarafından kullanıldığı belirtilmiştir (Rahemtulla ve Wellstead. 2001). Ekoturizm teriminin ilk defa literatürde 1978 yılında Kenton Miller tarafından kullanıldığı açıklanmıştır (Ashton, 1993; Higgings, 1996, Demir ve Çevirgen, 2006’dan). Başka kaynaklara göre, ekoturizm kavramı ilk olarak 1983 yılında Ceballos-Lascrain tarafından ortaya atılmıştır. Başka bir kaynakta ise sorumlu turizm hareketi olarak gerçekleşen ekoturizmin 1970’li yıllarda gerçekleştiği ve 1980 yıllarda çevresel turizmin günümüzdeki ekoturizm olduğu belirtilmiştir (Rahemtulla

ve Wellstead 2001; Yılmaz, 2010). Ekoturizm, gelişmekte olan ülkeler için ekonomik gelişime katkısı, çevreyi koruması ve sürdürülebilir gelişimi sağlaması bakımından iyi bir sistemdir (Rahemtulla ve Wellstead. 2001).

Ekoturizm, başka bir kaynağa göre, ilk olarak 1950’lerde avcılığın yasallaştırılması ile birlikte ortaya çıkmıştır. Rekreatyoneel avlanma alanlarına duyulan ihtiyacın koruma alanlarının, milli parkların ve av hayvanları alanlarının oluşumuna neden olmuştur. Fakat 1980’li yıllarda ekoturizm konsepti daha açık bir şekilde gündeme gelmiş ve üzerinde araştırmalar yapılmıştır (Anonim, 2008).

Ekoturizmin geçmişine götüren gerçek Afrikaya dayanmaktadır. İnsanların yaban hayatı alanlarında yaptığı eko-macera turları ile başlamıştır. 1970’li yıllara gelindiğinde bu hayvanların korunmazsa nesillerinin tükenebileceği anlaşılmıştır. Bu gerçek Afrikadaki safari turlarının ve avlanma seferlerinin yaratmış olduğu tehlikenin durdurulması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu durum ekoturizmin nasıl geliştiğinin en büyük işaretidir. Yasal olmayan izinsiz avcılık, çevrecilik ve hayvan eylemciliğinin oluşmasında büyük bir adım olmuştur. Bu hayvanların korunması, gereksiz turist baskısı ile oluşan çevre sorunlarının azaltılması, ekoturizm ile ilgili bir çok düşüncelerin doğmasını sağlamasına sebep olmuştur.

1970 li yıllarda başlayan çevre koruma hareketi ile birlikte turizm endüstrisinin çevre üzerinde yaptığı olumsuz etkilerin artması sonucunda (Erdoğan, 2005) ekoturizm, kitle turizmine karşı bir alternatif olarak 1980’li yılların sonlarında (Çevirgen, 2003) daha hızlı gelişme göstererek sürdürülebilir gelişim içinde yerini almıştır (Kuter ve Ünal, 2009).

1992 yılında Rio’da düzenlenen Rio Dünya Zirvesinde çevre ve sürdürülebilirlik ilkeleri ortaya konulmuş, çevreye zarar vermeden ve o bölgedeki kültürel değerleri yok etmeden doğa temelli turizm ve sürdürülebilir kalkınmadan söz edilmiştir (Erdoğan, 2005; Ekoturizm derneği, 2007). 1998’de Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi 2002 yılını “Uluslararası Ekoturizm Yılı” olarak ilan etmiş ve Kanada’da Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) önderliğinde ekoturizm ile ilgili ilk “Dünya Ekoturizm Zirvesi” 2002 yılında toplanmıştır (Yücel 2002; Yürük 2003; Selimoğlu, 2004; Kuter ve Ünal, 2009). Yine 2002 yılında Avusturya’ nın şehrinde Dağlık Bölgelerde Ekoturizm Konferansı yapılmıştır (UNEP, 2002). Bu, ekoturizm kavramına verilen önemi ortaya koymuştur (Erdoğan, 2003). Ardından

çeşitli tarihlerde yapılan toplantılardan sonra Ruanda’da “Afrika’da Milli Park ve Korunan Alanlarda Ekoturizm Semineri” yapılmıştır. Bu seminer korunan alanlarla ilgili gerçekleştirilen ilk seminerdir (Erdoğan, 2005). 2007 yılında 2002 yılında yapılmış olan zirvenin ardından geçen son 5 yılı değerlendirmek için Oslo/Norveç’te “Küresel Ekoturizm Konferansı”nda düzenlemiştir. Bu konferasta, ekoturizmin sürdürülebilir gelişmeye ve koruma alanlarına olan katkıları üzerinde görüşülmüş ve devamlılığının sağlanması için gerekli düzenlemelerin hızlı bir şekilde yapılması gerekliliği üzerinde durulmuştur (Kuter ve Ünal, 2009). Ekoturizm sürdürülebilir kalkınma içerisinde değerlendirilmiş, ekoturizmin iyi planlanması ve yönetilmesi ile doğal çevreyi korumada güçlü bir araç olmada (Erdoğan, 2003) ve az gelişme göstermiş alanlarda refah düzeyini artırmada ve kalkınmaya katkı sağlamada çözüm olarak ortaya konmuştur (Lee ve ark, 1998; Erdoğan 2005’ den).

2007 yılında, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından tamamlanan Türkiye Turizm Stratejisi 2023, 2007-2013 Eylem Planı’nda doğa temelli turizmin planlı gelişimi altında ekoturizm kavramından bahsedilmiş ve Türkiye de ekoturizm gelişmesine uygun bölgeler belirtilmiştir. Turizm kentlerindeki turizm çeşitlendirmesi arasında sağlık turizmi ve termal turizm, kış turizmi, golf turizmi, deniz turizmi, kongre ve fuar turizmi gibi belirtilen alternatif turizm türlerinin içinde ekoturizm ve yayla turizmi de yerini almıştır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007).

Yeryüzünü korumanın yararlarının son yıllarda yapılan ‘yeşil hareket’ ile 80’li ve 90’lı yıllara göre daha çok anlaşıldığı görülmektedir. Dünyada ihtiyaçların ve beklentilerin değişmesi turistleri farklı turizm aktivitelerine yönelmiştir. 1990’lı yılların başlarında ekoturizm bakımından çekicilik yaratan milli parklara olan talebin artmış olduğu görülmüştür (Çevirgen,2003). Yine aynı yıllarda, Dünya Kaynakları Enstitüsü’nün yapmış olduğu bir çalışmaya göre turizmdeki yıllık büyüme hızı % 4 iken, ekoturizmin büyüme hızının % 10 ile % 30 arasında olduğu görülmektedir (Yücel, 2002; Selimoğlu, 2004). Yine bir araştırmada; 90’lı yıllarda ekoturizmin büyümesi ile birlikte 43 milyon Amerikalı ekoturizm faaliyetlerinde bulunmuştur. Yunanistan’a gelen 3 milyon İngiliz turistin % 19’unun ekoturizm amacı ile geldiği belirlenmiştir. Avrupada, turistlerin %20-%30’unun sürdürülebilir turizmin hakkında bilinçlendiği, turistlerin %10-%20’nin yeşil olan seçenekleri araştırdığı, %5-%10’nun ise yeşil tatilleri istedikleri belirlenmiştir (TIES, 2006). Ülke turizmi için

ayrılan payın önemli bir kısmının ekoturizm amacı ile harcandığı bilinmektedir (Akpınar ve Bulut, 2010).

TIES (2006)'in yapmış olduğu ekoturizmin küresel ölçekte durumunu belirten araştırma raporunda; 1990'lı yıllardan itibaren hızlı bir büyüme grafiği olan ekoturizmin, 2004 yılında ekoturizm/doğa turizmi olarak diğer turizm türlerine göre dünya çapında 3 kat hızla büyüdüğü, doğa turizminin uluslararası pazarda yıllık %10-%12'lik artış gösterdiği, vadesi dolan güneş-kum turizminin yerine son yirmi yılda gelişen ekoturizm, doğa turizmi, miras, kültür ve macera turizmi gibi deneyimsel turizmin tercih edildiği, dünya turizm pazarında son 6 yılda %25'lik büyüme gösteren sürdürülebilir turizmin sektöre yılda 250 milyar avro sağladığı belirtilmekte ve yılda %20'lik büyüme gösteren eko-hotel, eko-konaklama ve doğa turizm sektörünün, yapılan analizlere göre, gelecekteki turizm pazarından büyük kazanç sağlayacağı tahmin edilmektedir. Tüm bu araştırmalar; sürdürülebilir turizm kapsamında ekoturizme duyulan ilginin sürekli arttığını göstermekte ve ekoturizmin gelecekte turizm pazarı içerisinde büyük bir paya sahip olacağı düşünülmektedir.

Şekil 3.1 : Dünyadaki ekoturizm bölgelerinin dağılışı (Selimoğlu, 2004).

Şekil 3.1' de kırmızı olarak belirtilen sıcak noktalar, ekoturizm açısından dünyadaki uygun bölgeleri göstermektedir. Türkiye' nin güney kesimlerinin ekoturizm alanı olarak uygun olduğu görülmektedir (Selimoğlu, 2004).

3.3.1 Uluslar arası 2002 ekoturizm yılı

Doğaya, ekolojik dengeye saygılı ve çevre sorunlarına karşı duyarlı bir turizm yaratmak ve çevreye duyarlı turizm anlayışını ortaya çıkarmak ve ekoturizmin amaç ve ilkelerine uygun olmayan uygulamaları önlemek için 2002 yılı uluslararası ekoturizm yılı ilan edildi (Anonim, 1996). WTO ve UNEP tarafından 132 ülkenin katılımı ile daha önceki yıllarda ekoturizm adı altında yapılan ön çalışmaların biraraya getirilmesi amacı ile Kanada' nın Ouebec şehrinde 19-22 Mayıs tarihleri arasında 'Dünya Ekoturizm Yılı (WES)' ilan edildi (IYE, 2002). Bu zirvede tüm ilgili aktörlerin katılımı ile şu amaçlar hedeflenmiştir (IYE, 2002; Demir ve Çevirgen, 2006' dan):

- Doğal ve kırsal yörelerdeki refah düzeyini geliştirmek, sahip olunan doğal ve kültürel değerlerin korunmasını katkıda bulunmak için kamu otoriterleri, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, tüketiciler ve yerel halk arasındaki bilinçlendirmeyi attırmak.
- Ekoturizmin gelecekte devamlılığın sağlanması için planlama, yönetim, düzenleme ve kontrol mekanizmaları ile yöntemlerini geliştirmek.
- Yapılan başarılı çalışmalarda elde edilen deneyimlerin karşılıklı paylaşılarak faydalınabilinmesini sağlamak.
- Ekoturizm yapılacak alanların belirlenerek uluslararası piyasada etkili bir şekilde pazarlanmasını arttırmaktır.

Dünya Ekoturizm Yılı' nda; uluslararası acentelar, ulusal, bölgesel ve yerel hükümetler, özel sektörler, sivil toplum kuruluşları, turizm girişimcileri, etnik-yerel topluluklar, hükümetler arası örgütler, ekoturizm ile ilgilenen akademisyen ve akademik kurumları içine alan 3000'in üzerindeki temsilcinin katılımı sağlanmış ve ekoturizmin gelecekteki gelişimini, yönetim ilkelerini ve önceliklerini belirlemek amacıyla toplanılmıştır (IYE, 2002). Bu zirvede biraraya gelen tüm ilgili katılımcılar; (Çamur, 2003)

- Turizmin; sosyal, ekonomik ve çevresel etkilerinin bulunduğunu kabul etmiştir.
- İnsanların doğal çevrelere doğru yaptığı seyahatlerin arttığını farkına varmıştır.

- Ekoturizmin, ev sahipliği yapan yörenin doğal kaynaklarının ve yerel kültürünün bütünlüğüne katkı sağlaması, ziyaretçilerin doğal ve kültürel mirasın korunmasına yönelik bilinçlendirilmesi, ekonomik refahın artması ve turizmin sürdürülebilirliğine katkıda bulunulması gerektiğini vurgulamıştır.
- Turizm yapılacak yörenin geçmişten günümüze kadar süre gelen geleneksel davranışları, kullanımları ve kültürünü korumayı sağlamak, doğayla bütünleşmiş olan kültürel çeşitliliğinin tanınması ve tanıtılması gerektiğini belirtmiştir.

Belirlenen bu ilkeler doğrultusunda, deklarasyona katılan hükümetlere, özel sektöre, sivil toplum kuruluşlarına, toplumsal amaçlı derneklere, akademik ve araştırmacı kuruluşlara, hükümetler arası örgütlere, uluslararası finans kurumlarına, gelişmeye yardımcı faaliyetlerde bulunanlar ile etnik ve yerel topluluklara ekoturizm yönetimi için gereken önerilerde bulunulmuştur (IYE,2002; Çamur, 2003; Demir ve Çevirgen,2006). Böylelikle ilgili her kurum kendi üzerine düşen yükümlülükleri gerçekleştirerek ekoturizmin amaç ve ilkelerinin sosyal, ekonomik ve doğal çevrelere zarar vermeden doğru bir şekilde gelişmesini sağlayıp ekoturizm yönetimine katkıda bulunabileceklerdir.

2002 yılı boyunca uluslararası kuruluşlar, hükümetler ve özel sektörler; ekoturizmi destekleyecek aktivitelerde bulunmuştur (IYE, 2002). Ekoturizmin evrensel ilkeleri, altyapısı ve gerekli olan kurumları belirlenip bir yapıya kavuşması amaçlanmıştır. Kamuoyunun dikkatini bu konuda yoğunlaştırmak ve ekoturizm ilkelerinin uygulanması için 2020 yılına kadar olan süreç içerisinde yapılması düşünülen çalışmaların başlanması gerekliliğine karar verilmiştir.

Ekoturizm adına 2002 yılına kadar yapılan çalışmalardan en önemlilerden biri; 12-15 Eylül tarihleri arasında Avusturya'nın Salzburg kentinde yapılan 'Dağlık Bölgelerde Ekoturizm' konferansıdır (UNEP,2001). Bu konferansın sonuç bildirgesinde; ekoturizmin sürdürülebilirliğinin sağlanması için ilgili tüm tarafların arasında etkili bir düzenleme ve işbirliğinin sağlanması, ekoturizm faaliyetlerini düzenleyecek kurumların görevlerini belirleyecek anlaşmalar yapılması ve bunun takibini üstlenecek bir üst örgütün kurulması, ekoturizmde görev alacak ilgili şirketlerin yöneticileri, çalışanları ve yerel halkın, ekoturizmin sürdürülebilirliği ve mali konularla ilgi temel bilgiler hakkında eğitim görmesi ve bilinçlenmesi gerektiği ve ekoturizm

ile ilgili tüm aktörlerin arasında ekoturizmin sürdürülebilirliğinin sağlanması, oluşturulan ekoturizm paketlerinin uluslararası pazarda tanıtılması için sıkı bir koordinasyonun sağlanmasının turizmde sürdürülebilirlik için ön koşul olduğu belirtilmiştir (UNEP, 2002; Yücel, 2002'den).

3.4 Ekoturizmin Önemi

Turizm sektörü giderek büyüyerek ülkelerin ekonomisini değişik şekillerde etkilemekte, ülke ekonomisini canlandırmaktadır. Son yıllarda tüketim alışkanlıklarının değişimi ile birlikte turizme yönelik tüketim kalıplarında değişim görülmektedir. Dolayısı ile her yeni turist tipine hitap edebilecek turizm arayışları içerisine girilmekte ve bu durum birçok turizm çeşidinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Daha önceleri çok talep edilen deniz kum güneş üçlüsü artık yerini doğa ile içiçe şehirin baskılı ortamından uzak bozulmamış tahrip edilmemiş temiz bir çevreye sahip alanlara yapılan alternatif bir turizm çeşidi olan ekoturizme bırakmıştır (Öztürk ve Mengüloğlu, 2008).

Ekoturizm sürdürülebilir turizm türlerinden biri olup mevcut ekosistemi korumakta sosyal- ekonomik refahı yükseltmekte ve turizm yapılacak alanı koruyup gelişmesine yardım etmektedir. Doğal alanlara yapılan sorumlu turizm olarak da bilinen ekoturizm çevresel kaynakların korunmasını sağlamakta ve doğal alanlarda minimum etki yaratmaktadır. Ekoturizmin amacı uygun ve sürdürülebilir turizm olanakları yaratmak ve yerel halkın yaşam refahını geliştirirken bu kapsamda yapılacak tüm ilgili aktivitelerin çevre üzerinde oluşabileceği müdahaleyi azaltmaktır.

Ekoturizm ile sürdürülebilir ve sorumlu turizmin tüm etkinliklerinden yararlanmak ve aynı zamanda turizm ile oluşabilecek etkileri en aza indirmeyi başarmak amaçlanmaktadır. Ekoturizm çalışmalarında başarılı olabilmek için ekoturizm aktivitelerinin yol açabileceği etkiler hakkında önceden bilgi sahibi olunması önemlidir. Bu sebeple çalışma alanının faunası, florası ve orda yaşayan tüm topluluklar ile ilgili gerekli bilgiye sahip olmak gerekmektedir. İlerde tercih edilebilecek ekoturizm faaliyetleri belirlenirken bu temel bilgiler önemli etkenler olarak değerlendirilecektir. Çalışma alanında yaşayan halkın kültürel yapısı, çevre olan ilişkisi, gelir düzeyi bilinmesi gerekmektedir. Böylelikle ekoturizm çalışmaları

kapsamında yerel halkın çevresel problemler ile ilgili bilinçlenmesi daha kolay sağlanacaktır.

Ekoturizm beraberinde bilinçlendirmeyi, çevreye olan sorumluluğun farkına varılmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda alınacak önlemler ile oluşabilecek zararların önüne geçilmiş olunacaktır. Bunun için halkın bilinçlendirmesi çok önemi bir husustur. Böylece çevresel konuların önemi vurgulanmakta ve ilerde oluşabilecek hasarların sonuçları önceden bilinmektedir. Ekoturizm ile farkındalık seviyesi artmakta ve böylelikle alanın sürdürülebilirliği sağlanmaktadır.

Ekoturizm doğal çevreye odaklanmakta, korumayı teşvik etmekte, yolculuk edilen alana ve ev sahibi olan bölge oluşan ziyaretçi baskısının azalmasını ve yerel halkın sosyal- ekonomik aktivitelerinin gelişmesini sağlamaktadır (Page ve Dowling, 2002). Ekoturizm yenilebilir enerji kaynakların tüketimi ve oluşacak atıkların önüne geçebilmek için daha verimli ve çevreye duyarlı yöntemler geliştirmektedir (Leuthold, 2001). Ekoturizm mevcut alan gelişimi ve ekonomik yararı çevre ile barışık bir şekilde birarada değerlendirilmesine yardımcı olan önemli bir araçtır (Strong-Cvetich, 2007).

Ekoturizm giderek güvenilirliği artan uluslararası ekonomik gelişime ve uluslararası koruma sektörüne sahiptir. Ekoturizm ekonomik gelişim ve çevresel koruma önlemleri arasında bir köprü görevi üstlenmektedir. Ekoturizm ile önemi artan çevresel koruma ekonomik teşvik ile sağlanmaktadır. Ekoturizm var olan doğal kaynakların özelliklerinin ve niteliklerinin azalarak yok olmasını ve biyoçeşitliğin kayıp olmasını engelleyen çok etkili kurallara sahiptir (UNEP,2002). Ekoturizm önemli ekolojik alanları korumakta ve yerel halkın gelir düzeyini arttırmaktadır.

Ekoturizm alanın doğal ve kültürel açıdan yarattığı turizm çekiciliğini dikkate alıp bu kaynakların tüketiminden çok önemini farkına varan ve sürekliliğini sağlayan bir turizm etkinliğidir (Yılmaz ve ark., 2004).

Ekoturizm çalışmaları, alanı ziyaret eden turistlerin sayısını kısıtlamakta yerel alanın mevcut yapısını korunmaya çabalamaktadır. Kısa vadede yerel halkın potansiyel gelirini kısıtlasa da uzun vadede hem ekonomik hem de çevresel sürdürülebilirliği esas almaktadır (Strong-Cvetich, 2007). Ekoturizm doğaseverlerden ve çevreye duyarlı turistlerin yaptığı turizimden daha geniş kapsamlı bir turizm çeşidi olup çevresel, kültürel, ekonomik ve sosyal ilişkileri birarada barındıran bütüncül bir etkinliktir.

(Yürük, 2003). Sonuç olarak ekoturizm ile mevcut doğal kaynaklar korunabilmekte, biliçlendirmeyi arttırmakta ve ekonomik refahı sağlayabilmektedir. Tüm bu sebepler ekoturizmin önemini birkez daha göstermektedir.

Ekoturizm ile doğal açıdan önemli olan alanlar koruma statüsüne alınır yada mevcut koruma alanlarının sürdürülebilirliği artar. Böylelikle hem mevcut doğal yapı zarar görmemiş olmakta hem de ekoturizmi oluşturan kaynakların korunumu sağlanmaktadır. Ekoturizm faaliyetleri ile yerel halka ekonomik katkı sağlamaktadır. Böylelikle yörenin ekonomik kalkınmasına destek olmakta ve ekonominin içerde kalmasını sağlamaktadır. Ekoturizm kapsamında doğa ile uyumlu çalışmalar yapılarak oluşabilecek bozulmalar en aza indirilmektedir. Yapılacak yatırımlar için için büyük sermayeler gerekmektedir. Ekoturizm ile yapılan çalışmalar sadece yerel halka ekonomik açıdan yarar sağlamanın dışında yerel halkın kültürü canlı tutmakta dolayısıyla sosyal ve kültürel değerlerin korunmasını sağlamaktadır.

Ekoturistler kültür ürünü olan yerel ürünlere yönelmekte ve yerel halka yan gelir sağlamaktadır. Ekoturizm doğal ve kültürel kaynak odaklı turizmdir. Bu sebeple yörenin doğal ve kültürel kaynakların korumasına yönelik bilincin artması ekoturizmin sürdürülebilirliği açısından önemli rol oynamaktadır. Bunların sonucunda ekoturizmi, doğa ile uyum sağlayan ve çevreye zararı az olan, kültürel değerlere sahip çıkan, yöre halkına gelir ve istihdam yaratan, ekosistem bütünlüğünü sağlamak yönünde çaba gösteren kaynak kullanımını en aza indiren bir turizm çeşidi olarak tanımlamak doğru olacaktır.

3.5 Ekoturizmin Diğer Turizmler İle İlişkisi

Kentleşmenin gelişmesi ile beraberinde gelen hızlı nüfus artışı, göç ve yoğun kullanımlar, insanların rekreasyona ulaşabileceği farklı arayışlar içerisine sokmuştur. Kente uyum gösterme süresince yaşam standartlarının değişimi ile kişilerin istekleri de değişim göstermektedir Bu durum yaşamın her alanın da olduğu gibi turizm alanında da değişimlerin yol açmasına, farklı arayışlar içinde olunmasına yol açmıştır. Önceleri güneş, kum, deniz ve tüm olanaklara sahip konaklama tesisleri aranan özellikler iken, bu tarz turizmin yarattığı olumsuz etkiler ve kullanıcıların isteklerinin değişmesi, değişik alternatiflerin doğmasını sağlamıştır. İnsanların kentin stresli, yoğun ve sıkıcı ortamından uzaklaşmasını sağlayan, doğa ile bütünleşip tanıyarak zevk alabileceği, ziyaret ettiği yöredeki kültürel değerleri tanıma fırsatı

sunan turizm çeşitlerine yönelik ilgi artmaya başlamıştır. Böylelikle isteklerin doğrultusunda alternatif bir çözüm önerisi olarak ekoturizm gündeme gelmiştir.

Dünyaca kaynakların korunumu ve kendi gereksimimizi karşılaması dışında gelecek nesillerimizde ihtiyaçlarını karşılamamızı vurgulayan ve temel hedef olarak alınıp planlama süresinin tüm safhalarında göz önünde kalan sürdürülebilirlik kavramı yaşamımızın tüm alanına olduğu gibi turizm alanına da girmektedir. Önceleri dikkate alınmayan sürdürülebilirlik kavramı dünyadaki kaynakların bilinçsiz bir şekilde hızlı bir şekilde kullanılması ile gündeme gelmiştir ve ancak sürdürülebilir bir planlama ile elimizdeki kaynakları iyi değerlendirebileceği anlaşılmıştır.

Ekoturizm; sürdürülebilir turizm anlayışını temel alan, amaç ve ilkelerini bu doğrultuda oluşturulan bir turizm çeşididir. Ekoturizm doğa, kırsal yerel halkın içiçe olduğu bir turizm çeşidi olduğu için sürdürülebilirlik kavramı ana prensip olarak göz önüne alınmalıdır. Fakat bu durum diğer turizm çeşitlerinin sürdürülebilir olmadığı anlamına gelmemektedir. Aksine tüm turizm çeşitlerinde olduğu gibi, örneğin kitle turizmi, sürdürülebilir bir yaklaşımla planlanmalıdır.

Kitle turizmi çevre üzerinde tahrip edici bir potansiyele sahipken, ekoturizm flora, fauna, habitat ve yaban hayatına zarar vermeden ekosistemin korunmasını teşvik eder. Kitle turizmi öncelikle turistlerin gereksinimlerinin tatminine yönelirken, ekoturizm tüm kaynakların uygun kullanımını vurgulayarak toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel gereksinimlerinin karşılanması ile toplumun gelişmesini ön plana çıkarır.

Yapılan kitle turizmi faaliyetlerinin, turizm yapılan alandaki tüm ekosisteme zarar verdiği müşterileri konaklama tesislerinde kilitleyen sınırsız hizmet anlayışın yörenin ekonomik ve kültürel yapısına da zarar verdiği görülmüştür. Böylece, yerel halk turizmden elde edilen gelirden yararlanamamakta ve bu durum zaman içerisinde yerel halkın turistlere ve kitle turizm sektörüne olan olumsuz tepkisini arttırmıştır.

Alternatif turizm (Erdoğan, 2005), kırsal turizm (Naumanen ve Pföb, 2009), sorumlu turizm, fakir yanlısı turizm (pro-poor tourism), toplum temelli turizm (community based tourism) ve kültürel turizm çeşitlerinin ekoturizm ile yakın bağlantısı olduğu belirtilmiştir (Anonim,2004). İnsanların beğenilerinin farklılaşması ve seçici olması kitle üretimi- tüketimi sunan paket tatillerinin yerine uzun dönemli tatillerde, kısal ve yeşil turizmde büyüme görülmüştür (Urry,1994). Önceleri pasif bir tatil biçimi tercih

edilirken günümüzde yoğun kentleşmenin olumsuz etkilerinden uzaklaştıran, doğa ile uyumlu sadece ihtiyaçları karşılayan lüks tesisler ile kuşatılmayan, iyi hizmet veren, bozulmamış, sosyal ve kültürel bir çevrede yılın tüm zamanlarında da yararlanılabilecek aktif bir tatil tercih edilmektedir.

Sürdürülebilir turizm doğal, yerel, kültürel ve sosyal kaynakları koruyan ve ekonomik gelişmeye destek olan bir turizm çeşididir. Sürdürülebilir turizm geniş kapsamlı yapısı ile ekoturizmi içene almaktadır ve yöreye özgü doğal ve kültürel kaynakların gelecek nesillere aktarımı için biliçli kullanımını, ziyaretçiler ile yerel halkın amaçlarının karşılanmasını amaçlamaktadır (Erdoğan, 2005).

Alternatif turizm, doğa temelli alternatif turizm veya kültürel kaynaklı temelli sosyo-kültürel alternatif turizm olarak ayrılmakta ve bunlardan doğa temelli alternatif turizm; ekoturizm olarak bilinmektedir (Erdoğan, 2005). Hem yerel halk hem de ziyaretçilerin olumlu ve dikkate değer deneyimlerin ve paylaşımların tadını çıkartacağı alternatif turizm; doğal, sosyal ve toplumsal değerler ile uyumlu bir şekilde olan bir turizm çeşididir (Anonim,2004). Bazı araştırmacılara göre ekoturizm, alternatif turizmin bir alt turizm çeşidi olarak görülmeli (Erdoğan, 2003) bazılarına göre ise farklı bir başlık altında ele alınmalıdır (Çevirgen, 2003). Butler (1990) ve Priskin (2003) göre; alternatif turizm, kitle turizmine karşı bir alternatif olarak ortaya konmuştur (Erdoğan, 2005).

Sürdürülebilir turizm, alternatif turizm veya ekoturizm ile aynı anlamda düşünülse de, ekoturizm sürdürülebilir turizmin alt bileşenidir. Alternatif turizm, kitle turizminin yol açtığı tek düze turizme karşıt olarak turizmde alternatiflerin oluşmasını sağlamaktadır. Yaşlılara yönelik turizm, sağlık turizmi, kongre turizmi, spor ve maceraya yönelik turizm gibi projeler alternatif turizm olarak değerlendirilmektedir (Selimoğlu, 2004).

Sorumlu turizm; turizm yapılacak alanların turizm kuruluşları tarafından özenle seçilerek ziyaretçilerin memnuniyetini sağlanabildiği bir turizm çeşidir. Bu durum doğal ve kültürel kaynakları ve bunların çekiciliklerini gelecekteki ziyaretçiler yerine tüketmek anlamına gelmemektedir. Daha çok çevresel ve kültürel kaynakların bakımını sağlamakta, yerel halka iş ve bununla ilgili konularda fırsat yaratmakta (TIES, 2006) ve ziyaretçilere yerel kaynaklarla ilgili yeterli bilgi vermekte, kurumsal

sosyal sorumluluk politikasının uygulamaktadır (Anonim,2004). Bu bakımdan ekoturizme yakınlık göstermektedir.

Fakir yanlısı turizm; Ekvator, Namibya, Nepal, Güney Afrika ve Uganda 'da gerçekleşmekte olan bu turizm çeşidi; ziyaretçiler yönelik yapılan aktiviteler ile yöredeki fakir halka yarar sağlamak amacı ile yapılmaktadır. (Anonim,2004; TIES,2006). Yerel halkın ekonomik yapısına sağladığı katkı sebebi ile ekoturizm ile ilişkilendirebilir.

Kırsal turizm; turistlerin köyleri ziyaret ederek köylerde ya da yakın çevrelerinde kaldığı bir turizm çeşididir. Eğlence amacı ile yöresel yemekler servis edilir ve kültürel programlar düzenlenir. Turizm yapılan köyler, sahip olduğu özel nitelikleri ile ziyaretçilerin ilgisini çekmelidir (Anonim,2004). Ekoturizm ile yöre halkının sahip olduğu değerler tanıtılmakta, bu bakımdan kırsal turizmle yakınlık göstermektedir.

Ekoturizm ile bağlantılı olan ve doğrudan yerel halka yarar sağlayan kültürel turizm; yörenin kültürel değerlerinin sunulmasını, kültürel peyzajları ve farklı kültüre bakışları, yerel sanatları ve el işlerini, festivalleri, arkeolojik/ tarihi mirası tanıtmaktadır (Naumanen ve Pföß, 2009).

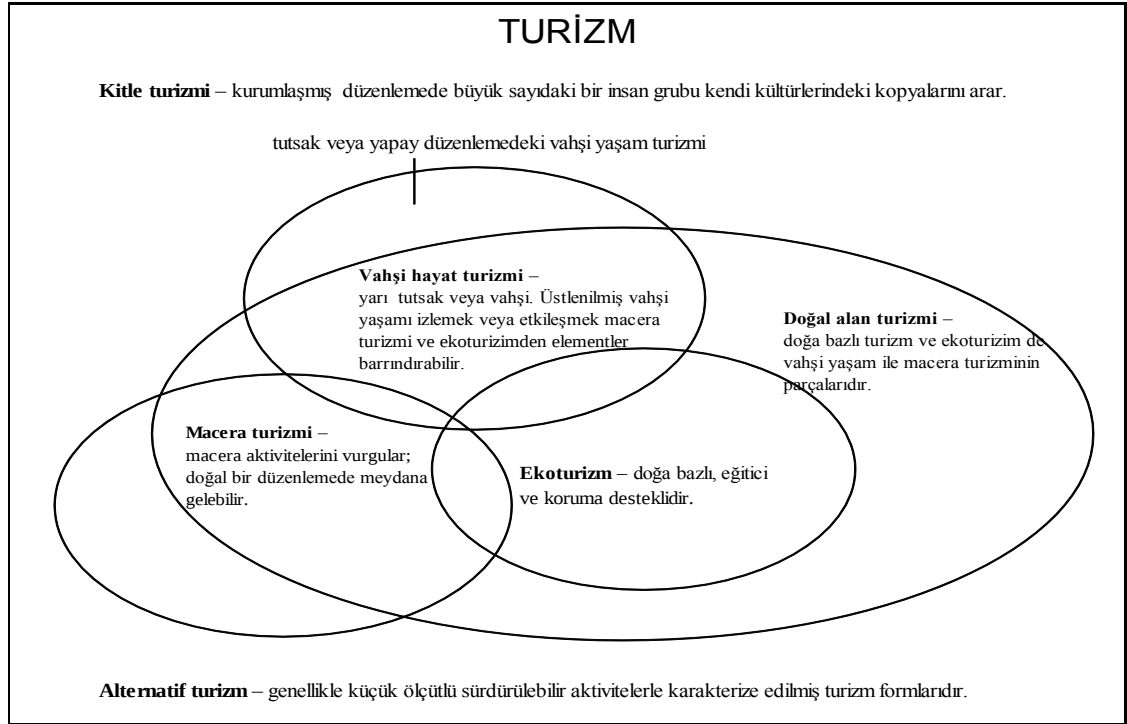
Tüm aktivitelerin yerel halk tarafında yönetildiği topluluk temelli turizm; yerel halkın yaşam standartlarına şahit olunan ve ziyaretçiler ile kültürel alışverişin olduğu bir turizm çeşididir. Yerel halka yarar sağlaması bakımından ekoturizme benzemektedir (Anonim,2004).

Avrupa'da iyi organize edilen ve yaygın olan kırsal ekoturizm popüler bir turizm çeşididir. Kırsal turizm, ekoturizmin sağladığı konaklama, mutfak deneyimleri, organik gıda üretimi, el işleri, kültürel geleneklerin gösterimi ve ekoturistler için çevre dostu ulaşım gibi hizmetlerinden yararlanmaktadır. Bu sebeple ekoturizm ve kırsal turizm birbirleri ile bağlantılıdır.

Ekoturizm, değerini yitiren kırsal alanları ve eski gelenekleri canlandırmaktadır. Turistler kırsal alanlardaki tarım uygulamaları gibi aktivitelere katılarak, kırsal yaşam ile ilgili deneyim kazanabilmektedir. Kent insanı, şehirde tükettiği ürünlerin; nerede ve nasıl üretildiğini öğrenebilme fırsatı yakalayabilmektedir. Bu durum çevresel deneyim yanında kültürel deneyimi de sağlamaktadır (Naumanen ve Pföß, 2009).

Şekil 3.2 de ekoturizm ile diğer turizm çeşitleri arasındaki ilişki gösterilmektedir. Ekoturizm bazı araştırmacılar tarafından yaban hayatı ve macera turizmi unsurlarını içeren doğal alanlar turizminin bir alt kümesi olarak görülmektedir. Ekoturizmin, kitle turizmi ve alternatif turizm çeşitleri arasında ortak bir zeminde olduğu kabul görülmekle birlikte onlardan farklı olduğu düşünülmektedir (Gale ve Hill 2009).

Ekoturizm sık sık doğa turizmi ve alternatif turizm ile birlikte ele alınmıştır. Doğa temelli turizmin birçok çeşidi olmasına karşın ekoturizm bunların içerisinde sürdürülebilir kalkınma kavramları, ilkeleri ve kriterleri ile ön plana çıkmaktadır (Marques, 2000). TIES, ekoturizmi değerlendirmek için 2000 yılından beri çaba göstermektedir. Çizelge 3.1 'de Dünya İzleme Enstitüsü (The World Watch Institute) tarafından 2005 yılında hazırlanan raporda; ekoturizmle ilişkili olan farklı turizm çeşitleri belirtilmiştir (TIES, 2006).

Şekil 3.2 : Ekoturizmin diğer turizmler ile ilişkisi nin gösterimi (Gale ve Hill, 2009).

Ekoturizm aktiviteleri, yörenin doğal ve kültürel özelliklerini koruma öçüsüne göre çeşitlenmekte ve belirli koşullara göre gerçekleşmektedir. Bu koşullar ekoturizm aktivitelerinin gerçekleştiği araçlar (bisiklet, at arabası, balon, yelken, raft), gidilen yörenin fiziksel yapısına (dağlık alan, yayla, orman, mağara, tarım alanı), gerçekleşen aktivitenin özelliğine (deniz, göl, akarsu, av, keşif, trekking, bilim) göre değişiklik göstermektedir. Bu sebeple birçok ekoturizm aktiviteleri sıralamak

mümkündür. Ekoturizm alanı olarak uygun görülen bir yörede, sahip olduğu ekoturizm değerlerine göre yayla turizmi, kuş gözlemciliği, foto safari, yaban hayatı gözlemciliği, sportif olta balıkçılığı, bisiklet turizmi, balon turizmi, bot gezisi, sualtı dalış, tarım ve çiftçilik turizmi, av turizmi, botanik turizmi, kamp karavan turizmi, mağara turizmi, trekking, dağcılık, akarsu turizmi, yamaç paraşütü, atlı doğa yürüyüşü ile tarihi ve arkeolojik alan gezisi gibi ekoturizm aktiviteleri gerçekleştirilebilir. Fakat rafting, kano, yamaç paraşütü, bungee jumping, dağcılık gibi bazı ekoturizm aktiviteleri taşıdığı risk ve yoğun adrenalin etkisi nedeni ile macera turizmi olarak adlandırılabilir (Erdoğan, 2003).

Çizelge 3.1 : Ekoturizm ile ilişkili farklı turizm çeşitleri tanımı (Gale ve Hill, 2009).

Turizm Çeşitleri	Tanımları
Macera Turizmi	Bir risk elementini, yüksek seviyede fiziksel çabayı ve uzmanlaşmış bir yetenek ihtiyacını birleştiren doğa-bazlı turizmin bir formudur.
Ekoturizm	Sorumlu, çevreyi koruyan doğal alanlara seyahat eder ve yöresel halkın refahını geliştirir.
Jeoturizm (Yeryüzü Turizmi)	Bir yerin coğrafi karakterini (çevresini, mirasını, estetiğini, kültürünü ve yerlilerin mutluluğunu) yükselten veya sürdüren turizmdir.
Kitle Turizmi	Büyük ölçekli turizmdir, tipik olarak “deniz, kum, güneş” tatil yerleri ile ilişkilendirilir ve özellikleri; uluslar arası ev sahipliği, belirli cemiyetlere cuzzi ekonomik getiriler, mevsimsellik ve paket turlar.
Doğa Temelli Turizm	İlk etapta doğal çevrenin cazibe ve düzenlemesine itimat eden turizm.
Fakir Yanlısı Turizm	Sonucunda fakir insanların gelirlerini net olarak yükselten turizm.
Sorumlu Turizm	Yerli cemiyetlerin gelirlerini maksimuma çıkaran, negatif sosyal ve çevresel etkileri minimuma indiren, yerli halkın kırılgan kültürlerini, ortak özelliklerini, doğal ortamını korumaya yardım eden turizm
Sürdürülebilir Turizm	Gelecek için fırsatları korur ve artırırken, ev sahibi yörenin ve gelecek turistlerin ihtiyaçlarını buluşturan turizm

3.6 Ekoturizm ve Çevre Etkileşimi

Doğal kaynakların korunmasının, uluslararası yapılan çalışmalarda, ekonomik ve sosyal stratejiler ile birarada ele alınması düşüncesi ilkin 1972 yılında Birleşmiş Milletlerin öncülüğünde Stokholm’ de yapılan İnsan Çevresi (Human Environment) ile başlamıştır. Ardından 1980 yılında “Brundtland Raporu” ve “Dünya Koruma Stratejisi” ile devam etmiş ve uluslar arası yapılan konferanslar sonucunda; çevre korunmanın kalkınma için önemli olduğu kabul edilmiştir. Çevre korunmasının

turizm üzerindeki rolü ilk olarak, WTO tarafından 1980 yılında “Manilya Bildirgesi”nde ortaya konulmuştur. Turizm faaliyetlerinin çevre ile uyum içinde gerçekleşmesi gerektiğini belirtilmiştir (Karaman, 1996).

Ekoturizm gelişme gösterdiği yörenin fiziksel, ekonomik ve sosyo-kültürel çevresi ile doğrudan bağlantılı bir etkileşim içerisindedir (Kılıçaslan, 1996; Demir ve Çevirgen, 2006). Ekoturizm ve çevre birarada değerlendirildiğinde çevreyi korumanın ve çevreye en az müdahalede bulunmanın ön planda tutulduğu görülmektedir. Ekoturizmin ilke ve amaçları da bu temele dayanmaktadır. Turizm yapılacak alanının doğal, kültürel ve tarihi değerleri kaynak olarak kullanılmakta, ekoturizm ise bu kaynakların kontrolsüz tüketimi ile çevre üzerinde oluşacak olumsuz etkilere karşı sürdürülebilir bir yaklaşım içerisindedir (Kuter ve Ünal, 2009). Bu sebeple, turizm ve çevre günümüzde çevre ağırlıklı planlama ve sürdürülebilir bir turizm planlaması içinde değerlendirilmektedir (Akpınar, 2009). Ekonomik değeri bulunan bu sektörün, çevre ile etkileşimi sırasında, ekonomi ve ekoloji dengesini sağlaması gerekmektedir (Karaman, 1996).

Ekoturizm, yeterli ekonomik gelişme göstermemiş olan kırsal alanlarda iş olanakları oluşturarak ekonomik çevreye katkı sağlamaktadır. Yerel ekonomide sağlanan çeşitlilik yöre halkının ekonomik gelirini arttırmaktadır. Turizm gelirlerinin yerel halka yayılması, dışarıya ekonomik sızıntıyı önlemektedir (Demir ve Çevirgen, 2006).

Ekoturizm doğal alanları korumanın yanı sıra kültürel değerlerin de korunmasına neden olarak sosyo-kültürel çevre üzerinde etkilerde bulunmaktadır. Turist ile yerel halk arasında oluşan etkileşim, kültürlerin tanıtılmasını sağlamaktadır (Demir ve Çevirgen, 2006). Doğal ve tarihi çevreyi koruyan bu alanların kazanılmasını sağlayan ekoturizm; ülkedeki yerel kültür mirası olan yapıları tespit etmekte ve turizme dönük olarak kullanılmasını sağlamaktadır (Kılıçaslan, 1996).

Ekoturizm etkileşim içerisinde bulunduğu yöreye olumlu çevresel etki de bulunsada, iyi planlanmadığı ve yönetilmediği zaman kitle turizmi kadar çevresel sorunlara sebep olabilmektedir. Çünkü ekoturizm yapılacak yörede var olan nadir ekosistemler zarar görebilmekte ve doğal kaynakların yok olmasına neden olabilmektedir (Yücel, 2002; Yürük, 2003). Çevre bilincinin artışı, turizmin dünya çapında yayılmasını sağlamıştır. Böylece turizm ile milli parklar popüler hale dönüşmüştür. Bu parklar

sayesinde doğal çevredeki pek çok hayvan ve bitki türü koruma altına alınmıştır (Urry, 1994).

Ekoturizm, çevreye duyarlı ve uyumlu bir turizm iken yapılan müdahaleler ile çevreye olumsuz etkilerde bulunabilmektedir. Alınacak kararların ve uygulamaların çevre ile uyum gösterilmesine dikkat edilmelidir. Koruma alanlarında, turizm ile oluşabilecek olumsuz etkiler şunlardır (Demir ve Çevirgen, 2006);

- Ziyaretçi aktivitelerinin yoğunluğunun ekosisteme zarar vermesi, yaban hayatının yok olmasına neden olmaktadır.
- Ziyaretçilerin çöplerini bırakmaları, gürültü yapmaları hayvanların yaşam alanlarını terk etmesine ve davranış biçimlerinin değişmesine neden olmaktadır.
- Atıksu desarjlarında gerekli olan kanalizasyon sisteminin yetersiz olması dereleri, gölleri ve denizleri kirletmektedir. Bu durum; içme suyu, yüzme, balıkçılık aktivitelerini gerçekleştirecek su kalitesinin düşürülmesine neden olmaktadır.
- Ekoturizm yapılacak yörelerde doğa ile uyumlu olmayan yapılar inşa aşamasında ve sonrasında hassas ve nadir ekosistemlere zarar vermektedir.
- Ziyaretçilerin bıraktığı çöpler, gürültü kirliliğinin yol açtığı sorunlar doğal alanları, yaban hayatını, yerel halkı rahatsız etmekte olup çevreye zarar vermektedir.
- Ekoturizm adı altında yapılan safariler, balık avlama ve sürat tekneleri gibi rekreasyonel aktivitelerin yaban hayatını rahatsız etmektedir.
- Çevre taşıma kapasitesini aşan kullanımların yol açtığı tehlikeler, ziyaretçiler tarafından hayvanların rahatsız edilmesi, üreme ve yeme alışkanlıklarının bozulması, yemek veya hediyelik eşya amacı ile hayvanların öldürülmesi, bitkilerin toplanılması çevreye zarar vermektedir (Anonim, 2009).

Ekoturizmin, ekonomik çevre üzerinde yol açabileceği olumsuz etkiler şunlardır (Demir ve Çevirgen, 2006);

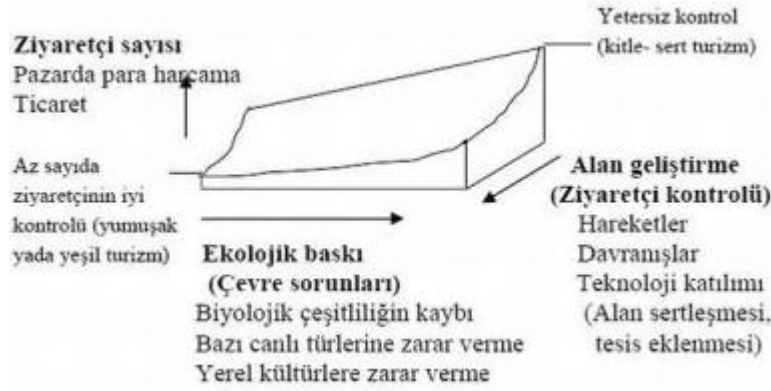
- Ekoturizmden elde edilen gelirin yerel ekonominin dışına sızması (leakage) dır (Yücel,2002; Demir ve Çevirgen, 2006).

- Yatırım yapılan ekoturizm alanına yeterli talebin olmaması yatırımcıları ve yerel halkı olumsuz etkileyebilir.
- Yerel halktan bazılarının ekoturizm hizmet edebilecek yeterli vasıfa ve deneyimlere sahip olamamaları, ekoturizmin yol açacağı iş olanaklarından yararlanamayacağı anlamına gelebilir. Bu durum yerel halkın ekoturizme katılımını azaltabilir.
- Tüm yıla yayılması amaçlanan ekoturizm aktivitelerinin bazı altyapı sorunları nedeni ile belli sezonlarda yapılması yatırımcıları ve işletmelerde çalışan yerli halkı olumsuz etkileyebilir.
- Koruma alanlarında yapılan ekoturizmden elde edilen gelir bu alanların korunmasında harcanmaktadır. Koruma alanlarında giriş ücretlerinden sağlanan gelirlerin yetersiz olması halinde bu alanların korunması ve yönetiminde sorunların çıkabilir. Bu alanların ekosistemlerin korunması aynı zamanda ekonomik gelirin elde edilmesini sağlamaktadır. Turizmde yapılan kontrolsüz ve bilinçsiz kullanımlar (Demir ve Çevirgen, 2006) ekosistemlere zarar verebilir.
- Çevreye uyumlu olmayan konaklama tesislerinin, kendi enerjilerini üretmek yerine, aşırı su ve yenilemeyen enerji kaynakları tüketmeleri bölgedeki fiyatların artmasına neden olabilir (Anonim, 1990).
- Ekoturizmin gelişme süresinde toplum bu süreçte yer almazsa bu durumun genellikle sosyo-kültürel çevreyi olumsuz etkilediği görülmektedir.
- Yerel halkın kültürel değerlerinin sadece ekonomik kaygı ile sunulması bu değerlerin özelliklerinin yitirilmesine yol açabilmektedir.
- Ekoturizm alanında yapılan tüm değişikliklerde yerel halkın fikirlerine başvurulmaması, halkın dışlanması, ekoturizm kaynaklarına ulaşımında yapılan engellemeler, yerel halka olumsuz etki yaratabilmektedir.
- Ziyaretçiler ile yerel halk arasındaki kültürel alışverişin sonucunda yerel halkın değerlerini değiştirmesi, toplumda sosyo-kültürel bozulmalara yol açabilir.

Bolton (1997) “Conservation and the Use of Wildlife Resources”adlı kitabında dünya standartlarında olan Avustralya Milli parkından bahsetmiştir. İyi bir şekilde

yönetilmesine rağmen bu park, ziyaretçi baskısı altında olduğu belirtilmiştir. Avustralya Milli Parkında; yaban hayatı bozma, yakacak odun toplama, gürültü, yollar ve arazi taşıtları, su yolu kıyılarındaki balık zararları, su kirliliği, su akışının değişimi, aşırı su kullanımı, kamp alanları, insan atıkları, çöpler, at biniciliğinin zemini ezmesi, yollar ve yapıların görsel kirliliği, alana yabancı ot taşınması, kültürel tahribat, arkeolojik alanların zarar görmesi gibi çevresel baskılar tespit edilmiştir.

Ekoturizmin gerçekleştiği alanda çevrenin korunması için denge noktasının belirlenmesi gerekmektedir. Ekoturizm alanı; alan geliştirme, ziyaretçi sayıları ve ekolojik baskı unsurları içinde bir denge noktası oluşturmalıdır. Şekil 3.3’ de bu üç öge ile ziyaretçilerin alana gelmesini sağlayan objelerin özellikleri belirtilmektedir (Bolton, 1997).

Şekil 3.3 : Ekoturizm alanı-dengete noktası (Bolton, 1997).

3.7 Taşıma Kapasitesi

Taşıma kapasitesi, çevreyi bozmadan, kullanım kalitesinin düşürmeden bir turistik bölgeyi birim zamanda kullanabilecek en fazla insan sayısı olarak tanımlanmaktadır (Karaman, 1996). Taşıma kapasitesi; turizm faaliyetlerinin yapıldığı çevrede doyum noktasına ulaştığı, bu faaliyetler ile çevrenin bozularak özelliğini yitirmeye başladığı ve turizm amacı ile gelen ziyaretçilerin geldikleri alandan artık zevk alamadığı aşamaları ifade etmektedir (Arıkan, 2006).

Kapasite kavramı doğal ortamlarda insan kaynaklı baskıların artması ile bu ortamların tahrip edilmesi sonucu büyük ilgi görmüştür (UNEP, 1996). Turizmde kapasitenin belirlenmesi ile çevre sorunlarında farkındalığın artmasının sağlanması ile birlikte turizmde büyümenin gerçekleştiği de görülmüştür. Taşıma kapasitesi

belirli bir düzeyde yapılması gereken aktivite ya da özelliği destekleyen bir sistemi içermekte ve az müdehaleyi gerektirmektedir (Macleod ve Cooper, 2005).

"Taşıma Kapasitesi" kavramının net bir tanımı olmadığı aksine farklı kavramların kapsayan geniş bir yelpaze olduğu ve bu kavramların ekosistemlerin belli sınırları veya eşik değerleri ile ilgili olduğu belirtilmiştir. Taşıma kapasitesi, o bölgenin fiziksel bütünlüğüne, ekolojik durumuna ve rekreasyonel değerine bağlıdır ve bu özellikler birbirleri ile ilişki içerisinde (Macleod ve Cooper, 2005).

Doğada bulunan çeşitli taşıma kapasite türleri olduğu bilinmektedir (Macleod ve Cooper, 2005; Arıkan, 2006). Bunlar;

- **Fiziksel taşıma kapasitesi:** Bir bölgenin mekansal sınırları içerisinde bir limit değeri belirlemektedir. Kullanılacak olan fiziksel ortamın taşıma kapasitesi, kullanıcılar ile ekosistemin sağlığını ve dengesini bozmayacak bir kullanım şekline ve yoğunluğuna göre hesaplanır.
- **Ekolojik taşıma kapasitesi:** Ekosistemin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacı ile bölgedeki nüfus için bir limit değeri belirlemektir. Bu değer, doğal çevrede bulunan tüm bitki ve hayvan topluluklarına dış ortamdan gelebilecek zararların son noktasına göre hesaplanır.
- **Sosyal taşıma kapasitesi:** Rekreasyon gerçekleşirken rahat ve kalabalık olmayan koşulların sağlandığı maksimum ziyaretçi yoğunluğunu belirlemektedir. Turistlerin edindikleri deneyimler sonucunda oluşan doyumu ve memnuniyetin en alt değerini ölçer.
- **Ekonomik taşıma kapasitesi:** Bölgede gerçekleşen ekonomik faaliyetlerden bölgenin olumsuz şekilde etkilemesini önleyecek ölçümleri belirlemektedir.

Doğadaki taşıma kapasitesi kavramı sabit, stabil ve basit ilişkiler içerisinde değildir. Teknolojiye, yapılan tercihlerin değişmesi ile üretim ve tüketimin yapısına bağlı olmakla birlikte doğal ve kültürel çevre arasındaki etkileşimin sürekli değişim göstermesine bağlı olarak da gelişmektedir (Macleod ve Cooper, 2005).

Taşıma kapasitelerinin sınırlarının aşılmaması bölgenin çekiciliğinin kaybetmemesini sağlayacaktır. Aksi takdirde sadece gelir amaçlı yapılan ekoturizm faaliyetleri bir süre sonra kapasitenin aşılmasına, çevre sorunlarının ortaya

çıkmasına, ekoturizmin potansiyelini sağlayan değerlerin tahrip edilmesine neden olacaktır (Arslan,2005)

Yapılan çalışmalarda turizm alanlarında aşama aşama düzenli olarak belli bir sürecin işlediği görülmüştür (Arıkan,2006). 7 adet olan bu aşamalar; keşfetme, girişimde bulunma, geliştirme, olgunlaşma, doyuma ulaşma, inişe geçme ve yenilenmedir (Selimoğlu, 2004). Turistik bir alan keşfedildikten sonra bölgeye sürekli bir turist akımı olmaktadır. Bunun doyuma ulaştığı anda ve kabul edilebilirliği yitirildiği vakit diğer bir aşamaya geçilmekte ve turist sayısında bir azalma görülmektedir. Turizmin bölgenin ekolojik ve sosyo-kültürel yapısına etkisi olgunlaşma aşamasında görülmeye başlar. Bu doyum noktasındaki bozulma etkileri artıkça ve taşıma kapasitesi zorlandıkça yörenin turistik kimliği yitirmeye başlar ve turist sayısında azalma meydana gelir. Son aşamanın getirdiği bozulma ve kirlenme yenileme çalışmalarıyla turizmi hareketlendirme çabalarının ekonomik maliyeti de turizm yatırım hedeflerini aşmaktadır (Karaman, 1996; Selimoğlu, 2004; Arıkan,2006). Ekoturizm faaliyetleri gerçekleştirirken bu aşamalar dikkate alınarak yörenin taşıma kapasitesini aşmayacak turist sayılarının belirlenmesi ve doğal ve kültürel özelliklerinin sürekliliğini kaybetmeden yani daha ekolojik, sosyo-kültürel bozulma gerçekleşmeden önce gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

Bu aşamalar dikkat edilmediği takdirde, ekoturizmde de zaman içerisinde kitle turizminin etkisi görülmekte ve böylelikle bölgenin taşıma kapasitesi aşılmaktadır. Bu durum beraberinde çevre kirliliği, gürültü kirliliği, trafik sıkışıklığı, fiyatların artması ve güvenlik problemleri gibi turizm sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak için yılda sınırlı sayıda ziyaretçi kabul edilmesi, aktivitelerinin sınırlandırılması gibi politikalara başvurulmaktadır (Arslan, 2005).

Tüm yıla yayılan bir ekoturizm için mutlaka yörenin turizm envanterinin ve taşıma kapasitesinin çıkarılması gerektiği ortaya konulmuştur (Arslan, 2005; Yılmaz, 2010). Ekoturizmde alanın taşıma kapasitesi, alana getirecek aktivitelerin uygunluğu ve kullanıcı sayısının hesaplanması yörenin sahip olduğu kaynaklarının korunarak kullanılmasında önemli yer tutmaktadır.

Bir bölgede turizmin gelişme alanlarının belirlenebilmesi için, turist baskısının ve turist baskısı ile oluşabilecek çevre kirliliğinin belirlenmesi gerekmektedir.

Böylelikle, en riskli bölge seçilmekte ve bu doğrultuda ekolojik taşıma kapasitesini zorlayacak alanlar değerlendirilebilmektedir. Belirtilen turist baskınının belirlenmesi için; kayıtlı turist sayısının ve bölgede yaşayan kişi sayısının bilinmesi gerekmektedir (3.1). Oluşabilecek çerce kirliliği ise; korunmuş alan miktarı ile önceden bulunan turist baskısının hesaplanması ile bulunmaktadır. Yapılacak işlem şu şekilde belirtilebilir (Şenlier ve Öztürk, 2008);

Turist Baskısı = Kayıtlı Turist Sayısı ÷ Bölgede Yaşayan Kişi Sayısı

Çevre Kirliliği = Korunmuş Alan Miktarı × Turist Baskısı (3.1)

Taşıma kapasitesi, özellikle yoğun kullanımlarda olması gereken en fazla turist sayısının belirlenmesini sağlayan bir göstergedir ve bu gösterge doğal sit alanı koruma endeksleri ile hesaplanabilmektedir ve bölgenin kaldırabileceği ziyaretçi sayısını gösterebilmektedir (WTO, 2002). Taşıma kapasitesi belli bir bölgeyi belli zamanlarda kullanacak ziyaretçilerin sayısını sınırlamak ve yeni ziyaretçilerin doğadan deneyiminden memnun kalmasını, dinlenebilmesini, kalabalık ve olumsuz etkilerden uzak durabilmesini sağlamak, doğada özgür olabilmek bir başka deyişle doğanın yapısı ile kalitesini yüksek seviyede tutmak ve ziyaretçi sayısının alt sınırdaki kalmasını sağlamaktadır.

Inskeep (1991), taşıma kapasitesinin belirlenmesinde yerel, sosyo-kültürel ve fiziksel çevre ile turizm imajı ve turistik ürünlerin etkili olduğunu belirtmiştir. Bu iki hususun doyuma ulaşması, doğal ve kültürel değerlerin bulunduğu çevrenin kalıcı zarar görmesine ve ziyaretçileri yöreye çeken bu değerlerin önemini yitirmesine neden olmaktadır.

Yerel, sosyo-ekonomik ve fiziksel çevre için gerekli olan taşıma kapasitesi; fiziksel, ekonomik, sosyo-kültürel ve alt yapı kriterlerine bağlıdır. Bunlar (Inskeep, 1991; Demir ve Çevirgen, 2006);

- Fiziksel kriterler; kabul görülebilir ölçüde görsel etki ve kalabalık, ekosistemlerin bozulmadan korunduğu nokta ve kabul görülebilecek seviyede hava, su ve gürültü kirliliğidir.
- Ekonomik kriterler; optimum düzeyde ekonomik fayda getirmesi ve yerel halka uygun iş olanakları oluşturmalarını sağlaması beklenmektedir.

- Sosyo-kültürel kritereler; yerel halkın yaşam tarzına uygun ve yörenin getirilen faaliyetler ile zarar görmesini engelleyen, bununla birlikte yerel halkın yöresel kaynakları olan kültürel anıtlarına, el sanatlarına, örf ve adet ve geleneklerini koruyan kriterlerdir.
- Alt yapı kriterleri; elverişli ulaşım, su, enerji, kanalizasyon, arıtma tesisleri ve telekomünikasyon ile kamu sağlığı ve güvenliğinin sağlayan hizmetleri içermektedir.

Turizm imajı ve turistlerin memnun edilmesinde gerekli olan taşıma kapasitesi yine fiziksel, ekonomik, sosyo-kültürel ve alt yapı kriterlerine bağlıdır. Bunlar (Inskeep, 1991, Demir ve Çevirgen, 2006);

- Fiziksel kriterler; yörenin genel temizliğinin sağlanması ve fazla kalabalık olmaması, mimari dizaynı ve peyzajının çekici olması, ekosistemin çekiciliğini sağlayan flora ve faunanın korunmasıdır.
- Ekonomik kriterler; tatilin maliyetinden oluşmaktadır.
- Sosyo-kültürel kriterler; kendine özgü kültürel yapıya sahip olmakte ve yerel sanatları, el sanatları, yemek ve benzeri kültürel değerlerin kalitesini içermektedir.
- Alt yapı kriterleri; ulaşım, su, enerji, kanalizasyon, arıtma tesisleri ve telekomünikasyon ile kamu sağlığı ve güvenliğinin sağlayan hizmetlerinin kabul edilebilir standartlardan oluşmaktadır.

Ekoturizm olarak uygun görülen alanlarda yapılması düşünülen ekoturizm aktivitelerinin çevresel, sosyal ve ekonomik olarak yöreye ve yerel halka etkilerinin tespit edilmesi var olan doğal kaynakların kapasite miktarlarının bilinmesini sağlamaktadır. Kaynakların kullanım kapasitelerini aşan bir faydalanma ve yanlış yer seçimlerinin yapılması doğal kaynağın korunmasını ve devamlılığı olumsuz yönde etkileyeceği ve olumsuz çevresel etkileri oluşturacağı belirlenmiştir. Ülkemizde turizm sektörü adı altında doğal yaşam alanları modern tatil alanları ve nesli tehlike altındaki deniz kaplumbağaları üreme kumsallarının turistik tesislere dönüştürülmesi, denizlere kontrolsüzce boşaltılan kanalizasyon suları nedeni ile yörenin ekosisteminde dengelerin bozulduğu bilinmektedir (Anonim, 2009).

Herhangi bir plan ve denetim yapılmadan ve yörenin taşıma kapasitesi tespit edilmeden yapılan her türlü turizm, adı ekoturizm bile olsa, ekosisteme zarar verebileceği, bu durumun ise yörenin sahip olduğu doğa ve kültürel özelliklerini yitirebileceği anlamına gelmektedir (Anonim, 2009). Alanda ekoturizm yapılmasını sağlayan doğal-kültürel değerlerin envanterinin çıkarılması, taşıma kapasitelerinin hesaplanması, ziyaretçi aktivitelerinin belirlenmesi ve alanla ilgili yeterli sınırlandırmaların yapılması gerekmektedir (Kuter ve Ünal, 2009). Bu bakımdan ekoturizmin ekolojik etkilerinin önceden belirleyebilmek için ekoturizm yapılması düşünülen bölgenin taşıma kapasitesinin, ilgili yetkililerce yapılan bilimsel çalışmalar ile belirlenmesi ve elde edilen girdilerin sürdürülebilir turizm politikası çerçevesinde planlama ve yönetim süresince dikkate alınması gerekmektedir.

3.8 Eko Konaklama İşletmeleri

‘Eko Konaklama İşletmeleri’ olarak bahsedilen bu kavram yabancı kaynaklarda ‘ECOLOGDE’ olarak, türkçe yazılmış kaynaklarda ise "Çevreye Duyarlı Konaklama İşletmeleri" (Erdoğan, 2003), "Eko Konaklama Tesisleri" (Demir ve Çevirgen, 2006), "Eko Otel-Yeşil Otel İşletmesi" (Kahraman ve Türkay, 2006), "Eko Tatil Köyleri" (Kuter ve Ünal, 2009) olarak geçmektedir.

Eko konaklama işletmeleri, kitle turizmi için kurulmuş olan büyük ölçekli konaklama işletmelerinin aksine daha küçük ölçekli ve aile işletmeleridir. Hassas ekosistemler içerisinde kurulan bu işletmelerin bulundukları yörenin doğal ve kültürel yapısına uyumlu olarak tasarlanması gerekmektedir. Yörenin kendine özgü biyoçeşitliliğine zarar vermemeli, aksine bu değerleri koruyup bunların zarar görmesini engellemelidir. Bu işletmeler internet, elden dağıtılan materyaller, ağızdan ağıza reklam yolu, çeşitli acentalarla olarak çalışarak ve doğrudan pazarlama tekniklerini kullanarak taitımlarını yapmaktadır (Wood 2002; Demir ve Çevirgen, 2006)

Bir ‘Eko Konaklama İşletmesi’ doğal alanın yakınında yer almalıdır. Çok sade kulübelerde elektrik ya da odun yerine yenilebilir enerji kaynağı olan güneş ya da rüzgar enerjisi kullanılmakta ve mümkün olduğunca az atık üretilip, oluşan atıkların geri dönüşümü sağlanmaktadır (Kuter ve Ünal, 2009; Smith,2009). 1995 yılında ‘The International Ecolodge Guidelines’ adlı eko konaklama işletmelerinin uluslararası tanımının yapıldığı rehber kitap yayınlanmadan önce Hawkins, Wood ve Bittman (1994)’ın, eko konaklama işletmelerinin belli özelliklere sahip olduğu konusunda

hem fikir oldukları belirtmiş ve bu özellikler şu şekilde sıralamışlardır (Marques, 2000);

- Sürdürebilir mimarlık kriterleri ve geri dönüşümlü malzemeler kullanılmalı yerel mimari tarzda, doğal ve kültürel çevre ile uyumlu yapıda olmalı
- Yenilenebilen enerji kaynak kullanımının tercih edilmeli
- Yenilemez enerji kaynak kullanımının en düşük seviyede tutulmalı ve yenilenemez malzemelerin kullanımından kaçınılmalı
- Mümkün olduğunca geri dönüşümlü malzemelerin kullanılmalı
- Yerel halka birlikte çalışmalı ve uyumlu iş olanakları sağlanmalı,
- Yerel kaynakları korumalı ve hem kamu hem de özel sektör için araştırma girişimlerinde bulunarak yerel gelişmeye katkı sağlamalı
- Yörenin doğal ve kültürel özellikleri hakkında gelen ziyaretçileri ve bünyesinde çalışanları bilgilendirmeli

Bu özelliklere sahip olan bir eko konaklama tesisinin, yoğun bir ormanda yada doğal güzelliği bulunan bir alan içinde bulunması, çevreye herhangi bir müdahalede bulunmayan aksine yerel peyzaj ile uyumlu olması, şehirden uzak olması ve ulaşımın toplu taşıma ile sınırlı olması, ulaşım, konaklama, yiyecek ve ekolojik turizm programlarını içerebilen basit konaklama olanakları, hizmetleri ve servisinin bulunması şartı aranmaktadır (Marques, 2000; Smith,2009).

Bu tesislerin yerel halk ile iş birliği içerisinde olması ve gelen ziyaretçilere yönelik ekoturizm aktivitelerinin düzenlenmesi gerekmektedir. Bu konuda eğitimli ve yöredeki değerleri bilen yerel rehberler tercih edilmeli ve gelen ziyaretçilerin yerel halkı ve çevreyi tanıyabilmesi için doğa yürüyüşleri ile yöredeki fauna ve flora tanıtılmalı, koruma alanlarının önemi belirtilmeli, arkeolojik alanlar, köyler, yerel çiftlikler ziyaret edilmeli ve yerel halkın kazanç sağlayabilmesi için el sanatları ve benzeri yerel ürünleri pazarlama olanakları sunulmalıdır (Demir ve Çevirgen, 2006).

Eko konaklama işletmeleri otel gibi değildir. Çevreye uyumlu bir yapı göstermesi için yerel malzemeler kullanılarak inşa edilmelidir. Çevre dostu bir şekilde inşa edilen bu tipik eko konaklama işletmesinde yerel halktan bireylerin çalışması, kullanılan yapı malzemelerin geri dönüşümlü olması ve alternatif enerji kaynaklarının kullanılması

tercih edilmektedir. Kullanılmış su geri dönüşüm sistemleri ile bahçe sulamasında ve tuvaletlerde sifon suyu olmalı, mutfakta oluşan organik atıkların kompost yapılmalı ve turistlerin çevre yararı için peçete ve havlu gibi konularda küçük adımlarda bulunması teşvik edilmelidir. İdeal bir eko konaklama işletmesinin çevreye olumlu etkisinin bulunması gerekmektedir (Smith,2006). Eko konaklama işletmeleri kontrollü kaynak kullanımı yönetimi sağlayarak koruma alanın sürdürülebilirliğinin sağlanmasında katkıda bulunmaktadır.

Bu işletmeler çevre üzerindeki baskıyı azaltacak enerji, atık yönetimi ve su yönetimi politikaları uygulamalıdır. Atık azaltımı, enerji verimliliği, su kaynaklarının ve hava kalitesini koruyarak çevreye duyarlı uygulamalarda bulunmalıdır (Kahraman ve Türkay, 2006).

Dünya’da eko konaklama tesisleri sayısının artışı üzerine, bu işletmelerinin tasarımını, gelişimini ve işletilmesini sağlayan uluslararası eko konaklama işletmeleri rehber kitabı (The International Ecolodge Guidelines) TIES takımı üyeleri tarafından yazılmış ve eko konaklama işletmeleri hakkında bilgi vermektedir. Bu rehber kitap yatırımcılar, plancılar, peyzaj mimarlar, mimarlar ve mühendisler tarafından tüm dünyada gelişmekte olan ekoturizm tesisleri için kullanılmaktadır. Buna göre; eko konaklama işletmeleri doğaya en az müdehalede bulunacak şekilde, 5 ile 75 odalı olması ve çevresindeki duyarlı alanları koruması, içerisinde bulunduğu çevre ile uyumlu olması, yerel halk için fayda sağlar, turistlerin interaktif deneyim kazanması ve çevresini yorumlamasını önermesi, doğaya ve kültüre saygılı planlanması, tasarlanması, inşa edilmesi, çevresel ve sosyal açıdan duyarlı bir şekilde işletilmesi beklenmektedir. Bu sebeple, su kaynakları geliştirme, toprak zenginleştirme, yaban hayatı koruma ve restorasyon programları, bu tür işlemler için baştan planlanmalıdır.

3.9 Ekoturizm Endüstrisi

Ekoturizmi oluşturan ana belirleyecilerinden biri olan turizm endüstrisi; turistlerin seyahatleri sırasında oluşabilecek her türlü gereksinimlerini karşılayabilen, bunun için gerekli faaliyetleri oluşturan örgütlü bir yapıdır (Erdoğan, 2003). Ekoturizm endüstrisi, ulusal ve yerel yönetimler, yerel toplumları, sivil toplum kuruluşlarını ve uluslararası kuruluşlardan oluşmaktadır (Demir ve Çevirgen, 2006).

Ekoturizm endüstrisinde uluslararası turizm pazarında ekoturizm ürünleri pazarlayan tur operatörleri, seyahat acentaları, küçük ya da orta ölçekli, şehirlerden uzak ve bulundukları çevreye uyum gösteren doğa dostu konaklama işletmeleri pazarın önemli bir bölümünü oluşturmaktadırlar. Bu pazarın ekoturizm ürünlerini tamamlayan diğer bölümünü ise, yöredeki yeme içme hizmetleri, rehberlik hizmetleri, rekreasyon hizmetleri, ulaşım hizmetleri ile yerel halkın yaptığı el sanatları ve yerel ürünlerdir (Demir ve Çevirgen, 2006).

Ülkemizde ‘Beş Yıllık Kalkınma Planları’ nda turizme yer verilmiş olup bir endüstri olarak görülen (Dönmez, 2008) turizm endüstrisi, turistlerin seyahatleri süresince gereksinim duydukları hizmetleri doğrudan ve dolaylı olarak temin eden ticari yapılardan oluşmaktadır. Turizm endüstrisini oluşturan temel ticari işletmeler; turistlerin baştan sonuna kadar tüm hizmetleri sunan seyahat işletmelerinden, turistleri gidecekleri yere kadar götüren ulaştırma işletmelerinden, turistlere gittikleri yerde ihtiyaçlarını karşılayacak olanakları sunabilen konaklama, rekreasyon ve yiyecek içecek işletmelerinden ve günümüzde yaygın olarak kullanılan ve seyahat etmek isteyenlerin aradıkları tüm bilgelere ulaşmasını sağlayan internetten oluşmaktadır (Erdoğan, 2003; Altan, 2006).

Turizm endüstrisinin başarıya ulaşabilmesi için;

- Araç trafiğinden arındırılmış bölgeleri, hassas ekosistemleri barındıran alanların mümkün olduğunca az yürüyüş ve bisiklet güzergahlarını içermesi
- Kaliteli ulaştırma hizmetleri sunabilmesi
- Turiztlerin, ziyaret edilecek yöre ve oraya varana kadar gerekli olan her türlü hizmetler ile ilgili bilgilendirmesi
- Yöredeki ilgili yetkililer ve yerel halk ile sürekli iletişim halinde olunması,
- Ulaştırma şirketleri, tur operatörleri, turizm örgütleri ve yerel yönetim organları ile birlikte uyum içerisinde çalışılabilmesi
- Turizimin tüm yıla dağılması için yöreye uygun programların oluşturulması ve gerekli tanıtımların yapılabilmesi
- Yörenin turistik çekiciliğini sağlayan mevcut değerlerinin tanıtılabilmesi

gerekmektedir (Yücel, 2002).

3.9.1 Tur operatörleri, acentalar ve işletmeler

Ekoturizm endüstrisinde, ulusal ve uluslararası turizm pazarında ekoturizm ürünlerini önceden hazırlayan, bunların paket üretimi ve satışı ile ilgilenen ve ekoturizme yönelik seyahatleri yönlendiren işletmeler, tur operatörleri olarak hizmet vermekte (Altan, 2006; Demir ve Çevirgen, 2006) ve genelde küçük gruplar için düzenledikleri ekoturları işletmekte ve/veya pazarlamaktadırlar (Kuter ve Ünal, 2009).

Ekoturlarda görev alan tur operatörlerin ve acentaların ekoturizm yapılması planlanan yörenin doğal ve kültürel kaynakları konusundaki bilgi ve deneyim sahibi olması beklenmektedir. Drumm ve Moore (2002)'ye göre ise ekoturizm yapılacak alanın yönetim kadrosunun içerisinde kamu kurum temsilcileri, uzmanlar ve bilim adamları, yerel temsilcilerinin yanı sıra tur operatörler ve seyahat acentaları temsilcilerinin de bulunması ve planlama sürecine katılması gerekmektedir (Yılmaz ve ark., 2004). Yerel halk ile karşılıklı etkileşim ve paylaşım içerisinde bulunan tur operatörleri ve seyahat acentaları, ekoturizm endüstrisi içerisinde yer alan önemli işletmeler olup, ekoturizmi yönlendiren bir etkiye sahiptirler (Bolton,1997).

Ekotur operatörleri gazetelerde, reklam uzmanı dergileri, fuarlarda, tanıtım kanallarına odaklanarak reklamlarını yapmaktadırlar. Rezervasyonlar ve bilet satın almalar genelde uzman ekotur operatörleri tarafından o yöreyi tanıtan kataloglar, broşürler, vahşi yaşam ve ekosistemler hakkında bilgi veren tanıtım filmleri ve hazırlanan CD'ler ile yapılmaktadır. Fakat son yıllarda internet aracılığı ile yapılan rezervasyonların büyük ölçüde artması, seyahat acentaların satış konusunda başarısının azalmasına sebep olmuştur (Stanimirova, 2005). Amerika Seyahat Endüstrisi (Travel Industry Association of America) tarafından yapılan son araştırmalarda seyahat planlarının çoğunun internet aracılığı ile yapıldığı görülmüştür. 1999 yılında, 52 milyondan fazla turist internet aracılığı ile seyahatlerini gerçekleştirdiği ve bu oranın önceki yıla göre %54 arttığı belirlenmiştir (Wood, 2002).

Ekotur kapsamında doğa turlarını düzenleyen acentaların, nadir ve hassas flora ve faunayı barındıran bölgelerde koruma ilkelerini gözetilerek belli süreler kapsamında tur rotalarını sık sık değiştirilmesi; yetkili resmi kurumlarca onaylı doğa ve dağ rehberliği sertifikasyonu varsa bu sertifikaya sahip rehberlerin kullanması, eğer

yoksa doğa turları konusunda uzman birimler tarafından eğitim almış tecrübeli rehberlerin kullanması gerekmektedir (Ekoturizm Derneği, 2007).

Ekoturizmin ilke ve amaçları doğrultusunda yapılması için ekoturlara düzenleyen, planlayan ve pazarlayan tur operatörleri, acentalar ve işletmeleri ilgilendiren hususlar şunlardır (Öztunalı ve Kayır, 1998);

- Küçük turist gruplarına hizmet vermesi
- Koruma altındaki doğal, kültürel ve sosyal değerlerin korunmasına katkıda bulunması,
- Ekoturizm yapılan yöredeki yerel halkın kültürüne ve isteklerine saygı gösterip müdehalede bulunmaması, sosyo-ekonomik refahının artmasına katkı sağlaması ve bunun için gerekli hizmet ve olanakların sunulması
- Yörenin kendine has florasını ve faunasını koruması amacı ile turizm alt yapı yatırımlarının yapılması
- Doğa turları için ayrılmış rotaların takip edilmesi, yöredeki flora ve faunanın yaşam alanlarına müdehalelerde bulunulmaması
- Seyahatleri boyunca müsterilerinin tüm gereksinimlerini en ekonomik ve kaliteli şekilde sağlaması
- Çevre dostu ulaşımın tercih edilmesi

Ekoturizm için uygun olan alanlarda faaliyet gösteren turizm işletmelerin ürünlerini ekoturizmin amaç ve ilkelerine uygun şekilde hazırlaması ekoturizmin sürdürülebilirliği açısından oldukça önemlidir (Demir ve Çevirgen, 2006).

Bazı tur operatörleri ekoturizm adı altında çevreyi korumaktan çok pazar oluşturmak adına çevreci gözükmektedirler (Erdoğan, 2003). Bu sebeple, farklı ölçeklerdeki tur operatörleri biraraya gelerek turizm sektöründe sürdürülebilirliğin sağlanması için "Sürdürülebilir Turizm Gelişimleri için Tur Operatörleri Girişimi" adı altında bir kuruluş oluşmuştur. Çevre politikaları konusunda bilgi paylaşımı sağlayan bu kuruluş UNEP, UNESCO ve WTO işbirliği ile kurulmuştur ve bütün faaliyetleri UNEP tarafından desteklenmektedir. Bu kuruluşun amacı; sürdürülebilir turizmin gelişmesini, izlenmesini ve yönetimini sağlayarak bu konuda üye tüm operatörler arasında ortak bir sorumluluğun oluşmasını sağlamaktadır. Girişimin üyeleri turizm

endüstrisi, ulusal ve yerel tüm kurumların yetkilileri ve yerel topluluklar ile işbirliği içerisinde çalışmaktadır. Ortak bir sürdürülebilirlik politikası oluşturulmakta ve bunların sonuçları izlenmekte ve rapor halinde sunulmaktadır. Bu girişim sürdürülebilir turizmin gerçekleşmesi için çalışmalarını yürütmektedir (Altan, 2006; Demir ve Çevirgen, 2006).

3.9.2 Ekoturist

Dünyadaki hızlı gelişmeler birçok sektörde olduğu gibi turizm sektöründe içerisinde de değişimlere neden olmuştur. Bu değişim yeni bir turist profili olan ekoturisti gündeme getirmiştir. Ekoturizm endüstrisi içerisinde önemli rolü bulunan ve turizm yapılan alanın taşıma kapasitesinin belirlenmesinde belirleyici bir faktör olan ekoturist kavramı ile ilgili birçok araştırmacının yaptığı tanımlar bulunmaktadır.

Giannecchini (1993) ve Ziffer (1989) göre ekoturist; kendine özgü doğal ve kültürel değerlerini barındıran alanları değerbilirlik, katılımcılık ve duyarlılık ruhu içinde ziyaret eden kişilerdir. Ekoturistler, bu değerlerin bulunduğu ekoturizm alanlarındaki fauna ve flora kaynakları kullanırken tüketici bir anlayış içerisinde olmazlar. Ekoturistler tarafından gerçekleştirilen bu turizm bir yandan yöre haklının yaşam standartlarını arttırıcı ekonomik refah sağlayan iş olanakları ve finans araçlarının oluşturulması bir yandan da alanın mevcut yapısının korunmasında katkıda bulunmaktadır (Bolton, 1997). Akın (2006), doğadan zevk almayan, doğayı korumak için herhangi bir çaba içerisinde bulunmayan kişilerin ekoturist olarak nitelendirilemeyeceği üzerinde durmuştur.

Ekoturistler, kent yaşamının stresinden uzaklaşma, doğaya geri dönme, doğada yer alma, doğayı yok olmadan görme şansı bulma ve tanıma, bilinç kazanma ve koruma konularında çalışmalarda bulunma isteği içerisinde dirler (Erdoğan 2005; Polat, 2006).

Chesworth (1999)'a göre ekoturist; ziyaret ettikleri yörenin doğal ve kültürel özellikleri, yerel halkın gelenek ve görenekleri ile yaşam biçimini görerek öğrenmek ve bu konuda deneyim kazanmak amacıyla yedi gün ya da daha fazla süre seyahatte bulunan kişilerdir (Polat, 2006).

Rein (2005)'a göre doğaya gönülden bağlı ekoturist; sportif, maceracı, seyahatleri süresinde lükse ihtiyaç duymayan, kitle turizmine ilgisi bulunmayan, gittikleri yörenin yerel halkına ve peyzajına ilgi duyan ve oranın yöresel adetlerine uymaya

alışan, takım ruhuna sahip, doğal ve kültürel çevreyle uyum içerisinde seyahatlerini gerçekleştiren kimselerdir (Polat,2006).

Günümüze kadar yapılan ekoturist tanımları değerlendirildiğinde ortaya çıkan ekoturist profilinin genel özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür;

- Genelde eğitim seviyesi (%82'si üniversite mezunu) yüksek, ortalama gelirin üzerinde geliri olan, iyi harcayan, yerel kültüre saygılı, çevre bilincine sahip (Selimoğlu, 2004; Çevirgen ve Demir, 2006) doğa, kültür ve gastronomiye ilgi duyan kişilerdir (Yürik, 2003; Akpınar ve Bulut 2010).
- Yüksek öğrenim görmüş insanlar daha sık olarak özellikle uzak yerlere seyahat etme ve eğitim amaçlı seyahatlere katılma eğilimlerinin fazladır (Leuthold,2001).
- Kaliteli deneyim arayışı içerisinde olan ekoturist girişken yapısı ile çevresel duyarlılığa sahip turist tipidir. Seyahatlere hazırlıklı olan bu tip turistlerin maddi durumları oldukça iyidir (Kılıç, 2006).
- Yapılan araştırmalarda farklı değerler verilmiş olsa da genelde ekoturist yaş grubunun 35-54 yaşları arasında olduğu belirlenmiştir (Çevirgen, 2003; Selimoğlu,2004, Arslan, 2005; Akpınar ve Bulut,2010). Rahemtulla ve Wellstead (2001) ekoturist yaşaralığının orta yaş grubu olan 34-45 yaş arasında olduğunu, Yürik (2003) ve Kılıç (2006) ise uluslararası ekoturizm yılı (2002) çerçevesinde Dünya Turizm Örgütü (WTO)'nün Almanya, Kanada, İspanya, İtalya ve İngiltere'de sürdürdüğü araştırmaların sonucunda bu yaş grubunun 30-59 yaş arasında olduğunu, Polat (2006) ise 25-54 arasında olduğunu belirtmiştir.
- Orta yaş grubu yoğunluktadır. Ekoturizme katılan bayan turist sayısının erkek turistlere eşit olduğu kimi durumlarda bu oran daha fazla olmaktadır. Kitle turizminde görülen dinlenme, eğlenme ve aile ile birlikte olma konseptininden farklı olarak doğal çevre ile içiçedirler (Çevirgen, 2003).
- Her defasında farklı bir alanı tanımak, deneyim kazanmak istediklerinden bir ekoturizm alanına sürekli aynı ekoturist gelmez (Bolton, 1997).
- Bozulmamış doğal ortamlarda, doğa odaklı deneyimler sunan seyahetleri içeren turları tercih etmektedir (Rivera ve ark., 2010) ve doğayı

gözlemlemek, deneyimlemek ve öğrenmek niyetiyle yolculuk yaparlar (Çakıcı ve ark., 2008).

- Keszi (1998)' ye göre seyahatleri öncesinde ve sonrasında bilgi gereksinimlerini karşılar, çok yönlü etkinliklerde bulunur, ekolojik tutumu ile çevresel değerleri güçlüdür ve tecrübelerinin dışına yönelir (Polat, 2006).
- Daha çok yerel ürünleri kullanır ve çevreye duyarlı tesisleri tercih ederler. Vahşi doğada yaban hayatını izlerler, seyahatler sırasında yüksek motivasyonlu olur ve manzaranın, doğanın ve yeni deneyimlerin tadını çıkarırlar (Rahemtulla ve Wellstead, 2001; Wood 2002).
- Ekoturistlerden oluşan gruplar 25 kişiyi ve gittikleri konaklama işletmeleri 100 yatak kapasitesini aşmaz, seyahatlerini düzenleyen tur operatör veya acenteleri çoğunlukla küçük ve orta ölçekli firmalardan oluşur (Selimoğlu, 2004).

Yeterli düzeyde çevre bilgisine sahip olarak seyahatlere çıkan ekoturistler, ziyaret ettikleri yörenin flora ve fauna yapısını tanımak ve incelemek istemekte ve doğal çevrenin sahip olduğu özelliklerinin kalitesini yitirmemesi gerekmektedir. Yörenin ekoturizm potansiyelinin sürekliliğin sağlanması için çevrenin korunması gerekmektedir (Kılıç, 2006).

Ekoturizm faaliyetlerinde bulunan ekoturistlerin amaçları; doğa ile bütünleşen kırsal yaşamı incelemek, doğayı tanımak, keşfetmek ve bilmek doğanın kıymetini bilmek, doğayı kullanmak ve doğa ile bütünleşmek, doğanın tadını çıkarmak, doğa ile ilgili edindikleri bilgilerden dolayı oluşan bilimsel meraklarını gidermek, kendini keşfetmek ve geliştirmek, risk arayışı ve yerel halk ile sosyal etkileşimde bulunmaktır (Erdoğan 2003). Bu amaçlar doğrultusunda ekoturizm yapılan bölgenin ekoturistler için önemli çekim öğelerine sahip olması için bakir ve insanlar tarafından tahrip edilmemiş olması, milli park ve koruma alanları statüsünde olması, kentten uzak kırsal alanlar, dağlık alanlar, göl ve nehirler, okyanus ve deniz kenarları olması, tarihi alanlar ve sit alanları içersisinde bulunması, festivaller gibi kültürel aktiviteleri içermiş olması gerekmektedir (Kılıç, 2006).

Yapılan çalışmalarda farklı ekoturist tiplerinin olduğu tespit edilmiştir. Larman (1987)' e göre ekoturistler iki gruba ayrılmaktadır. Birinci tip ekoturistler, kendini ekoturizme adanmış ekoturistlerdir. Tipik bilim adamı ya da profesyonel uzmanlardan

oluşmakta, doğa ile ilgilenmektedir. İkinci tip turistler ise sıradan ekoturistlerdir. Bu turistler doğa tecrübelerini doğal alanlardaki elde ettikleri deneyim, yararlanma ve eğitim dışında gerçekleştirdikleri diğer aktiviteler ile birleştirmektedir (Rahemtulla ve Wellstead, 2001)

Boyd and Butler (1996) ise ekoturistleri üç gruba ayırmaktadır. Birinci tip ekoturistler kendi başlarına ya da küçük gruplar halinde ekoturizm aktivitelerinde bulunmakta, çevreye yaptıkları müdahaleleri ve altyapı istekleri oldukça az olmaktadır. Bunun yanında yeterli düzeyde bilgiye sahip olan bu tip ekoturistler doğal ve kültürel çevre ile iç içe olmayı tercih etmekle birlikte yerel halk ve diğer turistlerle olan ilişkileri sınırlı tutmaktadırlar. İkinci tip ekoturistler küçük gruplar halinde bulunmakta, yöredeki altyapı hizmetleri ile yetinebilmekte ve ana ulaşım sistemini kullanarak ekoturlarını gerçekleştirmektedirler. Üçüncü tip turistler ise büyük gruplar ile birlikte gezmekte, lüks isteklerinden dolayı ve altyapı hizmetlerine gereksinim duymaktadırlar (Kılıç, 2006).

Rahemtulla ve Wellstead (2001)'e göre, ekoturistler diğer turistlerden ayıran temel özellik, demografik profil (cinsiyet, yaş ve gelir) olmakla birlikte yaptıkları harcama ve tercih ettikleri konaklama şekilleridir. Temelde çevre dostu olan ekoturist ile kitle turizmini tercih eden turist arasındaki en belirleyici fark ekoturistlerin doğa ile bir arada olmak için seyahat yapması ve minimum koşullar ile yetinebilmesidir (Altan, 2006)

Ekoturizm pazarında yapılan araştırmaların sonucuna göre, 1990 lı yıllardan itibaren ekoturizmin gelişmesi ile birlikte 43 milyon Amerikalı'nın ekoturizm yapılan alanları tercih ettikleri, Yunanaistan'a seyahat eden 3 milyon İngilizli turistlerden %19'unun ekoturist olduğu, 15 milyon turistin Fransa'da doğa yürüyüşleri yaptığı belirlenmiştir (Selimoğlu, 2004; Arslan 2005). 1998 yılında Avustralya'da doğaya yönelik olan turizm pazarının belirlenmesi için yapılan araştırma sonucuna göre; Alman tursitlerin %20'sinin, İsviçreli turistlerin %23' ünün, İskandinav turistlerin %18'in Avustralya'yı doğaya yönelik aktivitelerde bulunmak için ziyaret ettikleri tespit edilmiştir (Wood, 2002).

Ülkemize ekoturizm endüstrisinde önemli bir yer alan turizm operatörleri ve acentaların gözlemlerinden yararlanılarak elde edilen bilgilere göre, gelir düzeyi

yüksek, kültürlü, doğal ve kültürel çevreye saygılı, standart ekoturist profilinin olduğu bilinmektedir (Polat, 2006).

Hassas ve nadir ekosistemleri barındıran ekoturizm alanlarının sahip oldukları değerlerin sürekliliğinin sağlanması için "Amerika Seyahatleri Birliği" (ASTA) ekoturlara katılan turistlere uymalarını bekledikleri kuralları belirtmişlerdir Bunlar (Erdoğan, 2003) ;

- Ekosistemlerin birbirleri ile olan hassas ilişkilerine saygı gösterip korunmasına yardım etmek
- Gidilen yerleri kirletmemek, ayak izi bırakmak, resim çekmek, tarihi ve doğal alanlardan hatıra amacı ile birşey almamak
- Seyahatlerin anlamlı hale gelebilmesi için ziyaret edilecek yörenin kültürü, gelenek ve görenekleri, yaşam biçimi, cğrafyası gibi konularda önceden bilgi edinmek
- Yerel halkın yaşamına saygı göstermek, izinsiz fotoğraf çekmemek
- Nadir ve nesli tehlike altında olan ühayvan ve bitkilerden yapılmış ürünler satın almamak
- Ekotur kapsamında belirtilen güzergahın dışına çıkmamak, doğal habitatları içerisinde bulana hayvan ve birkilere zarar vermemk
- Çevreyi koruyan kurumlar, bu amaçla yapılan programlar hakkında bilgi edinmek ve desteklemek
- Zorunlu olmadıkça motorlu araç kullanmamak bunun yerine yürümek
- Çevreye duyarlı konaklama ve ulaştırma işletmeleri ile tur operatörleri ve seyahat aacentalarını tercih etmek
- Rehberlerin çevre koruma faaliyetlerinde bulana kuruluşlara üye etmek için çabalamak

Ekoturistler, yörenin yaşam tarzını tanıyarak, yöresel yemekleri deneyerek, doğayı deneyimleyerek, tarihi alanları ziyaret ederek, fiizksel aktivitelerde bulunarak, macera yaşayarak, kendilerine olan güvenleri gelerek, kendileri gibi ortak amaçları olan insanlarla bir arada olarak, ekoturizmden yarar sağlamaktadırlar (Kılıç, 2006).

Çevre üzerinde en az baskı yapacak ve yöreye kazanç getirecek az sayıdaki turistten yana olmanın tek uygulanabilir yolu, çevreye en az zarar verecek tesisler kurmak ve bunun yanında mal ve hizmetleri fiyatlandırmaktır (Bolton, 1997).

3.10 Dünya’ da Ekoturizm: Avusturya Örneği

Avusturya’da ekoturizm alanı adı altında bir çalışma olmamaktadır. Bunun sebebi Avusturya’da yapılan tüm çalışmaları sürdürülebilirlik kavramı çerçevesi içinde değerlendirilmesidir. Dolayısı ile doğal kaynaklar ve kültürel değerler bu kapsamda korunmaktadır. Avusturya’nın yıllardır korunan doğal alanlarına doğru yapılan turizmler; ekoturizmin amaç ve ilkelerine benzer şekilde planlandığı ve yönetildiği için doğal ve kültürel kaynakları ekoturizm başlığı altında korumaya gerek duyulmamaktadır.

Avusturya’nın 2.736 km² ile %2,8’lik alanı kaplayan 6 tane milli parkı bulunmaktadır. Bunlar kuruluş yıllarına göre; Hohe Tauern Milli Parkı, Neusiedler See-Seewinkel Milli Parkı, Donau-Auen Milli Parkı, Kalkalpen Milli Parkı, Thayatal Milli Parkı ve Gesäuse Milli Parkı’ dır. Avusturya’daki milli parklar sadece çevre eğitimi merkezler olmayıp, başarılı bölgesel yönetim projelerine ve dünyanın her yerinden gelen ziyaretçiler için önemli cazibe noktalarına sahiptirler.

Avusturya’da bu tez kapsamı dahilinde ekoturizm alanı başlığı altında örnek olabilecek ekoturizm alanı olmamakla birlikte Neusiedler See- Seewinkel Milli Parkı ve Donau-Auen Milli Parkı, belirli karakteristik özellikleri ile İğneada çalışma alanına benzerlik gösterdiği için seçilmiştir. İğneada, 2007 yılında milli park ilan edilmiştir ve bu iki milli park ile benzer ekosistemlere sahiptir. Bu çalışmada bu iki milli parkın tercih edilmesinin önemli sebebi, Neusiedler See-Seewinkel Milli Parkı’ndaki Neusiedler gölünün ve Donau-Auen Milli Parkı’ndaki birçok ülkeden geçen Tuna nehrinin varlığıdır. Bu bağlamda; belirtilen iki milli park, tezin çalışma alanına benzer özellikler göstermesi nedeni ile iyi örnek oluşturacağı düşünülmektedir. Bu milli parkların planlanması, yönetimi, doğal ve kültürel kaynaklarının korunması gibi ekoturizm açısından ilgili tüm konularda bilgi sahibi olunmasının tez çalışmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Ekoturizm yapılacak yörede kendi kendine yetebilen eko-otel düşüncesi uygun görülmektedir. Bu tür otelerde kurulan sistemler; çevreye olan zararı en aza

indirmeye yardımcı olmaktadır. Ekoturizm yapılacak alanlarda inşa edilecek olan yenilebilir enerji kaynaklarını kullanan ve geri dönüşümlü sistemlere sahip olunması beklenen tüm yapıların, ekoturizm ilke ve amaçları çerçevesinde,doğa ile uyumlu ve saygılı olması gerekmektedir. Buyüzden eko-otel fikri, ekoturizm yapılacak alan için uygun bir düşüncedir. Bu çalışma kapsamında; Avusturya'nın Viyana şehrindeki 'Boutique Hotel Stadhalle' ve Salzburg şehrindeki 'St. Martin Chalets' olmak üzere iki eko-otel örneği değerlendirilecektir.

3.10.1 Neusiedler see-seewinkel milli parkı' nın analizi ve survey çalışması

Bu çalışma kapsamında Neusiedler See-Seewinkel Milli Parkı seçilmesinin nedeni şunlardır (Burgenland, 2010; Burgenland, 2010a);

- İğneada koruma alanını gibi da milli park olarak kabul edilmiştir. Neusiedler See-Seewinkel Milli Park'ı 1993 yılında milli park ilan edilmiştir. Bu kapsamda toplam 300 km²'lik alan IUCN tarafından kabul görülen Avusturya'nın ilk milli parkıdır.
- İğneada gibi gölü, sulak alanları, önemli bitki ve kuş alanlarını bir arada içermekte ve ayrıca tehlike altında bulunan bitki ve hayvan türlerine sahiptir.
- Uluslararası önemi bulunan ekosisteme sahip olması milli parkın hem dikkat çekici biyoçeşitliliği barındırmasına hem de Avrupa- Afrika kuş göç yolu üzerindeki önemli rolüne dayanmaktadır. Bu durum; Avrupa- Afrika kuş göçünün uçuş güzergahı üzerinde bulunan İğneada ile benzerlik göstermektedir.
- Uluslararası öneme sahip doğal alanlar; ulusal ve uluslararası kurumlar tarafından korunmaktadır.
- Neusiedlersee alanı kendine özgün ekosistemlerinin büyük kısmı Avusturya sınırları içerisinde bulunmakla birlikte doğu köşesi Alp dağları ile sınırlanmakta ve batı köşesinin küçük bir kısmı ise Macaristan ovasının içerisinde yer almaktadır. Bu sınırın varlığı farklı politik alanlar arasında etki oluşturmakta ve alan ile ilgili alınacak kararlarda iki farklı ülke söz sahibi İğneada'da nadir bir ekosisteme sahip olup Bulgaristan ile sınırı bulunmaktadır.

- Biyocoğrafik (biogeographical) sınıra sahip olan göl alanında, Alp, Panunya (Pannonia), Asya, Akdeniz ve İskandinav iklim bölgelerinden gelen bitki ve hayvan türlerini bulmak mümkündür. Yıldız dağları ile çevrili olan İğneada Karadeniz, Karadeniz ve Balkan iklimi etkisindedir. Dolayısı ile birçok farklı ve nadir bitki ve hayvan türlerini barındırmaktadır.
- Geniş mozaik ve heterojen sulak alanları, çayırları, kumulları ve tuzlu alanlar bulunmaktadır. İğneada gibi önemli sulak alanlara ve çayırlara sahiptir (Şekil 3.4).

Şekil 3.4 : Neusiedler see-seewinkel milli parkı sulak alanları ve çayırları.

- Neusiedlersee gölünde Karadeniz’e kıyısı bulunan İğneada gibi kumsal bulunmaktadır.
- İğneada gibi sazlıklara sahiptir (Şekil 3.5).

Şekil 3.5 : Neusiedler see-seewinkel milli parkı sazlıkları.

- Aynı zamanda turistik bir alan olup ziyaretçileri için birçok pansiyonları ve otelleri mevcuttur.
- Yerel halk için balıkçılık, turizm, tarım, hayvancılık (sığır, at, koyun ve domuz) ve bağcılık başlıca geçim kaynakları arasındadır. Bunların içinden turizm ve bağcılık yörenin temel ekonomik faaliyetleridir (Şekil 3.6).

Şekil 3.6 : Hayvancılık ve bağcılık.

- Neusiedlersee, İğneada gibi uluslar arası öneme sahiptir. Tüm bölge uluslararası öneme sahip iken milli park sadece Neusiedlersee alanının bir kısmı kapsamındadır.

Birçok habitatları barındırması ve türlerin eşsiz çeşitliliğinin yanı sıra cadde üzerinde kurulmuş tipik köyler ile çevresinde bulunan tarımsal peyzajları ile belirgin bir şekilde tanınmaktadır. Bu bölge 1977 yılından itibaren UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) ve tarafından biyosfer rezervi olarak ilan edilmekte, 1983 yılından beri ise Avusturya'nın en büyük Ramsar alanı olarak bilinmekte, 1996 yılı itibari ile NATURA 2000 alanıdır. Aynı şekilde İğneada önemli kuş alanı ve önemli bitki alanı olarak ilan edilmiş olup, gelecekteki potansiyel Natura 2000 sahası ve WWF (Doğal Hayatı Koruma Vakfı) Küresel 200 eko-bölge içerisinde bir çekirdek alanıdır.

3.10.1.1 Neusiedler see-seewinkel milli parkı' nın amacı

Neusiedler See-Seewinkel Milli Parkı' nın amacı, sadece insan kullanımında sınırlamalar getirmenin yanında bozulmamış doğanın korunmasını, alanın yönetimini sağlamak ve biyotopların kalitesini arttırmaktır. Bu bağlamda, bu aktivitelerin gerçekleşmesine yönelik olarak geniş çapta ve özel alan kullanımı gerektirecek araştırma projelerini içeren yönetim planı oluşturulmuştur.

Ziyaretçilerin habitatlara zarar vermesini önlemek amacı ile sahip olduğu hassas alanlara dikkate alınarak milli park çeşitli kısımlara bölünmüştür. Belirlenen Tabiatı Koruma Zonu (Nature Reserve Zone) insan kullanımına kapatılmış olup ziyaretçilerin girişine ve tüm yönetim faaliyetlerinin yapılmasına karşı yasaklanmıştır.

Koruma Zonları olarak belirlenen bölgelerde (Conversion Zone), ziyaretçilerin doğayı deneyimlemesine izin verilmektedir. Fakat ziyaretçi yönetimi, talebin, yüksek olduğu sezonda bile, orman görevlileri, Şekil 3.8’ deki gözetleme kuleleri ve Şekil 3.7’ deki bilgilendirme panoları ile fauna ve flora ile olan müdahalenin minimum seviyede tutmayı amaçlamaktadır.

Milli parkın özellikle nadir ve hassas flora ve faunaya sahip alanlarındaki koruma koşulları arttırılmıştır. Parkın peyzaj karakterinin korunması için otlatılma ve sazların biçilmesi yasaklanmıştır. IUCN tarafından uluslararası olarak kabul gören Avusturya’nın ilk milli parkı Neusiedler See-Seewinkel, Avusturya Hükümeti ve Burgenland Belediyesi tarafından finanse edilmektedir. Burgenland’ın Apetlon ilçesinde merkezi buluna milli park organizasyonu ve bir kamu şirketi, bu milli parkın işletilmesinden sorumludur. IUCN tarafından belirlene 6 katogori içerisinde Neusiedler See-Seewinkel Milli Parkı, ‘Kategori 2’ olarak seçilmiş ve ekosistemleri korumayı ve rekreasyon kullanımını esas alarak milli park statsüsünde yönetilmektedir.

Şekil 3.7 : Bilgilendirme levhaları.

Milli parkın sorumluluğu bitkiler ve hayvanların varlıklarını sürdürdüğü bu değerli habitatların korunmasını sağlamaktır. Bu değerlerin korunması ve gereken önlemlerin alınması amacıyla bilimsel araştırmalar yapılmaktadır. Bu araştırmaların yapılması ziyaretçilerin eşsiz bir deneyim kazanmasını sağlamaktadır. Bu araştırmaların sonucuna göre, milli park yönetimi ziyaretçilere yönelik uygun

programlar hazırlamakta, bilgilendirme noktaları, altyapı hizmetleri, yürüyüş parkurları oluşturmaktadır.

Şekil 3.8 : Gözetleme kulesi.

3.10.1.2 Neusiedler see-seewinkel milli parkı' nın tarihi

İki dünya savaşı arasındaki dönem sırasında, Neusiedler See-Seewinkel'in etrafının koruma alanı olması gerektiği düşünüldü. Fakat bu durum savaş sırasında gerçekleşemedi ve ancak bazı duyarlı insanların çabaları ve Avusturyanın ilk kurulan Doğa Koruma Organizasyonu (ÖNB)'nin çalışmaları sonucunda, yapılan bazı zorlu müzakerelerle Avusturya Hükümeti, 1992 yılında, milli parkın kurulmasına yönelik gereken yasayı çıkardı.

İkinci Dünya savaşı sırasında ve öncesinde Neusiedler See-Seewinkel'in karmaşık ekosistemi ile ilgili bilgiler toplanmıştır.1930'li yılların ilk yarısında Doğa Koruma Organizasyonu (ÖNB) tarafından Neusiedler See-Seewinkel kiralanmış ve Burgenland şehrinin Ilmitz ilçesinde, 1942'de araştırma destekleme merkezi kurulmuştur.1954 yılında Biyolojik İstasyon kurulmuştur.1960 yılında yanan bu istasyon 1971 yılında İlmit ilçesinde tekrar kurulmuştur.

1963 yılında, Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF)'nin avusturya şubesi Burgenland şehrinin Apetlon ilçesinde kurulmuştur. Alınan bazı yasal düzenlemeler,

birçok doğa rezervini barındıran Neusiedler See-Seewinkel'in peyzajı boyunca uzanan koruma alanlarının belirlenmesini sağlamıştır.

1926 yılında ilk sınırlı doğa koruma alanları belirlenmiştir. 1932 yılında, Zitzmannsdorfer Wiesen ile Illmitz ve Apetlon yakınlarında bulunan gölün etrafındaki bölgeler için 1926 yılında belirlenen kısıtlı alan kullanımları kararları yürürlüğe girmiştir. 1940 yılında, peyzaj koruma alanları ve doğa koruma alanlarının sınırları, milli parkları ile ilgili kararname gereğince Niederdonau valisinin emri ile çizilmiştir. Aynı yıl içerisinde Avusturya- Schladming'de düzenlenen Doğa Koruma Günü konferansında sahip olduğu doğa kaynakları ile Neusiedler See-Seewinkel, bu kez batı kıyısındaki göl de dikkate alınarak, tekrar gündeme gelmiştir.

1978 yılında Mattersbug'da düzenlenen 26. Avusturya Doğa Koruma Günü konferansının teması 'Uluslararası İşbirliği Modeli: Neusiedler See-Seewinkel Milli Parkı' olmuştur. Bu Matterburg Manifesto'sunda konutsal gelişimin, tarım ve turizimin yörede oluşturduğu baskının belirlenmesinin dışında milli parkın yönetiminde, Macaristan sınırlarını içine giren parkın Macaristan makamları ile işbirliği içerisinde olan ortak bir çalışmaya ihtiyaç duyulduğunun sinyalleri verilmiştir.

1988 yılına gelindiğinde Burgenland Belediyesi Neusiedler See-Seewinkel'da milli parkın kurulması amacı ile bir çalışma grubu oluşturulmuş ve hazırlıklar başlatılmıştır. Bu kapsamda Macaristan ve Avusturya Hükümetleri sınır ötesi bir milli park istediklerini belirtmiştir. 1992 yılında ise Neusiedler See-Seewinkel için milli park yasası yürürlüğe girmiştir.

3.10.1.3 Neusiedler see-seewinkel milli parkı' nın örgütsel yapısı

Neusiedler See-Seewinkel Milli Parkı Müdürlüğü'nü yürüttüğü çalışmalar habitat yönetimini, yerel halk ilişkilerini ve ziyaretçi hizmetlerini içermektedir. Bilimsel araştırma yapacak personele sahip değillerden bu sebeple parkta yürütülen bilimsel araştırmalar çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmaktadır. Bu Milli Park'ın Kamu Kurumu Yönetim Kurulu'nda, Burgenland Belediyesi tarafından görevlendirilen yedisi asıl, yedisi yedek toplam on dört üye bulunmaktadır. Tüm stratejik kararlar ve hususlar milli park müdürü ve bilimsel araştırmalardan sorumlu müdür tarafından verilmektedir. Diğer yetkililer ise, Burgenland milletvekili, belediye ve ilçeden gelen toplam üç temsilciden oluşan Mili park Komisyon'u; arazi sahipleri,

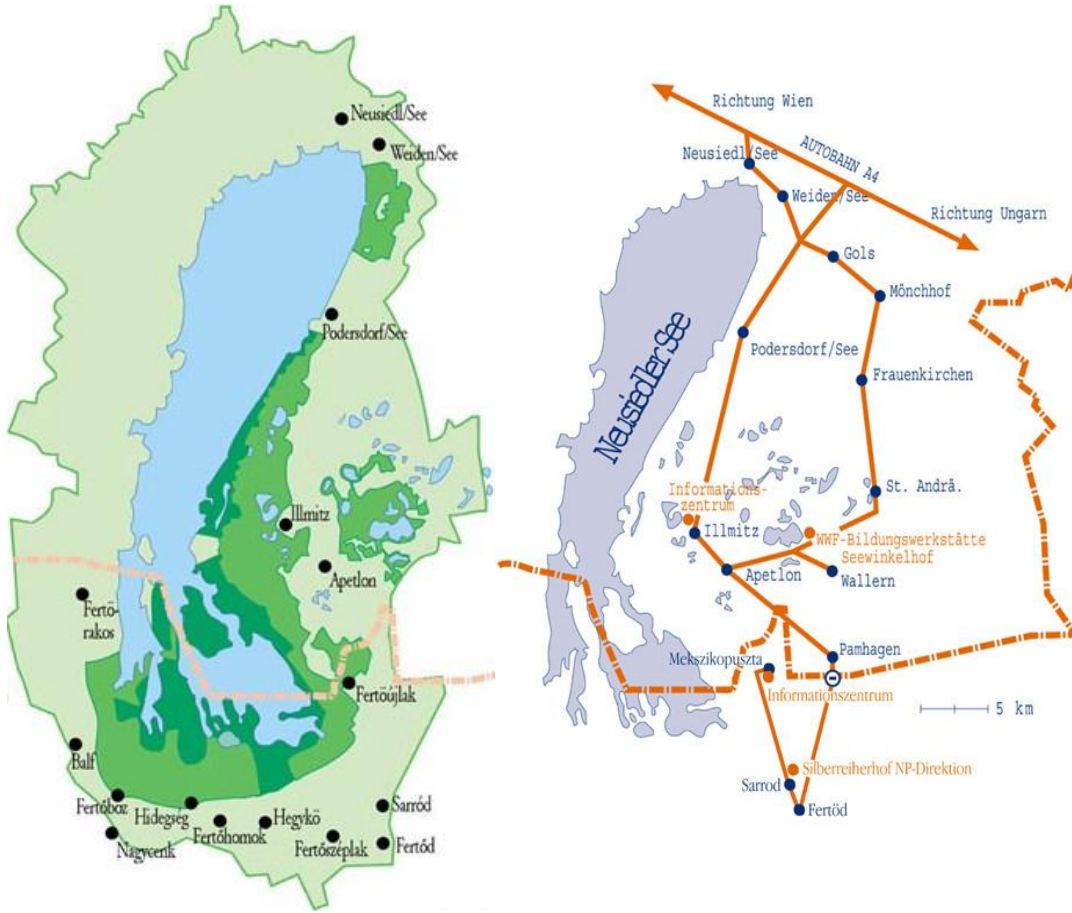
tarım ve turizm gibi bölgesel çıkar gruplarının temsilcilerinden oluşan “Milli Park Forum” u ve milli park ile ilgili çeşitli alanlarda uzmanlardan oluşan Bilim Konseyi’dir. Milli Park Yönetimi’nin üç farklı departmanında çalışan yirmiyedi çalışanı bulunmaktadır. Bu departmanlar; İdare/Finans, onüç çalışandan oluşan “Planlama ve Habitat Yönetimi” ve “Milli Park Yönetimi” departmanlarıdır. Ilmitz ilçesinde bulaunna ‘Bilgilendirme Merkezi’ ziyaretçiler için etkinliklerin ve faaliyetlerin belirlendiği ve başladığı noktadır. Ayrıca burda milli park ile ilgili bilgileri içeren materyallere, bilgilendirme kitapçıklarına ve milli park adına yayınlanan aylık gazetelere ulaşılabilir. Bilim Konseyi departmanı, Ilmitz’deki Biyoloji İstasyonunda çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülen çalışmaları kordine etmektedir.

3.10.1.4 Neu see-seewinkel milli parkı’n bölümleri

Neusiedler See-Seewinkel Milli Parkı Andau, Apetlon, Ilmitz, Neusiedler-See, Podersdorf, Taden ve Weiden-See olmak üzere yedi idari kısımdan oluşmaktadır. Milli park’ın Avusturya sınırları arasında kalan 90 km²’lik alanı hala 1200 yerel toprak sahibine aittir. Milli Park Yönetimi, bu toprak sahipleri ile uzun süreli kira sözleşmelerine sahiptir. Neusiedler See-Seewinkel Milli Parkı’nın %50’si, insan eli değmemiş yaklaşık 4500 ha alanı ile Tabiat Koruma Alanı’ndan oluşmaktadır. Bu alan ise; Apetlon - Lange Lacke (yaklaşık 1750 ha), Ilmitz-Hölle (yaklaşık 1550 ha), Podersdorf-Karmazik (yaklaşık 160 ha), Sandeck-Neudegg (yaklaşık 460 ha), Waasen-Hanság (yaklaşık 140 ha) ve Zitzmannsdorfer Wiesen (yaklaşık 650 ha.) dan oluşan 6 farklı bölümden oluşmuştur. Bu bölümlerde bulunan habitatlar; Neusiedler See ve sazlık bandı, periyodik olan kuru olan tuz gölü, çayırılık alanlar, mera alanı, küçük kumul habitatlar, çayırlardan (yaklaşık 650 ha) oluşmaktadır (Şekil 3.9).

1994 yılından bu yana izleme programları ve araştırma projeleri Milli Parkı tarafından finanse edilmektedir. Eğitim, milli park görevlerinden biridir ve bu görevin gerçekleştirilmesinde yapılan araştırmaların faydası bulunmaktadır. Elde edilen tüm bilgilere herkes kolayca ulaşabilmektedir.

1994 yılından bu yana izleme programları ve araştırma projeleri Milli Parkı tarafından finanse edilmektedir. Eğitim, milli park görevlerinden biridir ve bu görevin gerçekleştirilmesinde yapılan araştırmaların faydası bulunmaktadır. Elde edilen tüm bilgilere herkes kolayca ulaşabilmektedir.

Şekil 3.9 : Neusiedler see-seewinkel milli parkı bölümleri (Burgenland, 2010a).

3.10.1.5 Neusiedler see-seewinkel milli parkı'nın ekoturizm alanı olarak seçilmesinin belirgin kriterleri

Neusiedler See-Seewinkel Milli Parkı bir ekoturizm alanı olmamakla birlikte sahip olduğu bazı özellikler, ekoturizm alanı olarak uygun görülmesine neden olabilmektedir. Bu özellikler, ekoturizmin temel karakteristik özelliklerini ve ilkelerini içermekte ve ekoturizm tanımları ile uyumludur. Buyüzden İğneada'ya benzerliği ile değerlendirilecek olan Neusiedler See-Seewinkel Milli Parkı'nda, doğal çevreyi tanımayı ve çevresel eğitimi gerektiren ve ekolojik değerlerinin sürdürülebilir yönetimi ile doğa temelli turizm yapılmaktadır. Bu milli parkın bu çalışma kapsamında seçilmesinin nedenleri;

- Sadece doğal kaynaklarının korunmasının yanısıra yerel ekonomiye olumlu katkılar sağlamaktadır.
- Yapılan aktiviterde doğal çevreye minimum etkide bulunmaktadır.

- Sadece doğa alanlara doğru yapılan seyahetleri içermenin dışında sosyal, kültürel ve doğal çevre konusunda eğitimci rolü bulunmaktadır.
- Koruma alanları ve yerel halk için doğrudan ekonomik gelir sağlamaktadır.
- Yerel kültüre ve doğaya saygı vardır.
- Benzersiz doğaya ulaşım söz konusudur.
- Koruma zonlarının oluşturulması ile doğanın ve yaban hayatının sürdürülebilirliği sağlanmıştır.
- Ziyaretçiler, Neusiedler See-Seewinkel Milli Parkı ile ilgili tüm bilgileri ve yeni haberleri milli parkın ilgili web sayfasından kolayca ulaşılabilir.
- Doğal çevreye ve kültürel değerlere herhangi bir müdahale yoktur.
- Sahip olduğu rüzgar parkı ile yörenin kendi enerjisini üretmekte ve yenilebilir enerji kaynağı kullanmaktadır.

Tüm bu kriterler, ekoturizmin kriterleri çerçevesinde değerlendirilerek belirtilmiştir.

3.10.1.6 Neusiedler see-seewinkel milli parkı’ nda gözlenen pozitif ve negatif özellikler

Neusiedler See-Seewinkel Milli Parkı’nın yapılan araştırmalar ve gözlemler sonucunda elde edilen ortaya çıkan pozitif özellikleri;

- Milli park yönetimi her yıl okul öğrenci grupları ve ziyaretçi grupları için düzenli olarak programlar düzenlemekte ve milli park tanıtılmaktadır. Ayrıca ziyaretçiler bireysel olarak da gezi yapabilmektedir (Şekil 3.10).

Şekil 3.10 : Neusiedler see-seewinkel milli parkı ziyaretçileri.

- Ziyaretçiler tüm parkı yürüyerek, bisiklet ile ya da rehberi bulunan at arabaları ile gezebilmektedirler (Şekil 3.11).
- B10, B20 ve B22 olmak üzere üç bisiklet yolu bulunmakta ve bisikletler kiralanabilmektedir. Her ne kadar da bisiklet yolunun güzergahı yetersiz olsa da bisiklet ile yapılan gezi, milli parkı tanıma konusunda bilgilendirici olmaktadır (Şekil 3.12).
- Öğrenci grupları rehber eşliğinde milli parkı ziyaret edebilmektedir. Rehber, milli parkın sahip olduğu ekosistemleri ve milli parkta uyulması gereken kurallar hakkında bilgi vermektedir. Milli parktaki turlar bisiklet ile yapılmaktadır. Böylelikle randevu ile gelen birçok okul grupları doğayı gözlemleyebilmekte ve bitki ile hayvan türleri ve birçok ekosistemlerin varlığının önemi hakkında ilgili bilgilenmektedir.

Şekil 3.11 : At arabası ile milli park tanıtımı.

- Öğrencilerin ve diğer ziyaretçilerin eşsiz peyzajları görerek tanınmaları, alanda yaşayan değişik türler ile ekosistemler hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmaktadır. Ziyaretçiler için düzenli olarak yapılan programlar, milli parkın farklı bölümlerinde birçok heyecan verici gezileri kapsamaktadır. Bu

geziler değişik dillerde de hazırlanmakta olup ilgili ziyaretçilerin seçtikleri programlara göre gezi boyunca bu hizmet sunulmaktadır.

Şekil 3.12 : Bisiklet yolu.

- Koruma ve sürdürülebilir zon adı altındaki bölgelere girişin yasak olduğuna dair tabela bulunmakta ve birinci derecedeki koruma zonları; buna ek olarak tel ile çevrilerek giriş engellenmektedir. Doğaya saygılı ziyaretçiler kurallara uyduğu ve zonları geçmediği gözlemlenmiştir (Şekil 3.13).

Şekil 3.13 : Dur levhası.

- Yapılan gezi programları doğrultusunda, milli park ‘Bilgilendirme Merkezi’nden elde edilen bilgilere göre; genellikle gelen ziyaretçiler 40-70 yaşlarında olup emekli olanların çoğunlukta olduğu saptanmıştır (Şekil 3.14).
- Neusiedler See-Seewinkel Milli Parkı’nın sahiline giriş ücretlidir. Böylelikle kullanım azaltılması ve bu sayede sahile yapılacak olan zararın önlenmesi amaçlanmaktadır. Elde edilen gelir milli park için kullanılmaktadır.
- İlgili web sayfasından milli parkın sınırlarını ve zonlarını gösteren haritalara ulaşılabilmektedir. Bu haritalar; nelerde bisiklet kullanacağını ve kuş gözleminin yapılabileceğini gösteren bisiklet ve yaya yolları ile gözleme kulelerini göstermektedir.

Şekil 3.14 : Bilgilendirme merkezi.

- Milli park ile bilgi edinmek istendiğinde Bilgilendirme Merkezi kısa sürede mail ile sorulara cevap vermektedir.
- Milli park sınırları dışında turistlerin konaklayabileceği birçok otel ve misafir evleri bulunmaktadır (Şekil 3.15).
- Yörenin asıl gelir kaynağı; turizm, bağcılık ve hayvancılıktır. Yerel halk milli park içerisinde günlük yaşantısı devam ettirmektedir. Milli park sınırları içerisinde birçok üzüm bağı ve merkezde ise birçok şarapevi bulunmaktadır.
- Koruma zonlarına giriş yasak olmasına rağmen yollar ve gözleme kuleleri ile bu alanlar gözlemlenebilmektedir.
- Ziyaretçilerin belirtilen güzergahlardan ayrılması yasaktır. Çayırlara, sulak alanlara ve sazlık alanlara ulaşım kesinlikle yasaktır. Kamp yapmaya ve

karavan park etmeye sadece kamp alanı olarak belirtilen bölgede izin verilmektedir.

Şekil 3.15 : Misafir evi.

Neusiedler See-Seewinkel Milli Parkı’ nda yapılan araştırmalar ve gözlemler sonucunda ortaya çıkan negatif özellikler;

- Konumumuzu belirten haritalar ve bisiklet yolu haritaları sayısı yetersizdir.
- Milli Park’ ın bilgilendirme merkezi’ ndan girişi sahile kadar giden yolda araç trafiği fazladır. Bu durum doğal çevreye zarar vereceği ve kuşları ürküteceği düşünülmektedir.
- Tabelalardaki bilgilendirmeler yetersizdir. Bazı tabelalardaki bilgilendirmeler sadece almancadır.
- Her zonun belirten tabelalar mevcuttur. Fakat bu tabelalarda sadece zonun ismi yazılmıştır. Parkın hangi bölgesinde yer aldığı ve özellikleri, koruma altına alınmasının sebepleri ile bilgilere yer verilmemiştir (Şekil 3.16).
- Milli park sınırları içerisinde çok fazla güvenlik sistemi olmamakla birlikte ziyaretçiler ve yerel halkın bilinçli ve doğaya saygılı oldukları gözlenmiştir. Bu sebeple güvenlik sistemini eksikliğinin ilerde bir problem teşkil etmeyeceği düşünülmektedir.

Şekil 3.16 : Tabelalar.

- Gözlem kulaleirinin içerisinde dürbün bulunmaktadır. Fakat dürbün ile gözlenecek manzara (bitki, kuş ve diğer hayvanlar gibi) hakkında bilgilendirme panosu yoktur.
- Milli parkta fazla çöp kutusu, çeşme ve ziyaretçiler için gölgelik alan sağlayan dinlenme alanı bulunmamaktadır. (Özellikle milli parkı tanımak için yapılan uzun bisiklet yolculuğu sırasında buna ihtiyaç duyulmaktadır).

3.10.2 Donau-Auen milli parkı' nın analizi ve survey çalışması

Bu çalışma kapsamında, Donau-Auen Milli'nin seçilmesinin nedenleri şunlardır (Donau-Auen, 2010; Donau-Auen, 2010a) ;

- İğneada gibi bir milli parktır.
- Viyana ve Bratislava olmak üzere iki Avrupa ülkesi başkentini birbirine bağlamaktadır. Önemli ve eşsiz bir tarihi barındıran kültürel peyzajın içinde uzanan bu milli park eşsiz bir doğal kimliğe sahiptir.
- Toplam 9300 hektardan oluşan ve IUCN tarafında kategori II olarak tanınan bu Milli Park'ın yaklaşık % 65'i nehir kıyısında yetişen ormanlarla, % 15'i çayırarla ve yaklaşık % 20'si sular ile kaplıdır.
- İğneada gibi gölleri, önemli bitkileri ve kuş alanları bulunmaktadır. Ayrıca tehlike altında bulunan bitki ve hayvan türlerine sahiptir. Alan; Tuna nehri

boyunca uzanan, bazıları nadir bulunan, çok sayıda bitki ve hayvan türlerini barındıran habitatları barındırmaktadır.

- Milli parkın doğal, kültürel ve sosyal çevresi ile benzersiz ekosistemlerin sürdürülebilirliği için ulusal ve uluslararası kurumlar tarafından bu milli park uluslararası doğal alanlar olarak belirlenmiştir. Çok çeşitli türleri barındıran Donau-Auen Milli Park'ı merkezi Avrupa'da olan ve halen olduğu gibi kalan ana sulak alanın çevresini korunmaktadır.
- Tehlike altında buluna türleri içeren biyoçeşitliliğe sahiptir. 400 bitki çeşidi ile son derece çok biyoçeşit bitki örtüsünü varlığına sahiptir.
- Uzun yıllar boyunca bulunmayan beyaz kuyruklu kartal, şimdi düzenli olarak Tuna nehri çevresine yerleşmiş ve tek tük olarak üremeye başlamıştır. Aynı kuş, Türkiye'de nadir bulunan ve İğneada'da ise nesli tehlike altında olan önemli kuş türlerinden biridir.
- Su kenarında yetişen yumuşak ve sert odunlu ormanlara sahiptir. Bu ormanlar ihtiyaçları bulunan habitatlar içerine yerleşmişlerdir. İğneada'da sert odunlu ağaçların yanı sıra İğneada göllernin çevresinde yumuşak odunlu ağaçlarda bulunmaktadır. Longoz ormanlarının gövdeleri bahar mevsimlerinde suların yükselmesi ile su içerisinde kalmaktadır.
- İğneada gibi slope ormanları bulunmaktadır.
- Tuna nehri ikinci sınıf su kalitesine sahiptir. Tuna nehrinin bütün kolları ve eski nehir kolları direk olarak yeraltısuyu ile birliklte ana nehre bağlanmaktadır.
- Turizm yapılacak alanları vardır. Ziyaretçiler için misafir evleri ve oteller bulunmaktadır.
- İğneada gibi kumsalı bulunmaktadır.
- Avusturya Donau-Auen Milli park için Slovakya ile turizm işbirliği yapmaktadır.

3.10.2.1 Donau-Auen milli parkı'nın amaçları

Avusturya ve Bratislava olmak üzere iki Avrupa başkentleri arasında yer alan Donau-Auen Milli Park'ının Avusturya bölümünde kalan kısmı Viyana ve Aşağı Avusturya Belediyesi (Lower Austria) sınırları içerisinde bulunmaktadır (Şekil 3.17).

Donau-Auen Milli Park'ı Viyanadan Morava olarak da bilinen Mart Nehri (March River)'nin ağzına, Slovakya sınırına kadar uzanır.sulak alanları içeren Tuna Nehri'nin uzunluğu 38 km, ve en geniş noktası ise 4 km genişliğindedir.Milli Park'ın lobau bölümü Viyana'nın en popüler rekreasyon alanlarından biridir. Donau-Auen, sulak alanlara, bataklıklara,çayırliklara,ormanlık alanlara ve Tuna nehrinin su taşıyan kollarına sahiptir. Donau-Auen Milli Parkı ile Orta Avrupa'nın nehir kıyısında bulunan ve son kalan önemli sulak alanlardan biridir.

Şekil 3.17 : Donau-Auen milli parkı.

Donau-Auen Milli Parkı Tuna nehri üzerinde bulunan benzersiz doğa alanına sahiptir. Bunun dışında Tuna nehrinin geçtiği alanlarda önemli bir çok doğal alanlar bulunmaktadır. Bunlar; Sırbistan, Macaristan ve Hırvatistan'da bulunan büyük sulak alanları ve kuş cennetleri, Romanya ve Bulgaristan'dan geçen uzun, serbest akan nehrin bölümleri ve en son olarak Tuna deltasıdır.

Nehrin geçtiği alanlar boyunca uzanma doğal alanların korunması gerekmektedir. Tüm doğa yönetim organlarının genellikle benzer görevleri vardır. Bunlar; nehir ve sulak alanların canlandırılması, orman odaklı yönetim; türlerin korunması ve ekoturizmin geliştirilmesidir. Tuna nehrinin geçtiği ülkeler işbirliği içerisinde olmaktadır.

Uluslararası Tuna'yı Koruma Komisyonu (ICPDR- International Commission for the Protection of the Danube) ve Küresel Çevre Fonu (Global Environment Facility) tarafından desteklenen Tulcea Deklerasyon 2007 yılında Tulcea'da gerçekleşmiştir.

Bu deklerasyonda Tuna nehri boyunca uzanan koruma alanları arasında yeni bir ağ kurulması için çağrıda bulunulmuştur. Bunun sonunca; Donau-Auen Milli Parkı'na can veren Tuna nehri 16 ülke tarafından korunmaktadır (Şekil 3.18). Bu korunan alanlar;

Şekil 3.18 : Tuna nehrinin geçtiği ülkeler.

1. Tuna-Delta Biyosfer Rezervi / Ukranya
2. Tuna-Delta Biyosfer Rezervi / Romanya
3. Srebrana Biyosfer Rezervi / Bulgaristan
4. Persina Doğa Parkı / Bulgaristan
5. Djerdap Milli Parkı / Sirbistan
6. Deliblatska pescara / Sirbistan
7. Kovitjcko Petrorarodinski Rit / Sirbistan
8. Karadjordjevo / Sirbistan
9. Gornje podunavlje/ Sirbistan
10. Kopacki Rit / Hirvatistan
11. Tuna-Drava Milli Parkı / Macaristan
12. Tuna-İpoly Milli Parkı / Macaristan
13. Donau-Auen Koruma Alanı / Slovakya
14. Donau-Auen Milli Parkı / Avusturya

15. Zahorie Korum Alanı / Slovakya

16. Neuburger Auen- Enstitüsü / Almanya

2009 yılı Haziran ayında yapılan Viyana Deklerasyonu sonucunda ‘Tuna Nehri Koruma Alanları Ağı’ kurulmuştur. Tuna nehrine kıyıdaş olan ülkeler arasında doğa yönetimi ile ilgili bağlantılar kuvvetlenmiş, işbirliği, koordinasyon ve dayanışma güçlendirilmiştir. Böylelikle, doğa koruma ve akıllı yönetim geliştirilerek Tuna nehri boyunca uzanan doğal ve kültürel mirasın sınırlar ötesi boyutta korunması amaçlanmıştır.

Bu deklarasyonda alınan kararlar şunlardır;

- Tuna Nehri Koruma Alanları’ndaki doğa korumayı geliştirmek
- Tuna Nehri Koruma Alanları’nda akıllı yönetimi teşvik etmek ve geliştirmek
- Tuna Koruma Alanları yönetimini geliştirmek ve durumu, ekonomisi, sosyal ve kültürel etkileri ile ilgili gerekli bilgileri edinmek
- Tuna havzası içerisindeki sulak alanların azalmasını engellemek ve sel havzalarının kirliliğinin azaltılması, önlenmesi ve kontrol altına alınması için gerekli faaliyetlerde bulunmak
- Tuna nehrinin öneminin uluslararası bilincini arttırmak
- Sürdürülebilir gelişmeyi desteklemek
- Kamu politikalarının uygulanmasını ve gelecekteki gelişimini etkilemektir.

Yenilikçi hidrolik mühendislik projeleri sürdürülmekte ve Tuna'nın dinamiklerini geliştirilmektedir. Donau-Auen Milli Parkı, ziyaretçi programları ve cazip imkanlar spektrumu ile çevre bilincini ve eğitimini için ideal bir merkezdir. Kaynakların sürdürülebilirliğini sağlayan tüm bu çalışmalar sayesinde gelecek nesiller, Tuna sulak alanların gücü ve güzelliğini deneyimleyebileceklerdir.

3.10.2.2 Donau-Auen milli parkı’nın tarihi

Milattan önce 4000 yılında Tuna bölgesinde ilk insan yerleşimine ve 1. yüzyılda Tuna’nın güney kıyısında Roma surlarına raslanmıştır.1830 yılındaTuna nehri buzlanma felakeketine uğramıştır. Buzların çözünmesinin ardından oluşan taşkınlar sebebi ile oluşan zararların giderilmesi amacı ile 1862 yılında Viyana Belediyesi Tuna nehrinin düzenlenmesi için çalışmalara başlamıştır.1875 de Tuna nehrinin

Marchfeld bölgesinde taşkınları önlemek amacı ile koruyucu bariyer inşa edilmiştir.1938 yılında Tuna sulak alanları doğal rezerv olarak ilan edilmiştir.1976'da Labau and Eckartsau arasındaki alan yerleşime tekrar açılmıştır. Aşağı Labou, UNESCO tarafından 1977 yılında biyosfer rezerv alanı olarak, 1978 yılında Avusturya yasama meclisi tarafından tüm Labau bölgesi doğal rezerv olarak ve 1979 yılında aşağı Viyana bölgesindeki Tuna sulak alanları doğal rezerv alanı olarak ilan edilmiştir.1983 yılında Tuna sulak alanları Ramsar sözleşmesi kapsamında uluslararası öneme sahip sulak alanlar olarak belirlenmiştir.1996 yılında Donau-Auen Milli Parkı'nın kurulması için Viyana ve Aşağı Avusturya illerinin tarafından bir antlaşma imzalanmış ve 1997 yılında bu Milli Park kurulmuştur. Böylelikle, Tuna nehri sulak alanları milli park bölgesi içerisinde koruma kuşakları kapsamında korunmaktadır. 2007'de Donau-Auen Milli Parkı, Tuna boyunca uzanan ülkeler arasında işbirliğinin kurulması için çaba göstermiştir ve bu amaçla, Uluslararası Tuna'yı Koruma Komisyonu (ICPDR- International Commission for the Protection of the Danube) tarafından yeni girişimler başlatılmıştır.

3.10.2.3 Donau-Auen milli parkı'nın örgütsel yapısı

Avrupa'nın iki başkentini (Viyana-Bratislava) birbirine bağlayan eşsiz kimliğe sahip Donau-Auen Milli Parkı tarihi önemi bulunan kültürel bir peyzajın üzerine uzanmaktadır. Donau-Auen Milli Parkı kurulduğundan bu yana hem turizm alanında hem de yaban hayatını koruma konusunda Tuna nehri kıyısı boyunca uzanan olarak uluslararası ortakları ile sürekli işbirliği içerisinde bulunma çabası içerisinde.

Donau-Auen Milli Parkı "Aşağı Avusturya" ve "Auland-Carnuntum" bölgelerinde turizm alanlarına sahiptir. Turizm konusunda Avusturya ile Slovakya Hükümetleri INTERREG (Avrupa Birliği ülkeleri arasındaki işbirliğini teşvik eden bir topluluktur) ve Phare programları (Avrupa Birliği tarafından finanse edilen katılım öncesi üç aşamadan biridir ve Avrupa Birliği'ne katılma hazırlıkları sırasında Orta ve Doğu Avrupa aday ülkelere yardımcı olmaktadır) yardımıyla işbirliği içerisinde çalışmalarını sürdürmektedir. Bu kapsamda Bratislava'nın doğal güzelliklere ve kültürel eserlere sahip olan Devínska Nová Ves ilçesinde turizm bilgilendirme merkezi "Interreg IIIA" programı çerçevesinde kurulmuştur. Donau-Auen Milli parkı ile işbirliği içerisinde bulunan bu bilgilendirme merkezi ziyaretçilerine rehberli turlar düzenlemektedir (Şekil 3.19). Slovakya, Macaristan, Hırvatistan ve Sırbistan ve

Avusturya sahip olunan doğal alanlar, su ile orman yönetimi ve doğa eğitimi konularında iş birliği içerindedir. Donau-Auen Milli parkı Avrupa'nın koruma alanların sesi olan ve bu alanlar için hizmet veren EUROPARC birliğinin bir üyesidir.

Avusturya'nın doğusunda rastlanılan ve tehlike altında bulunan "Beyaz Kuyluklu Kartal" kuş türü ile ilgili WWF, Avusturya Kuş Yaşamı (BirdLife Austria) Topluluğu, Neusiedler See-Seewinkel Milli Parkı ve Avusturya Tarım, Çevre ve Su Yönetimi Bakanlığı tarafından ortaklaşa izleme programı ve koruma planı oluşturulmuştur.

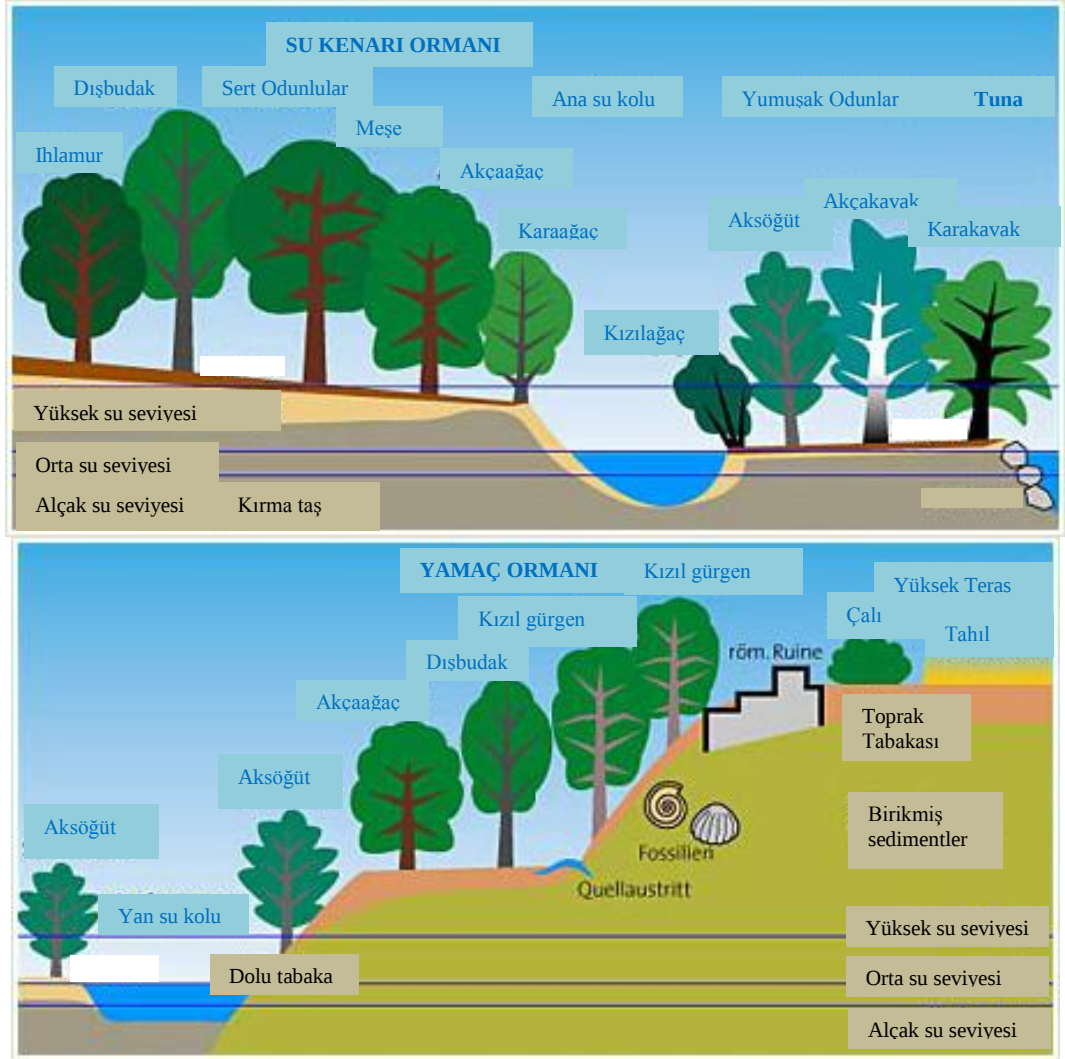
Şekil 3.19 : Donau-Auen milli parkı bilgilendirme merkezi.

Donau-Auen Milli Parkı, Viyana Belediyesi, Donau-Auen Milli Parkı Limited Şirketi, Donau-Auen Milli Parkı, Avusturya Milli Ormanlar Hükümü, Lobau Milli Park Yönetimi ve Viyana Belediyesi'nin 49. Departmanı tarafından ortaklaşa yönetilmektedir.

3.10.2.4 Donau-Auen milli parkı'nın bölümleri

Donau-Auen Milli Parkı'nda yüksek biyoçeşitliliğe sahiptir. Birçok sulak alan bölümleri bulunmaktadır. Bu sulak alanlar arasında iki ana türün olduğu zengin ormanlar vardır. Bunlar yılda birkaç defa sulak altında kalan; yumuşak oduna sahip kıyı ormanı ve sert oduna sahip kıyı ormanlarıdır (Şekil 3.20ve Şekil 3.21). Selin az etkilediği bölgelerde meşe, dişbudak, ıhlamur gibi sert odunlu kıyı orman ağaçları bulunmaktadır. Kıyı ormanlarında biyoçeşitliliği çok olan çayırlar vardır. Xeric

(nemsiz/az nemli) habitatlar olarak adlandırılan ve son derecede kuru steplerden oluşan bu habitatlar, Milli Park'ın kumların ve çakılların bulunduğu Viyana bölgesinde bulunmaktadır.

Şekil 3.20 ve Şekil 3.21 : Donau-Auen milli parkı kıyı bitki kesiti.

Milli Park'ın kunduz, beyaz kuyruklu kartal, yalı çapkını, küçük halkalı yağmur kuşu, mısır bıldırcını, Avrupa göl kaplumbağsı, Avrupa taşlevreği, sazan balığı, peygamber böceği, sayısız ejderha sineği ve böcek türlerini içermektedir. Nesli tehlike altında bulunan Avrupa göl kaplumbağı ve Avrupa taşlevreği için Milli Park'ın su alanı son sığınaktır. Bu türleri korumak amacı ile koruma programları ve destekleyici araştırmalar yapılmaktadır.

Donau-Auen Milli Parkı kıyı ormanlarından, eğimli ormanlardan (amfibiler yani hem su hem karada yaşayan iki yaşayışlı canlılar için uygun yumurtlama alanıdır.), xeric (nemsiz/az nemli) habitatlardan, kuşların yaşamasına uygun olgun ağaçlardan oluşan

ormanlardan, nesli tehlikede olan ağaç türlerinden, çayırlardan, nehir kenarından, sulak alanlardan, 400'den fazla bitki türleri ile biyoçeşitliliği çok olan vejetasyonlardan, 800 tür damarlı bitkilerden, 30'un üstünde bulunan memelilerden, 100 çeşit üreyen kuşlardan, 8 sürüngen ile 13 amfibian (hem karada hem suda yaşayabilen, iki yaşayışlı) türlerden ve yaklaşık 60 tür balıktan oluşan toplam 15 habitata sahiptir. Milli park içerisinde bulunana bu habitatlara hayat veren Tuna nehridir.

Donau-Auen Milli Park'ının Bigilendirme Merkezinin içerisinde bir çocuk tiyatrosu bitki ve hayvan türlerinin sergilendiği ve milli park'ın günümüze kadar gelen süreç içerisindeki geçirdiği evrelerin gösterildiği bir müze bulunmaktadır. Bu müzede ziyaretçilerin ilgisini çekebilecek farklı temalar işlenebilmektedir. Bu müzenin dışında Schloss-Müzesi bulunmaktadır (Şekil 3.22). Bu müzede milli park ve tuna nehri çevresinin tarihi, yönetimi ve yerel halkın yapısı hakkında gerek resimsel gerek video şeklinde görüntüler sunulmakta ve geçirdiği değişim süreci gösterilmektedir.

Şekil 3.22 : Schloss-Müzesi.

3.10.2.5 Donau-Auen milli parkı'nın ekoturizm alanı olarak seçilmesinin belirgin kriterleri

Donau-Auen Milli Park'ı bir ekoturizm alanı olması karşın sahip olduğu özellikler bu milli parkın ekoturizm kriterlerine uygun bir alan olarak görülmesini sağlamıştır. Bu özellikler, ekoturizmin temel karakteristik özelliklerini ve ilkelerini içermekte ve ekoturizm tanımları ile uyum içerisinde. Donau-Auen Milli Park'ının doğa kaynaklarını koruyan yönetim birimlerinin; nehirler ve sulak alanların canlandırılması, doğa odaklı orman yönetimi, türlerin korunması ve ekoturizmin geliştirilmesi gibi görevleri bulunmaktadır. Böylelikle, ekoturizmin Donau-Auen Milli Parkı için önemli bir konu olduğu anlaşılmıştır. Bu sebeplerden dolayı

İğneada Milli Parkı ile benzerlik göstermektedir. 1996 yılında Donau-Auen'in milli park ilan edilmesi ile birlikte bu alan gelecek kuşaklar için uluslararası bir sığınak olmuştur. Sahip olduğu güzellikleri ve gücü ile ekonomik değeri yüksek bu alan, milli park ilan edilmesi ile birlikte gelecek nesillerin ilk elden deneyim kazanmasına destek olacaktır. Bu değerlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması, ekoturizm için önemli bir unsurdur. Donau-Auen Milli Parkı'nın bu çalışma kapsamında seçilmesinin nedenleri;

- Biyoçeşitlilik ve kültürel çeşitlilik korunmaktadır ve bu koruma uluslar arası bir çapta yapılmaktadır.
- Biyoçeşitliliği koruma-kullanma çerçevesinde sürdürülebilir kullanımı teşvik edilmektedir.
- Çevreye minimum müdahalede bulunarak mevcut doğal kaynakların olumsuz etkilenmesini önleme çabası içerisinde.
- Doğaya minimum etkide de bulunularak turizimden oluşabilecek olumsuz çevresel etkiler en aza indirilmeye çalışılmaktadır.
- Sahip olunan flora ve faunanın çeşitliliği, Donau-Auen Milli Parkı'nı çekici kılan temel unsurlarıdır.
- Doğal alanlara yönelik yapılan seyahatları içermektedir.
- Yerel halka destek ve milli parkın korunmasına direk katkıda bulunacak maddi yardım sağlamakta yani sadece doğal kaynakları korumanın yanı sıra yerel ekonomiye bazı faydaları bulunmaktadır.
- Ekoturizm için çekici yaratabilecek eşsiz doğal yapıya ve çeşitlilik gösteren yaban hayatına sahiptir.
- Doğal çevreye ve kültürel değerlere müdahalede bulunulmamaktadır.
- Milli parkta elde edilen eğitim, fiziksel başarıdan ve heyecandan daha önemlidir.
- Donau-Auen milli Parkı biyoçeşitliliğin korunmasında katkıda bulunmaktadır.
- Yenilemeyen kaynak kullanımı azaltılmaktadır.

- Ziyaretçiler, web sayfasından ve bilgi merkezinde çalışan personellerden ilgili milli parkla ilgili her konu hakkında kolayca bilgilenmektedir.
- Schlossorth içinde yer alan Schloss-adası ve Viyana-Lobau bölümünde, ziyaretçiler ve çocuklar için çevresel eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir (Şekil 3.23).

Şekil 3.23 : Çocuklara yönelik eğitim.

- Yapılan tüm aktiviterel hem ziyaretçiler hem de yerel halk için olumlu deneyimlerin kazanılmasını sağlamaktadır.

Tüm bu kriterler, ekoturizmin kriterleri çerçevesinde değerlendirilerek belirtilmiştir.

3.10.2.6 Donau-Auen milli parkı' nda gözlenen pozitif ve negatif özellikler

Yapılan araştırmalar ve gözlemler sonucunda Donau-Auen Milli Parkı' nda belirlenen pozitif özellikler;

- Tuna nehri üzerinde uygulanan hidrolik mühendisliği projesi, entegre nehir mühendisliği projesi çerçevesinde ele alınarak Milli Park'ın karakteristiğinin sürdürülebilirliği sağlamakta ve sulak alanların uzun vadede ekolojik kalitesinin korunmasında önemli rol oynamaktadır.
- Büyük şehire yakın rekreasyon alanları sebebi ile yılda yaklaşık bir milyon turist tarafında ziyaret edilmektedir.
- Donau-Auen Milli Park'ının su kalitesi II. Sınıf olarak belirlenmiştir. Bu durum yerel halkın ve hayvanların içme suyu kalitesi için uygun bir faktördür.

- Tuna nehri Milli Park'ın yaşam çizgisini oluşturmaktadır. Bir çok kıyı ormanının yaşamı tuna nehrinin su çizgisine bağlıdır. Su burdaki ekosistemlerin (flora ve fauna) sürdürülebilirliğini sağlayan temel kaynaklardan biridir ve bu da Tuna nehrine bağlıdır.
- Milli Park'ın yaşam kaynağı olan ve uluslararası önemi bulunan tuna, 16 ülke tarafından korunmaktadır.
- Nesli tükenme tehlikesinde bulunan "Beyaz Kuyruklu Kartal" (*Haliaeetus albicilla*) uzun aradan sonra Tuna'nın çevresinde tekrar görülmüş ve üremeye başladığı tespit edilmiştir. Milli Park'ta güvenli ortamıyla, beyaz kuyruklu kartal bir kez daha üreyen kuşlar arasına girmiştir. Böylelikle nadir hayvanların sürdürülebilirliği sağlanmıştır.
- Milli Park'ın örgütsel yapısının düzenli çalışmaları ile Milli Park' ta bulunan ekosistemler hakkında bilgi ve deneyim kazanılmaktadır (Şekil 3.24).

Şekil 3.24 : Fauna bilgelendirmesi.

- Donau-Auen Milli park'ı hem yaşlılar hem gençlere uygun çeşitli programlar oluşturmaktadır.
- Milli Park'ta öğrenciler için okul etkinlikleri ve seyahat eden gruplar için her yıl programlar oluşturulmakta ve ilgili web sayfasında bu konuda bilgi verilmekte ve rezervasyonlar yapılabilinmektedir.
- Özellikle Avusturya ve Slovakya'dan birçok okul grubu doğayı gözlemlemek ve flora, fauna ve ekosistemlerin önemini öğrenmek için ziyaret etmektedir.
- Trekking ve bot turları yapılmakta ve doğayı keşfetmek ve deneyim kazanmak için birçok aktiviteler düzenlenmektedir.

- Mevsime, havaya, su seviyesine ve ziyaretçilerin ilgisine bağlı olarak farklı konular oluşturulmakta ve böylelikle ziyaretçiler Milli Park'ın büyüleyici özellikleri hakkında bilgi edinebilmektedir.
- Ziyaretçiler yürüyerek tüm parkı gözlemleyecek yollar mevcuttur. Yürüme yollarının sirkülasyonu uygun olup yönlendirme için yeteri kadar tabela bulunmaktadır (Şekil 3.25).

Şekil 3.25 : Yönlendirme tabelası.

- Okul grupları, çeşitli klupler için özel etkinlikler, çalışma atölyeleri ve proje haftaları gibi programlar düzenlenmektedir. Milli Park yönetimi tarafından herkese; çocuklara, okul gruplarına, tek gelen ya da grup halinde gelen ziyaretçilere uygun programlar sunulmaktadır.
- Milli Park'ın bilgilendirme merkezine yakın olan Schlossinsel (Kaleadası) bölümü, Park'ın küçük bir simülasyonudur ve burda Avusturya'nın ilk sualtı gözlem evi bulunmaktadır. Tuna nehrindeki mevcut balıklar ile diğer canlılar ve suda gövdesi bulunan ağaçların kök sistemlerinin görüldüğü bu gözlem evinde Tuna nehrinde bulunan fauna ve flora türleri hakkında bilgi verilmektedir (Şekil 3.26).
- Park'ın fauna ve florası konusunda bilgi veren tabelalar yeterlidir.
- Milli Park'ın web sayfasında koruma alanlarının sınırlarının gösterildiği haritalar bulunmaktadır. Dinlenme alanları, kuş gözlem noktaları ve bisiklet ve yürüyüş güzergahları da bu haritada işaretlenmiştir. Bu haritalara ve alanla

ilgili diğerk tüm bilgiler ile yönetim planına ilgili web sitesinden ve bilgilendirme merkezlerinden doküman halinde ulaşılabilinmektedir.

Şekil 3.26 : Sualtı gözlem evi.

- İstenildiğı takdirde bu dökümanlar ve Milli Park'ın aylık gazetesi ziyaretçilerin adresine ücretsiz postalanmaktadır. Böylelikle ziyaret edilmeden önce park ile ilgili gerekli bilgiler edinilmiş olmaktadır.
- Donau-Auen Milli Park'ı bilgilendirme merkezinde Avusturya'nın diğerk Milli Park'ları ile ilgili haritalara broşürlere ulaşılabilinmektedir.
- Donau-Auen Milli Park'ı ile ilgili sorularınıza ve sorunlarınıza bilgilendirme merkezi kısa sürede mail ile cevap vermektedir.
- Milli park'ın dışında turistler için oteller ve pansiyonlar bulunmaktadır (Şekil 3.27).
- Turizm yörenin temel geçim kaynaklarından biridir.
- Neusiedler See-Seewinkel Milli Parkı'nın sahiline giriş ücretlidir. Böylelikle kullanım azaltılması ve bu sayede sahile yapılacak olan zararın önlenmesi amaçlanmaktadır. Elde edilen gelir milli park için kullanılmaktadır.

Yapılan araştırmalar ve gözlemler sonucunda Donau-Auen Milli Parkı'nda belirlenen negatif özellikler;

- Koruma alanlarının sınırları tabelalarla ve kablolarla belirtilmemiştir. Tuna nehrine giriş belirli yerlerde yasaklanmıştır.
- Donau-Auen Milli Park'ı Avusturya'nın klabalık şehri olan Viyana'nın merkezine çok yakındır ve buraya ulaşım oldukça kolaydır. Bu sebeple

oluşabilecek yoğun kullanım (yılda gelen bir milyon turist) kontrol edilmezse Milli Park zarar görebilir.

Şekil 3.27 : Pansiyon.

- Ziyaretçiler tarafından yürüyerek tüm park gözlenebilmektedir fakat bisiklet yolu yetersiz olduğundan bisiklet ile tüm alan gezilememektedir.
- Milli Park'ın bulunduğu yörede nehrin bitişiğinde lüks konaklar bulunmaktadır. Bu konakların sayısı kontrol edilmediği takdirde, yaratabilecekleri gürültü kirliliği ve oluşturacakları atıklar Milli Park'ın zarar görmesine neden olabileceği düşünülmüştür (Şekil 3.28).

Şekil 3.28 : Lüks konaklar.

- Viyana Havalimanı Milli Park'a oldukça yakındır. Uçakların oluşturacağı gürültü parkta yaşayan hayvanlara (özellikle kuşların üreme dönemlerinde) zarar verebilmektedir (Şekil 3.29).

Şekil 3.29 : Viyana havalimanının milli parka yakınlığı.

- Alanda çok fazla çöp kutusu, çeşme ve yeterli gölge sağlayan dinlenme alanları bulunmamaktadır.
- Gözleme kulesi yoktur.
- Yürüme güzergahlarında yön belirten bir çok tabela bulunmasına karşın bu tebalalarda yer bildirme noktası bulunmamaktadır.
- Milli park sınırları içerisinde çok fazla güvenlik sistemi olmamakla birlikte ziyaretçiler ve yerel halkın bilinçli ve doğaya saygılı oldukları gözlenmiştir. Bu sebeple güvenlik sistemini eksikliğinin ilerde bir problem teşkil etmeyeceği düşünülmektedir
- Milli Park'ın orman yapısı ile ilgili dijitalleştirilmiş ayrıntılı bir taksonomik araştırma bulunmamaktadır.

3.10.3 Eko konaklama işletmeleri : eko otel

Tez kapsamında değerlendirilen İğneada sahip olduğu doğal ve kültürel değerler sebebi ile ekoturizm alanı olarak düşünülmekte ve bu amaçla ekoturizm potansiyeli araştırılmaktadır. Bu kapsamda ekoturizmin amaç ve ilkeleri değerlendirildiğinde ekoturizmalanı olarak düşünülen bölgede yapılacak olan tesislerin doğaya ve kültürel

yapıya uyumlu olarak tasarlanması gerekmektedir. Yörenin biyoçeşitliliğine zarar vermemeli (Wood 2002; Demir ve Çevirgen, 2006), yenilebilir enerji kaynağı kullanılarak çevreye minimum etkiye bulunmalı, bu amaçla mümkün olduğunca az atık üretilip, oluşan atıkların geri dönüşümü (Kuter ve Ünal, 2009; Smith,2009) sağlanmalıdır. Ekoturizm açısından değerlendirildiğinde eko konaklama işletmeleri fikri ekoturizm yapılan yöreler için oldukça önemli bir konudur. Bu kapsamda, Avusturya'nın Viyana kentindeki Boutique Hotel Stadthalle (butik otel) ve Salzburg kentindeki St. Martin Chalets adlı iki "Eko-Otel" örneği ele alınmış ve bu otellerle ilgili detaylı bilgi için müdürleri ile birebir görüşülmüş ve kendi web sayfaları incelenmiştir.

3.10.3.1 Viyana boutique otel stadthalle

Avusturya'da çeşitli eko-otel örnekleri bulunmaktadır. Çoğu şehir dışında, dağlık alanlarda ve açık alan aktivitelerinin yapıldığı alanlara yakın bulunmaktadır. Ayrıca şehir için de olan eko-oteller de vardır. Bunlardan biri bu çalışma kapsamında da değerlendirilecek olan Viyana'daki Boutique Hotel Stadthalle'dir. Viyana'nın ilk çevre dostu oteli olup Avrupa eko-label(eko-etiket) ile ödüllendirilmiştir. 3 yıldızlı ve 38 odalı olan bu otel dünya çapında ilk kentsel sıfır-enerji-denge oteli olarak bilinmektedir. Eski bina ve yeni bina olarak oluşan iki yapısı vardır (Stadthalle 2010; Stadthalle 2010a);

- Kendi enerjisini kendi üreten pasif ev tasarımına sahiptir.
- Isıtma ve soğutma için gerekli olan enerji ısı pompaları ile sağlanmaktadır.
- Odalar merkezi havalandırma sistemine bağlıdır.
- Yapılan yeni binada 130 m² lik güneş paneli bulunmaktadır (Şekil 3.29). Burada elde edilen yenilebilir enerji tüm otel için sıcak su sağlaması amacı ile kullanılmaktadır.
- Elektrik 84 m² fotovoltaik panellerden elde edilen güneş enerjisinden ve 3 rüzgar türbini tarafından sağlanmaktadır (Şekil 3.30).
- Sensör ile çalışan teçhizat kullanılmıştır. Böylelikle enerji kullanımını sınırlamışlardır.
- Elektrik sistemi programlanmaktadır.

Şekil 3.29 : Güneş paneli.

Şekil 3.30 : Fotovoltaik panel.

- Yağmur suları tuvaletlerde ve bahçe sulamasında kullanılmaktadır.
- Atık tüketimi sınırlandırılmakta ve atıklar cam, plastik ve kağıt olarak ayrıştırılmaktadır.

- Otelin yeni binasının düz çatısında iklimlendirme sağlamak için lavanta ve gül kullanılmıştır (Şekil 3.31).
- Kendi kompostunu üretmektedir.

Şekil 3.31 : Lavanta çatı bahçesi.

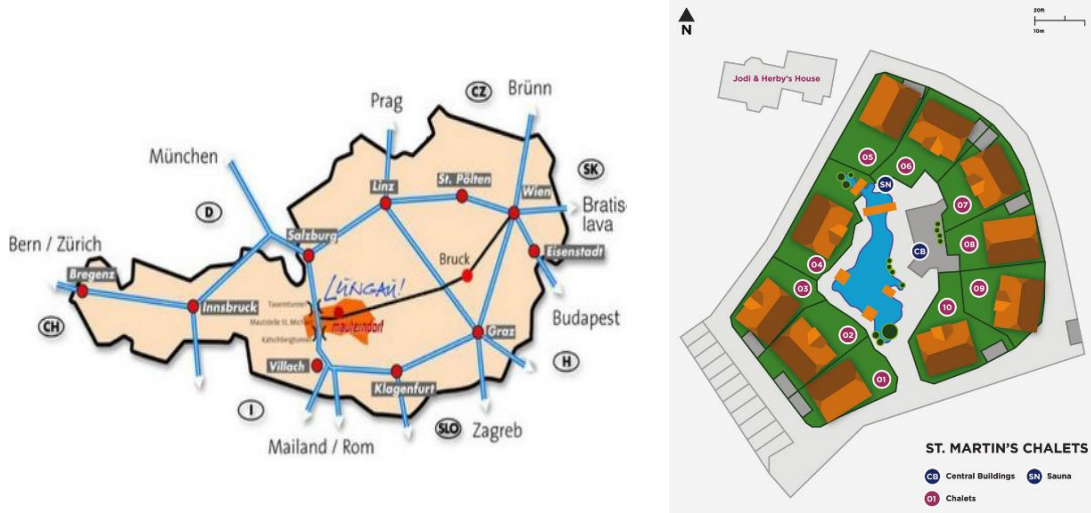
- Karbondioksitin absorbe (emilimi) edilmesini sağlayan araçları bulunmaktadır.
- Gelişmiş beton yapısı içerisinde sıcak ve soğuk su boruları entegre edilmiştir. Böylelikle otelin kışın ısınmasına yazın soğuk olmasına destek vermektedir.

Sıfır-enerjili denge oteli 200 sqm fazla güneş ve fotovoltaik paneller ile kendi enerjisini üretmektedir. 130 m² lik güneş paneli, hava koşulları uygun olduğu takdirde, tüm otel için yeterli sıcak suyu temin etmektedir. Günlük su ihtiyacı arıtılıp depolanan yağmur suları ile sağlanmakta ve bu sular otel temizliğinde bahçe sulamasında ve tuvaletlerde kullanılmaktadır (Stadthalle 2010; Stadthalle 2010a);

Çevre dosttu Viyana Stadthalle Boutique Otel'inde çevre bilinci önceliğine sahiptir. Yenilemez enerji kaynak kullanımının en düşük seviyede tutulduğu ve yenilenemez malzemelerin kullanımının kaçınıldığı belirtilmiştir. Otelin tüm çalışanları çevre bilincine sahip olmaktadır ve gelen her müşteriye otelin çevre dostu yapısı hakkında bilgilendirilmektedir. Viyana'nın en büyük lavanta bahçesine sahip olan otelin çatısında, yağmur suyu toplayan kollektör bulunmaktadır (Stadthalle 2010; Stadthalle 2010a).

3.10.3.2 Salzburg st. martin chalets

Avusturya'nın Salzburg kentinde bulunan St. Martin Chalets, doğal güzelliği bulunan bir alan içerisinde, dört mevsim aktif olan, ürettiği enerji ile kendi kendine yetebilen Avrupa'nın ilk ekolojik köyüdür (Şekil 3.32).

Şekil 3.32 : St. martin chalets'in konumu ve yerleşim planı.

Bu eko konaklama işletmesinde çevre dostu çalışmalar yapmakta ve sıfır karbon, sıfır atık, sürdürülebilir su kullanımı, yerel ve sürdürülebilir yapı malzemesi kullanımı gibi çalışmaları ile diğer tesislere örnek oluşturmaktadır. Bunlar çalışmalar (Naumanen ve Pföb, 2009; Stmartin, 2010);

- **Sıfır Karbon:** Elektrik üretimi ve ısınmak amacı ile temizliği garantili, yeşil ve ekolojik kaynaklı bitkisel yağ kullanılmaktadır. Böylelikle çevreye olan olumsuz etki minimize edilmektedir. Eğer elde edilen enerjiden daha çok enerjiye gereksinim duyulursa ya da kullanılan enerji miktarı aşılsa, bu amaçla %100 garantili yeşil enerji olan biokütle, rüzgar ve güneş enerjisinden yararlanılmaktadır.
- **Sıfır Atık:** Gelen ziyaretçiler, tatillerinin bir paçası olarak, evlerine geri döndüklerinde atıkların en iyi hangi yolla geri dönüşümünün sağlandığı konusunda bilgi sahibi olmaktadır. Sebze ve meyve gibi organik atıkları bahçelerinde oluşturacakları kompost çukurlarında biriktirerek gübre elde edebileceklerini ve bu gübreleri bahçelerinde yapacakları sebze üretiminde kullanabileceklerini açıklamışlardır.

- **Sürdürülebilir Su:** Yağmur suları yeraltında yapılan büyük depolara toplanmakta ve sulama suyu olarak kullanılmaktadır. Tuvaletlerde az su tüketimi yapan sifon sistemi bulunmakta ve burada depolanan yağmur suyu kullanılmaktadır.
- **Yerel ve Sürdürülebilir Bina Malzemeleri:** St. Martin Chalets, bölgedeki doğal ve dayanıklı geri dönüşümlü malzemeler kullanılarak yörenin yerel mimari tarzına, doğal ve kültürel çevre ile uyumlu doğal yapısına uygun şekilde inşa edilmiştir (Şekil 3.33; Şekil 3.34).

Gerek literatür çalışmalarına gerekse Avusturya’ daki eko konaklama işletmeleri kapsamında İğneada için örnek oluşturabilecek bu iki doğaya saygılı çevre dostu çalışmalara bakıldığında; eko otel fikrinin İğneada için uygun olduğu görüşüne varılmıştır.

Şekil 3.33: St. martin chalets eko konaklama işletmesi.

Şekil 3.34 : Doğa ile uyumlu konaklama birimleri.

Genelde ekoturizm kapsamında bu gibi çevreye saygılı otelleri ziyaret eden turistlerin, bu eko-otellerin karakteristiklerini bilerek ve bu konuda yeterli araştırmalar yaparak geldikleri bilinmektedir. Zaten bu durum, ekoturistlerin bir özelliği temsil etmektedir. Bu iki otelden elde edilen teknik bilgiler, İğneada çalışmaları için yararlı bilgiler oluşturmaktadır.

3.10.4 Bölüm özeti

Avusturya’da ekoturizm potansiyeli bulunan bu örnek alanlar eşsiz ekosistemlere sahiptirler. Ekolojik önemi bulunan bu alanların işbirliği içerisinde yürütülen çalışmalarla korunmaktadır.

Milli parklarda “Ziyaretçi Yönetimi” ve “Alan Yönetimi” planları bulunmakta ve ilgili tüm kararlar bu yönetim planları çerçevesinde alınmaktadır. Ekoturizm yapılan bu milli parklarda ziyaretçi yönetimi uygulanmaktadır. Gelen turistlere geniş bir yelpazede öğrenme imkanı sunan bu ziyaretçi yönetimi, doğayı eğitilemek için oldukça yararlıdır. Bu amaçla bir çok özel etkinlikler, atölye çalışmaları, öğrenci kulüpleri ile okullara özel programlar ve proje haftaları düzenlenmektedir. Çocuklar, yetişkinler, bireysel ziyaretçiler, aileler ve öğrenci sınıfları ve okul gruplarına yönelik yapılan milli park gezintileri doğayı keşfetmek ve deneyimlemek fırsatı sunmaktadır. Kamp alanında yapılan faaliyetler her iki milli parkın tanınması ve deneyim kazanılmasını sağlamaktadır. Milli park alan yönetimi ise var olan habitatlar için önemli bir konudur ve yaban hayatı yönetiminin belirler. Milli parkın koruma zonlarındaki alan yönetimi kararları ise alandaki biyotop kalitesinin korunmasını ve gelişimini amaçlamaktadır.

Her milli park sistemli bir milli park yönetimine sahip olmakta ve bu yönetimin organizasyonu yapısı ile tüm park kontrol altında tutulmaktadır. Bu milli park yönetim organizasyonu milli park yönetiminin sürdürülebilirliği açısından çok önemlidir. Bu bağlamda milli parkların ilgili tüm kurum ve kuruluşlar tarafından yönetilmesi park yönetiminin sürdürülebilirliği açısından önemlidir. Bir milli park ayrıca birkaç ülkenin sınırları içerisinde ise ‘Ortak Milli Park Komisyonu’ kurulmasında fayda görülmektedir. Bu sebeple bu milli parklarla ilgili bir karar alındığında ilgili ülkeler biraraya gelmektedir.

Bu tez kapsamında incelenen dünya örneklerinde, koruma bölgeleri belirlenmiş ve bu alanlardaki flora ve faunanın sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından giriş

yasaklanmıştır. Bilgilendirme merkezi, ilgili web siteleri, bilgilendirme tabelaları ve rehberler hem bu konuda hem de alanın tüm yapısı hakkında ziyaretçileri bilgilendirmektedir. Bu sayede doğanın doğal ve kültürel değerlerinin önemini kavranmakta ve bu değerlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması için koruma çabasına girmektedirler.

Milli parkın değerlerinin korunmasına fırsat sunabilen ekoturizm aktiviteleri hem milli park için hem de yerel halk için fayda sağlamaktadır (Çizelge 3.2). Bu da ekoturizmin en önemli temel amaçlarından biridir.

Koruma altına alınmış alanlar çevresinde ikamet eden yerel halk günlük yaşantısını devam ettirmektedir. Yapılan ekoturizm aktiviteler onları rahatsız etmemekte ve turizmden dolayı gelir seviyeleri yükselmektedir.

Çizelge 3.2 : Ekoturizm aktiviteleri.

Ekoturizm Aktiviteleri			
Akarsu Turizmi	Atlı Doğa Yürüyüşü	Avcılık	Bisiklet ile Doğa Keşfi
Balon Turizmi	Bot Gezisi	Dağcılık	Doğa Yürüyüşü/ Trekking
Flora Keşfi	Foto Safari	Kamp/Karavan Turizmi	Kuş Gözlemciliği
Mağara Gezisi	Organik Tarım ve Çiftçilik	Sportif Olta Balıkçılığı	Sualtı Dalış
Tarihi ve Arkeolojik Alan Gezisi	Yaban Hayatı Gözlemciliği	Yamaç Paraşütü	Yayla Turizmi

Milli parkları keşfetmek, doğayı deneyimlemek ve öğrenmek için için bisiklet yolları ve yürüme yolları güzergahları oluşturulmuştur. Bu güzergah üzerindeki bilgilendirme levhaları ve haritalar; milli parktaki ekosistemlerin özellikleri, turistlere bulundukları konumu göstermekte ve bisiklet ile yürüme güzergahları hakkında ziyaretçileri yönlendirmektedir. Ziyaretçiler belirlenen

güzergahları takip etmekte ve sulak alanlar ile çayırlara ulaşım yasaklanmaktadır. Ekoturizm yapılacak milli parklarda yeterli altyapı hizmetlerinin verilmesi gerekmektedir.

Bilgilendirme merkezi ve ilgili web sayfasının milli parkın özellikleri hakkında bilgiler sunmaktadır. Böylelikle koruma zonlarının sınırlarının, milli park ile ilgili tüm konuların ve milli park yönetim planına kolayca ulaşılabilinmektedir. Bu sayede milli park ile ilgilenenler, milli park ile ilgili her değışimden ve her konudan haberdar olunması ve müdahalede bulunabilme fırsatı sunmaktadır. Yönetim sistemindeki ve yıl boyuncaki tüm aktiviteleri gösteren ziyaretçi programlarındaki değışimler güncelleştirilerek bilgilendirme merkezleri ya da çevrimiçi web sitesinden duyurulmalıdır.

İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı sahip oldukları özellikleri ile tez kapsamında irdelenen uluslar arası örneklere kaynak değeri açısından benzerlik göstermektedir. Dolayısı ile İğneada için uygun ekoturizm aktivitelerinin belirlenmesi, bu aktiviteler için uygun alan seçimi ve ekoturizm planlanması ile ilgili gerekli önerilerde bulunurken bu milli parkların başarılı ziyaretçi ve yönetim planlarından örnekler alınması gerekmektedir.

4. İĞNEADA' NIN EKOTURİZM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

İğneada' nın ekoturizm potansiyelinin saptanmasında önceliklerin objektif bir biçimde ortaya konması amacı ile sayısal GZFT analizi uygulanmıştır. Bu amaçla öncelikle daha önce yürütülen bilimsel araştırmalar, tezler, proje, plan ve bu tez kapsamında yapılan arazi çalışmalarından yararlanılarak İğneada'nın ekoturizm potansiyeli ve belirleyen kriterler ortaya konulmuştur. Belirlenen bu ekoturizm kriterleri doğrultusunda ise bir GZFT analizi oluşturulmuştur. Oluşturulan GZFT analizinde yer alan tüm ölçütlerin birbirleri ile karşılaştırarak değerlendirilmesi, en önemli seçeneğin belirlenerek önem derecelerine göre sıralanması ve önceliklerin belirlenmesi, sözel verilerin sayısal verilere dönüşebilmesi amacı ile çok ölçütlü karar verme yöntemi olan ve sonuca göre objektif karar vermeyi sağlayan AHS yöntemi uygulanmıştır. Bu kapsamda, GZFT analizinin tüm ölçütleri arasında ikili karşılaştırmaların yapıldığı anket soruları hazırlanmış , uzmanlar ve yerel halk olmak üzere oluşan karar vericilere uygulanmıştır. Anket verileri “Expert Choice” programına girilerek tüm ölçütlerin önceliklerine göre sıralandığı bir sonuç elde edilmiştir. Sonuç olarak, İğneada ve ekoturizm ile ilgili yapılan literatür çalışmaları ve elde edilen sayısal GZFT verileri değerlendirilerek İğneada için uygun ekoturizm aktiviteleri ve alan seçimi önerileri ile İğneada'da ekoturizm planlanmasına yönelik öneriler getirilmiştir. Bu bölümde İğneada' nın ekoturizm potansiyeli ve bununla ilgili kriterlere ait bilgiler, ankete katılan karar vericilerin sayısal GZFT analizi sonuçlarının genel değerlendirmesi bazında sunulmaktadır.

4.1 İğneada' nın Ekoturizm Açısından Mevcut Durumu

İğneada'nın bu çalışmada ekoturizm alanı olarak seçilmesinin temel nedeni sahip olduğu doğal ve kültürel değerleridir. Bu bakımdan İğneada ekoturizm yapılabilecek kaynaklara sahiptir. Çünkü ekoturizm kaynakları; doğal ve kültürel kaynaklar olarak ikiye ayrılmaktadır. Doğal kaynaklar; topoğrafya, konum, jeolojik ve jeomorfolojik yapı, iklim, hidroloji, yaban hayatı, vejetasyon olarak alt sınıflara ayrılabilir. Kültürel kaynaklar ise; tarih öncesi kalıntılar ve tarihi mekanlar gibi yer durumu veya fuar, panayır, folklorik törenler gibi olaylar olarak sınıflanabilmektedir.

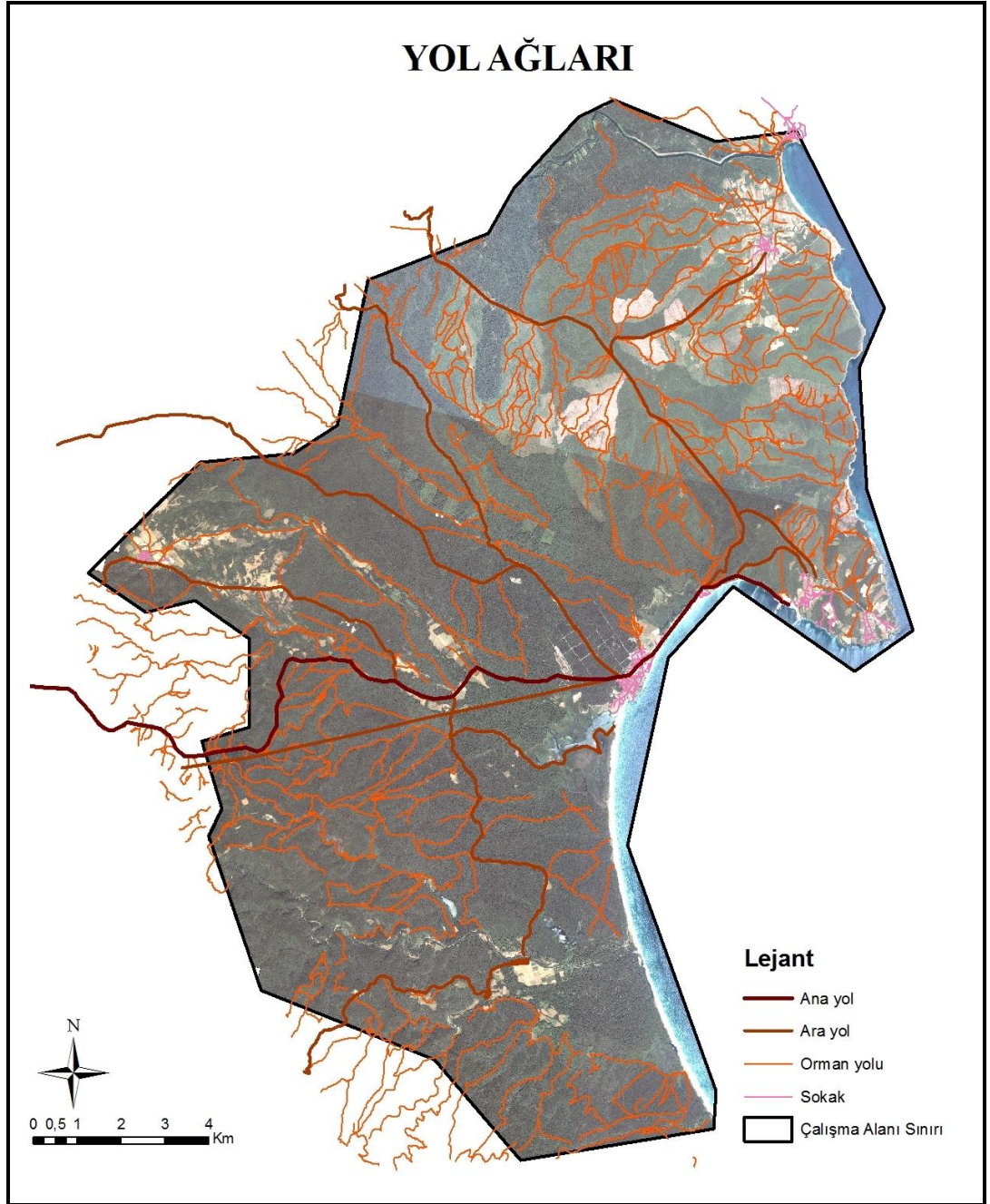
(Weaver ve Opperman,2000; Yılmaz 2010). Bu iki kaynağın çekicilikleri ekoturizm açısından önem taşımaktadır (Yılmaz ve ark., 2004). Kendine özgü doğal ve kültürel kaynaklara sahip olmanın yanı sıra ekoturizm için yörenin sosyo-ekonomik durumu da oldukça önem arz etmektedir. Bu başlık altında İğneada'nın ekoturizm açısından çekicilik oluşturan doğal ve kültürel peyzaj değerleri ve sosyo-ekonomik yapısı ortaya konulmuş ve mevcut alan kullanımları analiz edilmiştir.

4.1.1 Coğrafi konum

Ekoturizm kriterleri açısından değerlendirildiğinde, ekoturizm açısından uygun görülen bir alanın, büyük kentlere yakın kırsal alanlarda olması, ekoturistler tarafından bu doğal ve kültürel değerlere kolay ulaşımı sağlamaktadır. coğrafi konum açısından ele alındığında İğneada' nın İstanbul, Tekirdağ, Bursa, Balıkesir gibi kentlere yakınlığı, alana erişebilirlik açısından oldukça önemlidir. İstanbul'dan İğneada' ya direk ulaşım Istaranca Dağları arasından geçmektedir. Farklı mevsimlerde farklı bir görünüm sunan bu güzergaha sahip olduğu eşsiz manzara ile ekoturizm açısından çekicilik yaratmaktadır. Çalışma alanı içerisinde birçok yol ağı bulunmaktadır (Şekil 4.1). Fakat kara yolu ile sağlanan bu ulaşım altyapı yetersizliği ile oldukça güçleşmektedir. İğneada'dan geçen ve doğal peyzajı bölen bir anayol İğneada limana kadar gitmektedir. İğneada' nın doğal yapısına uymayan bu yol Erikli Gölü' nün üzerinden geçerek de sulak alanı bölmektedir. Bu yol kimi yerde denize sıfır olarak geçerek var olan kıyı peyzajına zarar vermektedir, kıyı kumulunun önüne set kuran bu yol kumul ve longoz ormanı arasındaki sürekliliği sağlayan çizgiyi bozmaktadır. Yolun varlığı iki doğal peyzajı yapay yapısı ile bölmekte ekosistemler arasındaki bağlantıyı koparmaktadır. Bu sebeple ulaşımın kolaylaşabileceği alternatif kara güzergahlarının belirlenmesi uygun görülmüştür.

İstanbul'dan İğneada' ya D-565 karayolu ile sağlanmaktadır. Oysaki İğneada ve çevresi için uygun görülen ekoturizm aktivitelerinin gerçekleşmesi için bir çok güzergahın kullanılması gerekmektedir. İğneada'ya direk ulaşım yerine farklı peyzaj manzarası sunan Kırklareli' nin farklı köy ve kasabalarına uğrayarak yapılan yolculuk hem daha dinlendirici hem de ekoturistler için daha çok kültürel deneyim kazanmak açısından önemlidir. Ayrıca İğneada'nın denize kıyı olması ve limana sahip olmasından yararlanılarak alternatif olarak İğneada'ya deniz yolu ile ulaşımın sağlanmalıdır. Farklı ulaşım güzergahları, alana olan ulaşımı kolaylaştıracak gibi

ekotuistlere farklı peyzajları görme fırsatı sunmaktadır. Bu durum ekoturizm için ayrı bir çekicilik yaratır.

Şekil 4.1: Yollar.

4.1.2 Doğal peyzaj değerleri

İğneada'yı günümüzde ön plana çıkaran en önemli özelliği; dağlardan denize kadar uzanan geniş ve benzersiz topoğrafya yapısı ile önem kazanan doğal peyzaj değerleridir. Önemli habitatlara ev sahipliği yapmakta olan İğneada birçok ekosistemleri bir arada barındırmaktadır. Çevresinde bulunan Yıldız (Istaranca)

Dağları, su basar (Longoz) ormanları ve kuru meşe ormanları, kıyı kumulları, geniş taşsız kumsalı, deniz kıyısındaki sığ suları, iç kesimlerde alüvyonal birikintiler ile önünün kapanması ile denize dökülmeden kalan set gölleri bulunmaktadır. Ayrıca birçok endemik türe yaşam ortamı sağlayan ekolojik açıdan çok önemli sulak alanları, mağaraları, panoramik görüntü fırsatı sunan noktalara sahiptir (Şekil 4.2).

Şekil 4.2 : Panoramik görüntü sunan noktalar- Mert Gölü.

Taban suyu düzeyi yüksek, organik madde bakımından zengin ve asidik topraklar, üzerinde yetişen longoz ormanları ormanları, tropikal ormanların görünümünü andırmaktadır. 8-15 m. arasında boylanabilen oldukça boylu karışık orman ağaçlarından oluşan bir floristik kompozisyonu bulunmaktadır (Kavgacı, 2007). Bu gibi ekolojik değerler etkinlik tasarımında dikkate alınması gereken çok önemli mekanlardır. Ayrıca ağaçların mevsimlere göre değişen rengi İğneada'ya her mevsim ekoturizm açısından çekicilik yaratan farklı bir etki yaratmaktadır (Şekil 4.3).

İğneada sahip olduğu farklı ekosistemler, endemik bitki türlerinin yanı sıra hayvan toplulukları için değişik yaşam çevrelerinin oluşmasını sağlamaktadır. Bu sebeple İğneada; birçok kuş türü, balık türü, memeliye, böcek türlerine ve sürüngenlere ev sahipliği yapmakta bu durum alanın biyoçeşitlilik özelliklerinin sadece flora olarak değil fauna olarak da zengin olduğunu göstermektedir. Kuş göç yolu üzerinde bulunan sulak alanları göçmen kuşlara ev sahipliği yapmaktadır. İğneada bu kendine özgü faunası ve florasını bir arada barındıran ekosistemleri ile ekoturizm açısından çekicilik yaratan bir çok ekolojik değerlere sahiptir.

İğneada'nın çevresel koşullara oldukça duyarlı olan bu benzersiz ekosistemleri, ulusal ve uluslararası ölçekte nadir bulunmaktadır. Sahip olduğu biyoçeşitliliği ve

habitatlari ile önemli kuş alanı, önemli bitki alanı, WWF (Doğal Hayatı Koruma Vakfı) küresel 200 eko-bölge dahilinde bir çekirdek alan ve potansiyel bir Natura 2000 sahası olarak tespit edilmiş aynı zamanda Bern sözleşmesi kapsamında gerek Avrupa' nın gerekse ülkemizin nadir ekosistemleri barındıran tehlike altında bir habitat türü olan longoz ormanlarına sahip olduğu belirlenmiştir (Anonim 2007). Ulusal ve uluslararası önemi tescillenen ekosistemleri ile İğneada' yı ekoturizm açısından çekici kılmaktadır.

Şekil 4.3 : Mevsimsel etki.

Karadeniz iklimine hakim olan bölgede kıyıda doğru yaklaştıkça nem oranı artmakta dolayısı ile kışları sert geçmemektedir. Fazla yağış alan bölgenin, toplam yağışın yarısından fazlası ise vejetasyon dönemi olarak bilinen Nisan-Kasım ayları arasında düşmektedir. İğneada'nın en sıcak ayı Ağustos ayı ve en soğuk ayı Şubat ayıdır. Dolayısı ile ekoturizm aktiviteleri ile ilgili zaman çizelgesi belirlenirken bu hususa dikkat edilmelidir. İkliminin uygun olması ile dört mevsim ekoturizm imkanı sunmaktadır. Örneğin, flora keşfi için mayıs aylarının uygun olduğu, kuş gözlemciliği için ise sazlıkların büyüyüp kuşların yumurtlamak için Erikli gölü sazlıklarında konaklayacağı Nisan ve Mayıs ayları uygun görülmüştür.

Sahip olduğu bu çeşitlilik İğneada' nın çekiciliğini arttırmaktadır. Bu durum ekoturizm açısından İğneada'ya cezbedicilik katmaktadır. Bu kapsamda düzenlenecek olan ekoturizm aktivitelerinde İğneada' nın mevsimsel etkisinin değerlendireceği bir çizelge oluşturulmalıdır.

Çizelge 4.1 : İğneadanın IUCN listesindeki bitki türleri (ÇOB, 2007).

IUCN RED DATA BOOK KATEGORİLERİNE GÖRE BÖLGEDEKİ BİTKİLERİN DURUMU		
Türler	Endemik/Nadir	Tehlike Kategorisi
Acer pseudoplatanus	Nadir	VU*
Aurinia uechtritiziana	Nadir	VU+ Bern Listesi
Centaurea arenaria	Nadir	VU
Centaurea kilaea	Endemik	EN*
Crambe maritima	Nadir	VU
Crepis macropus	Endemik	LC*
Cyclamen coum	Nadir	VU+ Bern Listesi
Digitalis viridiflora	Nadir	VU
Euphorbia amygdaloides var. Robbiae	Nadir	NT*
Galanthus x valentinei nothosubsp. Subplicatus	Nadir	NT
Jurinea kilaea	Nadir	VU
Leucojum aestivum	Nadir	VU
Ophrys oestrifera subsp. Oestrifera	Nadir	VU
Pancreatum maritimum	Nadir	EN
Peucedanum obtusidolium	Nadir	VU
Polycnemum verrucosum	Nadir	VU
Ruscus aculeatus subsp. Angustifolia	Nadir	VU
Salvia nutans	Nadir	VU
Salvinia nutans	Nadir	VU+ Bern Listesi
Sideritis romana subsp. Romana	Nadir	EN
Silene sangaria	Endemik	VU+ Bern Listesi
Stachys angustifolia	Nadir	VU
Trapa natans	Nadir	VU+ Bern Listesi
Trifolium boccanei	Nadir	DD*
Verbascum degenii	Endemik	CR+ Bern Listesi

İğneada, Türkiye' nin kuzeybatısı ve Bulgaristan yöresinde endemik 4 tür , nadir 21 tür, bazıları Bern Sözleşmesi Çizelge 4.2 de yer alan 6 tür ve korunması gereken 25 bitki türünü barındırmaktadır. Aşağıda, çizelgedeki kısaltmaların açıklaması verilmiştir.

***VU-Vulnerable- Zarar Görebilir/ Hassas:** CR ve EN gruplarına konmamakla birlikte, henüz ciddi tehlike altında olmayan, ancak orta vadede yok olma riski ile karşı karşıya kalacak türler.

***EN-Endangered- Tehlikede:** Bir takson oldukça yüksek risk altında ve yakın gelecekte yok olma tehlikesi altında ancak henüz CR grubunda değilse EN grubuna konulur .

***LC-Least Concern-En Az Endişe Verici:** Her hangi bir koruma gerektirmeyen ve tehdit altında olmayan, yaygın bulunan türler.

***NT-Near Threatened-Tehdit Altına Girebilir:** Şu anda tehlikede olmayan fakat yakın gelecekte VU, EN veya CR kategorisine girmeye aday olan türler.

***CR-Critically endangered-Ciddi Tehlike Altında:** Bir takson çok yakın bir gelecekte doğal hayatta yok olma riski altında bulunan taksonlar bu kategoride yer alır.

***DD-Data Deficient- Veri Yetersiz:** Bir taksonun dağılım ve bolluğu hakkındaki bilgi yetersiz ise, takson bu gruba konur. Bu durum taksonun tehdit altında olmasından çok, hakkında daha çok bilgi toplanması gerekliliğini belirtir. Bilgiler elde edilince takson, durumuna uygun başka bir kategoriye konulmalıdır.

İğneada jeolojik yapısı açısından değerlendirildiğinde, anakayanın demir ve bakır açısından zengin olduğu bilinmektedir. Bu durum alanda maden kaynaklarının araştırılması ve çıkarılması projelerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. İğneada ve çevresinin maden kaynakları açısından zenginliği bazı yatırımcılar için çekivcilik yaratmış ve bu kapsamda kaynakları çıkaracak tesisler inşa etmişlerdir. İğneada gibi birçok hassas ve nadir ekosistemlerin bulunduğu bir yörede yapılmaya devam edilen bu tip projeler İğneada'nın ekoturizm potansiyeli taşıyan doğal peyzaj değerlerinin tahrip olmasına neden olmaktadır. Hala aktif olan taş ocaklarının yanı sıra herhangi peyzaj onarımı yapılmadan terk edilmiş taş ocakları da bulunmaktadır (Şekil 4.4). Bu açık kalan ve doğal örtüsü tamamen tahrip edilmiş ocaklar alanın ekolojik değerleri olumsuz etkilemektedir.

Şekil 4.4 : Peyzaj onarımı yapılmadan terk edilmiş maden ocağı- Beğendik Köyü.

Demirköy-İğneada yolu üzerinden ayrılarak Sarpdere Köyü'nden ulaşılan Dupnisa Mağarası Yıldız Dağları Istranca Ormanları arasında yer almaktadır. Yeraltı suları zaman içerisinde karstik özellikteki kireç taşlarını eritmekte ve bu sayede yeraltı boşluklarında mağaralar oluşmaktadır. 160 milyon yıllık, yaşlı kireç taşlarından oluşan bu mağaranın yaşının 3-4 milyon yıl olduğu tahmin edilmektedir. Kuru ve sulu olan iki mağrası bir birine bağlanabilmektedir ancak aralarında 30 metre kod farkı bulunmakta ve oldukça uzun mağralardır. Başta Avcılar köyü olmak üzere çalışma alanı sınırları içerisinde irili ufaklı birçok mağara bulunmaktadır. Ekoturizm açısından görülmeye değer bir cazibe noktası oluşturmaktadır (Şekil 4.5)

İğneada'nın jeomorfolojik yapısı oluşturan sığ deniz kayalıkları, bariyer kumulları, çökme düzlüğü ile yamaçlar ve nehir vadilerden oluşmaktadır. İğneada, sahip olduğu bu jeomorfolojik yapısı kendine özgü doğal peyzaj değerlerinin ortaya

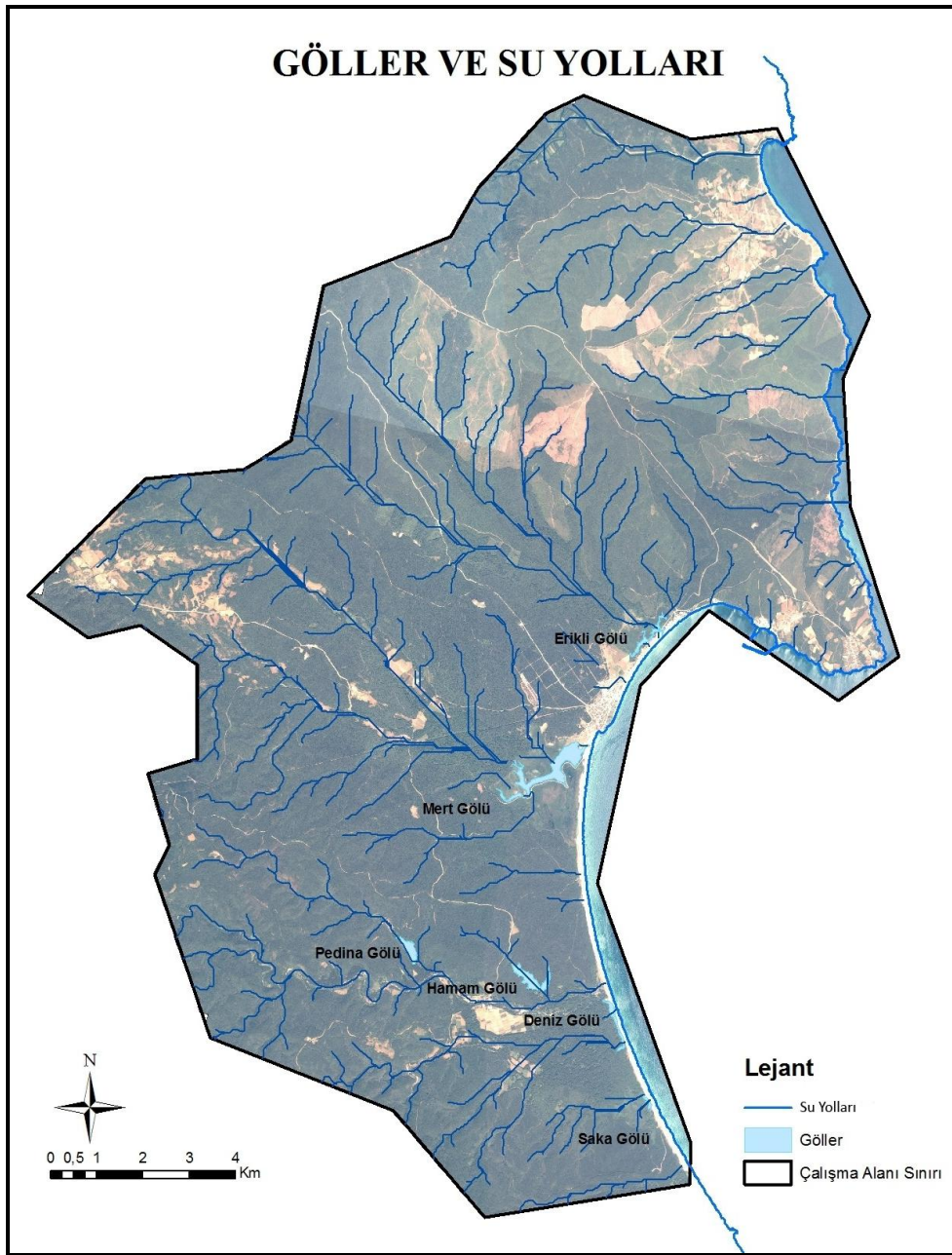
çıkmasını sağlamıştır. Dağlık alanları, platoları, yamaçları, alüvyal tabanlı düzlükleri ve kıyıları ile bir çok habitatı bir arada barındırarak ekoturizm açısından çeşitlilik yaratan ekolojik değerlere sahip olmasını sağlamaktadır.

Şekil 4.5 : Dupnisa Mağarası (Anonim, 2011a).

İğneada hidrolojik yapı açısından oldukça zengin kaynaklara sahiptir. Alanın bugünkü şeklini almasında katkıda bulunan bu hidrolojik yapısı doğal peyzaj değerlerinin zenginleşmesini sağlayan en önemli faktörlerin arasındadır. Bu kaynaklar, denizle birleşen gölleri, bu göllere su kaynağı sağlayan dağ akıntıları ve irili- ufaklı dereleri, iç kesimlerde topoğrafyanın etkisi ile deniz seviyesinden düşük yerlerde denize ulaşmadan biriken set gölleri ile oldukça çeşitlilik göstermektedir (Şekil 4.6). Erikli Gölü çevresinde “Erikli Gölü Longoz” u ve sazlığı, Saka gölü çevresinde “Saka Gölü Longoz” u ve sazlığı, Mert Gölü çevresinde “Mert Gölü Longoz” u ve sazlığı bulunmaktadır (Şekil 4.7). Denize ulaşabilen bu üç gölün dışında iç kesimlerde kalan Pedina ve Hamam gölleri bulunmaktadır (Çizelge 4.2). İğneada sahip olduğu bu beş gölü ile zengin bir sucul bitki örtüsüne sahiptir. Bu sucul bitki örtüsü İğneada için önemli bir ekoturizm değer taşımaktadır. Dağlardan gelen su kolları ile beslenen bu beş gölün bu dağ akıntıları, erozyona neden olabilecek kadar kuvvetli bir enerjiye sahiptir. Bu sebeple bu doğal peyzaj değerlerinin bu akıntılarla tahrip edilmemesi için alan kullanım kararlarının doğru bir şekilde verilmesi ve gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Bunun dışında insan kullanımından kaynaklanan ormanların tarımsal ve yapısal alanlara, taş ocaklarına dönüştürülmesi, izinsiz yapılan fazla saz kesimi ve koruma alanlarında hayvan otlatılması bu doğal afet riskini arttırmaktadır.

Göllerin sahip olduğu biyoçeşitliliğin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi ve ekoturizm açısından dikkate alınabilmesi için su kalitesi oldukça önemlidir. Evsel atıkların desarj edilmeden göllere dökülmesi, suyun kalitesi düşürmekte dolayısı ile bu durum var olan doğal döngüye zarar vermektedir. İğneada’ da Mert Gölü ve Erikli Gölü’ne kanalizasyon suları akıtılmaktadır fakat sadece Mert Gölü için bir arıtma sistemi bulunmaktadır. Yapılan bilimsel araştırmalarda göllerin biyolojik öneminin sürekli vurgulanmasına karşılık kanalizasyon sularının akıtıldığı Erikli Gölünde herhangi bir arıtma sisteminin bulunmaması doğal değerlere gereken önemin hala verilmediğinin en belirgin göstergesidir.

Şekil 4.6 : Kıyı çizgisi ile İğneada gölleri ve su yolları.

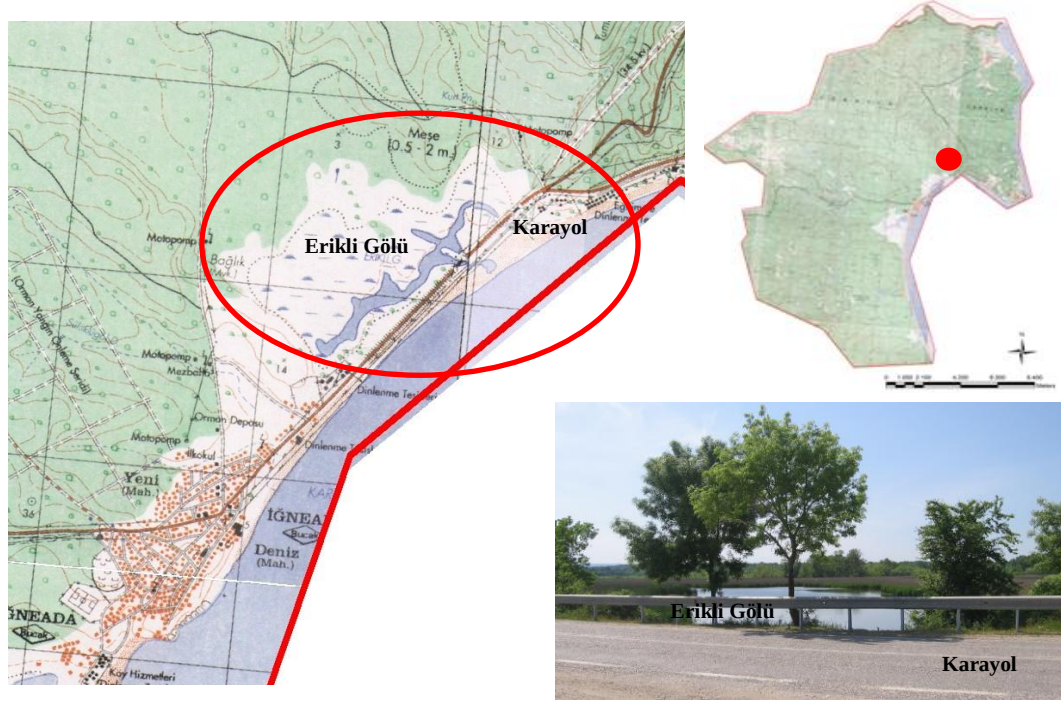
Şekil 4.7 : Erikli Gölü (sağda) – Mert Gölü (solda).

Çizelge 4.2 : İğneada'nın kaynak değerlerini oluşturan longoz ormanları, sulak alanlar ve kumulların alanları (ÇOB, 2007).

İğneada Kaynak Değerleri	Yüz Ölçümü (Ha)
Erikli Gölü Longozu	456 Ha
Mert Gölü Longozu	332 Ha
Saka Gölü Longozu	620 Ha
Erikli Gölü	7 Ha
Mert Gölü	43 Ha
Saka Gölü	2 Ha
Pedina Gölü	10 Ha
Hamam Gölü	18 Ha
Mert Gölü – Panayır İskelesi Arası Kum Bandı	131 Ha

Bu riskler dışında Erikli Gölü için önemli bir risk daha söz konusudur. En derin yeri ise 1.80 m olan ve denize bir kanalla bağlanan Erikli gölü denizden, İğneada limanına giden bir karayolu ile ayrılmaktadır (Şekil 4.8). Bu durum Erikli Gölü'nün ekosistemine büyük zararlar oluşturmıştır. Erikli Gölü çevresindeki sazlıklarda yerleşerek yuva yapan kuş türleri, bu karayolunun gölü kesmesi ile rahatsız olmakta ve alanı terk etmektedir. Özellikle yuvalamak için Erikli Gölü sazlığında sessiz bir ortamı tercih eden kuşlar karayolundan geçen araçların motor seslerinden rahatsız

olmakta ve egsoz gazlarına maruz kalmaktadır. Bu durum bu kuşların alandan uzaklaşmasın neden olmakta ve alanın ekoturizm potansiyelini özellikle de kuş gözlemciliğini olumsuz bir şekilde etkilemektedir.

Şekil 4.8 : Erikli Gölü ve üzerinden geçen karayolu.

Sonuç olarak, İğneada sahip olduğu doğal peyzaj değerleri ile koruma altına alınmış ve milli park olmuştur. Bu alanın koruma altına alınması ekoturizm açısından İğneada' nın ekotuizm potansiyelini arttırmasının yanı sıra alanın ekolojik değerleri ve doğal yapısının korumasını sağlamaktadır. Ulusal boyutun dışında, Avrupa kıtasında ender özellik gösteren kritik ekosistemleri içeren sıcak noktaları ve dünyada tehlike altında bulunan türleri barındırması nedeni ile İğneada hem Avrupa kıtası hem de dünya mirasını koruma açısından uluslararası öneme sahiptir. Bu durum İğneada' nın dünya çapında ekoturizm açısından değerli doğal peyzaj değerlerinin tanıtılması sağlamaktadır. Dünya'daki ekoturizm alanlarına bakıldığında tamamına yakını koruma altına alınmış olması bu gibi koruma çalışmalarının ekoturizm için önemli bir girdi oluşturduğunun bir göstergesidir. İğneada' nın yasal düzenlemeler ile koruma altına alınması alanda ileride gerçekleşebilecek bilinçsiz alan kullanımları engellemesini sağlayarak ekoturizmin sürdürülebilirliğine katkıda bulunacaktır. Fakat bunun içinde istikrarlı ve doğaya saygılı bir yönetim organizasyonunun olması şarttır.

4.1.3 Kültürel peyzaj değerleri

Kültürel kaynak değerleri bir alanın ekoturizm potansiyelini belirlemede doğal kaynak değerleri kadar önemlidir. İğneada ve çevresi kültürel kaynakları barındıran kültürel peyzaj değerlerine sahiptir. Saka Gölü mevkii dört adet Tümülüs, orman’da yer alan kale ve dört adet Tümülüs, Demirköy Fatih Demir Dökümhanesi, Rampana ve Dolmen mezarlık alanı gibi tarihi yapılar ve arkeolojik buluntular, saman damlı yöresel yapıları, geleneksel tarım, yerel halkın yapmış olduğu el sanatları, yerel yemekleri, reçel yapımı, doğal bitki ve mantar toplayıcılığı, festivalleri ile kültürel ekoturizm değerlerine sahiptir.

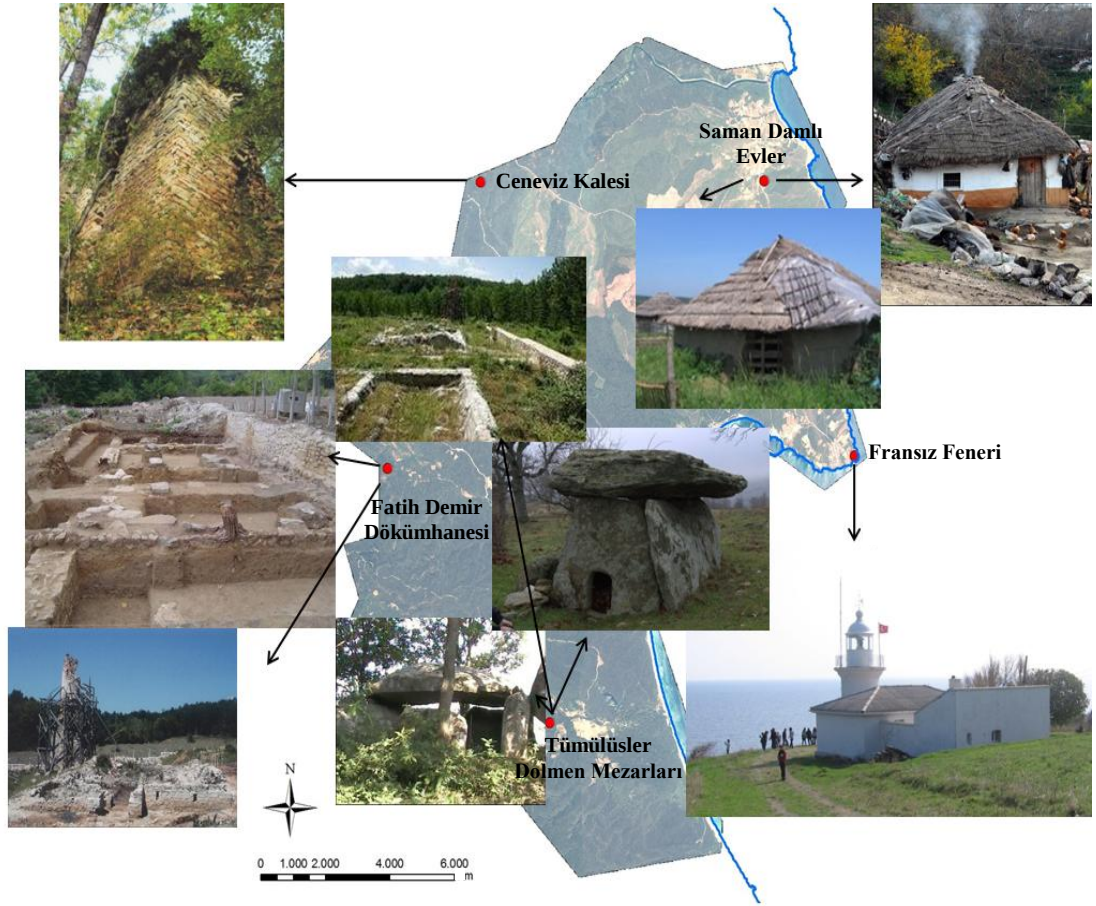
Kavimler göçü ile Orta Asya’ dan gelen Traklar İğneada ve çevresinde yerleşirken evlerini ve ahırlarını inşa ederken Anadolu da bulanan kavimlerden farklı olarak taş ve kerpiç yerine tamamen doğaya uyumlu bir şekilde ahşap kazıklar arası da örgü ve toprak saman karışımı bir sıva kullanmışlardır (Anomim 2007). Bu saman damlı yapılar yöresel mimariyi oluşurmaktadır (şekil 4.9).

şekil 4.9 : Yöresel mimariye ait saman damlı evler.

Tarih nceki yapılardan biri ise, Dolmen mezarlarıdır. Bu mezarlar erken Demir ağı’ na (M.. 1300-1800) dayanan levha halinde iri ve yassı taşlardan oluşan anıtlardır. Ayrıca alışma alanında Tunç ağı sonrasında yapılmış olup günümüzde küçük yığma tepecikler şeklinde görülen Tümülüs mezarları bulunmaktadır. Bir diğer yapı ise Sislioba Köyü’nde bulunan, cenevizler tarafından yapılmış olan Sislioba Ceneviz kalesi’dir. Bu kalenin çevresinde tmlslere rastlanmıştır. Longoz ormanlarının üst kısmında yer alan bu kalenin, Osmanlı Dönemi’ nde maden ve ağaç ticaretinin yapıldığı bölgeyi güvelik açısından kontrol etmek amacı ile yapıldığı

düşünülmektedir (Özyavuz, 2008). Fakat bu alanda kapsamlı bir bilimsel kazı çalışmasının yürülmemesi ekoturizmin kültürel değerleri keşfi açısından dezavantaj yaratmaktadır. Arkeolojik yapılardan bir diğeri ise Demirköy ilçesinde bulunan 15 yy'a ait olan Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u alınırken kullandığı büyük çaplı topların döküldüğü Fatih Demir Dökümhanesi'dir (Anonim, 2010a). İğneada beldesine 6 km uzaklıkta bulunan Limanköy' de bulunan yaklaşık 150 yıllık tarihi Fransız deniz feneri bulunmaktadır. Eşsiz bir manzara ve panoramik görüntü sunması ile ekoturizm açısından cezbediciliği olan bir nokta oluşturmaktadır. Yapılan arkeolojik çalışmalar sonucunda yerleri tespit edilen tüm yapılar koruma altına alınmıştır (Şekil 4.10).

Şekil 4.10 : Kültürel peyzaj değerleri.

İğneada sahip olduğu bu kültürel peyzajlarının bir kısmını oluşturan tarihi ve arkeolojik yapılarının korunuyor olması ekoturizm açısından alana büyük avantaj sağlamaktadır. Fakat İğneada ve çevresindeki yerleşim alanı içerisindeki yöresel mimariye ait saman damlı evlerin giderek azalmıştır. Daha çok Beğendik Köyü' nde

rastlanılan bu yapılar ahır olarak kullanılmaktadır. Bu yapıların korunmamış olması İğneada'nın yöresel mimari kimliğinin yok olmasına neden olmaktadır.

İğneada' da bal üreticiliği son yıllarda önem kazanmıştır. Yerel halk, topladığı yabani meyveler ile reçel yapmakta aynı zamanda mantar toplayıcılığını sürdürmektedir. Demirköy kaymakamlığı tarafından verilen mesleki eğitimler ile el sanatları gelişmektedir. Halı dokumacılığının yanı sıra organik meyva ve sebze üretimi yerel halk tarafından yapılmaktadır. Tüm bu yöresel etkinlikler ekoturizm değeri taşımakta ve yöreye ekonomik çeşitlilik sağlayacak olan ürülerdir.

Yerel halk tarafından şenlikler düzenlenmektedir. Organizasyonunu kendileri yapmakta ve faaliyetlerin konseptine yönelik olarak çevre kentlerden misafirler davet etmektedirler. Son zamanlarda 30 Ağustos şenliği ve Tiyatro şenliği ve 19 Mayıs ve 1 Temmuz Kabotaj Bayramı gibi etkinlikler düzenlenmiştir. Bu konudaki haberler yerel basında yer almıştır. Yerel halkın desteklediği alan bu gibi faaliyetler ekoturizm açısından oldukça önemlidir.

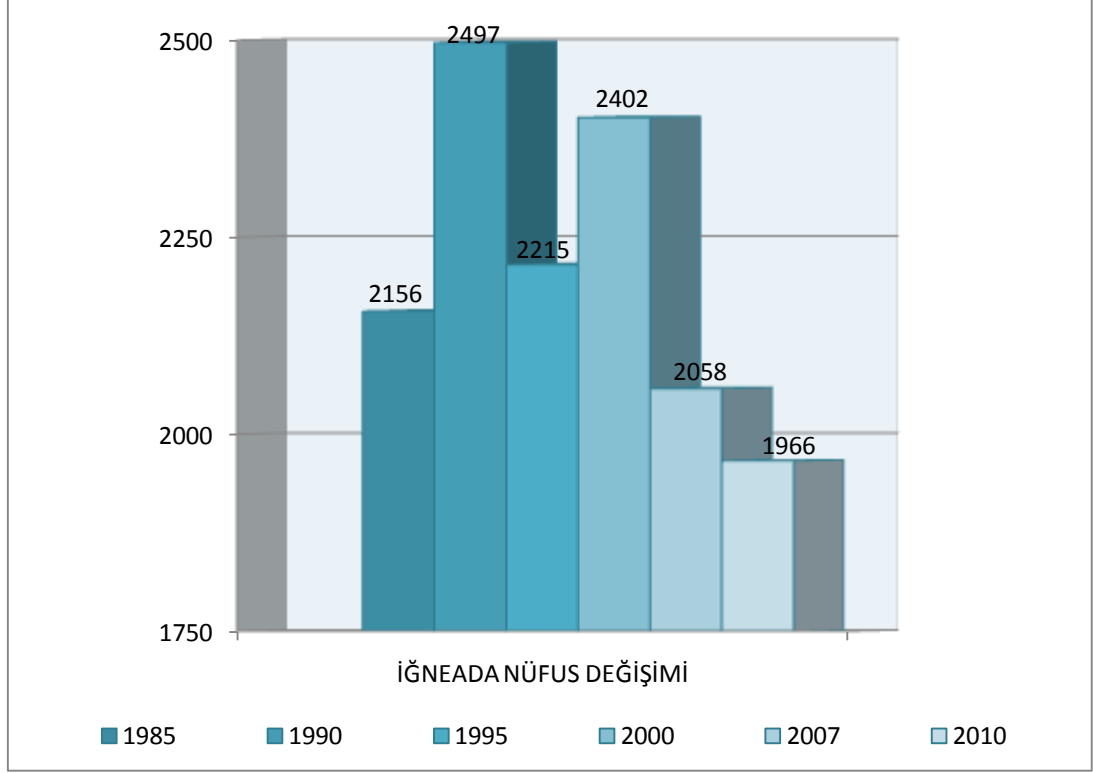
4.1.4 Sosyo-ekonomik yapı

4.1.4.1 Nüfus ve eğitim

İğneada'nın nüfus dinamiği yaz ve kış sezonlarında oldukça değişmekte, İğneada Belediyesi' nin incelemelerine göre kışın yaklaşık bindokuz kişiden oluşan nüfus yazın yakın kentlerden gelen turistlerle onbini bulmaktadır. Bu durum İğneada' nın hem doğal yapı hem de fiziksel yapısının büyük baskı altında kaldığının bir göstergesidir. Ekoturizm konusunda bu unsur dezavantaj oluşturmaktadır. Çünkü yazın kitle turizmi ile gelen turistik baskısı kontrol edilmediği sürece İğneada'nın ekoturizm kaynaklarına zarar verecebileği düşünülmektedir.

Gelir sağlayabilecek yeterli olanaklarının yerel halkın büyük kentlere göçüne sebep olmaktadır. Bu nedenle 2000 yılında yapılan nüfus sayımında 2402 kişiden oluşan İğneada nüfusunun 2010 yılında 1966 kişiye düştüğü (TUİK, 2010) tespit edilmiştir (Şekil 4.11). Bu göçlerde özellikle eğitilmiş genç nüfusun azalması alandaki ekoturizmin gelişimini engelleyen önemli bir unsurdur. Çünkü ekoturizm için kullanılan rehberler yöreyi iyi bilen ve özümseyen ekoturizm konusunda deneyimli yerel halktan bireyler olması tercih edilmektedir. Böylelikle yerel halk turizmden gelir temin edebilecektir. Fakat İğneada' da ekoturizm konusunda bilgilendirici ve doğal-kültürel değerlerini koruma bilincini oluşturacak programlar yetersizdir.

Ziyaretçilere bilinçsizce satış yapılmakta, yöreyi tanıtacak doğal değerler konusunda bilinçli rehber ve ekoturizm konusunda deneyimli iş gücü bulunmamaktadır. Yerel halkın ekoturizm konusunda oldukça deneyimsizdir.

Şekil 4.11 : Yıllara göre nüfus değişimi.

2005 yılında yapılan sosyal değerlendirmeye göre çalışma alanındaki okur-yazarlık oranı %98'in üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bu oranın en büyük kesimini başta ilkokul mezunları olmak üzere sırası ile ortaokul, lise mezunları oluşturmakta üniversite ve yüksek lisans mezunlarının oranının ise yok denecek kadar az olduğu belirlenmiştir (Anonim, 2007). Fakat bu tez kapsamında yürütülen anket çalışmasında rastgele seçilen yerel halkın okur-yazarlık durumu sorulduğunda ilk okul mezunları tüm katılımcıların %14,4 ünü, ortaokul mezunları %2,88 ini, lise mezunları %5,76 sını, yüksekokul ve üniversite mezunları ise %12,96 ünü oluşturduğu tespit edilmiştir. 2005 yılına göre bu oranın artmasında İğneada'nın tanıtılmasında büyük rol üstlenen, İğneada Resort Otel'dir. Eko-otel konseptine uymamasına rağmen bu otel, İğneada' nın turizm açısından değer kazanmasını sağlamıştır. Bu durum İğneada konusunda yeterli bilgilendirmenin yapılmadığının bir göstergesidir. Sadece bir otelin yaptığı tanıtımla İğneada' nın, yaz mevsimi kadar yoğun olmasa bile diğer mevsimlerde de ziyaretçi aldığı belirlenmiştir.

4.1.4.2 Ekonomik durum

Yerel halkın başlıca geçim kaynakları balıkçılık, turizm, ormancılık, tarım ve hayvan yetiştiriciliğidir. Geçmişten günümüze kadar bilinçsizce yapılan bu faaliyetler İğneada' ya zarar vermiştir. Fakat alanın koruma alanına alınması ile bu etkilerin önüne geçilmeye çalışılmıştır. 2007 yılına kadar yerel halk, geçiminin bir kısmını İğneada' nın ormanlarından odun kesimi ile sağlamaktaydı. Fakat 2007 yılında İğneada milli park ilan edilerek doğal yapısı getirilen koruma kararları ve yasal engellemeler ile koruma altına alınması ile yerel halkın ormanlardan yararlanamaması azalmıştır. Gerek koruma çalışmaları gerekse ekolojik kaynak değerlerinin azalmaması nedeni ile odun kesimi, saz kesimi hayvanların longoz ormanlarında otlatılması, yaban hayvanları, kuşların ve balıkların avlanması ile ilgili kısıtlamalar nedeni ile yerel halk ormancılık, balıkçılık ve tarımcılıktan yavaş yavaş turizme yönelmiştir. Bu sebeple ekonomisini büyük oranda yazın gelen turistlere bağlı olan çalışma alanı, kış aylarında çalışan nüfusun az ve emekli kesimin fazla olması nedeniyle, gelir sağlayan bir ticari alan artırımına gidilmemiştir. İğneada sahip olduğu doğal ve kültürel peyzaj değerleri ile turistlerin ilgisini çekmektedir. Dolayısı ile bu durum bölgenin hizmet sektörünü oluşturan pansiyon ve otellerin sayısının artışına neden olmuştur.

Yerel halk tüm yılı, temmuz ve ağustos aylarında pansiyonculuk yaparak elde ettiği gelir ile geçinmektedir. Kitle turizmi mantığında sezonluk yapılan bu turizm ile İğneada'nın deniz, kum güneşinden yararlanılmaktadır. Turist sezonu sadece yaz ayları ile sınırlı kalınarak yapılan bu turizmin yerel ekonomiye katkısının oldukça düşük olduğu belirlenmiştir. Üstelik son yıllarada uygun fiyatlara satılan yazlıkların artması ile gelen turistler kendi yazlıklarında kalmaktadır. Bu durum yerel halkın turizmden elde ettiği geliri düşürmektedir. Dolayısı ile yerel halk bu kısıtlı zamanda fazla gelir elde etmek amacı bilinçsizce satış yapmaktadır. Piyasa fiyatının oldukça üstünde olan fiyatları gören yerel turistler İğneada'dan alışveriş yapmamakta, çevre köylerden ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Bu durum zaten az olan gelirin daha da azalmasına neden olmaktadır. Gelir sağlayacak yeterli olanakların bulunmaması ve sosyal hizmetlerin yetersiz olması işsizlik sorununun dolayısı ile dışa göçlerin artmasına neden olmaktadır.

İğneada'nın doğal yapısını keşfetmek için yapılan geziler ise genelde günü birlik veya hafta sonları olacak şekilde fotoğraf klüpleri üyeleri ve çevre şehirlerden gelen

üniversite öğrencileri tarafından genelde çadırlarda konaklanılmakta dolayısı ile yerel ekonomiye katkısı azalmaktadır.

Turizm baskısı altında hassas ve kırılgan peyzajlarda yapılan bilinçsiz ve yoğun rekreasyonel faaliyetlerin devam etmektedir. İğneada’ da ekoturizm aktivitelerine uygun yer seçimi ile ilgili kararların ve kurallar hala oluşmamıştır ve dolayısı ile alanın ekoturizme yönelik taşıma kapasitesi henüz hesaplanmamıştır. Yapılan birtakım bilimsel araştırmalar çerçevesinde İğneada’ nın ekoturizm alanı olarak önerilmesine karşın günümüzde hala İğneada ile ilgili ekoturizm odaklı mevzuat ve yasal düzenlemeler mevcut değildir. Gerek doğal gerek kültürel peyzaj değerleri gerekse sosyal yapısı ile ekoturizm potansiyeline sahip bu alanda henüz ekoturizme yönelik yatırımlarda söz konusu değildir.

İğneada limanında balıkçı barınakları ve tekneleri bulunmakta ve burada balıkçılık faaliyeti devam etmektedir (Şekil 4.12). Balıklar olgun olmadan, yalnız zamanlarda yapılan avlanmalar ile balıklar hızlı şekilde tükenmektedir. Bu yavru balıklar işe yaramayınca tekrar denize boşaltılmaktadır. Dibe çökmeyen bu balıklar kirliliğe sebep olmaktadır.

Şekil 4.12 : İğneada limanı.

Turizm ve balıkçılığın dışında yerel halkın diğer geçim kaynakları hayvancılık ve son zamanlarda önemi artarak gelişen arıcılıktır. Hayvancılık salma olarak yapılmaktadır. 650 adet büyükbaş, 2000 adet küçükbaş olduğu belirlenmiştir (Özyavuz, 2010). Longoz ormanlarında hayvanların otlatılması yasaklanmasına rağmen bu ormanlarda otlayan büyükbaş hayvanlara rastlanmıştır (Şekil 4.13).

Tarımcılık, eskisi gibi yapılmamakta, yerel halk daha çok kendi ihtiyaçlarını karşılayacağı ölçüde üretim yapmaktadır. Tarıma çok elverişli olan birinci sınıf

topraklara rastlanamayan İğneada 'da, tarımın III. sınıf topraklarda yapılması verimi azaltmaktadır. Yerel halk tarımcılık faaliyetinden uzaklaşmış dolayısı ile tarım alanlarının birçoğunun günümüzde çayırılık alanlara dönüştüğü belirlenmiştir.

Şekil 4.13 : Büyükbaş hayvancılık.

Limanköy halkı ile yapılan görüşmelerde tarım yapılarak geçimlerini karşılayamadıklarını bu sebeple hayvancılık ve balıkçılık yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca son zamanlarda yerli halkın pişirdiği yöresel yemekler, reçeller ve düzenlenen sosyo-kültürel aktiviteler köyün giderek artan bir çekim merkezi olmasını sağlamıştır. Beğendik köyünde Limanköy'e nazaran daha çok tarım yapılmaktadır. Avcılar köyünde tarım alanları olarak gözüken alanlarda saman üretimi için ekim yapılmaktadır.

Arıcılık ve organik tarım, İğneada'da yapılan bilimsel araştırmaların sonucunda önerilmiştir. Bu bağlamda Demirköy Kaymakamlığı tarafından arıcılık eğitimi verilmiştir. Yörede 400 adet arı kovanı bulunmaktadır. Günümüzde özellikle kırsal alanlardan uzak büyük kentlerde moda haline dönüşen organik tarım ürünlerinin İğneada' da pazarlanması ve dış piyasalara sürülmesi, yerel halka ekonomik gelir getireceği ön görülmekte aynı zamanda organik yollarla üretildiği için diğer tarım yöntemleri gibi doğaya zarar vermemektedir.

Geçmiş yıllarda ek gelir olarak yerel halk tarafından sazçılık yapılmakta ve Erikli Gölü ve Mert Gölü çevresindeki sazlıklar kesilmekteydi. Kesilen sazlar Hollanda'ya ihraç edilmekteydi. Fakat bu saz kesimleri alanın hem florası hem de faunasını oluşturan birçok türün alandan uzaklaştırmaktaydı. Bu durum alanın doğal peyzaj değerlerine tehdit oluşturmaktaydı. Bu sebeple bu kaynakların devamlılığı için alınan

koruma kararları nedeni ile saz kesimi kısıtlanmış, günümüzde sadece verilen izin üzerine saz kesimi yapılmaktadır.

Bal, mantar, yabani meyveler, reçel, el sanatları, halı dokuma, organik meyve ve sebze gibi yerel ürünlerin pazarlanması yerel halka ekonomik kazanç sağlamaktadır. Yine de İğneada' nın ekonomik refahı düşüktür. Bu sebeple alanda ekonomik çeşitlilik sağlayacak iş olanakları oluşturulmalı böylelikle genç nüfusun diğer kentlere göçü engellenmelidir.

4.1.5 Mevcut alan kullanımları

İğneada mevcut alan kullanımı; kent dokusu, ormanlar, tarım alanları, sulak alanlar, fidanlıklar, taş ocaklar, liman ve askeri alandan oluşmaktadır.

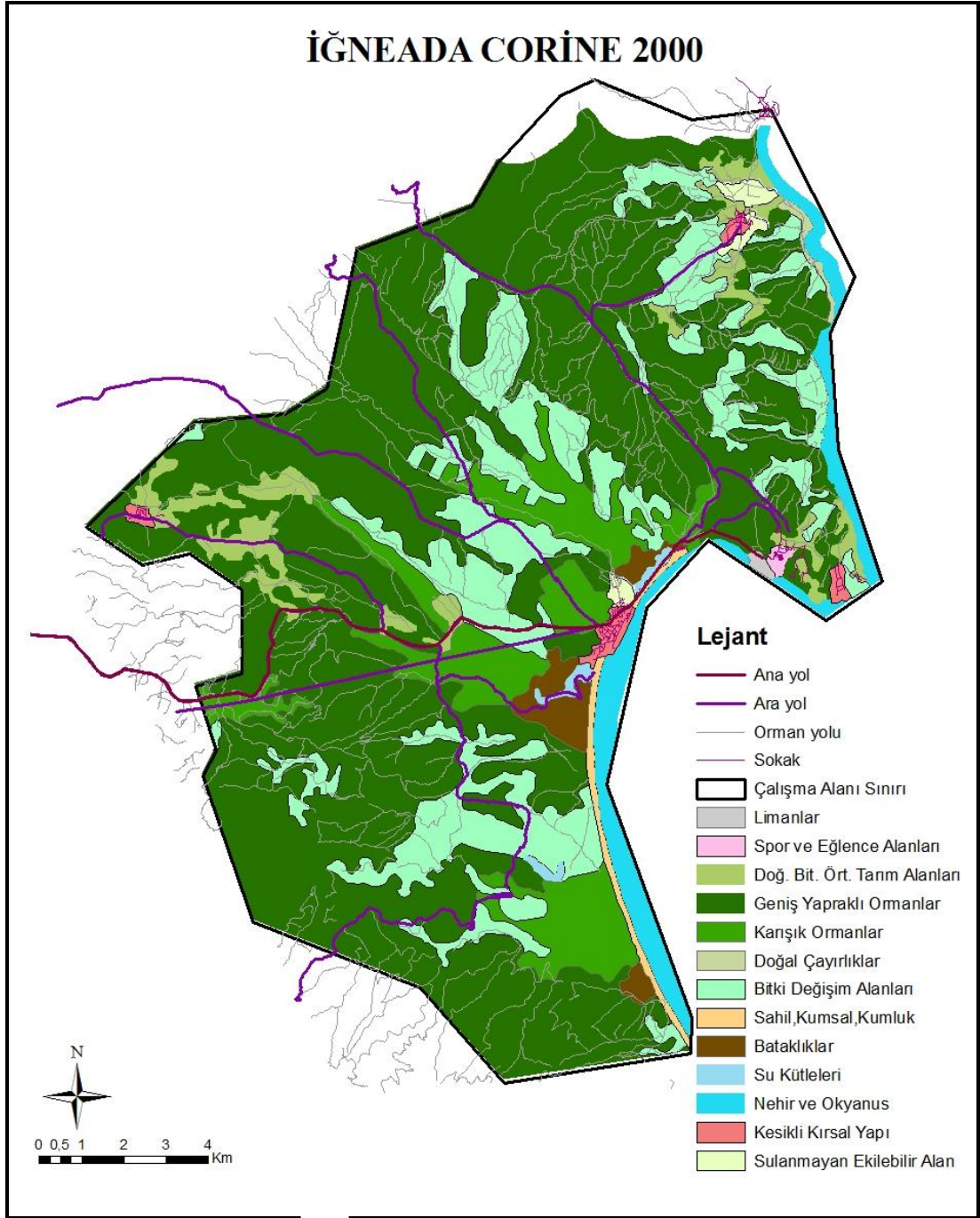
4.1.5.1 2000 ve 2006 yıllarına ait corine alan kullanımı/ arazi örtüsü

Araştırma alanı için uluslararası bir sınıflandırma sistemi olan ve 44 sınıf ve 3 dereceden oluşan “CORİNE” (The Coordination of Information on the Environment Land Cover Data Set) sınıflandırmasından yararlanılmıştır (ÇOB, 2011). Tüm Türkiye için yapılan bu sınıflandırma, çalışma alanı temel alınarak değerlendirilmiştir. Corine sınıflandırmasındaki her bir alan kullanım sınıfları açıklanmıştır (Çizelge 4.3). 2000 ve 2006 yıllarına ait bu sınıflandırmaya göre araştırma alanında mevcut olan alan kullanımlarını; liman, spor ve eğlence alanları, doğal bitki örtüsü ile örtülü tarım alanları, geniş yapraklı ormanlar, karışık ormanlar, doğal çayırlar, bitki değişim alanları, sahil-kumsal-kumluk, bataklık alanları, su kütleleri, nehir-deniz, kesikli kırsal alan ile sulanmayan ekilebilir alan olarak sıralamak mümkündür (Şekil 4.14 ve Şekil 4.15).

İğneada' nın arazi örtüsünü gösteren bu Corine sınıflandırması çok genel bir sınıflandırmadır. Çalışma alanı ile ilgili genel bir bilgi sunmaktadır. Kesikli kırsal yapı da 2000-2006 yılları arasında miktar olarak bir değişiklik görülmezken özellikle İğneada kent merkezinde yapılaşmanın son yıllarda arttığı belirtilmiştir (Anonim 2011c). Hassas ekosistemlerin birarada barındığı çalışma alanında yapılan en ufak değişiklik İğneada' nın ekolojik değerlerinin tahrip olmasına neden olacaktır. Bu durum alanın ekoturizm potansiteline tehdit oluşturmaktadır.

Çizelge 4.3 : Alan kullanım sınıfları açıklamaları.

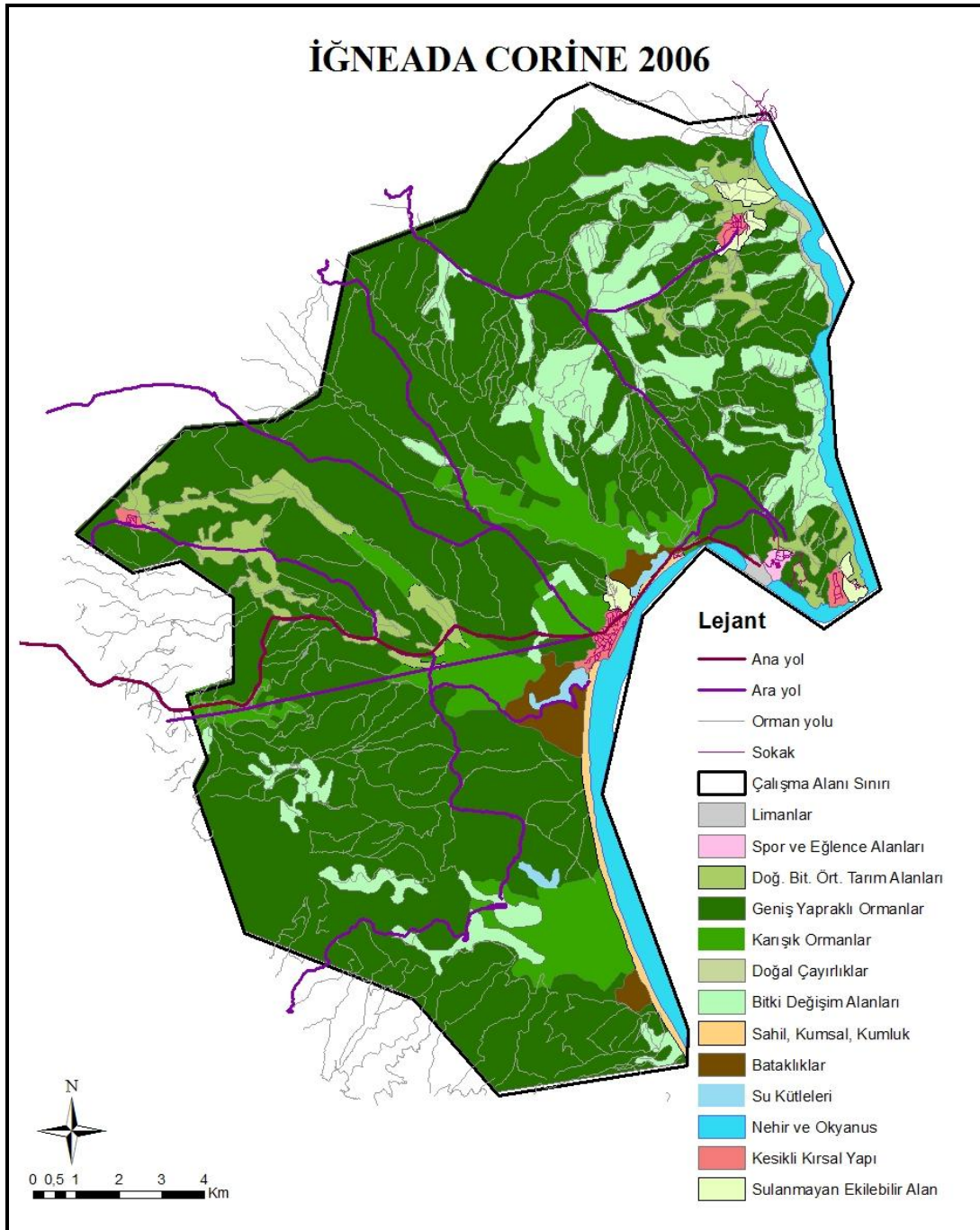
Sınıf	Açıklama
Liman	İğneada' nın liman bölgesi belirtmektedir.
Spor ve Eğlence Sınıfı	İğneada' nın deniz kenarında konumlanan Kırklareli Valiliği il Özel İdaresi, Öğretmenler Kampı ve Maliye Bakanlığı' na ait sosyal tesisler ve liman bölgesinin arkasında henüz spor aktivitelerinin yapılmadığı boş alandır.
Doğal Bitki Örtüsü ile Örtülü Tarım Alanları	Bir kısmı yerel halkın kendi besin ihtiyacını karşılamak ve bir kısmı ise Avcılar Köyü ve çevresinde hayvanlara saman üretimi sağlamak için kullanılan tarımsal alanlardır.
Geniş Yapraklı Ormanlar	Çoğunluğu ağırlıklı olarak genç, orta yaşlı ve yaşlı meşe ormanlarından oluşmaktadır.
Karışık Ormanlar	İğneada' nın milli park sınırları içerisinde bulunan ve koruma altına alınmış oldukça boylu, 8-15 metre arasında boylanabilen, genel olarak dişbudak, kızılğaç, karağaç, kavak, ceviz, ıhlamur ve söğütlerden oluşmuş Erikli Gölü, Mert Gölü ve Saka Gölü longoz (subasar) ormanlarından ve ayrıca Karaçam, Meşe, Kavak ağaçları ve Longoz ormanı ağaçlarının gençleştirmek amacıyla yeniden yetiştirildiği planotasyon alanlardan oluşmaktadır.
Doğal Çayırlar	Üzerinde vejetasyon örtüsünün bulunduğu daha çok büyükbaş hayvanların otlandığı alanlardır.
Bitki Değişim Alanları	Orman Müdürlüğü tarafından odun temini sağlamak amacıyla meşe ağaçlarının kestikleri daha sonra 2-5 yaşlarındaki meşe fidelerini diktikleri alanları içermektedir. Bitkilerin zaman içerisindeki büyümelerine göre değişimlerinin gösterildiği bir sınıftır ve daha çok 2-5 yaşlarındaki meşe ormanı ile 5-10 yaşlarındaki meşe ormanının büyüdüğü zamanki genç meşe-ortayaşlı meşe ormanı geçişleri ile ortayaşlı meşe-yaşlı meşe ormanı arasındaki bitki değişimini göstermektedir.
Sahil-Kumsal-Kumluk	İğneada' nın kıyı çizgisinden ve bu çizgi boyunca yaklaşık 20 km uzanan kıyı kumul alanından oluşmaktadır.
Bataklıklar	Erikli, Mert ve Saka gölleri çevresindeki sazlık ve bataklık alanlarını kapsamaktadır.
Su Kütleri	İğneada' nın 5 gölü olan, Erikli,Mert, Saka, Pedina ve Hamam Gölleri içermektedir.
Deniz-Nehir	İğneada' nın kıyısının bulunduğu Karadeniz' i ifade etmektedir.
Kesikli Kırsal Yapı	İğneada' nın; Liman Köy'ün, Beğendik Köy' ünün ve Avcılar Köyü' nün yerleşim alanları gösterilmektedir.
Sulanmayan Ekilebilir Alan	İğneada' nın merkezindeki yerleşim alanı ile Erikli Gölü arasında kalan ve Beğendik Köyü çevresinde bulunan üzerinde tarımın yapılmadığı ve herhangi bir amaç için kullanılmayan, büyükbaş hayvanların hayvanların otlandığı, yağışlar ile bir kısmının sular altında kaldığı alanı ifade etmektedir.

Şekil 4.14 : 2000 yılı corine sınıflama alan kullanım/arazi örtüsü (ÇOB, 2011).

2000 ve 2006 yıllarına ait Corine sınıflandırmasını oluşturan her sınıfın alan kullanım miktarı, hektar ve yüzdelik olarak Çizelge 4.4 gösterilmiştir ve 2000-2006 yıllarına göre değişimi yüzde olarak belirtilmiştir.

Bu sınıflar incelendiğinde bitki değişim alanları sınıfı ile geniş yapraklı orman sınıfının yüz ölçümünün çalışma alanında baskın olduğu görülmektedir. Yıllara göre bu sınıflar arasında farkedilebilir bir değişim gözlemlenmiştir.

Şekil 4.15 : 2006 yılı corine alan kullanım/arazi örtüsü (ÇOB, 2011).

Çizelge 4.4 ‘ e göre, 2000 yılı Corine sınıflandırılmasında “Geniş Yapraklı Orman” % 59,32 oranla çalışma alanının en büyük alanını, “Liman Sınıfı” ise % 0,04 oranıyla çalışma alanının en küçük alanını oluşturmaktadır. 2006 yılı Corine sınıflandırılmasında “Geniş Yapraklı Orman Sınıfı” 2002 yılına göre artarak % 67,02 oranla çalışma alanının en büyük alanını, “Liman Sınıfı” ise % 0,04 oranıyla yine çalışma alanının en küçük alanını oluşturmaktadır.

Çizelge 4.4 : İğneada CORINE alan kullanım/arazi örtüsü, 2000 ve 2006 Yılı.

No	SINIFLAR	2002		2006		2002-2006	
		(Ha)	%	(Ha)	%	(Ha)	%
1	Bataklıklar	346	1,45	346	1,45	0	0
2	Bitki Değişim Alanları	4116	17,24	2342	9,81	-1774	43,1
3	Doğal Bit. Ört.ile Bul. Tarım Alanları	895	3,75	1008	4,22	113	12,63
4	Doğal Çayırliklar	52	0,22	52	0,22	0	0
5	Geniş Yapraklı Ormanlar	14161	59,32	15998	67,02	1837	12,97
6	Karışık Ormanlar	2533	10,61	2356	9,87	-177	6,99
7	Kesikli Kırsal Yapı	162	0,68	162	0,68	0	0
8	Limanlar	10	0,04	10	0,04	0	0
9	Nehir ve Okyanus	921	3,86	921	3,86	0	0
10	Sahil,Kumsal,Kumlu k	391	1,64	391	1,64	0	0
11	Spor ve Eğlence Alan	31	0,13	31	0,13	0	0
12	Sulanmayan Ekilebilir Alan	164	0,69	164	0,69	0	0
13	Su Kütleleri	90	0,38	91	0,38	1	1,11
Toplam Alan (Ha)		23872	100	23872	100	0,00	---

4.1.5.2 Kent dokusu

Doğal sınırlayıcı unsurlar İğneada yerleşiminin morfolojik yapısında büyük rol oynaması nedeni ile İğneada yerleşimi; doğudan Karadeniz, kuzeyden Erikli Gölü, güneyden Mert Gölü ve her iki göl ile bölgenin batısını çevreleyen longoz ormanlarıyla sarılmıştır. kent dokusu geniş bir alana yayılmamış bu doğal unsurlar sınır etkisi yaratmıştır. İğneada, doğal çevrenin getirdiği sınırlayıcı etki nedeniyle, kentsel gelişmeye açık bir bölge değildir. Doğal çevresi ve biyoçeşitliliğe sahip bir bölge olmasına rağmen büyümesini sınırlayıcı coğrafi özellikleri, bölgenin konut sayısının, hizmet ve ticaret birimi sayısına oranla çok daha yüksek olmasını beraberinde getirmiştir. Yapılar sahil şeridinden uzaklaştıkça tamamen konut fonksiyonu taşıırken; merkeze doğru gidildikçe ticaret, hizmet alanlarının ve kamusal alanların sayısı artmaktadır (ITU,2011).

İğneada merkezde 1 araçlık küçük bir itfaiye, otogar, kapalı olan ziyaretçi merkezi ve havuzlu bir meydan, belediye binası, satış birimleri (bakkal, benzinci, eczane,

emlakçı, kahvehane, kasap, kirtasiye, lokanta, market, mobilyacı, otel, pansiyon) ve bakımsız bir çocuk oyun alanı bulunmaktadır (Şekil 4.16).

Şekil 4.16 : Çocuk oyun alanı ve itfaiye.

Yerleşim alanının, yapılaşma dönemi, biçimi ve fonksiyonu bakımından iki ana gruba ayırmak mümkündür. Yerleşmenin içinden geçen D-565 karayolunun iki farklı tarafında yer alan bu iki grupta farklı tipolojilere sahip konut alanları yer almaktadır. Ana aksın (D-565 karayolu) güney kısmında kalan bölge organik bir yapı arz ederken, ana aksın kuzey kısmı nispeten daha metrik ve düzenli bir yapı sunmaktadır. Yerleşim alanının güneyinde yer alan konut alanları günümüzde bakımsız ve onarıma muhtaç yapılardır ve kışlık ev fonksiyonu üstlenmektedirler. Bölgenin kuzeyindeki yapılar çoğunlukla konut amaçlıdır. Bu yapılar çoğunlukla iyi durumdadır (ITU,2011).

İğneada'ya yapılan gözlemlerde yapı stoğu ve yapı tipolojisi gözlemlenmiştir. Yapıların strüktürü betonarme olup genel bir ifadeyle İğneada merkezde bulunan yapıların korunması gereken kültürel miras olarak kabul edilebilecek nitelikte bir tipolojide olmadığı gözlemlenmiştir. Karakteristik özelliklere sahip olmayan yapılarda kullanılan malzemelerde bir bütünlük görülmemektedir. Daha çok betonarme yapıların görüldüğü çalışma alanında eski yerlilerin yaşadığı kerpiç, yığma ve ahşap binalara az da olsa rastlanmaktadır.

Yöresel mimari yapısını kaybeden yerleşim alanında doğal yapıya uyumlu olmayan beton konutlara rastlanmaktadır. İmar planında dört katlı yapılardan daha yüksek yapılara izin verilmemektedir. Genelde 3 ve 4 katlı yapıların yoğun olduğu İğneada'da gecekondü tipi yapıların yanı sıra lüks yazlık evler bulunmaktadır (Şekil 4.17). Yapılar genel itibarıyla çok bakımsızdır, sıva- boya, tadilat eksiklikleri ve

sorunları mevcuttur. Yapılara ait genel ortak bir dil, cephe düzeni ve rengi yoktur. İğneada’da göç eden bazı ailelerin oluşturduğu gecekondü bölgesi ile pansiyonlar ve yazlık amaçlı kullanılan konutlar, kullanılmayan ziyaretçi merkezi, okul ve sağlık merkezi bulunmaktadır.

Şekil 4.17 : İğneada’ nın kentsel dokusundan gecekondü ve yazlık ev örnekleri.

İğneada’nın dikkat çeken en yüksek yapısı 5 katlı İğneada Resort Otelidir (Şekil 4.18). 1984 yılında beri atıl bir bina olan bu yapı satın alınmış ve turizmde kullanılmak üzere otele dönüştürülmüştür. Modern ve çok katlı yapısı, 120 odası ile İğneada’ nın hem kentsel dokusuna hem de yasal dokusuna oldukça ters düşmektedir. En fazla 4 katlı yapıya izin verilen İğneada’ da, bu otelin 5. katı kaçak olarak inşa edilmiş ve mahkeme karar ile yıkılması öngörülmüştür. Ayrıca bu otelin varlığı, sahilin 50 metre yakınına kadar yapı yasağı getiren kıyı kanununa uyulmamıştır. 2009 yılından beri bu otel İğneada’nın reklamını yapan tek kuruluştur. Bünyesinde çoğunlukla İğneada’da yaşayan genç nüfus çalışmaktadır.

Şekil 4.18 : İğneada Resort Otel.

Kıyı kısmında basketbol alanı ve kum zemin üzerine tek katlı, betonarme ve çadır formunda kalıcı yapılara rastlanmıştır ve arazide yapılan çalışma sırasında bölgenin çeşitli noktalarında konut inşaat şantiyeleri bulunduğu gözlemlenmiştir. (Şekil 4.19 ve Şekil 4.20). İğneada ve çevresinin yerleşim dokusunda doğaya uyumlu olmayan yapılaşmanın olduğu gözlemlenmiştir.

Şekil 4.19 : Turistik amaçlı tek odalı yapılar.

Şekil 4.20 : Yazlık evler, karayolu ve spor tesisini gösteren bir görünüm.

İğneada'da yapıların çoğunluğu pansiyon olarak kullanılmakta ve yazları yerel halkın bir kısmı evlerini kiralayarak ev pansiyonculuğu yapmaktadır. Fakat herhangi bir Eko-konaklama tesisi çalışma alanında bulunmamaktadır. Bunun dışındaki arazi kullanımları ise Kırklareli Valiliği İl Özel İdaresi, Öğretmenler Kampı ve Maliye Bakanlığı'na gibi kamu kuruluşlarına ait dinlenme tesisleridir (Özyavuz, 2008).

Erikli Gölünün karayoluna bakan kısmında bir kamp alanı bulunmaktadır. Her hangi bir tasarım planı olmadan geliş güzel yerleştirilen bu kamp alanının, hassas ekosisteme sahip Erikli Gölü' nün çevresine konumlandığı tespit edilmiştir. İğneada'da balıkçılık yapılan bir liman bulunmaktadır. Limana yakın terk edilmiş ve herhangi bir peyzaj onarımı yapılmamış bir taş ocak bulunmaktadır (Şekil 4.21). Burda aynı zamanda odun kütükleri depolanmaktadır.

Şekil 4.21 : Terkedilmiş taş ocak.

Ülkemizdeki diğer kentsel alanlara karşılaştırıldığında, İğneada'daki kentsel gelişme tehdit oluşturabilecek boyutlarda değilmiş gibi görünse de, yörenin sahip olduğu hassas ekolojik dengeler düşünüldüğünde ufak bir gelişmenin bile yöredeki ekolojik işleyişi bozulmasına neden olabilir. Bu amaçla İğneada koruma çalışmalarının sürdürülebilirliğinin sağlanması altına alınarak oluşabilecek bu tehditlerin önüne geçilmesini sağlayacaktır.

4.1.5.3 Tarım alanları, ormanlar ve sulak alanlar

İğneada'nın toprak yapısı ve topoğrafik özelliklerinden dolayı tarım alanları oldukça azdır. Çalışma alanında tarımsal verimliliği yüksek olan I. sınıf toprak bulunmamaktadır. Tarıma elverişli olan II. sınıf topraklar ise longoz ormanları ile çevrilidir. Tarım yapılan alanlardaki toprak sınıfının III. sınıf toprak olduğu tespit edilmiştir. Dolayısı ile tarımdan istenilen kadar verim elde edilmemekte, tarımsal ürün çeşitliliği bulunmamaktadır. 2006 Corine sınıflandırılması göre sulanmadan ekilebilir tarım alanının 164 ha olduğu tespit edilmiştir. Tarım alanlarında daha çok mısır, buğday, arpa ve fasulye yetiştirilmektedir. Ayrıca bu arazilerde yerel halkın kendine yetebileceği ekin ve yem yetiştiriciliği yapılmaktadır. Avcılar köyünde sadece saman üretmek amacı ile tarım yapılmaktadır.

Araştırma alanının büyük kısmı ormanlık alanlardan oluşmaktadır. Bu ormanlık alanlar; sahip oldukları nadir türleri barındırır hassas ekosistemleri ile subasar ormanları olarak bilinen longoz ormanlarından ve yaprak döken karışık ormanlardan oluşmaktadır. Longoz ormanları sahip olduğu alüvyonal toprakları (Şekil 4.22) ile Türkiye' nin en iyi disbudak, meşe, kızılgağaç orman birliklerine sahiptir (Kavgacı ve ark., 2007). Longoz ormanlarına göre daha geniş bir alanı kaplayan yaprak döken

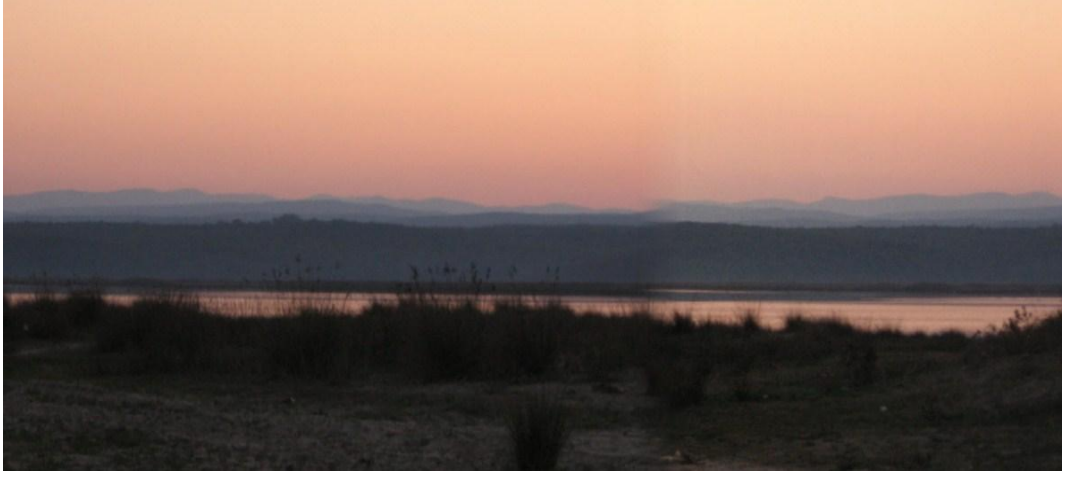
ormanlarda hakim olan bitki türleri meşe, gürgen, kızılgaç, kayın, disbudak ve karaçam türleridir (Özyavuz, 2008). Demirköy Orman İşletme Müdürlüğü yetkilileri ile yapılan görüşmelerde, ormanlarda yapılan ormancılık faaliyetlerinin yerel halka sorumluluklar verildiği belirtilmiştir. Bu ormanlarda yapılmakta olan ağaç kesimi ve yakacak odun temini gibi faaliyetlerin alanın 2007 yılından itibaren milli park ilan edilmesi ile kısıtlanmıştır. Fakat yerel halkın ormandan mantar ve yabani meyve toplanmasına devam etmesine izin verilmiştir. Longoz ormanlarının devamlılığını sağlamak amacı ile orman içerisinde longoz fidanlığı yapılmıştır. Yaprak döken ormanlarını gençleştirmek amacı ile genç meşe fidanları dikilmiş fakat bu fidanlarının boylarının kısa olmasından dolayı sarmaşıklar tarafından sarıldığında gelişme gösterememiştir. Bu sebeple hızlı bir şekilde toprağı örtememiştir ve dolayısıyla 2000 yılı Corine sınıflandırılmasında bu alanlar bitki değişim alanları sınıfı içerisinde görülmüştür. Demirköy Orman İşletme Müdürlüğü'nden elde edilen bilgiler doğrultusunda bu genç meşe ağaçlarının zaman içerisinde gelişim göstererek 2006 Corine sınıflandırılmasında geniş yapraklı orman sınıfına geçtiği saptanmıştır.

Şekil 4.22 : Longoz ormanı.

İğneada merkezine yakın orman fidanlığı bulunmaktadır. Orman içinde açılan tarım alanları terk edilmiştir. Longoz ormanlarında bulunan bazı kişisel tarım arazilerinde ise ticari amaçlı kavak yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Sulak alanlar; yüksek ekolojik değere sahip olması ekosistemleri içeren önemli alan kullanımlarından biridir. Bu sulak alanlar kumullardan, göllerden ve sazlıklardan oluşan birbirine bağlı bir ekosistemler zincirine sahiptir (Şekil 4.23). Sahip olduğu bu hassas ekosistemler, İğneada’ nın koruma altına alınmasını sağlayan en önemli özelliklerini oluşturmaktadır. Erikli, Mert ve Saka Gölü sulak alanlar, hem sahip olduğu fauna hem de flora çeşitliliği açısından ekoturizm için çekicilik oluşturan önemli noktalara sahiptir. Biyolojik çeşitliliği ve hasas yapıya sahip olan bu alanların yakınlarında, özellikle Mert Gölü ve Erikli Gölü çevresinde, yeni inşaatların devam etmesi ve büyükbaş hayvanların ve taşıtların bu alanlarda gezinmesi ekolojik değere zarar verdiği için ekoturizm açısından büyük tehdit oluşturmaktadır.

Şekil 4.23 : Mert Gölü sulak alanı.

Yalnış arazi kullanımı ve gelir sağlamak için yapmış olduğu bölgeye zarar vermektedir. İnsan kullanımından kaynaklanan şehirleşme, tarımsal alanların terkedilmesi ve zaman içerisinde bu alanların yapısal alanlara dönüşmesi, ağaç kesimi gibi bilinçsizce yapılan bu tür faaliyetler doğal afet riskinin artmasına neden olmaktadır. Bu gibi kullanımlar İğneada’ nın ekoturizm kriterleri değerlerinin yitirilmesine sebep olabilecek faktörleri içermektedir.

4.1.5.4 Yönetim yapısı ve yasal düzenlemeler

Cumhuriyet döneminde 1971 yılına kadar kasaba olan Demirköy’ e bağlı İğneada beldesi, 1971 yılından itibaren belediye olmuştur. İğneada’ nın belediye, kaymakamlık ve valilikten oluşan kurumsal yapısı vardır. Fakat idari altyapısı yetersizliği ile T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı (ÇOB) ile İğneada’ nın korunma kararları konusunda anlaşmazlık yaşanmakta, bu durum yerel halka yansımaktadır.

İğneada ekoturizm potansiyeline sahip değerlere sahip olmasına rağmen İğneada’da hala yoğun bir şekilde yaz turizmi gerçekleşmekte, bunu önleyecek ekoturizm odaklı mevzuat ve yasal düzenlemeler getirilmemektedir.

ÇOB tarafından “İğneada Koruma Alanı Yönetim Planı” nda İğneada için katılımcı yönetim yaklaşımı anlayışı daha önce ortaya konulmuştur. Fakat 2007 yılında sonuçlanan bu projede belirlenen koruma statüleri ve kararları aynı yıl İğneada’nın koruma statüsünün değiştirilerek 39. Mili park ilan edilmesi ile uygulanmamıştır. Dolayısı ile önerilen katılımcı yaklaşım yönetimi uygulaması sonraki yıllarda gerçekleşmemiştir. İğneada’ da yerel halk ve sivil toplum örgütlerini dışlayan, kurumsal önceliklerin çeliştiği bir merkezîyetçi koruma yaklaşımı söz konusudur. Bu durum günümüzde kurumlar arası çelişkilerden dolayı İğneada için kurumsal önceliklerin çeliştiği tehditlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

İğneada koruma altına alınmadan ve alana yönelik yürütülen bilimsel amaçlı projeler gerçekleşmeden önce İğneada’nın birçok ekosisteme ev sahipliği yaptığı sulak alanları çeşitli faktörlerin etkisi ile tehlike altındaydı. İğneada’da bulunan bu sulak alanlar önceleri, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı’nca fidanlık olarak kullanılmaktaydı. Alanın güney kesimlerinde yerel halk tarafından meyve ve sebze yetiştiriciliği yapılmaktaydı ve alanın büyük bir bölümünde büyük ve küçükbaş hayvan otlatılmaktaydı. Mert Gölü’nde balıkçılık yapılmaktaydı. Bulanıkdere’den ve Mert Gölü yakınlarındaki kumsaldan, İğneada’daki yapılan inşaatlar için yasadışı olarak kum alımı yapılmaktaydı. Mert Gölü’ndeki sazlıkların tümünün her yıl kesilmekte dolayısı ile kuşların üremesine uygun habitatların azalmasına sebep olmaktaydı. Karadeniz sahili boyunca gelişen turizm etkinlikleri sonucunda turistik tesis ve yazlık konut inşaatı giderek artmaktaydı. İğneada’ya gelenler hem yerleşim alanı hem de arazi kazanmak amacıyla orman içinde kendilerine arazi açmakta ve bu nedenle doğal yapı üzerindeki baskıyı giderek arttırmaktaydı (Anonim, 2010b). Daha sonra yapılan bilimsel amaçlı projeler kapsamında sulak alanlara yönelik oluşan bu tehditlerin önüne geçilmesi için önerilerde bulunulmuş, Kırklareli Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü birimleri olan, Demirköy Orman İşletme Müdürlüğü ve Demirköy Doğa Koruma ve Milli Parklar Şubesi tarafından ilgili kurumlar tarafından çeşitli yasal düzenlemeler getirilmiştir. Bu düzenlemeler ile yabani hayvan ve kuş avcılığı, aşırı saz kesimi ve aşırı balık avlanması, longoz ormanlarında hayvan

olatılması, nadir bitki ve hayvan türlerinin toplanması, ormanların yapı ve tarım alanlarına dönüştürülmesi gibi bir takım tehditlerin önüne geçilmiştir.

Tüm yürütülen bilimsel çalışmalar ve yasal düzenlemelere rağmen İğneada'nın doğal yapısına yönelik oluşabilecek tehditler engellenememiştir. Sahip olduğu özellikler nedeni ile İğneada üzerinde bir rant kaygısı söz konusudur. Ayrıca İğneada üzerinde kurumsal öncelikler çelişmekte ve kordineli çalışarak bunu önleyebilecek bir yönetim organizasyonu henüz bulunmamaktadır. Kurumlar oluşan olumsuzlukları üstlenmemekte ve aldıkları sistematik olmayan kararlar ile birbirleri ile çelişmektedirler

İğneada önceki senelerde iptal edilen fakat son günlerde yine gündeme gelen nükleer enerji santrali projesi etkili bir şekilde planlanmadığı ve yönetilmediği sürece hem ekolojik değerlere hem de yerel halkın sağlığına büyük zarar oluşturmakla kalmayıp tüm Türkiye ve çevre ülkeler için büyük tehdit oluşturma potansiyeline sahip olacaktır. Ayrıca İğneada limanı için düşünülen ticaret limanı projesi ile T.C Turizm ve Kültür Bakanlığı' nın ve Kırklareli İl Çevre Düzeni Planı'nda geleceğe yönelik yat limanı projesi önerisi, alan için önemli tehditler oluşturmaktadır. Alanda maden kaynaklarının araştırılması ve çıkarılması fikri söz konusu olan bir diğer tehdittir.

Altyapı sistemlerinden biri olan arıtma tesisinin sadece Mert Gölü' nde bulunması ve hala Erikli Gölü için herhangi bir arıtma tesisin kurulmaması sulak alan ekosistemi için büyük tehdit oluşturmaktadır. Herhangi bir taşıma kapasitesi hesabı yapılmadan yaz turizmi ile hassas ve kırılgan peyzajlarda yapılan bilinçsiz ve yoğun rekreasyonel faaliyetlerin devam etmesi doğal yapısınaa zarar vermektedir. Kentsel gelişim ile konut sayısındaki artış kontolsüz rekreasyonel aktiviteler su kullanımının artmasına neden olmaktadır. Su rejimindeki değişimler suya bağımlı olan ekosistemleri olumsuz etkilemektedir.

Geçmiş yıllarda uluslararası yürütülmüş olan “GEF II” ve “İğneada Koruma Alanı Yönetim Planı” çalışmalarında sahip olduğu özellikleri nedeni ile İğneada ve çevresi; birincil hedefi “ Özel doğal ve kültürel niteliklerin korunması- Kültürel ve geleneksel niteliklerin bakımı- Turizm ve rekreasyon”olarak belirlenmiş olan IUCN Kategori V koruma alanı olarak önerilmiştir.. Ayrıca bu alan 2007 e kadar sahip olduğu farklı özellikleri nedeni ile av ve yaban hayatı koruma alanı, tabiatı koruma alanı, 1. derecede doğal sit alanı ve 2. derecede doğal sit alanı olarak farklı koruma statüsünü

barındıran bu alan 2007 yılında su isale hattı geçirilmesi amacı ile alınan hızlı bir politik kararla bölgenin koruma statüsü Bakanlar Kurulu kararı ile değiştirilmiş ve Milli Park ilan edilmiştir. Bu karar İğneada' nın ekolojik değerleri dikkate alınmadan alınmış olup 2007 yılına kadar yürütülen bilimsel çalışma kararları etkinliğini kaybetmesine neden olmuştur.

4.2 Sayısal GZFT Analizi ile Belirlenen Ekoturizm Öncelikleri

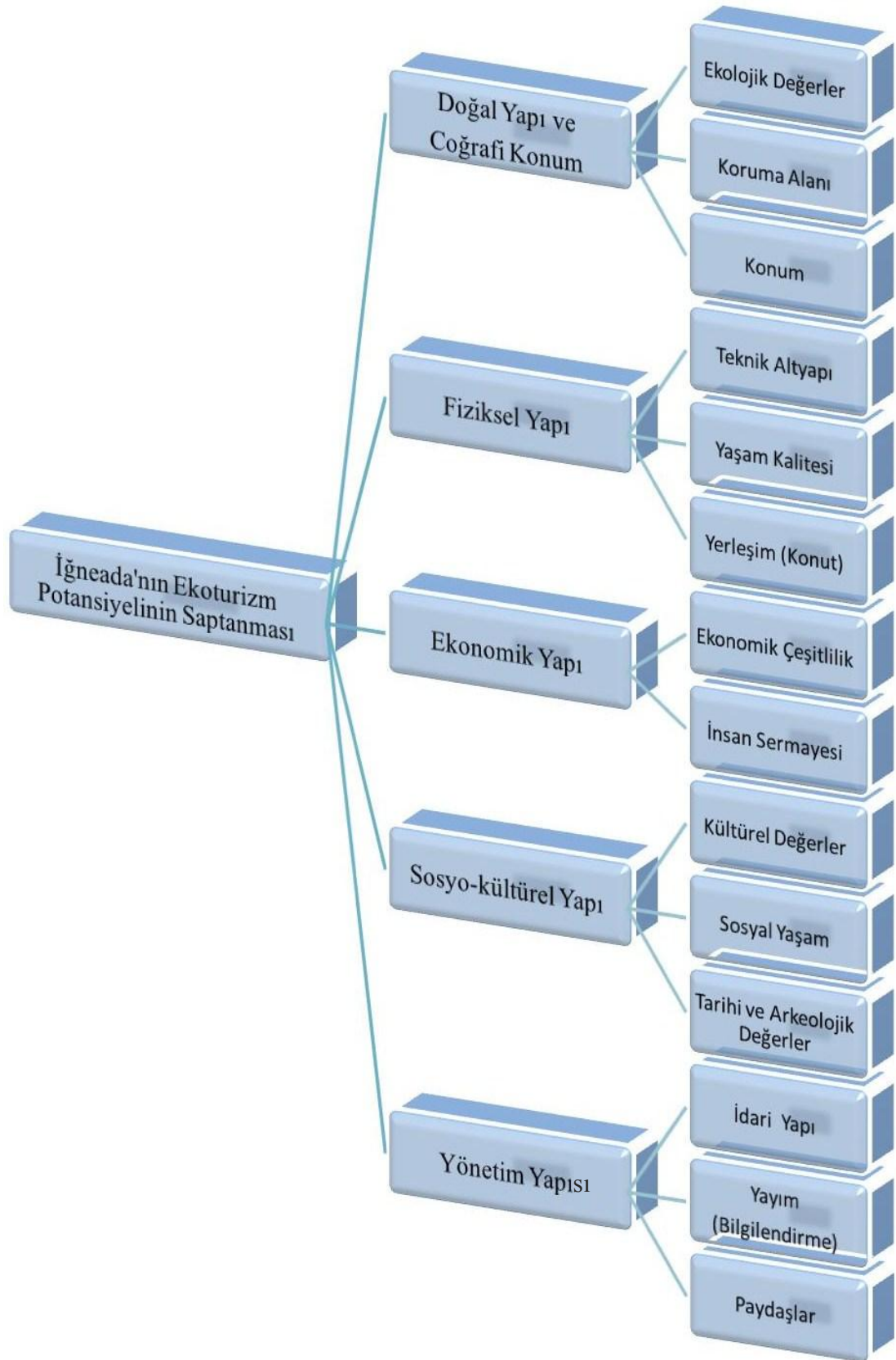
İğneada' nın ekoturizm kriterleri belirlenerek, bu kriterlere uygun GZFT analizi oluşturulmuş ve bu analiz AHS yöntemi ile sayısal değer kazanmıştır. Bu sayede, İğneada için belirlenen ekoturizm kriterleri öncelik değerlerine göre sıralanmıştır.

4.2.1 Temel ekoturizm kriterleri ve gzft ölçütleri ile olan ilişkisi

Ekoturizm doğal ve kültürel değerler açısından cezbedici özelliği bulunan bir bölgenin var olan bu değerlerini koruyan ve sürdürülebilirliğini sağlayan, yerel halkın sosyo-ekonomik koşullarını geliştirerek refah düzeyinin yükselmesine yardımcı olan, kültürel değerlerin korunması ve doğayı deneyimlemek amacı ile bilinçli turistler tarafından doğaya doğru yapılan, doğaya saygılı bir turizm çeşididir.

Literatürde ekoturizm ile ilgili örneklerinden yola çıkılarak oluşturulan bu tanım ve İğneada' nın sahip olduğu doğal ve kültürel peyzaj değerleri ile sosyo-ekonomik ve yönetsel yapının özelliklerden yola çıkılarak elde edilen veriler doğrultusunda İğneada için uygun ekoturizm kriterleri belirlenmiştir.

Ekoturizm kriterlerinin belirlenmesindeki temel amaç; “İğneada'nın Ekoturizm Potansiyelinin Saptanması” nda önceliklerin objektif olarak ortaya konulmasıdır. Bu amaca ulaşmak için çalışma alanı; doğal yapısı ve coğrafi konumu, fiziksel yapısı, ekonomik yapısı, sosyo-kültürel yapısı ve yönetim yapısı olmak üzere beş kriter ve bu kriterlerin alt kriterleri olan ekolojik değerler, koruma alanı varlığı, konum, teknik altyapı, yaşam kalitesi, yerleşim, ekonomik çeşitlilik, insan sermayesi, kültürel değerler, sosyal yaşam, tarihi ve arkeolojik değerler, idari yapı, bilgilendirmeye yönelik yayım ve paydaşlar olmak üzere toplam 14 ölçüt baz alınarak değerlendirilmiştir (Şekil 4.24).

Şekil 4.24 : İğneada' nın ekoturizm potansiyeline belirleyen kriterler.

İğneada' nın ekoturizm potansiyeli önceliklerinin sayısal bir biçimde objektif olarak ortaya koymak için tespit edilen ekoturizm kriterlerinin tüm alt kriterleri baz alınarak GZFT analizi oluşturulmuştur. İğneada nın ekoturizmini değerlendirebilecek güçlü ve zayıf yönleri ile fırsatları ve tehditleri, bu kriterler temel alınarak teker teker listelenmiş ve sonuç olarak bir özet GZFT analizi tablosu ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.5).

1) Doğal yapı ve coğrafi konum: İğneada' nın ekoturizmi için büyük girdi oluşturan ekoturizm kriterlerinden “doğal yapı ve coğrafi konum” ekolojik değerler, koruma alanı ve konum olmak üzere 3 alt kritere sahiptir.

“Ekolojik değerler” alt kriteri açısından ele alındığında İğneada sahip olduğu ekolojik değerleri ile (G1) güçlü yöne sahiptir. İğneada' nın, endemik bitki ve hayvan türlerini barındırması, ender bulunan subasar (longoz) ormanlarına sahip olması, kuş göçü yolu üzerinde olması, kendine özgü kıyı kumulları, set gölleri ile lagün gölleri, mağraları, panoramik görüntü sağlayan noktalara sahip olması, iklim açısından dört mevsim ekoturizm imkanı sunması bu değerleri oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu değerlerin aşırı otlatma ve balıkçılık, kaçak saz kesimi, avcılık, hızlı yapılaşma gibi aşırı kullanımlardan dolayı tehlike altına girmesi (Z1), İğneada' nın zayıf yönünü göstermektedir. Kitle turizmi varlığı (T1) ile yapılan kontrolsüz yapılan rekreatif ve alan kullanımları ekolojik taşıma kapasitesini aşmasına neden olarak İğneada için tehdit oluşturmaktadır. Buna ek olarak, yasa dışı kullanımların varlığı (T2) ise bir diğer tehdit unsurudur. Bu kullanımlardan; yaban hayatını avlama, koruma altına alınmış bitki ve hayvan türleri ile kumların alınması, korunan alanlarda salma otlatma, ormanların yapı ve tarım alanlarına dönüştürülmesi bu ekolojik değerleri tahrip ederek İğneada için tehdit oluşturmaktadır.

“Koruma alanı ” alt kriterine göre, koruma alanlarına sahip olması (G2) İğneada' nın güçlü yönüne karşılık gelmektedir. İğneada' nın milli park olması, uluslararası bitki ve kuş alanı ile Ramsar alanı ilan edilmesi, Natura 2000 bölgesi ile Küresel 200 eko bölgesi dahilinde olması bu durumun kanıtıdır.

“Konum” kriteri açısından ele alındığında, İğneada' nın büyük kentlere yakın bir kırsal alanda bulunması (G3) güçlü bir yön olarak görülürken, konumu nedeni ile çevre kentlerden turist alması (F1) da bir fırsat olarak değerlendirilmektedir.

2) Fiziksel yapı: İğneada’ nın ekoturizm kriterlerinden “fiziksel yapı”, teknik altyapı, yaşam kalitesi ve yerleşim (konut) olmak üzere 3 alt kritere sahiptir.

“Teknik altyapı” alt kriteri açısından değerlendirildiğinde İğneada’ nın teknik alt yapı yetersizliğine (Z2) nedeni ile ulaşım zorluğu ve kaliteli ulaşım malzemesinin eksikliği, alternatif ulaşım çeşitlerinin olmaması, yenilenebilir enerji kaynaklarından faydalanılamaması, evsel atıkların Mert gölüne atılmadan boşaltılması, katı atık yönetiminin olmaması İğneada’ nın zayıf yönünü göstermektedir.

“Yaşam kalitesi” alt kriteri dikkate alındığında, yerel halk için henüz sağlıklı ve kaliteli yaşam standartlarının sağlanamamış olunması (Z3) İğneada’ nın zayıf yönüdür.

“Yerleşim (konut)” alt kriterine göre, yöresel mimarinin devam etmesi (G4) İğneada’ nın güçlü yönüne karşılık gelmektedir. Traklardan gelen yöresel mimariye ait saman damdan yapılmış olan yöresel evler hala çalışma alanında mevcuttur. Doğaya ve yöresel mimariye uyumlu olmayan ve/veya yasal olmayan betonlaşmış yapılaşmaya sahip olması (Z4) İğneada’ nın zayıf yönüne karşılık gelmektedir. İğneada’ da düzensiz ve plansız yerleşim alanlarının varlığı, eko konaklama işletmelerinin eksikliği söz konusudur.

3) Ekonomik yapı: İğneada’ nın ekoturizm kriterinden “ekonomik yapı” kriteri, ekonomik çeşitlilik ve insan sermayesi olmak üzere 2 alt kritere sahiptir.

“Ekonomik çeşitlilik” alt kriteri, ekonomik çeşitlilikteki eksiklik (Z5) ve yüksek işsizliğin olması (Z6) İğneada’ nın zayıf yönlerini oluşturmaktadır. Bu durum İğneada’ da ekoturizme yönelik yatırımların olmamasından ve ekonomik refahının düşüklüğü ile genç nüfusun büyük kentlere göçünü engelleyecek yeterli iş sahalarının bulunmamasından kaynaklanmaktadır.

Bununla birlikte yerel halkın ekonomik çeşitliliği sağlayacak sahip olduğu yerel ürünleri pazarlaması (F2) ekonomik fırsattır. Bal, mantar, yabani meyveler, reçel, organik tarım ürünleri, halı dokuma ve el sanatları gibi sahip olduğu yerel ürünlerin pazarlanması önerilmektedir.

“İnsan sermayesi” alt kriteri açısından değerlendirildiğinde İğneada yerel halkının ekoturizm konusunda yeterli deneyim ve bilince sahip olmaması (Z7) zayıf bir yön olarak gösterilmektedir.

Çizelge 4.5 : Ekoturizm kriterlerine göre yapılan GZFT analizi.

ANALİZ	Doğal Yapı ve Coğrafi Konum	Fiziksel Yapı	Ekonomik Yapı	Sosyo-kültürel Yapı	Yönetim Yapısı
GÜÇLÜ YÖNLER	G1:Ekolojik değerlere sahip olması (bitki ve hayvan çeşitliliği ile doğal yapısı) G2:Koruma alanı olması G3:Coğrafi konumu ile büyük kentlere yakınlığı	G4:Yöresel mimarinin devam ettirilmesi		G5:Misafirperver yerel halkın, ekoturizm konusuna sıcak bakması G6:Yerel ürünlere sahip olması G7:Festival ve şenliklerin düzenlenmesi G8:Tarihi ve arkeolojik değerlere sahip olması	G9:Bölgenin tanımını yapacak yayım (bilgilendirme) birimlerine sahip olması
ZAYIF YÖNLER	Z1:Aşırı kullanımdan ekolojik değerlerin tehlike altına girmesi	Z2:Teknik altyapı yetersizliği Z3:Sağlıklı ve kaliteli yaşam standartlarının sağlanamaması Z4:Doğaya uyumlu olmayan ve/veya yasal olmayan yapılaşmanın olması	Z5:Ekonomik çeşitliliğinin olmaması Z6:Yüksek işsizliğin olması Z7:Ekoturizm konusunda bilincinin ve deneyiminin eksikliği		Z8:İdari altyapı yetersizliği nedeni ile ekoturizm odaklı mevzuat ve yasal düzenlemelerin olmaması Z9:Bölgenin tanıtımındaki yayım (bilgilendirme) yetersizliği
FIRSATLAR	F1:Konumu dolayısı ile büyük kentlerden turist alması		F2:Ekonomik çeşitliliği sağlayacak yerel ürünlerin pazarlanması		F3:2023 Türkiye Turizm Strateji Planı' nda yer alması F4:İğneada ile ilgili kurumsal yapının varlığı F5:İğneada'nın tanıtımının yapılması F6:İğneada'yı destekleyen paydaşların varlığı
TEHDİTLER	T1:Kitle turizminin varlığı (turizm yoğunluğu ile ekolojik değerlerin zarar görmesi) T2:Yasadışı kullanımların varlığı				T3:İğneada ile ilgili kurumsal önceliklerin çelişmesi ve kordinasyonun sağlanamaması

4) Sosyo- kültürel yapı: İğneada’ nın ekoturizm kriterinden “sosyo-kültürel yapı” kriteri, kültürel değerler, sosyal yaşam ile tarihi ve arkeolojik değerler olmak üzere 3 alt kritere sahiptir.

“Kültürel değerler” alt kriterine göre, İğneada’ nın yerel ürünlere ürünlerine sahip olması (G6) ile tiyatro ve 30 Ağustos şenlikleri gibi şenlik ve festivallerin düzenlenmesi (G7) güçlü bir yön olarak belirtilmiştir.

“Sosyal yaşam” alt kriteri açısından ele alındığında, yerel halkın ekoturizm konusuna sıcak bakması ve gelen turistlere karşı misafirperver olması (G5) ekoturizm açısından güçlü bir yöndür.

“Tarihi ve arkeolojik değerler” alt kriteri dikkate alındığında, İğneada’ nın tarihi ve arkeolojik değerlere sahip olması (G8) güçlü yön olarak değerlendirilmektedir. Bu değerlere Tümülüsler, Rampana ve Dolmen mezarlık alanı, Fatih Demir Dökümhanesi, Ceneviz Kalesi, Fransız Feneri örnek olarak verilebilir.

5) Yönetim yapısı: İğneada’ nın ekoturizm kriterinden “yönetim yapısı” kriteri, idari yapı, yayım (bilgilendirme) ve paydaşlar olmak üzere 3 alt kritere sahiptir.

“İdari yapı” alt kriteri ele alındığında, İğneada’ nın 2023 Türkiye Turizm Strateji Planı’ nda ekoturizm alanı olarak önerilmesi (F3), İğneada ile ilgili belediye, kaymakamlık, valilik gibi kurumsal yapıların varlığı (F4) fırsat olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte idari altyapı yetersizliği nedeni ile ekoturizm odaklı mevzuat ve yasal düzenlemelerin olmayışı (Z8) zayıf yön olarak görülürken İğneada’ nın yönetim yapısındaki kurumsal önceliklerin çelişmesi ve üst ölçekte bu çelişkileri önleyecek koordine edici bir yönetim organizasyonu ve planın bulunmaması (T3) ise bir tehdit olarak görülmektedir.

“Yayım (bilgilendirme)” alt kriteri açısından değerlendirildiğinde bölgenin tanıtımını yapabilecek yayım (bilgilendirme) yapabilen birimlere sahip olması (G9) güçlü yön olarak tespit edilirken İğneada’ nın tanıtımının yapılması (F5) bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. İğneada’ nın aktif olmasa bile bir ziyaretçi merkezine sahip olması ve İğneada ile ilgili web sayfalarının bulunması, GEF II, Yıldız Dağlar Biyosfer Rezervleri projeleri gibi İğneada ile ilgili uluslararası araştırmaların yapılması ve sonuçlarının yayınlanması İğneada’ nın tanıtımına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca İğneada’ nın tanıtımındaki yayım yetersizliği (Z9) zayıf yön olarak görülmektedir. İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı’ nın yeterince

tanıtılmaması ve milli parka ait bir web sayfasının bulunmaması, kurulan ziyaretçi merkezinin etkin olmayışı bu duruma neden olmaktadır.

“Paydaşlar” alt kriteri dikkate alındığında, İğneada’ yı destekleyen paydaşların varlığı (F6) İğneada’ nın güçlü yönünü oluşturmaktadır. Bu paydaşlar; Doğal Ekosistemleri Koruma ve Yaşatma Derneği, Türkiye Ormancılar Derneği Ekoturizm Grubu’ ndan ve Tubitak destekli ‘Doğa Eğitimi Projeleri’ gibi projeleri düzenleyen ve İğneada ile ilgili akademik çalışmalar ile araştırmalar yürüten akademisyenlerden oluşmaktadır.

Bu ekoturizm kriterleri ışığında hazırlanan GZFT analizine göre oluşturulan anket çalışması, uzmanlar ve yerel halktan oluşan 2 gruba uygulandığında, ekoturizm önceliklerinin birbirlerinden farklı alanlarda yoğunlaştığı gözlemlenmiştir.

4.2.2 Anket sonuçları

GZFT analizinin AHS yöntemi ile sayısallaşması amacı ile uygulanan anket çalışmasının (Çizelge A.1) sonuçlarına göre ilk aşamada anketin uygulandığı iki gruptan uzmanların ve yerel halkın öncelik sıralaması ayrı ayrı ele alınmış ve her karar verici grup tarafından hangi ölçütün kendileri için daha önemli olduğu belirlenmiştir. İkinci aşamada danışma grubu üyelerinin ortak kararı ile uzmanların öncelik değerinin yerel halka göre 2 kat daha önemli olduğu hesaplanarak genel bir sıralama alınmıştır.

4.2.2.1 Uzmanların görüşü

Yapılan anket çalışmasında sonuçlar; GZFT analizinin ana bileşenlerinin önemlerine göre “güçlü yönler”, “tehditler”, “fırsatlar” ve “zayıf yönler” olarak sıralandığını göstermiştir (Çizelge 4.6). Çizelge 4.6.’da her bir ölçütün ağırlığı değer ve sıralaması verilmiştir.

Sayısal GZFT analizi sonucunda ekoturizm potansiyeli saptamak amacı ile, İğneada’ nın güçlü yönlerinden “bitki ve hayvan çeşitliliği ve doğal yapısı nedeni ile ekolojik değerlere sahip olması” ölçütü (0,362) uzmanlar tarafından en önemli seçilirken, “coğrafi konumu nedeni ile büyük kentlere yakınlığı” ölçütü (0,047) gelen fazla turistin ekolojik değerleri olumsuz etkileyebileceği düşüncesi en az önemli seçilmiştir.

Çizelge 4.6 : Uzmanların GZFT bileşenlerine ve ölçütlerine verdikleri öncelikler.

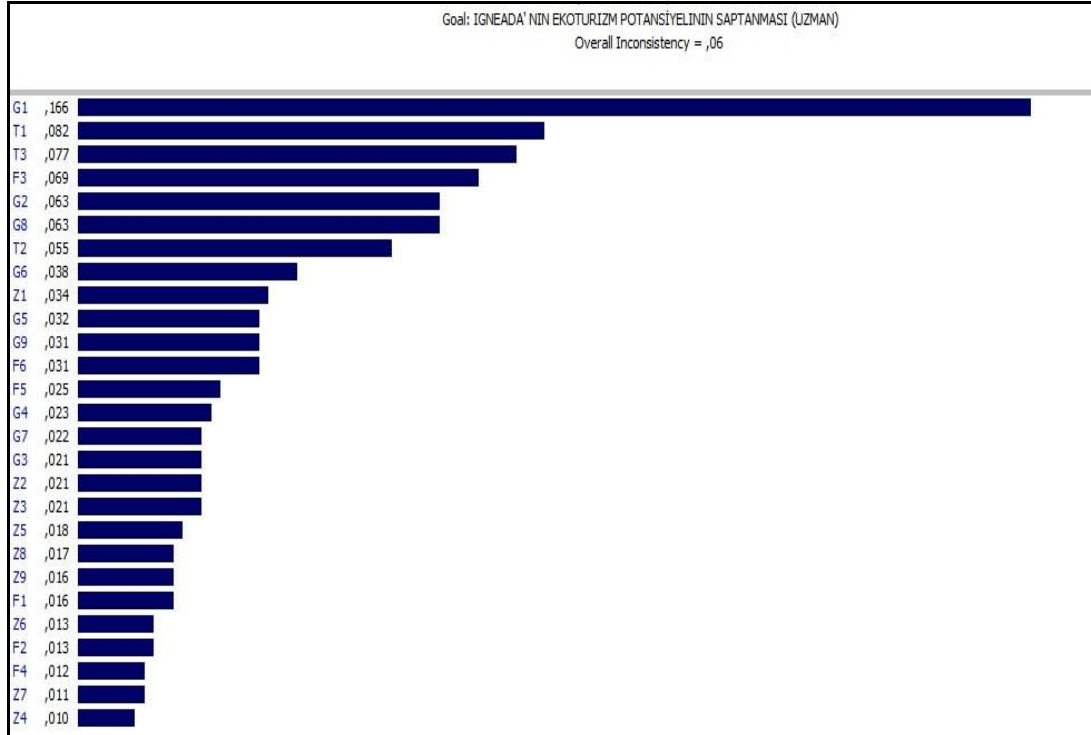
Ana Bileşenler	Öncelik Değeri	Ölçütler	Öncelik Değeri	Öncelik Sırası
Güçlü Yönler	<u>0,474</u>	G1:Ekolojik değerlere sahip olması (bitki ve hayvan çeşitliliği ile doğal yapısı)	0,362	1
		G2:Koruma alanı olması	0,137	3
		G3:Coğrafi konumu ile büyük kentlere yakınlığı	0,047	9
		G4:Yöresel mimarinin devam ettirilmesi	0,049	7
		G5:Misafirperver yerel halkın, ekoturizm konusuna sıcak bakması	0,069	5
		G6:Yerel ürünlere sahip olması	0,082	4
		G7:Festival ve şenliklerin düzenlenmesi	0,048	8
		G8:Tarihi ve arkeolojik değerlere sahip olması	0,139	2
		G9:Bölgenin tanımını yapacak yayım (bilgilendirme) birimlerine sahip olması	0,067	6
Zayıf Yönler	0,107	Z1: Aşırı kullanımdan ekolojik değerlerin tehlike altına girmesi	0,211	1
		Z2:Teknik altyapı yetersizliği	0,129	3
		Z3:Sağlıklı ve kaliteli yaşam standartlarının sağlanamaması	0,130	2
		Z4:Doğaya uyumlu olmayan ve/veya yasal olmayan yapılaşmanın olması	0,060	9
		Z5:Ekonomik çeşitliliğinin olmaması	0,112	4
		Z6:Yüksek işsizliğin olması	0,082	7
		Z7:Ekoturizm konusunda bilincinin ve deneyiminin eksikliği	0,068	8
		Z8:İdari altyapı yetersizliği nedeni ile ekoturizm odaklı mevzuat ve yasal düzenlemelerin olmaması	0,107	5
		Z9:Bölgenin tanıtımındaki yayım (bilgilendirme) yetersizliği	0,101	6
Fırsatlar	0,196	F1:Konumu dolayısı ile büyük kentlerden turist alması	0,098	4
		F2: Ekonomik çeşitlilik sağlayacak yerel ürünlerin pazarlanması	0,080	5
		F3:2023 Türkiye Turizm Strateji Planı' nda yer alması	0,415	1
		F4:İğneada ile ilgili kurumsal yapının varlığı	0,070	6
		F5:İğneada'nın tanıtımının yapılması	0,152	3
		F6:İğneada'yı destekleyen paydaşların varlığı	0,185	2
Tehditler	0,223	T1:Kitle turizminin varlığı (turizm yoğunluğu ile ekolojik değerlerin zarar görmesi)	0,382	1
		T2:Yasadışı kullanımların varlığı	0,259	3
		T3:İğneada ile ilgili kurumsal önceliklerin çelişmesi ve kordinasyonun sağlanamaması	0,359	2

Tehditler arasında, en önemli ölçüt “kitle turizmi varlığı ile artan yoğunluğun ekolojik değerlerin zarar vermesi” (0,382) tercih edilirken, İğneada’nın “yasadışı kullanımların varlığı” ölçütü (0,259) en az önemli tercih edilmiştir.

Fırsatlar değerlendirildiğinde, “2023 Türkiye Turizm Stratejisi Planı’nda İğneada’ nın ekoturizm alanı olarak önerilmesi” ölçütü (0,415) İğneada’ nın sahip olduğu ekoturizm potansiyelinin belgelenmesi ve sahip olduğu ekoturizm değerlerinin korunması açısından en çok öneme sahipken, “İğneada ile ilgili kurumsal yapının varlığı” ölçütü (0,70) en az öneme sahiptir.

Zayıf yönler dikkate alındığında, “aşırı kullanımdan ekolojik değerlerin tehlike altına gitmesi” ölçütü uzmanlar (0,211) tarafından çok önemli olduğu belirlenirken, İğneada’ da “doğaya uyumlu olmayan ve/veya yasal olmayan yapılaşmanın olması” ölçütü (0,060) az önemli olduğu belirlenmiştir.

Tüm GZFT ölçütleri önceliklerin belirlendiği genel sıralamaya göre (Şekil A.1); uzmanlar İğneada’ nın güçlü yönlerinden “bitki ve hayvan çeşitliliği ve doğal yapısı nedeni ile ekolojik değerlere sahip olması” ölçütü (0,166) en öncelikli ölçüt olarak belirtirken, İğneada’nın zayıf yönlerinden İğneada’ da “doğaya uyumlu olmayan ve/veya yasal olmayan yapılaşmanın olması” ölçütü (0,010) ise en az öncelikli ölçüt olarak gösterilmiştir (Şekil 4.25).

Şekil 4.25 : Uzmanlara göre tüm GZFT ölçütlerinin öncelik sıralaması.

4.2.2.2 Yerel halkın görüşü

Uygulanan anket çalışmasında sonuçlar; GZFT analizinin ana bileşenlerinin önemlerine göre “fırsatlar”, “güçlü yönler”, “tehditler” ve “zayıf yönler” olarak sıralandığını göstermiştir (Çizelge 4.7).

Sayısal GZFT analizi sonucunda ekoturizm potansiyeli saptamak amacı ile, fırsatlar birleşeni değerlendirildiğinde, “2023 Türkiye Turizm Stratejisi Planı’nda İğneada’ nın ekoturizm alanı olarak önerilmesi” ölçütü (0,226), uzmanlarda olduğu gibi yerel halk tarafından da, en önemli seçilirken, “İğneada ile ilgili kurumsal yapının varlığı” (0,107) ile “İğneada’ yı destekleyen paydaşların varlığı” (0,107) ölçütleri birlikte en az önemli seçilmiştir.

İğneada’ nın güçlü yönler değerlendirildiğinde, uzmanlarda olduğu gibi yerel halk tarafından da, “bitki ve hayvan çeşitliliği ve doğal yapısı nedeni ile ekolojik değerlere sahip olması” ölçütü (0,225) en önemli ölçüt olarak tespit edilirken, “coğrafi konumu nedeni ile büyük kentlere yakınlığı” ölçütü (0,023) en az önemli olarak belirtilmiştir.

Tehditler arasında, uzmanlarda olduğu gibi yerel halk tarafından da, en önemli ölçüt “kitle turizmi varlığı ile artan yoğunluğun ekolojik değerlere zarar vermesi” (0,427) tercih edilirken, İğneada’nın “yasadışı kullanımların varlığı” ölçütü (0,244) en az önemli tercih edilmiştir.

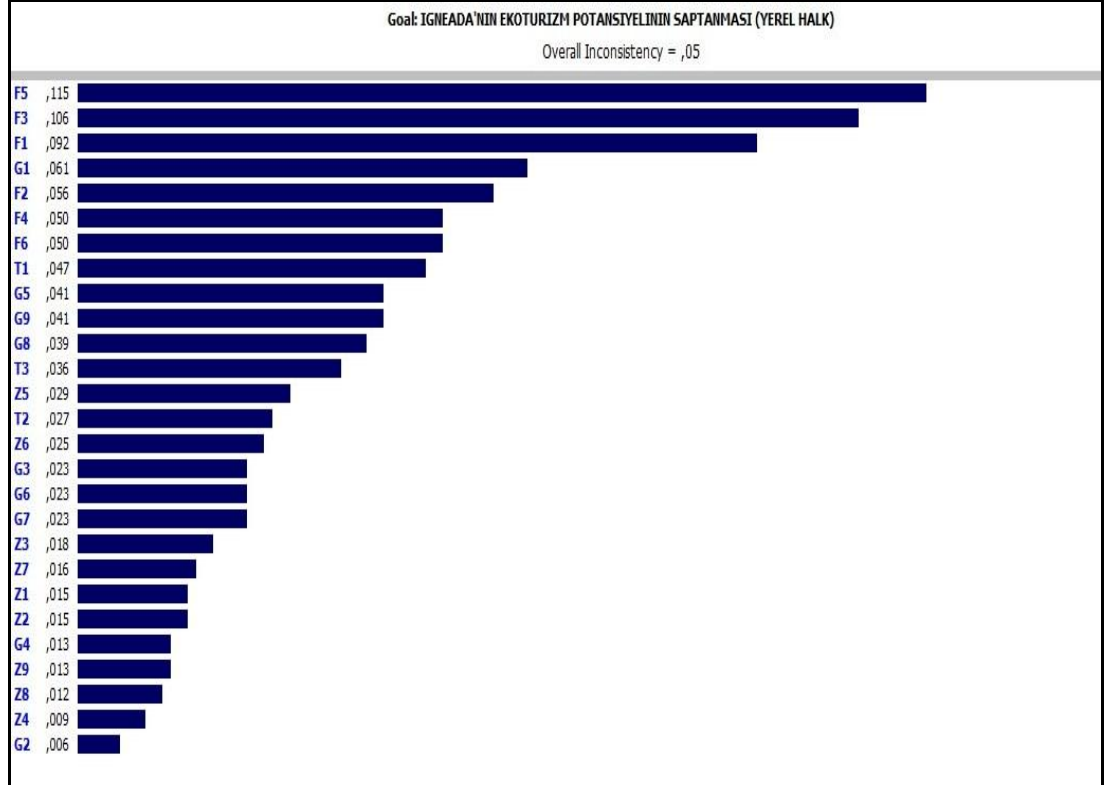
Zayıf yönler dikkate alındığında, “ekonomik çeşitliliğin olmaması” ölçütünün (0,192) İğneada’ da alınan koruma kararları ile sınırlandırılan hayvancılık, ormancılık ve balıkçılık faaliyetleri nedeni ile geçim sıkıntısı yaşayan yerel halk (0,029) tarafından çok önemli olduğu belirlenirken, İğneada’ da “doğaya uyumlu olmayan ve/veya yasal olmayan yapılaşmanın olması” ölçütü (0,058), uzmanlarda olduğu gibi yerel halk tarafından da, az önemli olduğu belirlenmiştir. Bu durum İğneada’ daki ekonomik gelirin düşüklüğünü ön plana çıkarmıştır.

Çizelge 4.7’ de de görüldüğü üzere İğneada yerel halkı yöresini tantıacak ve dolayısı ile sosyo-ekonomik refah getirecek fırsatlar bileşenine öncelik vermiştir. İğneada’nın milli park ilan edilmesi ile getirilen kısıtlamalara tepkili alan yerel halk İğneada için tehdit oluşturan unsurları en az öncelikli olarak seçmiştir.

Çizelge 4.7 : Yerel halkın GZFT bileşenlerine ve ölçütlerine verdikleri öncelikler.

Ana Bileşenler	Öncelik Değeri	Ölçütler	Öncelik Değeri	Öncelik Sırası
Güçlü Yönler	0,240	G1:Ekolojik değerlere sahip olması (bitki ve hayvan çeşitliliği ile doğal yapısı)	0,225	1
		G2:Koruma alanı olması	0,023	8
		G3:Coğrafi konumu ile büyük kentlere yakınlığı	0,084	6
		G4:Yöresel mimarinin devam ettirilmesi	0,048	7
		G5:Misafirperver yerel halkın, ekoturizm konusuna sıcak bakması	0,151	3
		G6:Yerel ürünlere sahip olması	0,084	6
		G7:Festival ve şenliklerin düzenlenmesi	0,086	5
		G8:Tarihi ve arkeolojik değerlere sahip olması	0,146	4
		G9:Bölgenin tanımını yapacak yayım (bilgilendirme) birimlerine sahip olması	0,153	2
Zayıf Yönler	0,116	Z1: Aşırı kullanımdan ekolojik değerlerin tehlike altına girmesi	0,098	6
		Z2:Teknik altyapı yetersizliği	0,100	5
		Z3:Sağlıklı ve kaliteli yaşam standartlarının sağlanamaması	0,116	3
		Z4:Doğaya uyumlu olmayan ve/veya yasal olmayan yapılaşmanın olması	0,058	9
		Z5:Ekonomik çeşitliliğinin olmaması	0,192	1
		Z6:Yüksek işsizliğin olması	0,166	2
		Z7:Ekoturizm konusunda bilincinin ve deneyiminin eksikliği	0,102	4
		Z8:İdari altyapı yetersizliği nedeni ile ekoturizm odaklı mevzuat ve yasal düzenlemelerin olmaması	0,082	8
		Z9:Bölgenin tanıtımındaki yayım (bilgilendirme) yetersizliği	0,086	7
Fırsatlar	0,458	F1:Konumu dolayısı ile büyük kentlerden turist alması	0,195	3
		F2: Ekonomik çeşitlilik sağlayacak yerel ürünlerin pazarlanması	0,120	4
		F3:2023 Türkiye Turizm Strateji Planı' nda yer alması	0,226	1
		F4:İğneada ile ilgili kurumsal yapının varlığı	0,107	5
		F5:İğneada'nın tanıtımının yapılması	0,245	2
		F6:İğneada'yı destekleyen paydaşların varlığı	0,107	5
Tehditler	0,185	T1:Kitle turizminin varlığı (turizm yoğunluğu ile ekolojik değerlerin zarar görmesi)	0,427	1
		T2:Yasadışı kullanımların varlığı	0,244	3
		T3:İğneada ile ilgili kurumsal önceliklerin çelişmesi ve kordinasyonun sağlanamaması	0,329	2

Tüm GZFT ölçütleri önceliklerin belirlendiği genel sıralama (Şekil A.2) değerlendirildiğinde ise İğneada’ nın fırsatlarından “2023 Türkiye Turizm Stratejisi Planı’nda İğneada’ nın ekoturizm alanı olarak önerilmesi” ölçütü (0,115) en öncelikli ölçüt olarak seçilmişken, İğneada’nın güçlü yönlerinden “koruma alanlarına sahip olması” ölçütü (0,006) koruma kararlarının gelir kaynaklarını ve sosyal yaşantısını kısıtladığından dolayı tepki olarak en az öncelikli ölçüt olarak seçilmiştir (Şekil 4.26).

Şekil 4.26 : Yerel halka göre tüm GZFT ölçütlerinin öncelik sıralaması.

4.2.2.3 Anketlerin genel değerlendirilmesi ile elde edilen öncelikli sıralaması

Anketi cevaplayan grupların ortak değerlendirmelerinde uzmanların görüşleri (0,67) yerel halka (0,33) göre 2 kat ağırlandırılarak genel bir sonuç elde edilmiştir. Sonuçlar GZFT analizinin ana bileşenlerinin önemlerine göre “fırsatlar”, “güçlü yönler”, “tehditler” ve “zayıf yönler” olarak sıralandığını göstermiştir (Çizelge 4.8).

- Fırsatlar arasında “2023 Türkiye Turizm Strateji Planı’ nda yer alması” ölçütü (0,350) en öncelikli seçilirken “İğneada ile ilgili kurumsal yapının varlığı” ölçütü (0,075) en az öncelikli seçilmiştir.

Çizelge 4.8 : Karar vericilerin GZFT bileşenleri ve ölçütlerine verdikleri öncelikler.

Ana Bileşenler	Öncelik Değeri	Ölçütler	Öncelik Değeri	Öncelik Sırası
Güçlü Yönler	0,343	G1:Ekolojik değerlere sahip olması (bitki ve hayvan çeşitliliği ile doğal yapısı)	0,295	1
		G2:Koruma alanı olması	0,130	2
		G3:Coğrafi konumu ile büyük kentlere yakınlığı	0,066	7
		G4:Yöresel mimarinin devam ettirilmesi	0,062	8
		G5:Misafirperver yerel halkın, ekoturizm konusuna sıcak bakması	0,128	3
		G6:Yerel ürünlere sahip olması	0,086	5
		G7:Festival ve şenliklerin düzenlenmesi	0,045	9
		G8:Tarihi ve arkeolojik değerlere sahip olması	0,116	4
		G9:Bölgenin tanımını yapacak yayım (bilgilendirme) birimlerine sahip olması	0,071	6
Zayıf Yönler	0,127	Z1: Aşırı kulanımdan ekolojik değerlerin tehlike altına girmesi	0,260	1
		Z2:Teknik altyapı yetersizliği	0,185	2
		Z3:Sağlıklı ve kaliteli yaşam standartlarının sağlanamaması	0,125	3
		Z4:Doğaya uyumlu olmayan ve/veya yasal olmayan yapılaşmanın olması	0,101	4
		Z5:Ekonomik çeşitliliğinin olmaması	0,081	5
		Z6:Yüksek işsizliğin olması	0,077	6
		Z7:Ekoturizm konusunda bilincinin ve deneyiminin eksikliği	0,071	7
		Z8:İdari altyapı yetersizliği nedeni ile ekoturizm odaklı mevzuat ve yasal düzenlemelerin olmaması	0,063	8
		Z9:Bölgenin tanıtımındaki yayım (bilgilendirme) yetersizliği	0,038	9
Fırsatlar	0,380	F1:Konumu dolayısı ile büyük kentlerden turist alması	0,126	4
		F2: Ekonomik çeşitlilik sağlayacak yerel ürünlerin pazarlanması	0,123	5
		F3:2023 Türkiye Turizm Strateji Planı' nda yer alması	0,350	1
		F4:İğneada ile ilgili kurumsal yapının varlığı	0,075	6
		F5:İğneada'nın tanıtımının yapılması	0,186	2
		F6:İğneada'yı destekleyen paydaşların varlığı	0,140	3
Tehditler	0,150	T1:Kitle turizminin varlığı (turizm yoğunluğu ile ekolojik değerlerin zarar görmesi)	0,411	1
		T2:Yasadışı kullanımların varlığı	0,271	3
		T3:İğneada ile ilgili kurumsal önceliklerin çelişmesi ve kordinasyonun sağlanamaması	0,318	2

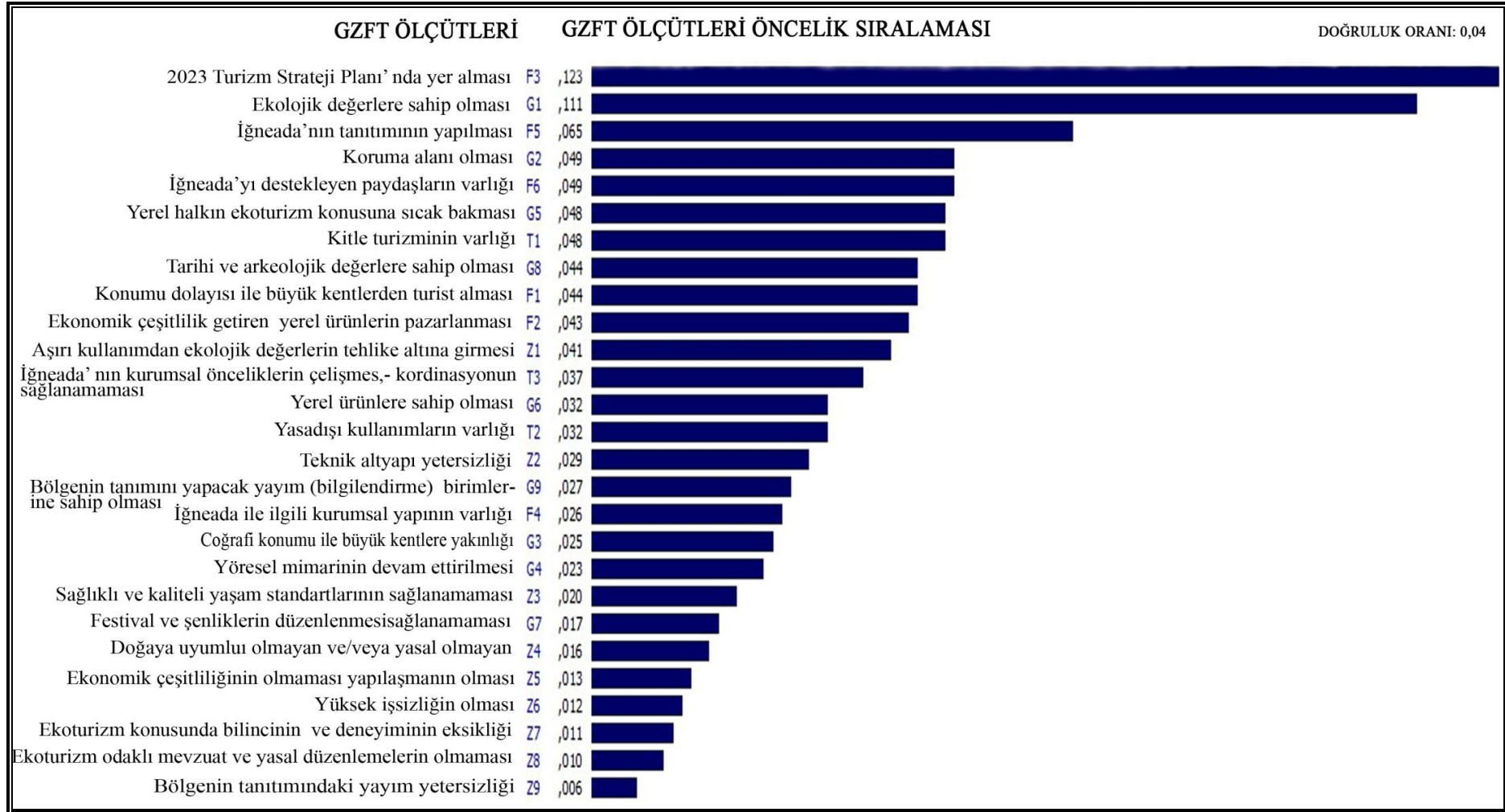
- Güçlü yönler arasında “ekolojik değerlere sahip olması” (0,295) ölçütü en öncelikli seçilirken “yöresel mimarinin devam ettirilmesi” ölçütü (0,045) az öncelikli seçilmiştir.
- Tehditler arasında “kitle turizminin varlığı” ölçütü (0,411) en öncelikli seçilirken “yasa dışı kullanımların varlığı” ölçütü (0,271) en az öncelikli seçilmiştir.
- Zayıf yönler arasında “aşırı kullanımdan ekolojik değerlerin tehlike altına girmesi” (0,260) en öncelikli ölçüt seçilirken bölgenin tanıtımındaki yayım (bilgilendirme) yetersizliği” ölçütü (0,038) en az öncelikli seçilmiştir.

Bu durum; ekoturizm planlama kararları alınırken fırsatlar ve güçlü yönleri oluşturan konulara, tehditler ve zayıf yönleri oluşturan konulara göre daha çok önem verilmesi gerektiğini göstermektedir.

GZFT analizin tüm ölçütleri öncelik değerlerine göre sıralandığında; “2023 Türkiye Turizm Strateji Planı’ nda yer alması” ölçütü (0,123) önceliği en yüksek ölçüt olarak öne çıkmıştır. Bu karar, İğneada’ nın hem doğal ve kültürel değerlerin korunmasına hem de sosyo-ekonomik refah oluşmasına fırsat yaratmaktadır. İkinci öncelikli konu ise İğneada’ nın “ekolojik değerlere sahip olması” dır. Bu ölçüt İğneada’ nın ekoturizm potansiyelini oluşturan kaynak değerlerini sağlaması açısından önemlidir. Bu iki ölçütten sonra öncelik derecesinde keskin bir kırılma görülmektedir (Şekil 4.27). Bu durum hem uzman hem yerel halk tarafından her iki ölçütün taşıdığı önemini vurgulamaktadır.

Üçüncü öncelikte ise “İğneada’nın tanıtımının yapılması” ölçütü (0,065) seçilmiştir. İğneada, güçlü yönünü oluşturan doğal ve kültürel peyzaj değerleri ile ulusal ve uluslar arası ölçekte “koruma altına alınmış alanlara sahip olması” (0,049) ile bir fırsat olan kontrolsüz şekilde yapılan tüm olumsuz müdahaleleri engellemeye çalışarak İğneada’ nın korunmasını destekleyen “paydaşların varlığı” (0,049) ölçütleri birlikte dördüncü öncelikte yer almıştır. İğneada’ da ekoturizmin gelişmesi için güçlü bir yön oluşturan ”misafirperver yerel halkın ekoturizme sıcak bakması” ölçütü (0,048) beşinci öncelikli seçilmiştir.

Şekil 4.27’ de görüldüğü üzere, ilk beş öncelikte, İğneada’ nın ekoturizm potansiyelini belirleyen “fırsatlar” ve “güçlü yönler” yer almaktadır. Geleceğe yönelik planlanan bu iki bileşene dikkate alınmalıdır.

Şekil 4.27 : Karar vericilerin genel öncelik değerlerine göre tüm GZFT alt kriterlerinin öncelik sıralaması.

Ortaya çıkan bu sonuç; İğneada' nın ekoturizmin kaynak değerlerini oluşturan güçlü yönler ile bu kaynak değerlerin yarattığı fırsatların, İğneada' nın ekoturizm planlaması kararlarında ön planda tutulması gerektiğini göstermektedir.

Son beş öncelikte ise, zayıf yönlerin ölçütleri sıralanmıştır. Bu ölçütler; “ekonomik çeşitliliğinin olmaması” (0,013), “yüksek işsizliğin olması” (0,012), “ekoturizm konusunda bilincinin ve deneyiminin eksikliği” (0,011), “idari altyapı yetersizliği nedeni ile ekoturizm odaklı mevzuat ve yasal düzenlemelerin olmaması” (0,010) ve “bölgenin tanıtımındaki yayım (bilgilendirme) yetersizliği” (0,006) olarak seçilmiştir. Günümüzde İğneada' nın yeteri kadar tanıtımının yapılmaması nedeni ile zayıf yön olarak belirlen “İğneada' nın tanıtımındaki yayım (bilgilendirme) yetersizliği” ölçütü, ekoturizm potansiyelini belirleyen önceliklerin arasında en az önemli ölçüt olarak seçilmiştir. Bu durum İğneada' nın zayıf yönlerinin, ekoturizm potansiyelinin saptamasında çok da önceliğe sahip olmadığını göstermektedir. Ekoturizm planlama kararlarında bu durumun dikkate alınması gerekmektedir.

5. TARTIŞMA

Bu çalışmada İğneada' nın ekoturizm potansiyelinin saptaması amacı ile İğneada' nın mevcut yapısı GZFT analizi ortaya konulmuştur. Ancak sözel nitelikte olan bu analiz, çalışma alanındaki ekoturizm önceliklerinin belirlenmesi konusunda eksik kalmaktadır. Dolayısı ile İğneada için uygun görülen ekoturizm aktivitelerinin belirlenmesi ve ekoturizm planlama kararların alınmasında objektif olarak konuya yaklaşabilmek adına sayısal GZFT analizi uygulanmıştır. Bu kapsamda İğneada için oluşturulan sözel GZFT analizi AHS yöntemi ile sayısallaştırılarak sayısal bir analiz elde edilmiştir. İğneada için öncelikleri belirleyen bu sayısal GZFT analizi İğneada' da yapılan tüm bilimsel araştırma ve projeler arasında ilk defa uygulanan bir yöntemdir. Ayrıca peyzaj mimarlığı disiplini içerisinde GZFT analizinin AHS yöntemi ile sayısallaştırıldığı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Dolayısı ile bu araştırma özgün bir çalışma olup bu çalışma kapsamında kullanılan yöntemin ileride başka araştırmalara yön vereceği düşünülmektedir.

GZFT analizinin sayısallaştırılmasında Yılmaz ve arkadaşlarının 2009 yılında, Cehennemdere Vadisi ve Köprülü Kanyon Milli Parkı örnekleri üzerinde yapmış oldukları “Katılımcı Yaklaşımla Ekoturizm Stratejilerinin Belirlenmesi ve Önceliklendirilmesi” adlı bir çalışmasından faydalanılmıştır. İki farklı milli parkın ekoturizm stratejilerinin önceliklerinin sayısal GZFT analizi ile ortaya konduğu ve ekoturizm sektörünün mevcut yapısının araştırıldığı bu çalışmada Yılmaz ve arkadaşlarının (2009) oluşturduğu anket çalışmasında ranking (sıralama) tekniği uygulamıştır. İğneada'nın ekoturizm potansiyelinin saptanmasındaki öncelikleri belirlemeyi amaçlayan bu tez çalışmasında ise farklı olarak oluşturulan anketlerde ikili karşılaştırma tekniği uygulanmıştır. Fakat her iki çalışmada karar vericilerin önceliklerinin belirlenmesinde ikili karşılaştırma tekniği uygulanmıştır. Sonuç olarak, milli parklara yönelik yürütülen ekoturizm odaklı her iki çalışmada, sayısal GZFT analizi için uygulanan AHS yöntemi farklı anket teknikleri ile gerçekleştirilmiş ve çıkan sonuçlara yönelik çalışma alanları ile ilgili farklı ekoturizm planlama kararları alınmıştır. Bu örnekler sayısal GZFT analizinin

korunan alanlardaki ekoturizm faaliyetlerinin önceliklerinin belirlenmesinde etkin bir yöntem olabileceğini ortaya koymaktadır.

Tez çalışması kapsamında sayısal GZFT uygulanmasında bir anket çalışması yapılmıştır. Anketlerin etkinliğini arttırmak için bir ön değerlendirme anketi uygulanmıştır. Böylelikle anket sorularının anlaşılabilirliği test edilmiştir. Yapılan bu ön değerlendirme, anket sorularının güvenilirliği ve tutarlığının belirlenmesi açısından oldukça önemli olmuştur. Saptanan sorunlar dikkate alınarak daha anlaşılabilir bir anket oluşturulmuştur. Bu yöntemin bundan sonra yürütülecek olan çalışmalarda takip edilmesi önerilmektedir.

Detaylı yapılan GZFT analizi kriterlerinin fazla olması yapılan ikili karşılaştırmaları dolayısıyla anket soru sayısını arttırmıştır. Dolayısı ile anketi cevaplayanların vakitlerini oldukça almış ve ankete katılım konusunda sıkıntı yaratmıştır. Bu kapsamda GZFT analizinin ölçütleri gruplandırılarak kısaltılmasında fayda görülmektedir. Böylelikle soru sayısında azalma sağlanabilir.

Birebir görüşmelerle, elektronik ortamda ve posta aracılığı ile 53 kişi tarafından cevaplanan bu anket çalışması yerel halk ve uzmanlar olarak belirlenen iki gruba uygulanmıştır. Fakat yapılan tüm taleplere rağmen İğneada'nın yönetimi üzerinde büyük rol oynayan T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Kırklareli Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Demirköy Doğa Koruma ve Milli Parklar Şubesi, Kırklareli Valiliği ve Demirköy Belediyesi' nin yollanan hiçbir anketi cevaplandırmaması çalışma kapsamında yapılan değerlendirmede önemli bir eksiklik oluşturmaktadır. Hatta T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı web sayfasının bilgi edinme bölümünde bu konu ile ilgili istekte bulunulmuş ve anket çalışmasına yardım edebileceklerini belirtmelerine rağmen elektronik ortamda yollanan hiçbir ankete geri dönüşmemiştir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda bu tür grupların katılımının anket çalışması ile değil, daha farklı katılım teknikleri (video- konferans, yüzyüze görüşmeler, çalıştaylar vb.) ile sağlanmalıdır.

Yürütülen anket çalışmasının uygulanması gereken miktar için çalışma alanından örneklem sayısını belirleyecek bir hesaplama yapılmamıştır. Araştırma kapsamında rastgele bir yöntem uygulanarak İğneada ve çevresinin yerel halkı ile ekoturizm ve/veya İğneada ile ilgili çalışmalar yürüten uzmanlar ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektöre uygulanmıştır. AHS yöntemi girilen anket verilerinde

kabul edilebilir bir tutarlığa (0,04) sahip olmasına karşın 53 adet olan cevaplanmış anket sayısının artırılması çalışmaların hasaslığını arttırması açısından oldukça önem taşımaktadır.

Sayısal GZFT analizi dikkate alınarak İğneada için uygun ekoturizm aktiviteleri belirlenirken daha önce yürütülen çalışmalardan yararlanılmıştır. Buna göre; “İğneada yönetim planı” ndan (2007) önerilen yürüyüş, dağ bisikleti, bitki örtüsü gezileri, kuş gözlem gezileri, festivaller etkinlikleri ile Ok’ un “İğneada’nın ekoturizm planlaması için çok ölçütlü etkinlik seçimi” adlı çalışmasında (2006) electre yöntemi ile İğneada için uygun olduğu tespit edilen ata binme, bot gezisi, bisiklet turu, kuş gözleme, doğa yürüyüşü, tarihi ve teknolojik gezi, foto safari, otobüs ile turist gezisi etkinlikleri göz önünde bulundurulmuştur. Sonuç olarak da bu tez çalışması için elde edilen bulgular da değerlendirilerek, İğneada için uygun daha çeşitli bir ekoturizm aktivitesi listesi oluşturulmuş ve bu aktiviteler için uygun alan seçimi önerisi GIS ortamında gösterilmiştir. Fakat bazı aktiviteler için uygun alan seçimi belirlenirken verilerin eksikliği nedeniyle oldukça zorlanılmıştır. Örneğin İğneada ulusal ve uluslar arası öneme sahip fauna ve flora çeşitliliğine sahip olmasına karşın henüz bu türlerin bulunduğu bölgeleri haritalayan bir çalışma bulunmamaktadır. Bu türlerin özellikleri, bulunduğu bölgeler, yumurtlama dönemleri, göç zamanları tespit edilmeli ve diğer araştırmalara kaynak oluşturmak üzere arşivlenmelidir. Bu tür kaynakların eksikliği nedeni ile İğneada yaban hayatı gözlemciliği potansiyeline sahip olmasına rağmen bu ekoturizm aktivitesi için uygun bir alan belirlenememiştir. Aynı şekilde flora gözlemciliği için longoz ormanlarının alt örtüsünün zengin olacağı düşünülerek milli park sınırları içerisinde gerçekleşmesi önerilmiştir. Bu eksiklik giderildiği ilerde yapılacak olan çalışmalarda İğneada için uygun ekoturizm aktiviteleri için alan seçiminde bir adım ileriye gidilip tüm aktiviteler için uygun alan seçimleri haritalanmalı ve buralarda uyulması gereken kurallar düzenlenecek olan ziyaretçi yönetiminde açıkça belirtilmelidir.

Kurumlar arasındaki koordinasyon kopukluğunun bulunması İğneada’ nın yönetimini olumsuz bir biçimde etkilemektedir. Örneğin; T.C Çevre ve Orman Bakanlığı’ nın İğneada’ nın korunmasına yönelik alınan kararlar, İğneada’ nın idari yönetimi tarafından yerel halka farklı bir şekilde yansıtıldığı tespit edilmiştir. Bu sebeple yerel halk, İğneada’ nın korunmasına yönelik yapılan çalışmaları benimsememektedir. Ayrıca İğneada üzerinde farklı kurumların aldığı farklı kararlar

söz konusudur. İğneada için ileriye dönük düşünülen T.C. Turizm ve Kültür Bakanlığının yat limanı ve eko kent projeleri, T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı' nın nükleer enerji santrali projesinin, İğneada Belediye' sinin ticaret limanı projesi düşüncesi ve T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı aynı alanı koruma altına alarak milli park ilan etmesi gibi çelişkiler bulunmaktadır. Ancak bu çelişkileri önleyecek üst ölçekte koordine edici bir yapı ve planın bulunmamasından dolayı İğneada' nın sahip olduğu değerlerin yitirilmesi söz konusu olabilir. Bu sebeple İğneada için en uygun yönetim modelinin ilgili tüm grupların katılımı ile önerilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Korunan alanların sahip olduğu değerlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması oldukça önemlidir. Bu kapsamda sürdürülebilir kaynak kullanımını sağlayan, doğal ve kültürel değerleri korumakla birlikte yörenin sosyo-ekonomik yapısını da geliştiren ekoturizm, korunan alanlar için oldukça önemli bir aktivitedir.

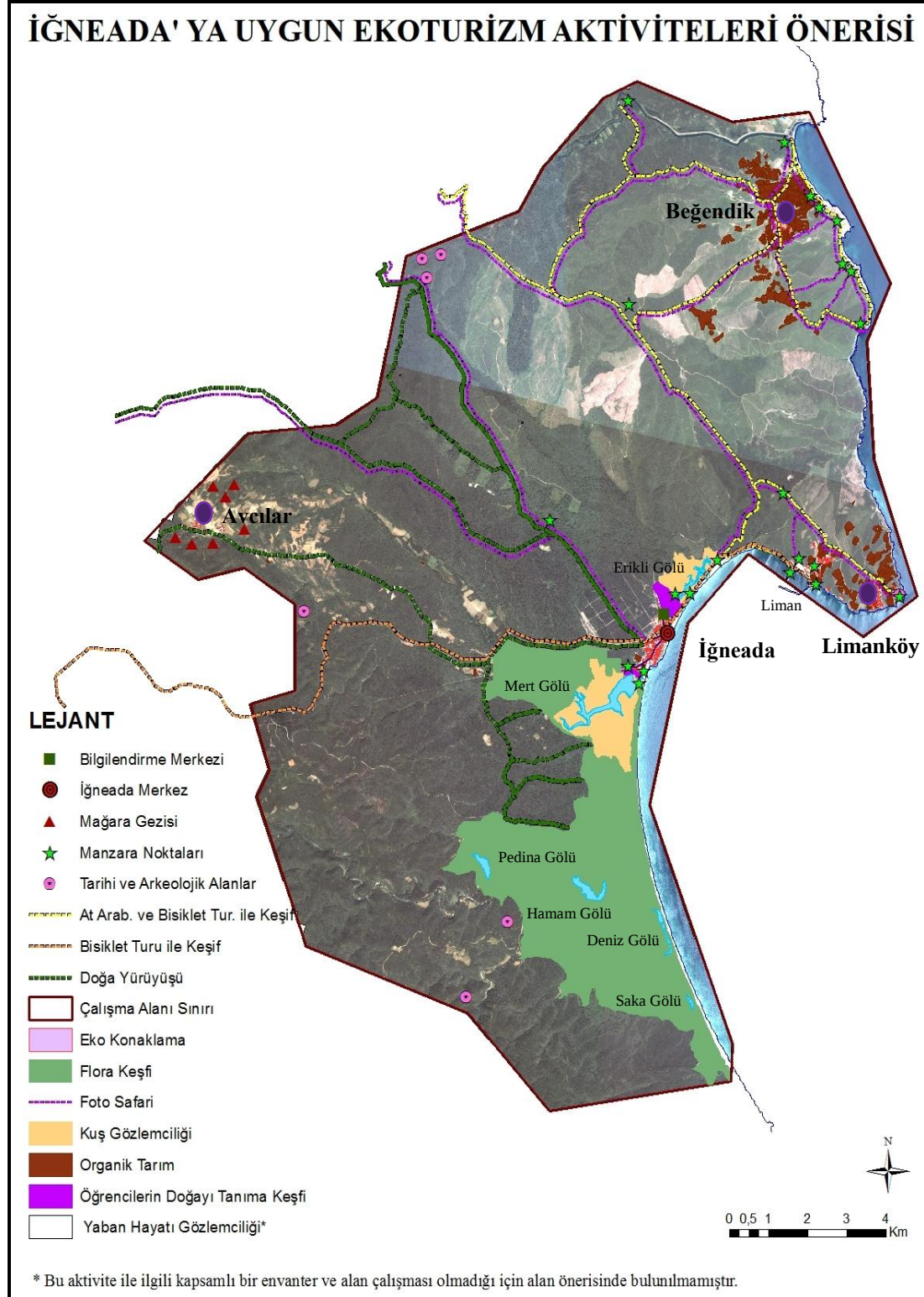
Zengin ekolojik ve kültürel değerlere sahip olması nedeni ile İğneada için en uygun turizm çeşidi ekoturizm olduğu tespit edilmiştir. Tez kapsamında yürütülen çalışmalar sonucunda, bölgenin fırsatlarını ve güçlü yönlerini oluşturan konulara öncelikli önem verilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda, sayısal GZFT analizinde en öncelikli seçilen “2023 Türkiye Turizm Strateji Planı’nda İğneada’ nın yer alması” ölçütü, İğneada’ nın geleceği için oldukça önemlidir. Çünkü bu stratejinin ekoturizm ile desteklenmesi İğneada’ nın sürdürülebilirliğine katkı sağlayacaktır. İğneada’ nın kaynak değerlerinin sürdürülebilirliği adına düzenlenecek olan turizm planlaması kararlarında, arazi incelemeleri, literatür taraması ve GZFT analizi ölçütlerinin önem sırası dikkate alınarak bu tez kapsamında iki grup öneri geliştirilmiştir;

- 1) İğneada’ ya uygun ekoturizm aktiviteleri ve alan seçimi önerileri
- 2) İğneada’ nın ekoturizm planlamasına yönelik geliştirilen öneriler

6.1 İğneada’ ya Uygun Ekoturizm Aktiviteleri ve Alan Seçimi Önerileri

Literatürde ekoturizm ile ilgili genel olarak yapılan tanımlar ile İğneada’ nın sahip olduğu özelliklerden yola çıkılarak elde edilen veriler doğrultusunda İğneada için uygun ekoturizm kriterleri belirlenmiştir. Bu kriterlerden yararlanılarak araştırma alanının mevcut durumunu gösteren sözel GZFT analizi “Analitik Hiyerarşi Yöntemi” ile sayılaştırılmıştır. Böylece elde edilen sayısal sonuçlara göre fırsatlar ve güçlü yönler ölçütleri ön planda tutulmuştur. Bununla birlikte çalışma alanı ile ilgili yapılan bilimsel araştırmalar ile yayınlardan ve arazide yapılan yerinde gözlemler ve çekilen dijital kayıtlardan yola çıkılarak İğneada için uygun ekoturizm aktiviteleri ve lokasyonları Şekil 6.1’ de sunulmuştur. Bu kapsamda İğneada’nın sahip olduğu

doğal ve peyzaj kültürel değerleri ile sosyo-ekonomik yapısı dikkate alınmış olup bu değerleri tahrip etmeyecek aktivitelerin neler olduğu gerekçeleri ile birlikte önerilmiştir.

Şekil 6.1: İğneada için uygun ekoturizm aktiviteleri önerisi.

6.1.1 Tarihi ve arkeolojik alanların gezisi

İğneda ve çevresi sahip olduğu tarihi ve arkeolojik değerlerle ekoturizm açısından cezbedici bir özelliğe sahiptir. Gerek yurtiçi gerek yurtdışından gelen ziyaretçiler alanın geçmişini merak etmektedirler Bu sebeple bir alanın sahip olduğu bu gibi kültürel peyzaj değerleri ekoturizm açısından önemlidir. Ekoturizm var olan bu kaynakların korumasında dolayısı ile gelecek kuşaklara da miras kalması katkı sağlamaktadır. Çalışma alanı yer alan irili ufaklı Dolmen mezarları, küçük yığma tepecikler şeklinde daha çok longoz orman içerisinde bulunan Tümülüs Mezarlıkları ve Kırkmezar ile yapılan kazılar sırasında bulunan ve koruma altına alınmış olan Fatih Sultan Mehmet' in İstanbul' un fethi sırasında demir topların döküldüğü Fatih Demir Dökümhanesi, Fransızlar tarafından yapılan ve hala Limanköy' e bekçilik yapan 150 yıllık Deniz Feneri, Sislioba Köyü'nde Cenevizler' in eseri olan Sislioba Ceneviz kalesi kalıntısı ile Beğendik Köyü çevresinde daha çok rastlanılan çalışma alanının önceki ev sahipleri olan Traklar' ın kerpiçten inşa ettikleri saman damlı yöresel mimariyi temsil eden yapılar tarihi ve arkeolojik geziler sırasında gelen turistlerin dikkatini çekebilecek önemli peyzaj değerleridir. Bu sebeple İğneda ve çevresinde bulunan bu değerlerin keşfi için yapılacak geziler, çalışma alanı için uygun ekoturizm aktivitesi olarak belirlenmiştir.

6.1.2 Mağara gezisi

Önemli jeolojik ve jeomorfolojik oluşumu ile dünyada görsel ve sportif amaçlı yapılan mağara gezileri yapılmaktadır (Erdoğan, 2003). Çalışma alanının hidrojeolojik yapısından dolayı yeraltı sularının hareketliliği ile şekillenen mağralar, ekoturizm açısından önemli potansiyele sahiptir. İğneda çalışma alanında irili ufaklı birçok mağara bulunmaktadır ve bunların içinde Yıldız Dağları Istaranca ormanları içerisinde 160 milyon yıllık Dupnisa Mağarası, yeraltı sularının zaman içerisinde karstik özellikteki kireç taşlarını eritmesi ile oluşmuştur. Yaşlı kireç taşlarından oluşan bu mağaranın, 30 metre kot farkı bulunan kuru ve sulu mağraları, ekoturistler tarafından dikkat çekebilecek önemli doğal peyzaj değeridir. Bu açıdan mağara gezisi çalışma alanı için uygun görülen ekoturizm aktivitelerinden biridir. Turistler tarafından ilgi çeken oluşumları ve içerisinde kolay dolaşıma fırsat sunan ve aydınlatılmış yapısı ile Dupnisa Mağarası' nda görsel amaçlı mağara kullanımı önerilmektedir. Dupnisa mağarasının korunması, bu amaçla sınırlı kullanımı ve

gerektiği zaman onarımının yapılması amacı ile mağara için giriş ücretinin alınması gerekmektedir. Ayrıca, Avcılar Köyü çevresindeki bilen irili ufaklı mağaraların tümünün tespit edilip haritalanması mağara gezisi aktivitesine çeşitlilik kazandıracaktır.

6.1.3 Doğa yürüyüşü

Doğa yürüyüşleri; turistlerin doğayı keşfetmesini, fiziksel kondinasyonunu ve yeteneğini ölçmesini, mevsimlere göre değişen bitki örtüsünü gözlemlemesini amaçlamakta olup gününbirlik gezintilerden daha uzun süreli yürüyüşlerde turistlere kamp kurma fırsatı sunarlar (Erdoğan, 2003). Bu amaçla bu değerlerin keşfi için yürüyüş rotası belirlenmelidir.

Ülkemizde Marmara bölgesi içerisinde sahip olduğu koşullar nedeni ile Kırklareli ve Istaranca Dağları doğa yürüyüşleri açısından elverişli alanlardan biri olarak tespit edilmiştir (Erdoğan, 2003). Dolayısıyla İğneada’da önerilen doğa yürüyüşü aktivitesi için Kırklareli sınırları içerisinde bulunan ve Istaranca dağları ile çevrili çalışma alanı için geniş yapraklı ormanlar bu aktivite için uygun alanları barındırmaktadır. Bu amaçla çalışma alanının kuzey batısındaki güzergah uygun görülmüştür (Şekil 6.1). Ayrıca bu rota sahip olduğu doğal özellikleri nedeni ile foto safari olarak da önerilmiştir. Longoz ormanları sular altında kalması nedeni ile bu aktivite için uygun görülmemiştir.

Doğayı tanımaya fırsat sunan bu yürüyüşlerin rotaları ekolojik değerlere zarar vermeyecek şekilde planlanmalı, yerel rehberler tarafından uyulması gereken kurallar anlatılmalıdır. Uygun aralıklarla mola noktaları oluşturulmalıdır. Bu mola noktalarında ekoturistlerin gereksinimlerini karşılayacak basit altyapı sistemlerine (tuvalet, su içme, çöp toplama alanı, dinlenme alanları, kamp alanları gibi) sahip olmalıdır. Günü birlik planlanan doğa yürüyüşlerinde kurulacak olan kamplarda ateş yakılmaması, gürültü yapılmaması, turistlerin etrafa çöp bırakmaması tembih edilmelidir.

6.1.3.1 Öğrencilerin doğayı tanıma gezisi

Günümüzde şehirlerde yaşayan öğrenciler kırsal yaşamdan oldukça uzaktırlar. Dolayısı ile doğal yaşam konusunda yeterli bilgiye sahip değiller. Öğrencilerin derslerde edindikleri bilgileri uygulamalı olarak görmesi doğadaki fauna ve flora

türlerini ve doğa olaylarını tanıması amacı ile düzenlenecek olan doğayı tanıma gezileri öğrencilere, görerek deneyimleme fırsatı sunmaktadır.

Araştırma alanının sahip olduğu doğal değerleri ve büyük kentlere yakın bir kırsal alan olması nedeni ile öğrencilerin düzenlenecek olan doğayı tanıma gezisi, çalışma alanı uygun bir ekoturizm aktivitesidir. Avusturya’da incelenen iki milli parkın bilgilendirme merkezleri, okullara yönelik olarak öğrencilerin doğayı deneyimlemesi amacı ile etkinlikler düzenlenmektedir. Burda yapılan çalışmalardan yola çıkılarak hem rehber eşliğinde hem de öğrencilerin öğretmenleri eşliğinde doğayı tanıma gezisi düzenlenmelidir. Bu kapsamda göllerin denize birleştiği alanlar ile bataklık-sazlık alanlar, longoz ormanları ve kuşların gözlemleyebileceği bölgeler gibi görülmesi gereken noktalar belirlenmelidir. Bu amaçla Şekil 6.1 görüldüğü üzere göl, sazlık-bataklık, longoz ormanı kesitini içeren Erikli Gölü’ nün yanındaki çayırılık alan ve Mert Gölü’nün denizle birleştiği manzaranın bulunduğu tepe bu aktivite için uygun görülmüştür.

Çayırılık alanda öğrencilerin doğayı deneyimlemesi, doğal olayların meydana gelişini öğrenmesi gerek animasyonlarla gerekse deneysel yollarda sağlanmalıdır. Hem görsel hem işitsel zekaya hitap eden bu gibi aktiviteler, öğrencilerin okulda dinleyerek ve okuyarak edindikleri bilgilerin pekişmesini ve daha kalıcı olmasını sağlamaktadır.

6.1.4 Yaban hayat (fauna) gözlemciliği

Yaban hayatı açısından oldukça zengin potansiyele sahip çalışma alanı, sahip olduğu bu özelliği nedeni ile yaban hayatı gözlemciliği açısından oldukça elverişlidir. Bu sebeple örneğin Saka Gölü ve Longozu 1988 yılında “Yaban Hayatı Geliştirme Sahası (YHGS)” ilan edilmiştir. “GEF II” ve “İğneada Koruma Alanı Yönetim Planı”nda yapılan çalışmalarda İğneada’ nın yaban hayatı başlığında memeliler, kuş türleri, balık ve böcek türleri tespit edilmiştir. İğneada koruma alanı yönetim planında bu alanın YHGS olmasına ek olarak ve “Tabiatı Koruma Alanı” koruma statüsünde de olması önerilmiştir. Fakat önerilen bu statüler, günümüzde tüm bu alanların milli park ilan edilmesi ile etkinliğini yitirmiş dolayısı ile İğneada’ nın yaban hayatı tehdit altında bulunmaktadır. Yaban hayat (fauna) gözlemciliği sayesinde araştırma alanına getirmesi öngörülen korumaya yönelik kurallar

sayesinde, turistlerin korumaya yönelik bu tür çalışmalara karşı duyarlı olması ve yaban hayatının bu sayede devamlılığın sağlanması beklenilmektedir.

Ekoturizmin ilkelerine göre İğneada'nın doğal değerleri koruma altına alınması gerekmektedir. Bu kapsamda düşünülen yaban hayatı gözlemciliğinin sağlanması için sahip olduğu bu doğal peyzaj değerlerinin korunması gerekmektedir. Fakat İğneada' nın yaban hayatı ile ilgili bir fauna listesi oluşturulmasına karşın henüz bu listede belirtilen türlerin bulunduğu bölgeler haritalanmamıştır. Bu sebeple önerilen “Yaban Hayatı Gözlemciliği” aktivitesi ile ilgili uygun bir alan belirlenememiştir. Bu amaçla, ilk olarak çalışma alanında mevcut yaban türlerinin bulunduğu bölgeler tespit edilerek haritalanmalı ve yoğunlaştığı mevsimler tespit edilmeli ve buralarda yapılacak yaban hayatı gözlemciliği sırasında turistler tarafından uyulması gereken kurallar ilgili uzmanlar tarafından belirlenmelidir. İğneada merkezinde kurulması uygun görülen bilgilendirme merkezindeki müzede, bu türlerin özelliklerini anlatan görsel ve yazılı olarak sunumlar yapılmalı, ayrıca broşürler basılmalı, bilgilendirme levhaları ve gözlem yapabilecek gözetleme kuleleri hayvanların gözlenebileceği orman içindeki açıklıklarda bulunmalıdır. Bu aktivite sayesinde yaban hayatı gözleme ve kuş gözlemciliği aktivitelerine yönelik düzenlenen sunumlar öğrencilerin doğayı tanımaya da yardımcı olacağı düşünülmüştür.

6.1.4.1 Kuş gözlemciliği

İğneada yaban hayatı içerisinde yer alan kuş türlerinin turistler için ayrı bir önemi bulunmaktadır. Kuş gözleme etkinliği yaban hayatı gözlemciliğinde önemli bir konudur ve kuş türlerinin korunmasını sağlamaktadır. Turistler tarafından günümüzde yoğun şekilde talep edilmekte ve ilgi görmektedir.

Önceki bölümlerde bahsedildiği üzere İğneada Avrupa-Afrika kuş göç yolu üzerinde bulunmakta dolayısı ile birçok kuş türünün dinlenme noktası olmakta ve göç edenleri dışındaki birçok kuş türüne de ev sahipliği yapmaktadır. Özellikle de nesli tehlike altında bulunan kuş türlerini barındıran İğneada' da yırtıcı kuşlar gözlemlenmiştir (Anonim, 2007). Bu sebeple İğneada sahip olduğu kuş çeşitliliği ile ekoturizm açısından dikkat çekici özelliğe sahiptir ve bu sebeple çalışma alanı için kuş gözlemciliği uygun görülmüştür. Kuş gözlemciliği Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerinde popülerken ülkemizdeki ilgisi eski yıllara göre gün geçtikçe artmakta ve bu konuda bilimsel çalışmalar yürütülmektedir.

İğneada'nın kuş çeşitliliği ve bulunduğu alanlar tespit edilmeli, görüldüğü tarih ve saati ile hava koşulları not tutulmalıdır. Kuş sayımı yapılmalı ve hangi mevsimlerde hangi kuş türünün gözüktüğü, yumurtladığı, göç ettiği belirlenmelidir. Uygun alanlara kuş yuvaları yapılmalı gerekirse bu kuş yuvaları kamera ile takip edilmelidir. Kuşların ne zaman çiftleştiği, ne zaman yumurtladığı, kuluçkaya yattığı kayıt altında tutulmalıdır. Gözlem yapılırken kesinlikle çöp bırakılmamalıdır. Turistler tarafından yumurtalar ve yuva malzemeleri toplanmamalı ve el değmemeli, sadece fotoğrafları çekilmelidir. Ağaçların dallarında ve kavuklarında yuva yapan kuşlar ağaçlara vurularak rahatsız edilmemelidir (Erdoğan, 2003).

Bu aktivite kapsamında gerek yurt içinden gerekse yurtdışından ekoturistlere yönelik mevsimlere göre değişen kuş gözlem programı yapılmalı ve kuşların gözlemlenebileceği alanlar haritalanmalıdır. Bu doğrultuda ilgili meslek disiplinleri biraraya gelerek ortak çalışma yürütmelidirler.

İğneada' da kuş gözleme alanı olarak kuşların yoğun olarak bulunduğu Erikli Gölü ve Mert Gölü çevresi, yürütülmüş önceki çalışmalardan yola çıkılarak uygun görülmüştür (Şekil 6.1). Dolayısıyla kuşlarının yumurtlama dönemleri tespit edilerek, Erikli Gölü başta olmak üzere Mert Gölü ve Saka Gölü çevresi araç ve insan trafiğine kapatılmalıdır. Özellikle de Erikli gölü üzerinden geçen, denizle bağlantısını koparan ve kuş gözlemciliği için büyük tehdit oluşturan karayolu, bu dönemlerde trafiğe kapatılmalı, araç trafiği için alternatif güzergahlar oluşturulmalıdır.

Yapılacak gözlemler ya turistlerin kendi dürbin ve makinalarından ya da Viyanada'ki Donau-Auen Milli Parkı ve Burgenland' daki Neusiedler See-Seewinkel Milli Parkı' ndan olduğu gibi gözetleme kulelerinden bulunan dürbünlerle yapılmalıdır. Bu amaçla ahşaptan oluşan gözetleme kuleleri, kuşların rahatsız olmayacakları uzaklıkta, Erikli ve Mert Gölü sazlıklarının dışına kurulmalıdır. Kuşların özelliklerini belirten levhalar ise gözetleme kulelerinin içerisinde ya da yakınında yer almalıdır.

İzmir Kuş Cenneti'n de uygulandığı gibi İğneada'nın sahip olduğu kuş çeşitliliği fotoğraflanmalı ve İğneada merkezde kurulması önerilen bilgilendirme merkezinin müzesinde sergilenmelidir. Bu konuda gerekirse daha önceden yerel halk ve İğneada' da kuş gözlemi yapan ziyaretçilerin ellerindeki dökümanlar istenilmeli ve gözlemlenen tüm kuşların belirli özellikleri, müzede sergilenecek olan bu resimlerde

belirtilmelidir. Çalışma alanının kuş türleri ile ilgili kitaplar yazılmalı, kuşları temsil eden hediyelik eşyalar yapılmalı ve yerel ekonomiye katkı sağlamalıdır.

6.1.5 Flora keşfi

Flora açısından oldukça geniş bir potansiyele sahip çalışma alanı, kendine özgü kumul bitkileri, soğanlı bitkileri, su ve bataklık bitkileri, longoz ormanları ve yaprak döken ormanları ve odun dışı ürünleri ile ekoturistler için cezbedici bir özellik taşımakta dolayısı ile flora keşfi İğneada için uygun ekoturizm aktivitesi olarak önerilmiştir.

Flora keşfi için donanımlı rehberlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bitkilerin Latince-İngilizce ve Türkçe adlarını bilen, yetiştirme yerlerini, çiçek açma mevsimleri, göz alıcı dönemlerini bilinmesi gerekmektedir (Erdoğan, 2003). Bu sebeple alanı çok iyi bilen yeterli rehberlik ve bitki bilgisi eğitimi alan yerel halktan seçilen rehberler flora keşfi için önerilmiştir. Bu doğrultuda bitki açısından zengin olan Mert Gölü Longoz , Saka Gölü, Pedina ve Hamam göllerinin bulunduğu longoz ormanları, soğanlı bitkilerin ve odun dışı ürünlerin bulunduğu İğneada milli parkları sınırları flora keşfi için uygun görülmüştür (Şekil 6.1). Bu bölgelerdeki bitkilerle ilgili yeterli düzeyde bilgi sahibi olması gerekmektedir birlikte bu doğal peyzaj değerlerin korunması konusunda duyarlı olması beklenmelidir. Ayrıca ekoturistler doğaya saygılı olarak hareket etmeleri ve bitkileri yerlerinden söküp yanlarına almamaları konularında uyarmalıdır.

Çevrede oluşabilecek olumsuz etkileri en aza indirmek için rehberlerin eşliğinde kontrollü olarak yapılması gereken flora keşfi için güzergahlar oluşturulmalı ve bu güzergahlar üzerinde bitkilerin özelliklerini gösteren levhalar konulmalıdır.

6.1.6 At arabası ve bisiklet turları ile keşif

İğneada' nın doğal ve kültürel peyzaj değerlerinin keşfi için düşünülen ve rehber eşliğinde yapılması planlanan at arabası ve bisiklet turları ile keşif, çalışma alanı için uygun ekoturizm aktivitelerinden biri olarak önerilmiştir.

Ekoturist grupları için yapılan bu gezilerdeki rehberlerin yörenin doğal ve kültürel peyzaj değerleri bilmesinin yanı sıra at ve at biniciliği konusunda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Bu kapsamda Avusturya' daki Neusiedler See-Seewinkel Mili Parkı'nda olduğu gibi at arabası ile geziler düzenlenebilir. Bu doğrultuda, bilgilendirme merkezi tarafından hazırlanan günü birlik veya birkaç günlük gezi

programlarında at arabası için uygun güzergahlar oluşturulmalıdır. Atların toynakların bitki örtüsüne vereceği zarardan ve diğer hayvanları rahatsız edebilecek gürültülerden uzak durulması gerekmektedir. Dolayısıyla tur güzergahlar bu koşula uygun bir şekilde seçilmeli ve haritalanmalıdır.

Doğayı keşfetmenin verdiği zevki tatmak için yapılması önerilen bisiklet turları ile keşif sırasında gupların birbirinden ayrılmaması ve sessiz bir şekilde yolculuklarını tamamlaması gerekmektedir. Motorsuz bir ulaşım olması açısından avantaj sağlayan bu gezilerde bisiklet temini ya turistlerin kendileri tarafından getirdikleri bisikletler ile ya da İğneada limanda kiranacak olan bisikletlerle sağlanabilir. Böylelikle bisiklet kiralama yerel halka ek gelir sağlayacaktır. At arabası ve bisiklet kullanımına elverişli bu yol deniz, kayalık ve orman manzarası fırsatı sunmaktadır. Belli noktalarda gölge sağlayacak dinlenme mekanları oluşturulmalı ve buralarda bisiklet sürücüsünün bulunduğu noktayı, yol güzergahını gösteren levhalar bulunmalıdır. Bu kapsamda İğneada’ da at arabası ve bisiklet ile keşif için İğneada limandan Beğendik Köyü’ ne giden güzergah uygun görülmüştür (Şekil 6.1).

6.1.7 Foto safari

İğneada, mevsimlere göre değişen dokusu, gün içerisinde aldığı farklı görünüm (seher vakti-gün doğumu-günbatımı), deniz manzarası, ilginç kayalıkları, çalışma alanını çevreleyen Istaranca Dağları, lagün gölleri, longoz ormanları, bitkilerin çiçeklenme dönemleri, tarihi ve arkeolojik yapıları ile foto safari yapılmaya uygun bir alan olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda Şekil 6.1’ de foto safari için uygun 2 güzergah oluşturmuştur. Oluşturulan bu iki güzergahtan biri doğa yürüyüşü ile paralel giderken diğer güzergah at arabası ve bisiklet turu ile keşif aktivitesi ile paralel gitmektedir. Farklı güzergahlarda farklı perspektiflerin yakalanması amaçlanmıştır. Bu sebeple güzergahlar üzerinde manzara noktaları belirtilmiştir. Bu manzara noktalarında deniz ve göl manzarası, kayalıklar, farklı mevsimlerde çiçek açan nadir bitkiler, su bitkileri, kum bitkileri, liman, gün batımları ve mevsimlere göre gerçekleşen manzara geçişlerini fotoğraflamak mümkündür.

Günümüzde foto safari turları popüler hale gelmiştir. Özellikle doğal peyzaj ve kültürel peyzaj değerleri fotoğraflayarak deneyimlemek amacı ile ülkemizde bir çok foto safari turları düzenlenmekte olup hatta bu turlarda fotoğrafçılık eğitimleri verilmektedir. Bu kapsamda İğneada’nın sahip olduğu bu değerlerin keşfi için foto

safari turlarını içeren programlar düzenlenmeli ve bu amaçla ilgi çekici noktaları içeren güzergahlar oluşturulmalıdır. Bu amaçla Şekil nnn deki doğa yürüyüşü ve at arabası ile bisiklet turu ile keşif güzergahın paralel yollar uygun görülmüştür. Ayrıca fotoğraf çekimi için manzara noktaları belirlenmiştir.

6.1.8 Organik tarım

Bir kırsal yerleşmede yerel halkın geçim kaynakları arasında tarımcılık yer alıyor ise turistik amaçlı faaliyetlerde tarım turizmi yapılabilir. Tarım turizmi, kırsal alanın yapı adalarına dönüşmesi engellenmekte, coğrafi görünümün korunmasına yardım etmekte, doğa ve turizm arasında bir ilişki sağlamaktadır (Erdoğan, 2003).

İğneada’ da yerel halk tarafından kendi ihtiyaçlarını karşılayacak kadar tarım faaliyeti yapılmaktadır. Fakat günümüzde bu tarım alanları işlenmemekte ve özellikle yapılan arazi çalışmaları sırasında Beğendik Köyü ve Liman Köy’ lerinde bulunan bu alanlar, çayırılık alanlara ve villaların inşa edildiği yapısal alanlara dönüşmektedir. Bu sebeple verimli toprağa sahip olan bu köylerde organik tarım faaliyeti için var olan tarım alanları önerilmiştir. Böylelikle bu alanların çayırılık ve yapısal alanlara dönüşmesi engellenmiş olacaktır. Ayrıca çalışma alanı sınırları içerisindeki, Avcılar Köy’ü verimli topraklara sahip olmadığından organik tarım için uygun görülmemiştir.

Bu aktiviteler düzenlenirken ekoturist gruplarına, seyahat acentaları ve tur operatörleri tarafından hazırlanan tur programlarına göre seçim yapmaları önerilmelidir. Bu tur programları hafta içleri ve hafta sonları olmak üzere, değişik gün alternatifleri verilerek, hazırlanmalı ve çalışma alanının tümüne ulaşabilecek geziler düzenlenmelidir. Böylelikle sadece İğneada yerel halkı değil çevre köylerdeki yerel halk da gelen turistlerin yaptığı harcamalarla kazanç sağlamış olacaktır.

6.2 İğneada’ ya Ekoturizm Planlamasına Yönelik Geliştirilen Öneriler

GZFT analizi değerlendirilerek önerilecek olan ekoturizm planlaması kararlarında objektif olabilmek amacı ile karar vericiler (uzmanlar ve yerel halk) tarafından tüm GZFT ölçütleri önceliklerine göre sıralanmıştır.

Bu tez kapsamında, İğneada’ nın sürdürülebilirliğine katkı sağlayacak, ekoturizm planlamasına yönelik şu öneriler geliştirilmiştir;

- **“2023 Türkiye Turizm Strateji Planı’ nda yer alması” kararının etkin bir şekilde gerçekleşmesinin sağlanması için gerekli planlama kararlarının alınması**

Bu amaçla etkin bir yönetim planlamasının oluşturulması gerekmektedir. Bunun için katılımcı yönetim yaklaşımının benimsenmesi gerekmektedir. Bu sayede İğneada’ nın kaynak değerlerinin korunarak yönetiminin sağlanması, çalışma alanının doğal ve kültürel değerlerinin tanınması ve özelliklerinin belirlenmesi, yerel halk ve tüm ilgili grupların çalışma alanı ile ilgili görüş ve kaygılarının paylaşımı ile geleceğe yönelik koruma stratejilerinin oluşturulması gerçekleşecektir. Bu kapsamda Avusturya milli parkları örneklerinde uygulandığı gibi çalışma alanında “Alan Yönetimi” ve “ Ziyaretçi Yönetimi” oluşturulmalıdır. Bu amaçla yerel halkın etkin olduğu kurumlar arası çelişkilerden uzak kendi içerisinde koordinasyonu bulunan bir yönetim organizasyonunun (bakanlıklar ve il müdürlükleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, yerel idari yapı, sivil toplum örgütleri, ticaret ve mesleki odalar ve ilgili tüm uzmanları kapsayan multidisipliner “bilim konseyi” nin) kurulması gerekmektedir. Bu yönetim organizasyonu, ekoturizm endüstrisi ve özel sektörle iş birliği içerisinde olmalıdır.

Türkiye’ de kabul edilen fakat yıllar geçse bile uygulanmayan kararlar gibi olmaması açısından “2023 Türkiye Turizm Strateji Planı’ nda yer alması” kararının etkin olabilmesi ve sürdürebilir bir şekilde uygulanmasının sağlanması gerekmektedir. Bu amaçla, merkezi hükmet ve yerel idari yapı bu konuda üstlerine düşen görevleri yapmalıdırlar. Bu kapsamda, yerel halk ve kurulması planlanan yönetim organizasyonunun bu kararın uygulanması konusunda ilerlenen adımları takip etmeli ve bu konuda ilgili tüm idari kurumlarla bağlantı içinde olmalıdırlar. Bu sebeple, bu kararın gerçekleşmesi ve İğneada’ nın ekoturizm alanı olarak belirlenmesi için kurumlar arasında koordinasyonun sağlanması ve ilerlenen her gelişme konusunda haberdar olunması gerekmektedir. İğneada için ekoturizm odaklı mevzuat ve yasal düzenlemeler getirilmelidir.

İğneada için uygun görülen yönetim organizasyonuna ek olarak, Avusturya’ daki milli park örneklerinde olduğu gibi, Türkiye-Bulgaristan arasında sınır ötesi işbirliğinin sağlanması amacıyla, uluslar arası ortak bir yönetim organizasyonu oluşturulmalıdır. Bu amaçla, Yıldız dağları sınırları içerisinde bulunan Bulgaristan Istaranca (Stranza) Tabiat Parkı ile İğneada Longoz ormanları Milli parkı arasında

yeşil koridor aracılığı ile ağ bağlantısı kurularak biyoçeşitliliğin devamlılığının sağlayacak bütüncül bir koruma stratejisi oluşturulmalıdır. Ayrıca iki ülke sınırları aradından geçen ve Karadeniz’ e dökülen Rezve Deresi’ nin (Donau-Auen Milli Parkı, Karadeniz’ e dökülen birçok ülkenin sınırlarından geçen Tuna Nehri örneğinde olduğu gibi) sürdürülebilirliğinin sağlanması amacı ile bu ülkeler tarafından kuruma altına alınması gerekmektedir.

- **Etkin bir ekoturizm için İğneada’ nın sahip olduğu ekolojik değerlerin devamlılığı sağlayan kararların alınması**

Bu kapsamda ekoturizm ile tüm yıla yayılan bir ekoturizm planlanması için İğneada’ nın henüz tamamı tespit edilmeyen ekolojik değerlerinin oluşturan kaynak değerlerinin tespit edilmesi ve envanterinin çıkarılarak haritalanması gerekmektedir. Bu değerlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla koruma kararları alıcak stratejiler oluşturulmalıdır. Bu amaçla bu değerlere tehdit oluşturan; koruma alanları sınırlarında büyükbaş hayvanların otlaması, saz kesimi, yaban hayatı avcılığı, bilinçsizce ve zamansızca yapılan balıkçılık gibi faaliyetlerin engellenmesi, doğal afet ile oluşan heyelan toprak kayması, sel ve orman yangın gibi risklerin önüne geçirilmesi için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Taş ocaklarının açılmaması ve terk edilmiş olanlarda ise peyzaj onarımı yapılmalıdır.

- **İğneada’nın ulusal ve uluslar arası boyutta etkin bir şekilde tanıtımının yapılması**

Bu amaçla “İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı” bilgilendirme merkezi kurulmalı ve milli parka ait İngilizce ve Türkçe içerikli web sayfası tasarlanmalıdır. Bilgilendirme merkezinde, İğneada için uygun görülen ekoturizm aktiviteleri ve hizmetler konusunda ekoturistler bilgilendirilmeli ve İğneada’da yenilenen programlara göre web sayfası güncellenmelidir. İğneada’ nın tanıtımında yerel halkın, yerel rehberlerin, seyahat acentaları ile tur operatörlerinin ve ekoturizm işletmelerinin görevleri belirlenmelidir.

Elektronik ortam dışında görsel ve yazılı basında, İğneada’nın tanıtılmalı ve ayrıca diğer milli parkların bilgilendirme merkezlerinde İğneada milli parkı ile ilgili tanıtıcı broşürle yer almalıdır.

- **İğneada'nın koruma alanları için uygun koruma statüleri ve kararlarının alınması**

İğneada bünyesinde farklı hassalığa sahip habitatlara sahiptir. Erikli, Mert, Saka Gölü ve longoz ormanı için farklı koruma statüleri belirlenmeli ve milli park sınırları içerisinde 2007 yılında tamamlanan “İğneada Koruma Alanı Yönetim Plan” ında önerildiği gibi mutlak koruma (çekirdek) bölgesi, koruma bölgesi ve sürdürülebilir kullanım bölgesi gibi zonlara ayrılarak her zonda uyulması gereken kurallar belirtilmelidir. Bu kapsamda Avusturya’da irdelenen iki milli parkında uygulanan koruma kararları dikkate alınarak İğneada’ nın “alan ve ziyaretçi yönetimi” düzenlenmelidir.

Nesli tehlike altında bulunan türlerin ve endemik türlerin bulunduğu hassas bölgeler tespit edilmeli ve bulundukları konumlar haritalanmalı ve önem derecelerine göre bölgelenerek koruma altına alınmalı, giriş izinleri sınırlandırılmalıdır. Bu türlerin gözlemlenebileceği güzergahlar oluşturulmalı, gözetleme kuleleri ve bozuk para ile çalışan dürbünler bulunmalı ve güzergahlar üzerinde türlerin özelliklerini belirten bilgilendirme levhaları ve bulunduğumuz noktayı belirten yer noktası haritası konulmalıdır.

- **İğneada'yı destekleyen paydaşların yönetime katılımının sağlanması**

Bu kapsamda İğneada’ yı destekleyen sivil toplum örgütlerinin sayısının artması ve her temsilcinin yönetim organizasyonunda görev alarak yönetim kararlarında etkin rol oynaması sağlanmalıdır.

- **Önemli paydaşlardan biri olan yerel halk için ekoturizme yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi**

Ekoturizmi destekleyen fakat yeterli bilinç ve deneyime sahip olmayan yerel halkın, ekoturizm konusunda düzenlenen programlarla eğitilmesi ve yabancı dile hakim yerel rehberlerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda bilgilendirme merkezi tarafından ekoturizm ve doğa koruma konularında bilinçlendirici programların verilmesi ve yerel rehber yetiştirmek amacı ile kursların düzenlenmesi gerekmektedir. Bu durum, İğneada’ da ekoturizmin gelişmesini sağlayacak olan önemli stratejilerdendir.

- **Kitle turizmi ile ekolojik değerlerin zarar görmesini engellenmesi ve taşıma kapasitesinin belirlenmesi**

Yoğun yaz turizmi ile ekolojik değerler üzerinde oluşan baskının engellenmesi için coğrafi konumu nedeni ile çevre kentlerden ve ülkelerden İğneada' ya gelen turistlerin sayısının belirlenmesi gerekmektedir. Bunu sağlamak amacı ile “Bilim Konseyi” tarafından İğneada' nın ekolojik, fiziksel ve sosyo-kültürel taşıma kapasitesinin tespit edilmesi gerekmektedir. İğneada' nın çekiciliğinin sürekliliğinin sağlanması için turist sayısının sınırlandırılması ve aktivitelerin tüm yıla bölünerek programlandırılması gerekmektedir.

- **Tarihi ve arkeolojik değerleri envanterinin çıkarılması, haritalanması ve koruma altına alınması için gerekli kararların alınması**

İğneada' nın sahip olduğu bu değerlerin korunarak kullanımının sağlanması amacı ile korumaya, onarıma ve envanterinin çıkarılmasına yönelik bütçenin ayrılması ve gerekirse yabancı kaynaklardan fon sağlanması, ekip ve eleman açığının kapatılması, yerel halkın bu konularda bilincinin artırılması, tarihi ve arkeolojik değerlerle ilgili koruma stratejileri geliştirilmelidir.

- **Ekonomik çeşitliliğin sağlanması için gerekli koşulların oluşturulması**

Yerel halka gelir getiren fakat İğneada' nın koruma altına alınması nedeni ile sınırlanan tarım, ormancılık, hayvancılık ve balıkçılık faaliyetleri yok edilmemeli aksine desteklenmelidir. Ekoturizm yerel halkın geçim kaynağının tümü değil bir parçası olmalıdır. İğneada konusunda deneyimli ve yabancı dil bilen yerel halktan ekoturizm konusunda iş gücü sağlanmalıdır. İğneada ve çevresinde düzenlenecek turlarda yerel rehberler tercih edilmeli ve yerel halkın yaptığı yerel ürünlerin pazarlanmalı, yerel halktan bireylerin işletmesini yaptığı eko otellerde konaklama teşvik edilmelidir. Bu kapsamda yerel girişimciler desteklenmelidir. İğneada'da ekoturizme yönelik yabancı yatırımlar kısıtlanmalı gerekiyorsa yerel yatırımcılarla ortak olarak çalışmaları şart koşulmalıdır.

- **Yerel ürünlerinin üretilmesinin teşvik edilmesi, kaliteli ve güvenilir bir şekilde pazara sunularak ekonomik refahın sağlanması**

Bu kapsamda, İğneada' nın doğal ve kültürel yapısı ile uygun bal, mantar, yabani meyveler, organik tarım ürünleri, reçel ürünleri, el sanatları, halı dokumacılığı gibi

yerel ürünlerin pazara sunularakekonomik çeşitliliğin sağlanması uygun görülmüştür. Fakat bu ürünlerin temini sırasında kullanılan kaynakların tüketimi kontrolünün sağlanmalıdır. Ürünleri piyasaya sunulması ve organik tarım yapılabilmesi için gerekli sertifikaların edinilmesi gerekmektedir. Ayrıca piyasada sunulacak ürünlerin kalitesinin yüksek olması ve aşırı ücretlendirilmemelidir. Böylelikle memnun kalan yerel ve yabancı ekoturistler, ulusal ve uluslar arası çapta bu ürünlerin reklamı yapmış olacaktır.

- **İğneada’da gerçekleşen yasa dışı kullanımların önlenmesi için etkili kararların alınması**

Ekolojik değerler üzerinde tehdit oluşturan hayvan ve endemik bitki türlerinin toplanılması, kum alımı, ormanların bilinçsizde kesimi, tarım ve yapı alanlarına dönüştürülmesi ile zamansız yapılan balıkçılığın önüne geçirilmesi için gerekli koruma kararların alınması ve bu amaçla orman bekçilerinin sayısının artırılması ve uygun yerlere güvenlik kameraların konulması gerekmektedir.

- **İğneada’ nın teknik alt yapı yetersizliğinin giderilmesi için alt yapı hizmetlerinin geliştirilmesi**

İğneada’da ekoturizmin gelişimi için yeterli altyapı hizmetlerinin sağlanması, kirliliğin önlenmesi ve kontrollü yönetiminin sağlanması gerekmektedir. Bu amaçla, kara ulaşımı sağlayan yolların ve deniz ulaşımını sağlayan tekne ve iskelelerin oluşturulması, yenilebilir enerji kaynaklarını kullanılması, katı atık yönetimin sağlanması, kanalizasyon sularının arıtılması, yürüyüş patikaları, bisiklet yolları ve dinlenme noktalarının oluşturulması, eğitim programlarının ve sertifikaların verildiği kursların düzenlenmesi gerekmektedir. Tüm altyapı hizmetlerinin doğaya uyumlu olması beklenmektedir.

Farklı karayolu güzergahlar ile İğneada’ ya ulaşım sağlanmakla birlikte İğneada’nın ulaşım altyapısı zayıflığını gidermek amacı ile ve İstanbul’ dan ve çevre kentlerden İğneada’ya toplu taşıma seferleri arttırılmalıdır. Böylelikle bireysel ulaşımınla oluşan trafik yoğunluğu ve kirliliği azaltılmış olacaktır. Ulaşımın uygun koşullarda, güvenli ve çevreye en az müdahalenin olabileceği şekilde sağlanması gerekmektedir. Kara ulaşımının dışında deniz ulaşımı ile Karadeniz’ e kıyısı bulunan İğneada’ya teknelerle bağlantı sağlanmalıdır. Bu amaçla yeterli tekne seferleri sağlanmalı ve

tekneler için dayanıklı iskeleler inşa edilmelidir. İğneada limanına Vize ilçesi ve Kıyı köy’den teknelerle ulaşım sağlanabilir.

- **Yöresel mimarinin devam etmesinin sağlanması**

Bu amaçla yöresel mimarinin izini taşıyan yapılar tespit edilmeli ve korunmalıdır. Yerel kalk tarafından yapılan pansiyonculuk kavramı, eko otel işletmelerine dönüşmeli ve ekoturistler yerel mimarinin izini taşıyan yapılarda misafir edilmelidir. Bu amaçla “İğneada Resort Otel” gibi bir tesis kurmak yerine, Beğendik Köyü’nde bulunan saman damlı kerpiç yapılar örnek alınarak İğneada’nın yerel mimarisine, doğal ve kültürel yapısına uygun eko-köyler kurulmalıdır. Avusturya’da incelenen eko otel örneklerinde olduğu gibi “Sıfır Karbon, Sıfır Atık, Sürdürebilir Su, Yerel ve Sürdürebilir Bina Malzemeleri Kullanımı” mantığı ile tasarlanmalıdır.

- **Festival ve şenliklerin düzenlenmesi için gerekli koşulların oluşturulması**

Bu amaçla idari yapı ve yerel halkın işbirliği ile İğneada’da turistlerin ilgisini çekebilecek belli temalarda etkinlikler düzenlenmelidir. Bunun için hem yazılı ve görsel basında hem de İğneada Milli Parkı web sayfasından (Avusturyada’ki milli park örneklerinde olduğu gibi) etkinliklerin belirlendiği programlar yayınlanmalıdır.

- **Doğaya uyumlu olmayan yapılaşmanın önüne geçilmesi için etkili kararların alınması**

Çalışma alanında inşa edilecek yapılar ile ilgili imar planında belirtilen sınırların dışında İğneada’ya özgü bir takım özel kararların alan yönetim kararlarında alınması gerekmektedir. Yapıların kat sayısı, kullanılan malzeme, koruma alanlarına olan yakınlığı gibi özellikleri belirlenmeli ve İğneada’nın doğal yapısına uygun yapıların inşa edilmesi ve. bu kapsamda doğaya uyumlu yapılar inşa edilirken özellikle eskinin izini taşıyan yöresel mimarinin temsili olan saman damlı yapılar önerilmektedir. Yapılarda yenilebilir enerji kaynaklarının kullanımının teşviki sağlanmalıdır.

Sahip olduğu doğal ve kültürel peyzaj değerleri nedeni ile milli park ilan edilen İğneada’nın sahip olduğu değerlerin korunması, gerektiğinde onarılması ve altyapı hizmetlerinin geliştirilerek sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için belli bir gelirin sağlanması gerekmektedir. Bu gelir, milli park ve kamp alanı için giriş ücretlerinden ve ekoturizm seyahat acentalarının İğneada’ya düzenleyecekleri turistik programlar için alınan izin belgesi ve ekoturizm sertifikasyon programları ücretlerinden yararlanabilir ve İğneada’yı temsil edecek hediyelik eşyalar bilgilendirme

merkezinde satılarak sağlanabilir. Ayrıca milli parka giriş ücretinin bulunması aşırı kullanımı da engelleyecektir.

Bütüncül bir planlama yaklaşımını benimseyen ekoturizm planlaması, İğneada' nın sosyo-ekonomik refahın artmasını, doğal ve kültürel değerlerin korunarak kalıcı kalmasını ve yerel halkın yönetimde etkin bir şekilde yer almasını sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Akın, H. M.,** 2006. Türkiye’de Ekoturizmin Sürdürülebilir Gelişimi: Kaçkar Dağları Milli Parkı Örneği. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay, Haziran.
- Akgün A. A., ve Akgün İ.,** 2010. Bir Sayısal GZFT Analizi Uygulaması: Kırsal Alan Planlaması. *1. Ulusal Planlamada Sayısal Modeller Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. ISBN: 978-975-561-383-3.
- Akpınar, S.,** 2009. Türkiye’nin Turizm Merkezlerinde Ekoturizm Yaklaşımları. Turizm Bakanlığı, *Yatırımlar Genel Müdürlüğü Planlama Dairesi*, <<http://www.kentli.org/makale/sibel.htm>>, alındığı tarih 10.09.2009.
- Akpınar, E., ve Bulut Y.,** 2010. Ülkemizde Alternatif Turizm Bir Dalı Olan Ekoturizm Çeşitlerinin Bölgelere Göre Dağılımı Ve Uygulama Alanları, *Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi*, Cilt: 4, pp: 1575-1594.
- Altan, Ş.,** 2006. Türkiye’de Ekoturizm Uygulamaları ve Ekonomiye Katkıları. *Yüksek Lisans Tezi*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- Arıkan, I.,** 2006. Turizm Geliştirme Projeleri. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 1715, Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu Yayınları, No:10, Eskişehir.
- Arslan, Y.,** 2005. Erdek ve Çevresinin Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 8, Sayı:13, s. 29-53.
- Arslan,Y.,** 2000. Tur Operatörlerinde Tekelleşme Eğilimleri Karşısında Türk Seyahat Acentaları İçin Alternatif Politikalar, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Avcıkurt, C.** 2003. Turizm Sosyolojisi, Detay Yayıncılık, Balıkesir.
- Avcıkurt, C., ve Alpar, Ö.,** 2003. Turizmin Bölgesel Ekonomik Kalkınmadaki Rolü ve Egridir İlçesi Örneği. *Standart Ekonomik ve Teknik Dergi*, Yıl: 44, No: 522, Haziran, s. 48-59.
- Blangy, S., and Mehta, H.,** 2006. Ecotourism and Ecological Restoration. *Journal for Nature Conservation*, 14 (2006) pp. 233-236.
- Bolton, M.,** 1997. Conservation and the Use of Wildlife Resources. Chapman & Hall, Great Britain University Press, Cambridge, pp.231-249. *Google Library*, accessed at 11.04.2010.
- Burgenland,** 2010. Neusiedler See-Seewinkel National Park. <<http://www.burgenland.info/en/themen/natur/nationalpark/>>, alındığı tarih 10.04.2010.

- Burgenland**, 2010a. Managament Plan 2010 of Neusiedler See-Sewinkel National Park, *Journal of Information Center in Neusiedler See-Sewinkel National Park*, May 2010.
- Burton, F.**, 1998. Can Ecotourism Objectives Be Achieved? *Annals of Tourism Research*, Volume: 25, Issue: 3, July 1998, pp. 758-777.
- Cebeci U., Kılınç M.S.**, 2011. Hastane Yeri Seçimine Analitik Hiyerarşi Yöntemi Uygulanması, <http://www.ufukcebeci.com/Portals/57ad7180-c5e7-49f5-b282-c6475cdb7ee7/hastane_yeri.doc>, alındığı tarih 10.02.2011.
- Çakıcı A. C., Harman, S., and Bozkurt S.**, 2008. Place Attachment of Turkish Eco-tourist: A Research on Tourists Visiting the Mt.IDA (KAZDAGI) Region. *International Tourism Conference*, Alanya, Turkey.
- Çamur, C. K.**, 2003. Quebec Eko-Turizm Deklerasyonu. 2003, *TMMOB Şehir Plancıları Odası Süreli Yayınlar Planlama Dergisi*, Sayı: 2003/1, s. 30-33.
- Çelik, N.**, 2007. Bartın İlinde Faaliyet Gösteren Turizm İşletme Belgeli Üç Yıldızlı Otel İşletmelerinin Hizmet Kalitesi Açısından Analitik Hiyerarşi Süreci Yöntemi ile Karşılaştırılması. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Çevirgen, A.**, 2003. Sürdürülebilir turizm kapsamında Ekoturizm ve Edremit Yöresi İçin Bir Model Önerisi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, DEÜ; Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- ÇOB**, 2007. İğneada Longoz Ormanları Bitkileri Resimli Tanıma Kılavuzu, *Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü*, Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Projesi, İstanbul.
- ÇOB**, 2011. Corine Türkiye, < <http://corine.cevreorman.gov.tr/?q=node/2>>, alındığı tarih: 04.02.2011.
- Daş, C., ve Korkmaz, M.**, 1997. Antalya–Belek yöresinde Ekolojik Peyzaj Planlama Model Çalışması. *Turizm ve Çevre*, Oleyis Vakfı Yayınları, Ankara.
- Daşdemir, İ. ve Güngör, E.**, 2010. Çok Kriterli ve Katılımcı Yaklaşımla Orman Kaynaklarının İşlevsel Önceliklerinin Belirlenmesi: Ulus Devlet Orman İşletmesi Örneği, *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 17, 11-25 ISSN: 1302-0943 EISSN: 1308-5875.
- Demir, C., ve Çevirgen, A.**, 2006. Ekoturizm Yönetimi., ISBN: 975-591-844-2, s. 222, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Diamantis D., and Ladkin, A.**, 1999. The Links Between Sustainable Tourism and Ecotourism: A Definitional And Operational Perspective, *The Journal of Tourism Studies* Vol. 10, No. 2, DEC. '99, pp. 35-46.
- Doan, T.M.**, 2000. The Effects of Ecotourism in Developing Nations: An Analysis of Case Studies. *Journal of Sustainable Tourism*, Vol:8 No:4 pp.288-304.
- Donau-Auen**, 2010. Doanau-auen National Park, <<http://www.donauauen.at>>, alındığı tarih 10.04.2010.

- Donau- Auen**, 2010a, Managament Plan 2010 of Donau- Auen National Park, *Journal of Information Center in Donau- Auen National Park*. May, 2010.
- Dönmez, S.**, 2008. Akdağ Tabiat Parkı'nda Ekoturizm. Afyonkarahisar, *Yüksek Lisans Tezi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Ana Bilim Dalı, Eylül.
- Ekoturizm Derneği**, 2007. Ekoturizm Nedir? *Ekoturizm ve Sürdürülebilir Turizm Derneği*, <<http://www.ekoturizmdernegi.org>>, alındığı tarih 09.04.2010.
- Erdoğan, N.**, 2003. Çevre ve (Eko)turizm. Pozitif Matbaacılık, Ankara.
- Erdoğan, N.**, 2005. Sürdürülebilirlik Açısından Türkiye'de Ekoturizm Gerçeği. *Ekoloji Magazin-Doğa, Çevre ve Kültür Dergisi*, Sayı: 6, Nisan-Haziran, s. 36-41.
- Gale T., and Hill, J.**, 2009. Ecotourism and Environmental Sustainability Principles and Practice. Edited by Jennifer Hill, University of the West of England, UK, and Tim Gale, University of the West of England, UK, ISBN: 978-0-7546-7262-3, pp. 1-13.
- GEF II**, 2007. Maviden Yeşile Longoz Ormanları, Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Projesi, *İğneada GEF II Projesi*.
- Honey, M.**, 2008. Ecotourism and Sustainable Development: Who Owns Paradise? Washington D.C., 2nd Press, Island Press., *Google Library* pp. 22-24, accessed at 11.04.2010.
- Inskip, E.**, 1991. Tourism Planning: An Integrated and Sustainable Development Process. New York: Van Nostrand Reinhold.
- İnan Ç.**, 2007. Yıldız (Istranca) Dağları ve Çevresindeki Floradan Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma ve Ekoturizm Amacıyla Yararlanma Olanakları. *Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı*, s. 1-61.
- ITU**, 2011. İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü, *Proje II Öğrenci Çalışmaları (Prof.Dr. Handan Türkoğlu, Araş. Gör. Sinem Metin grubu)* Taşkışla, İstanbul.
- IYE**, 2002. WTO-UNEP International Year of Ecotourism. *Concept Paper*, <[www.World-Tourism.Org/Sustainable/Wto-Unep-Concept Paper.Htm](http://www.World-Tourism.Org/Sustainable/Wto-Unep-Concept-Paper.Htm)>, accessed at 14.11.2009.
- IYE**, 2002. The International Year of Ecotourism, <<http://www.uneptie.org/shared/publications/cdrom/webx0139xpa/about/iye.htm#whatis>>, accessed at 05.10.2009.
- Kadak, E.G.**, 2006. Türkiye'de Ahp Tekniğinin Performans Değerlendirmedeki Yeri ve İlaç Dağıtım Sektöründe Uygulanması, *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Endüstri Mühendisliği, Adana.
- Kahraman, N., ve Türkay, O.**, 2006. Turizm ve Çevre. Detay Yayıncılık, Eylül.
- Karaman, A.**, 1996. Sürdürebilir Turizm Planlaması için Ekolojik Bir Çerçeve: Sürdürebilir Turizm. *19. Şehircilik Günü Kolokiyumu*, İstanbul.

- Kavgacı, A.**, 2007. Demirköy-İğneada Longos Ormanları ve Çevresinin Bitki Toplulukları ve Kuruluş Özellikleri, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Silvikültür Programı, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, s. 1-273.
- Kavgacı, A., Özalp, G., ve Özhatay, N.**, 2007. Flora of Igneada floodplain forests (longozes) and their surroundings, İstanbul Üniversitesi, *Orman Fakültesi Dergisi*, No:2, s. 69-71.
- Khan, M. M.**, 1997. Tourism Development and Dependency Theory: Mass Tourism vs. Ecotourism. *Annals of Tourism Research*, Volume: 24, Issue: 4, October 1997, pp. 988-991.
- Kılıç, A. N.**, 2006. Bolu-Göynük ve Yakın Çevresi Doğal ve Kültürel Kaynaklarının Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi. *Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kılıçaslan, İ.**, 1996. Çevre Koruma ve Turistik Gelişme İkilemi: Sürdürülebilir Turizm. *19. Şehircilik Günü Kolokyumu*, İstanbul.
- Kuter, N., ve Ünal H. E.**, 2009. Sürdürülebilirlik Kapsamında Eko Turizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri, *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, No:2, s.146-156.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı**, 2007. Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı 2007-2013. *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları*, Yayın No:3085,s.101,Ankara.<<http://www.kultur.gov.tr/TR/dosya/1-70089/h/ttstratejisi2023.pdf>>, alındığı tarih 10.11.2009.
- Leuthold, M.**, 2001. The Potentials of Ecotourism in Austria, Institute for Integrative Tourism and Leisure Research,, *On the behalf of the Federal Ministry of Economy and Labour*, Vienna, Austria.
- Macleod, M., and Cooper, J. A.**, 2005. Carrying Capacity in Coastal Areas. *Encyclopedia of Coastal Science*, Editor: M. Schwarz, p. 226. Netherlands,<http://www.springer.com/cda/content/document/cda_downloadaddocument/>, accessed at 21.03.2010.
- Marques, L. C.**, 2000. An Evaluation of Ecolodges in the Brazilian Amazon. Ecotourism Conference in the Dominican Republic. 20-22 July. <http://kiskeya-alternative.org/publica/diversos/ecolodge_brasil.html>, accessed at 18.10.2010.
- Naumanen, H. Pföb, E.**, 2009. OpenWindow–Case Study Eco-tourism Project.
- Ok, K.**, 2006. Multiple Criteria Activity Selection for Ecotourism Planning in Igneada, *Tubitak, Turkish J. Agric. Forestr.*, 30,2, pp.153-164.
- Özhan, E.**, 1997. Kıyılarımızda Ekoturizmin Geliştirilmesinde Kentsel Tasarımın Rolü , Türkiye Kıyıları 97, *Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları Konferansı*, Bildirileri Kitabı.
- Öztunalı T., ve Kayır, G.**, 1998. Batı Akdeniz Kıyıları Taşıma Kapasitesi ve Ekoturizm, Türkiye Kıyıları 98, *Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları II. Ulusal Konferans Bildirileri Kitabı*, s.317.

- Öztürk, T. ve Mengüloğlu, M.,** 2008. Sürdürülebilir Kalkınmada Fiziksel Kırsal Alan Planlaması. *O.M.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi*, No. 23/3, s. 209-215.
- Özyavuz, M.,** 2008. Yıldız Dağları'nın İğneada- Demirköy Arasında Yer Alan Bölümünün Biyosfer Rezervi Olarak Planlanması, *Doktora Tezi*, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi.
- Özyavuz, M., and Yazgan, M. E.,** 2010. Planning of İğneada Longoz (Flooded) Forest as a Biospher Reserve. *Journal of Coastal Research*, Vol: 26 No: 46, pp. 1104-1111, November.
- Page S., and Dowling R.K.,** 2002. Ecotourism. *Pearson Education*, Harlow, UK.
- Polat, A. T.,** 2006. Karapınar İlçesi ve Yakın Çevresi Peyzaj Özelliklerinin Ekoturizm Kullanımları Yönünden Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Doktora Tezi*, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarımsal Yapılar ve Sulama Anabilim Dalı, Konya.
- Rahemtulla, Y. G., and Wellstead, A. M.,** 2001. Ecotourism: Understanding Competing Expert And Academic Definitions. Infor. Report Nor-X-380 Canada.
- Rivera, M. A., and Croes R.,** 2010. 'Ecotourists' Loyalty: Will They Tell About the Destination or Will They Return? *Journal of Ecotourism*, 9: 2, pp.85-103. DOI: 10.1080/14724040902795964.
- Saaty, Thomas L.,** 1990. How to Make a Decision: The Analytic Hierarchy Process, *European Journal of Operational Research*, 48 (1990) 9-26/9, North-Holland.
- Selimoğlu, Ö.,** 2004. Türkiye ve Dünyada Ekoturizm Yaklaşımları, İstanbul Ticaret Odası (ITO), *Etüt ve Araştırma Şubesi Yayını*, s.1-21.
- Smith, S. E.,** 2010. What is an Ecolodge? <<http://www.wisegeek.com/what-is-an-ecolodge.htm>>, accessed at 22.03.2010
- Stadthalle,** 2010. Eko-Hotel: Stadthalle. <www.hotelstadthalle.at>, alındığı tarih 05.05.2010.
- Stadthalle,** 2010a. The Infotmation brochure of the technical detail botique hotel stadthalle, vienna.
- Stmartin,** 2010. Eco-Hotel: Stmartinchalets. <<http://www.stmartinchalets.at>>, accessed at 07.05.2010.
- Stanimirova, D. M.,** 2005. The Ecotourism Markets, Ribaritza.
- Şenlier, N., ve Öztürk, G.,** 2008. Kıyılarda Turizm Baskısı için Ekolojik Kırılganlık Değeri Yaklaşımının İrdelenmesi. *Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları 7. Ulusal Kongresi*, Editör: Lale Balas, Ankara, 27-30 Mayıs, s. 501-508.
- Strong-Cvetich, N.J.,** 2007. Ecotourism in Post-Conflict.
- The Nature Conservancy,** 2010. <www.nature.org/aboutus/travel/ecotourism/>
- TIES,** 1990. Description and Ecotourism Principles, <<http://www.ecotourism.org/about/>>, accessed at 15.10.2010.

- TIES**, 2006. The International Ecotourism Society, *Global Ecotourism Fact Sheet*.
- TUİK**, 2010. Nüfus, Demografi, Konut, Toplumsal Yapı, İğneada İl ve ilçelere göre belediye nüfusları-İğneada, <<http://www.ecotourism.org/index.htm>>, alındığı tarih 09.04.2011.
- UNEP**, 1996. Guidelines for Integrated Planning and Management of Coastal and Marine Areas in the Wider Caribbean Region. *UNEP Caribbean Environment Programme, Kingston, Jamaica*, <<http://www.cep.unep.org/pubs/Techreports/tr42en/index.html>>, accessed at 21.03.2010.
- UNEP**, 2002. International Year of Mountains: Ecotourism in Mountain Regions: A Challenge for Sustainable Development. September, Austria. <<http://www.unep.fr/shared/publications/cdrom/webx0139xpa/regional/pdfsrmntnsn.pdf>>, accessed at 14.11.2009.
- Urry, J.**, 1994. Mekanları Tüketmek, Ayrıntı yayınları. İstanbul. s.245-309.
- Wight, P.**, 1993. Ecotourism: Ethics or Eco-Sell, *Journal of Travel Research*, Vol: 31, No:3, pp. 3-9, January. <<http://jtr.sagepub.com/content/31/3/3.full.pdf+html>>, accessed at 16.03.2010.
- Wood, M. E.**, 2002. Ecotourism: Principles, Practices & Policies for Sustainability. *The International Ecotourism Society*, Washington, D.C.
- Wood, M. E.**, 2002. Ecotourism: Principles, Practices and Policies for Sustainability, *United Nations Publication*, UNEP.
- WTO**, 2002. World Ecotourism Summit (Québec, Canada, 19 – 22 May) *Final Report, Québec declaration on ecotourism*. International Year of Ecotourism 2002, <<http://www.gdrc.org/uem/eco-tour/quebec-declaration.pdf>>, accessed at 14.11.2009.
- WTO**, 2009. WTO-UNEP International Year of Ecotourism. *Concept Paper*, <<http://www.world-tourism.org/sustainable/IYE/WTO-UNEP-Concept-Paper.htm>>, accessed at 05.10.2009.
- Yılmaz, E.**, 2006. R'wot Tekniği: Arıcılık Sektöründe Katılımcı Yaklaşım İle Örnek Bir Uygulaması. *Çevre ve Orman Bakanlığı*, Doa yayın no: 40.
- Yılmaz, E.**, 1999. Analitik Hiyerarşi Süreci Kullanılarak Çok Kriterli Karar Verme Problemlerinin Çözümü (Solving Multiple Criteria Decision Making Problems Using the Analytic Hierarchy Process), *Çevre ve Orman Bakanlığı*, Doa yayın no:5, s. 95-122.
- Yılmaz, E., Coşgun, U., Koçak, Z., Ay, Z., ve Orhan K. H.**, 2009. Katılımcı Yaklaşımla Ekoturizm Stratejilerinin Belirlenmesi ve Önceliklendirilmesi: Cehennemdere Vadisi ve Köprülü Kanyon Milli Parkı Örnekleri, *Çevre ve Orman Bakanlığı*, Doa Yayın No: 51.
- Yılmaz, E., Coşgun, U., Koçak, Z., Ay, Z., ve Orhan K. H.**, 2010. Prioritizing and Determining of Ecotourism Strategy with Participatory Approach: A Case Studies of the Cehennemdere Valley and Köprülü Kanyon National Park. 2. *Uluslararası Coğrafya Sempozyumu (GeoMed)*, Kemer, Antalya.

- Yılmaz, E., Ok K., ve Okan T.,** 2004. Ekoturizm Planlamasında Katılımcı Yaklaşımla Etkinlik Seçimi: Cehennemdere Vadisi Örneği. *Çevre ve Orman Bakanlığı Yayın No: 237, DOA Yayın No: 30.*
- Yılmaz, H., ve Karahan, F.,** 2010. Ekoturizm Yaklaşımlarında Flora Turizmi: Palandöken Dağlarının Potansiyeli, <<http://www.ekogezi.com/index>>, alındığı tarih 08.02.2010.
- Yücel, C.,** 2002. Turizmde Yükselen Değer; Ekoturizm. TÜRSAB Ar-Ge Departmanı Raporu, Nisan, <www.tursab.org.tr>, alındığı tarih 09.09.2009.
- Yüksel, İ., ve Dağdeviren, M.,** 2007. Using the Analytic Network Process (ANP) in a SWOT Analysis – A case study for a textile firm.
- Yürük, E. Ö.,** 2003. Turizmin Geleceği: Ekoturizm, Türkiye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli Güncel Sorunlar Konferansı, 3-4 Mayıs, Çankırı., *Ekoturizm Standard Dergisi*, Ajans Türk Matbaacılık Sanayi A.Ş., Yıl:42, Sayı:500, Ankara.
- Anonim,**1990.<<http://www.ecotourism.org/travelchoice/economic.html>>, alındığı tarih 10.11.2009.
- Anonim,** 1996. <http://www.turizmdebusabah.com/haber_detay>, alındığı tarih 03.10.2009.
- Anonim,**2004.,<http://www.tanzaniagateway.org/docs/ecotourism_and_other_forms_of_tourism.pdf>, pp.17-27, *State of the Environment Eco-Tourism 2004*, accessed at 17.03.2010.
- Anonim,** 2007. İğneada Koruma Alanı Yönetim Planı, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, *Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Projesi*, İğneada Proje Uygulama Birimi, Kırklareli. (Yayınlanmamış).
- Anonim,** 2007a. 2023 Türkiye Turizm Strateji Planı, <www.sp.gov.tr/documents/Turizm_Strateji_2023.pdf>, alındığı tarih 12.10.2010.
- Anonim,** 2008. İğneada, <<http://www.ekoturizmgrubu.org/bilgi/igneada.htm>>, alındığı tarih 12.12.2010.
- Anonim,** 2008a. İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı ziyaretçilere hazırlanıyor, <http://haber.kirklareli.net/-igneada-Longoz-Ormanlari-Milli-Parki-ziyaretcilere-hazirlaniyor_6499671.html>, alındığı tarih 12.12.2010.
- Anonim,** 2009. Bolu İli, Aladağ Yöresinde Yapılabilecek Bazı Ekoturizm Faaliyetlerinin Çevresel, Sosyal ve Ekonomik Etkilerinin İncelenmesi. *Bolu İli için T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı'nın Araştırma Projesi*, <dosya.boluarastirma.gov.tr/ekotur-tam%20met.a.doc>, alındığı tarih 11.10.2010.
- Anonim,** 2010. <www.world-tourism.org/aboutwto.html>, <[change:http://unwto.org/](http://unwto.org/)>, accessed at 18.09.2010.
- Anonim,** 2010a. İğneada Tarihi, <<http://www.igneada.bel.tr/igneada.htm>>, alındığı tarih 10.12.2010.

- Anonim,** 2010b. İğneada Longozu,
<<http://www2.cevreorman.gov.tr/sulak/sulakalan/Igneadalongozu.htm>
>, alındığı tarih 24 2010.
- Anonim,** 2011. <<http://www.milliparklar.gov.tr/DKMP/10-0213/>>, alındığı tarih
24.09.2010.
- Anonim,** 2011a. 1/25.00 Ölçekli Kırklareli İl Çevre Düzeni Planı Hükümleri,
<[http://www.kirklareliilozelidaresi.gov.tr/anasayfa/cevreduzeniplani/](http://www.kirklareliilozelidaresi.gov.tr/anasayfa/cevreduzeniplani/cevreduzeniplani.htm)
[cevreduzeniplani.htm](http://www.kirklareliilozelidaresi.gov.tr/anasayfa/cevreduzeniplani/cevreduzeniplani.htm) >, alındığı tarih 15.09.2011.
- Anonim,** 2011b. < <http://kirklarelihaberci.blogspot.com>>, alındığı tarih 30.03.2011.
- Anonim,** 2011c. İğneada Koruma Alanında Kentsel Gelişimin İzlenmesi ve İleriye
Dönük Modelllenmesi, 2010-2013 Tubitak projesi ofis çalışmaları,
İstanbul. (Yayınlanmamış).

EKLER

EK A.1 : Anket formu

EK A.2 : Uzmanların GZFT bileşenlerine ve ölçütlerine verdikleri öncelikler.

EK A.3 : Yerel halkın GZFT bileşenlerine ve ölçütlerine verdikleri öncelikler.

Çizelge A.1 : Anket formu

İĞNEADA'DA EKOTURİZM POTANSİYELİNİN SAPTANMASI

Tarih:...../.... / 2011

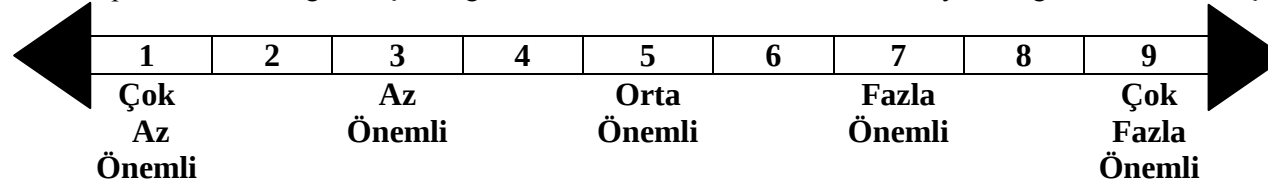
Bu anket 'İğneada'nın Ekoturizm Potansiyelinin Saptanması' adlı tez çalışmasına yönelik yapılmaktadır. Anketin amacı; ekoturizm potansiyelini belirleyecek olan İğneada'nın güçlü yönlerini (olumlu yanlarını), zayıf yönlerini (eksik yanlarını), fırsatlarını (başarıya ulaştıracak olumlu durumlarını) ve tehditlerini (başarıya ulaşmayı engelleyecek olumsuz durumları) belirleyecek olan kriterleri öncelik sırasına koymaktır. Bu anket kapsamında vermiş olduğunuz bilgiler hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır. Anketi cevaplamak için vermiş olduğunuz zaman ve göstermiş olduğunuz sabır için teşekkür ederiz.

- Lütfen anket formunu doldurmadan önce aşağıdaki açıklamaları dikkatlice okuyunuz.

Anket Formunun Açıklaması:

Adım 1: Her soruda verilmiş olan iki adet karar elemanını (A ve B) birbirleri ile karşılaştırınız. Özellikleri ve işlevleri açısından sizce daha çok önem taşıyan karar elemanını seçiniz. Buna göre A veya B karar elemanını daire içerisine alınız. Her soruyu kendi içerisinde diğer sorulardan bağımsız olarak değerlendiriniz.

Adım 2: Önceki adımda seçtiğiniz karar elemanının seçmediğiniz karar elemanına göre ne derece önem taşıdığını, ölçek doğrusu üzerindeki sözel hükümleri ve sayısal değerleri kullanarak tespit ediniz. Buna göre ölçek doğrusu üzerindeki 1'den 9'a kadar olan sayısal değerlerden birisini işaretleyiniz.

Tez kapsamında hazırlanan bu ankette aşağıdaki dört madde kapsamında değerlendirilecektir.

1)İğneada'nın Ekoturizm Potansiyelini Belirleyecek Güçlü Yönlerin Karşılaştırılması

- ❖Güçlü yönler; İğneada'nın ekoturizm kapsamındaki değerlendirmeye alınacak olumlu (verimli, etkili) yanlarını belirtmektedir.

2)İğneada'nın Ekoturizm Potansiyelini Belirleyecek Zayıf Yönlerin Karşılaştırılması

- ❖Zayıf yönler; İğneada'nın ekoturizm kapsamındaki değerlendirmeye alınacak zayıf (eksik) yanlarını belirtmektedir.

3) İğneada'nın Ekoturizm Potansiyelini Belirleyecek Fırsatların Karşılaştırılması

- ❖Fırsatlar; İğneada'nın ekoturizm konusunda başarıya ulaştıracak olumlu durumları belirtmektedir.

4)İğneada'nın Ekoturizm Potansiyelini Belirleyecek Tehditlerin Karşılaştırılması

- ❖Tehditler; İğneada'nın ekoturizm kapsamında karşılaşılabilecek tehditlerini (başarıya ulaşmayı engelleyecek olumsuz durumları) belirtmektedir.

1) İğneada'nın Ekoturizm Potansiyelini Belirleyecek 'Güçlü Yönlerin' Karşılaştırılması (I/II)		Çok Az Önemli Az Önemli Çok Fazla Önemli								
Güçlü yönler; alanın olumlu (verimli, etkili) yanlarıdır.		1	2	3	4	5	6	7	8	9
➤Ekoturizm açısından, İğneada'nın aşağıdaki özelliklerinin hangisi size göre daha önemlidir?										
1.3.6	A: Coğrafi konumu (büyük kentlere (İstanbul gibi) yakın olması) B: Bölgenin tanıtımının yapılıyor olması (ziyaretçi merkezi, İğneada ile ilgili web sayfaları ile)									
1.4.1	A: Yöresel mimarinin devam ettirilmesi (saman damdan yapılmış olan yöresel evler) B: Misafirperver yerel halkın, ekoturizm konusuna sıcak bakması									
1.4.2	A: Yöresel mimarinin devam ettirilmesi (saman damdan yapılmış olan yöresel evler) B: Yerel ürünlere sahip olması (bal, mantar, yabani meyveler, reçel, el sanatları, organik meyve ve sebzeler,organik tarım ürünleri,halı dokuma)									
1.4.3	A: Yöresel mimarinin devam ettirilmesi (saman damdan yapılmış olan yöresel evler) B: Festival ve şenliklerin düzenlenmesi (tiyatro şenliği, 30 ağustos şenliği gibi)									
1.4.4	A: Yöresel mimarinin devam ettirilmesi (saman damdan yapılmış olan yöresel evler) B: Tarihi ve arkeolojik değerlere sahip olması (Fatih demir dökümhanesi, kale, fener, tümülüs, Rampana mezarlık alanı)									
1.4.5	A:Yöresel mimarinin devam ettirilmesi (saman damdan yapılmış olan yöresel evler) B: Bölgenin tanıtımının yapılıyor olması (ziyaretçi merkezi, İğneada ile ilgili web sayfaları ile)									
1.5.1	A: Misafirperver yerel halkın, ekoturizm konusuna sıcak bakması B: Yerel ürünlere sahip olması (bal, mantar, yabani meyveler, reçel, el sanatları, organik meyve ve sebzeler,organik tarım ürünleri,halı dokuma)									
1.5.2	A: Misafirperver yerel halkın, ekoturizm konusuna sıcak bakması B: Festival ve şenliklerin düzenlenmesi (tiyatro şenliği, 30 ağustos şenliği gibi)									
1.5.3	A: Misafirperver yerel halkın, ekoturizm konusuna sıcak bakması B:Tarihi ve arkeolojik değerlere sahip olması (Fatih demir dökümhanesi, kale, fener, tümülüs, Rampana mezarlık alanı)									

1) İğneada'nın Ekoturizm Potansiyelini Belirleyecek 'Güçlü Yönlerin' Karşılaştırılması (II/II)		Çok Az Önemli Az Önemli Çok Fazla Önemli								
Güçlü yönler; alanın olumlu (verimli, etkili) yanlarıdır.		1	2	3	4	5	6	7	8	9
➤Ekoturizm açısından, İğneada'nın aşağıdaki özelliklerinin hangisi size göre daha önemlidir?										
1.5.4	A: Misafirperver yerel halkın, ekoturizm konusuna sıcak bakması B: Bölgenin tanıtımının yapılıyor olması (ziyaretçi merkezi, İğneada ile ilgili web sayfaları ile)									
1.6.1	A: Yerel ürünlere sahip olması (bal, mantar, yabani meyveler, reçel, el sanatları, organik meyve ve sebzeler,organik tarım ürünleri,halı dokuma) B: Festival ve şenliklerin düzenlenmesi (tiyatro şenliği, 30 ağustos şenliği gibi)									
1.6.2	A: Yerel ürünlere sahip olması (bal, mantar, yabani meyveler, reçel, el sanatları, organik meyve ve sebzeler,organik tarım ürünleri,halı dokuma) B:Tarihi ve arkeolojik değerlere sahip olması (Fatih demir dökümhanesi, kale, fener, tümülüs, Rampana mezarlık alanı)									
1.6.3	A: Yerel ürünlere sahip olması (bal, mantar, yabani meyveler, reçel, el sanatları, organik meyve ve sebzeler,organik tarım ürünleri,halı dokuma) B: Bölgenin tanıtımının yapılıyor olması (ziyaretçi merkezi, İğneada ile ilgili web sayfaları ile)									
1.7.1	A: Festival ve şenliklerin düzenlenmesi (tiyatro şenliği, 30 ağustos şenliği gibi) B: Tarihi ve arkeolojik değerlere sahip olması (Fatih demir dökümhanesi, kale, fener, tümülüs, Rampana mezarlık alanı)									
1.7.2	A: Festival ve şenliklerin düzenlenmesi (tiyatro şenliği, 30 ağustos şenliği gibi) B: Bölgenin tanıtımının yapılıyor olması (ziyaretçi merkezi, İğneada ile ilgili web sayfaları ile)									
1.8.1	A: Tarihi ve arkeolojik değerlere sahip olması ((Fatih demir dökümhanesi, kale, fener, tümülüs, Rampana mezarlık alanı) B: Bölgenin tanıtımının yapılıyor olması (ziyaretçi merkezi, İğneada ile ilgili web sayfaları ile)									

2) İğneada'nın Ekoturizm Potansiyelini Belirleyecek 'Zayıf Yönlerin' Karşılaştırılması (I/II)		Çok Az Önemli Az Önemli Çok Fazla Önemli								
Zayıf yönler; zayıf (eksik) yanlardan oluşur.		1	2	3	4	5	6	7	8	9
➤Ekoturizm açısından, İğneada'nın aşağıdaki özelliklerinin hangisi size göre daha önemlidir?										
2.3.5	A: Sağlıklı ve kaliteli yaşam standartlarının sağlanamaması B: İdari altyapı yetersizliği nedeni ile ekoturizm odaklı mevzuat ve yasal düzenlemelerin olmaması									
2.3.6	A: Sağlıklı ve kaliteli yaşam standartlarının sağlanamaması B: Bölgenin tanıtımındaki yayım (bilgilendirme) yetersizliği									
2.4.1	A: Doğaya uyumlu olmayan ve/veya yasal olmayan yapılaşmanın olması (yöresel mimarisi olmayan betonlaşmış yapılar ile düzensiz ve plansız yerleşim alanlarının varlığı gibi) B: Ekonomik çeşitliliğinin olmaması (ekoturizme yönelik yatırımların olmaması)									
2.4.2	A: Doğaya uyumlu olmayan ve/veya yasal olmayan yapılaşmanın olması (yöresel mimarisi olmayan betonlaşmış yapılar ile düzensiz ve plansız yerleşim alanlarının varlığı gibi) B:Yüksek işsizliğin olması (ekonomik refahın düşük olması,büyük kentlere iş için göç edilmesi)									
2.4.3	A: Doğaya uyumlu olmayan ve/veya yasal olmayan yapılaşmanın olması (yöresel mimarisi olmayan betonlaşmış yapılar ile düzensiz ve plansız yerleşim alanlarının varlığı gibi) B: Ekoturizm konusunda bilincinin ve deneyiminin eksikliği									
2.4.4	A: Doğaya uyumlu olmayan ve/veya yasal olmayan yapılaşmanın olması (yöresel mimarisi olmayan betonlaşmış yapılar ile düzensiz ve plansız yerleşim alanlarının varlığı gibi) B: İdari altyapı yetersizliği nedeni ile ekoturizm odaklı mevzuat ve yasal düzenlemelerin olmaması									
2.4.5	A: Doğaya uyumlu olmayan ve/veya yasal olmayan yapılaşmanın olması (yöresel mimarisi olmayan betonlaşmış yapılar ile düzensiz ve plansız yerleşim alanlarının varlığı gibi) B: Bölgenin tanıtımındaki yayım (bilgilendirme) yetersizliği									
2.5.1	A: Ekonomik çeşitliliğinin olmaması (ekoturizme yönelik yatırımların olmaması) B:Yüksek işsizliğin olması (ekonomik refahın düşük olması,büyük kentlere iş için göç edilmesi)									

2) İğneada'nın Ekoturizm Potansiyelini Belirleyecek 'Zayıf Yönlerin' Karşılaştırılması (II/II)		Çok Az Önemli Az Önemli Çok Fazla Önemli								
Zayıf yönler; zayıf (eksik) yanlardan oluşur.		1	2	3	4	5	6	7	8	9
➤Ekoturizm açısından, İğneada'nın aşağıdaki özelliklerinin hangisi size göre daha önemlidir?										
2.5.2	A: Ekonomik çeşitliliğinin olmaması (ekoturizme yönelik yatırımların olmaması) B: Ekoturizm konusunda bilincinin ve deneyiminin eksikliği									
2.5.3	A: Ekonomik çeşitliliğinin olmaması (ekoturizme yönelik yatırımların olmaması) B: İdari altyapı yetersizliği nedeni ile ekoturizm odaklı mevzuat ve yasal düzenlemelerin olmaması									
2.5.4	A: Ekonomik çeşitliliğinin olmaması (ekoturizme yönelik yatırımların olmaması) B: Bölgenin tanıtımındaki yayım (bilgilendirme) yetersizliği									
2.6.1	A: Yüksek işsizliğin olması (ekonomik refahın düşük olması,büyük kentlere iş için göç edilmesi) B: Ekoturizm konusunda bilincinin ve deneyiminin eksikliği									
2.6.2	A: Yüksek işsizliğin olması (ekonomik refahın düşük olması,büyük kentlere iş için göç edilmesi) B: İdari altyapı yetersizliği nedeni ile ekoturizm odaklı mevzuat ve yasal düzenlemelerin olmaması									
2.6.3	A: Yüksek işsizliğin olması (ekonomik refahın düşük olması,büyük kentlere iş için göç edilmesi) B: Bölgenin tanıtımındaki yayım (bilgilendirme) yetersizliği									
2.7.1	A: Ekoturizm konusunda bilincinin ve deneyiminin eksikliği B: İdari altyapı yetersizliği nedeni ile ekoturizm odaklı mevzuat ve yasal düzenlemelerin olmaması									
2.7.2	A: Ekoturizm konusunda bilincinin ve deneyiminin eksikliği B: Bölgenin tanıtımındaki yayım (bilgilendirme) yetersizliği									
2.8.1	A: İdari altyapı yetersizliği nedeni ile ekoturizm odaklı mevzuat ve yasal düzenlemelerin olmaması B: Bölgenin tanıtımındaki yayım (bilgilendirme) yetersizliği									

3) İğneada'nın Ekoturizm Potansiyelini Belirleyecek 'Fırsatların' Karşılaştırılması' (I)		Çok Az Önemli			Az Önemli			Çok Fazla Önemli		
Fırsatlar; başarıya ulaşmayı sağlayacak olumlu durumlardır.										
➤Ekoturizm açısından, İğneada'nın aşağıdaki özelliklerinin hangisi size göre daha önemlidir?		1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.3.1	A: 2023 Türkiye Turizm Strateji Planı' nda İğneada'nın ekoturizm alanı olarak önerilmesi B: İğneada ile ilgili kurumsal yapının (belediye, kaymakamlık ve valilik gibi) varlığı									
3.3.2	A: 2023 Türkiye Turizm Strateji Planı' nda İğneada'nın ekoturizm alanı olarak önerilmesi B:İğneada'nın tanıtımının yapılması (ziyaretçi merkezi,seyahat acentaları, uluslararası araştırmaların yapılması gibi)									
3.3.3	A: 2023 Türkiye Turizm Strateji Planı' nda İğneada'nın ekoturizm alanı olarak önerilmesi B: İğneada'yı destekleyen paydaşların varlığı (siviltoplum örgütleri ve İğneada ile ilgili araştırma yapan akademisyenler gibi)									
3.4.1	A: İğneada ile ilgili kurumsal yapının (belediye, kaymakamlık ve valilik gibi) varlığı B: İğneada'nın tanıtımının yapılması (ziyaretçi merkezi,seyahat acentaları, uluslararası araştırmaların yapılması gibi)									
3.4.2	A: İğneada ile ilgili kurumsal yapının (belediye, kaymakamlık ve valilik gibi) varlığı B: İğneada'yı destekleyen paydaşların varlığı (siviltoplum örgütleri ve İğneada ile ilgili araştırma yapan akademisyenler gibi)									
3.5.1	A: İğneada'nın tanıtımının yapılması (ziyaretçi merkezi,seyahat acentaları, uluslararası araştırmaların yapılması gibi) B: İğneada'yı destekleyen paydaşların varlığı (sivil toplum örgütleri ve İğneada ile ilgili araştırma yapan akademisyenler gibi)									

4) İğneada'nın Ekoturizm Potansiyelini Belirleyecek 'Tehditlerin' Karşılaştırılması (I)		Çok Az Önemli Az Önemli Çok Fazla Önemli								
Tehditler; başarıya ulaşmayı zorlaştıracak veya engelleyecek olumsuz durumlardır.		1	2	3	4	5	6	7	8	9
➤Ekoturizm açısından, İğneada'nın aşağıdaki özelliklerinin hangisi size göre daha önemlidir?										
4.1.1	A: Kitle turizminin varlığı (turizm yoğunluğu ile ekolojik değerlerin zarar görmesi) B: Yasadışı kullanımların varlığı (avlanma, bitki ve hayvan türlerinin toplanması, otlatma, ormanların yapı ve tarım alanlarına dönüştürülmesi)									
4.1.2	A: Kitle turizminin varlığı (turizm yoğunluğu ile ekolojik değerlerin zarar görmesi) B: İğneada ile ilgili kurumsal önceliklerin çelişmesi ve koordineli çalışarak bunu önleyecek herhangi bir yönetim organizasyonunun bulunmaması									
4.2.1	A: Yasadışı kullanımların varlığı (avlanma, bitki ve hayvan türlerinin toplanması, otlatma, ormanların yapı ve tarım alanlarına dönüştürülmesi) B: İğneada ile ilgili kurumsal önceliklerin çelişmesi ve koordineli çalışarak bunu önleyecek herhangi bir yönetim organizasyonunun bulunmaması									

➤İğneada'nın ekoturizm potansiyelini belirleyen tüm faktörler maddeler halinde bu tabloda belirtilmiştir. Aşağıdaki tabloyu dikkate alarak bir sonraki sayfada bulunan soruları değerlendiriniz.

➤GÜÇLÜ YÖNLER •Ekolojik değerlere sahip olması (bitki ve hayvan çeşitliliği ile doğal yapısı) •Koruma alanı olması (milli park,önemli kuş ve bitki alanı olması gibi) •Coğrafi konumu (büyük kentlere (İstanbul gibi) yakın olması) •Yöresel mimarinin devam ettirilmesi (saman damdan yapılmış olan yöresel evler) •Misafirperver yerel halkın, ekoturizm konusuna sıcak bakması •Yerel ürünlere sahip olması (bal, mantar, yabani meyveler, reçel, el sanatları, organik meyve ve sebzeler,organik tarım ürünleri,halı dokuma) •Festival ve şenliklerin düzenlenmesi (tiyatro şenliği, 30 ağustos şenliği gibi) •Tarihi ve arkeolojik değerlere sahip olması (Fatih Demir Dökümhanesi, kale, fener, tümülüs, Rampana mezarlık alanı) •Bölgenin tanıtımının yapıyor olması (ziyaretçi merkezi, İğneada ile ilgili web sayfaları ile)	➤ZAYIF YÖNLER •Aşırı kullanımdan ekolojik değerlerin değerlerinin tehlike altına girmesi •Teknik altyapı yetersizliği (ulaşım zorluğu, doğal enerji kaynaklarının kullanılmaması, katı atık yönetiminin olmaması ve evsel atıkların göllere ve denize boşaltılması) •Sağlıklı ve kaliteli yaşam standartlarının sağlanamaması •Doğaya uyumlu olmayan ve/veya yasal olmayan yapılaşmanın olması (yöresel mimarisi olmayan betonlaşmış yapılar ile düzensiz ve plansız yerleşim alanlarının varlığı gibi) •Ekonomik çeşitliliğinin olmaması (ekoturizme yönelik yatırımların olmaması) •Yüksek işsizliğin olması (ekonomik refahın düşük olması,büyük kentlere iş için göç edilmesi) •Ekoturizm konusunda bilincinin ve deneyiminin eksikliği •İdari altyapı yetersizliği nedeni ile ekoturizm odaklı mevzuat ve yasal düzenlemelerin olmaması •Bölgenin tanıtımındaki yayım (bilgilendirme) yetersizliği
➤FIRSATLAR •Coğrafi konumu (konumu dolayısı ile büyük kentlerden turist alması) •Ekonomik çeşitliliği sağlayacak yerel ürünlerin pazarlanması (bal, mantar, yabani meyveler, reçel, el sanatları, organik meyve ve sebzeler, halı dokuma, organik tarım ürünleri gibi) •2023 Türkiye Turizm Strateji Planı' nda İğneada'nın ekoturizm alanı olarak önerilmesi •İğneada ile ilgili kurumsal yapının (belediye, kaymakamlık ve valilik gibi) varlığı •İğneada'nın tanıtımının yapılması (ziyaretçi merkezi,seyahat acentaları, uluslararası araştırmaların yapılması gibi) •İğneada'yı destekleyen paydaşların varlığı (sivil toplum örgütleri ve İğneada ile ilgili araştırma yapan akademisyenler gibi)	➤TEHDİTLER •Kitle turizminin varlığı (turizm yoğunluğu ile ekolojik değerlerin zarar görmesi) •Yasadışı kullanımların varlığı (avlanma, bitki ve hayvan türlerinin toplanması, otlatma, ormanların yapı ve tarım alanlarına dönüştürülmesi) •İğneada ile ilgili kurumsal önceliklerin çelişmesi ve koordineli çalışarak bunu önleyecek herhangi bir yönetim organizasyonunun bulunmaması

5)İğneada’ nın Ekoturizm açısından Güçlü Yönlerinin, Zayıf yönlerinin, Fırsatları ve Tehditlerinin Karşılaştırılması (I)		Çok Az Önemli		Az Önemli				Çok Fazla Önemli		
➤Bir önceki sayfada verilmiş tabloyu dikkate aldığınızda, ekoturizm açısından hangisi sizin için daha önemlidir?		1	2	3	4	5	6	7	8	9
5.1.1	A:Güçlü Yönler [Olumlu (verimli, etkili) yanlar] B:Zayıf Yönler [Zayıf (eksik) yanlar]									
5.1.2	A:Güçlü Yönler [Olumlu (verimli, etkili) yanlar] B:Fırsatlar (Başarıya ulaşmayı sağlayacak olumlu durumlar)									
5.1.3	A:Güçlü Yönler [Olumlu (verimli, etkili) yanlar] B:Tehditler (Başarıya ulaşmayı engelleyecek olumsuz durumlar)									
5.1.4	A:Zayıf Yönler [Zayıf (eksik) yanlar] B:Fırsatlar (Başarıya ulaşmayı sağlayacak olumlu durumlar)									
5.1.5	A:Zayıf Yönler [Zayıf (eksik) yanlar] B:Tehditler (Başarıya ulaşmayı engelleyecek olumsuz durumlar)									
5.1.6	A:Fırsatlar (Başarıya ulaşmayı sağlayacak olumlu durumlar) B: Tehditler (Başarıya ulaşmayı engelleyecek olumsuz durumlar)									

6) KİŞİSEL BİLGİLER

Görüşülen Kişinin Adı Soyadı :

1-Cinsiyetiniz?.....

() Kadın () Erkek

2- Doğum yeriniz?

() İlğneada () Diğer:.....

3-Yaşınız?

4- Eğitim düzeyiniz?.....

() Okuma yazma yok () Okuma yazma var

() İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu () Lise mezunu

() Teknik lise mezunu () Üniversite mezunu () Master/Doktora

5-İlğneada'da bulunma sebebiniz? (Bulunmadıysanız cevaplamayınız).....

() İş () Yaz tatili () Hafta sonu tatili

() Akademik çalışma ()

Diğer.....

6-İlğneada sakinlerinin davranışlarını nasıl tanımlıyorsunuz? (Bilmiyorsanız cevaplamayınız).....

() Yakın () Mesafeli ()

Diğer.....

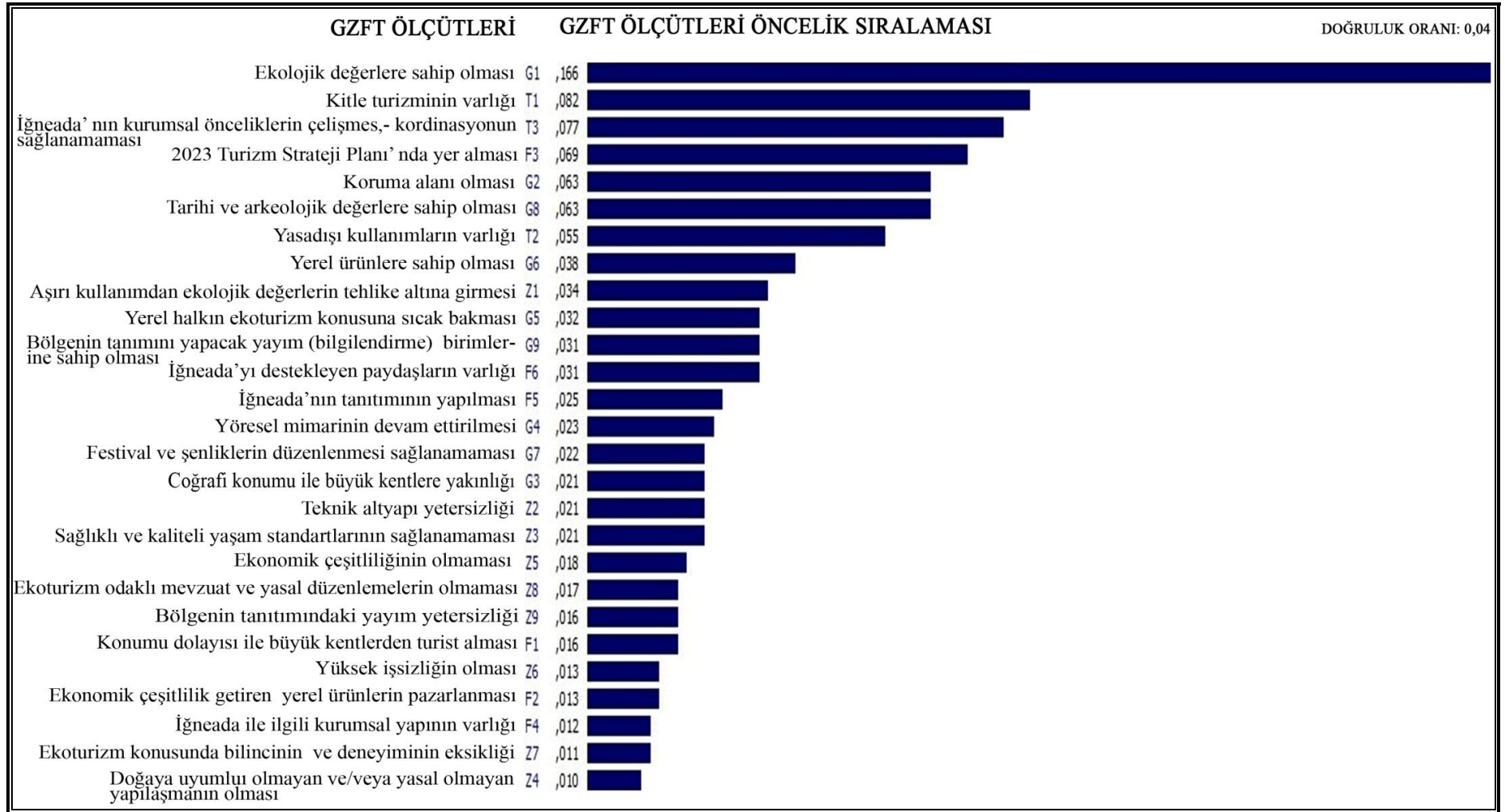
7- Ekoturizm konusunda herhangi bir çalışmada bulundunuz mu?Varsa

belirtiniz.

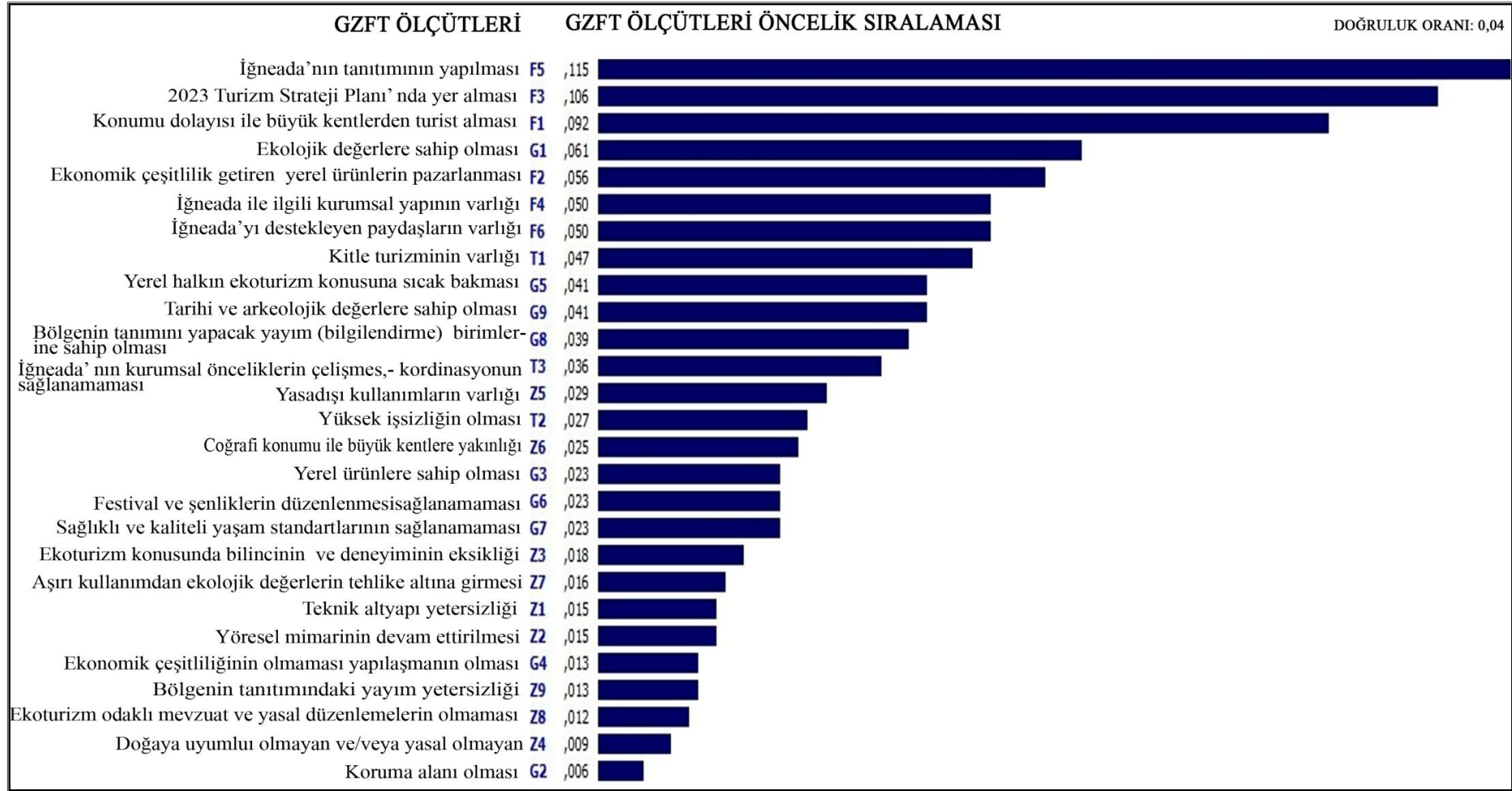
() Hayır ()

Evet.....

8- Mesleğiniz:

Şekil A.1 : Uzmanların GZFT bileşenlerine ve ölçütlerine verdikleri öncelikler.

Şekil A.2 : Yerel halkın GZFT bileşenlerine ve ölçütlerine verdikleri öncelikler.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad : Sara Demir

Doğum Yeri ve Tarihi : 16.04.1984 –Tahran/ İRAN

Adres : Bahçelievler/ İstanbul

Lisans Üniversite : Ege Üniversitesi/ Fakülte birinciliği

Çalışma : 2007: SİBA Sulama Şirketi

2010-2011: TUBİTAK projesi, İğneada

